Universitat
de les Illes Balears

L'Obra del Cançoner Popular de Catalunya a la comarca de Manacor

NOM AUTOR: Aina Maria Brunet Puigròs

Memòria del Treball de Fi de Màster

Màster Universitari de Llengua i Literatura Catalanes: Coneixement i Anàlisi Crítica del Patrimoni Immaterial
(Especialitat/Itinerari de la Llengua Catalana com a Patrimoni als Estudis Literaris)

de la

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

Curs Acadèmic 2015-2016

Data _____

Nom Tutor del Treball: Caterina Valriu Llinàs

Nom Cotutor (si escau)

Taula de continguts

1. **Introducció ……4**
2. **L'Obra del Cançoner Popular de Catalunya …….6**
3. **Les Illes Balears en l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya ……9**
   - **La comarca de Manacor ……12**
4. **Baltasar Samper i Ramon Morey: els col·lectors ……17**
5. **Memòries de la missió de recerca a Manacor ……..20**
6. **Mediadors que facilitaren la recollida del material ……25**
7. **Els informants de Manacor ……...27**
   - **Informants de l'OCPC que també foren informants de l'Aplec Alcover……..73**
8. **Transcripció del material recollit a Manacor ……..76**
   - **Criteris de transcripció ……..78**

   8.1. Transcripció del material escollit ……...79
9. **Conclusió i valoració final ……101**
10. **Referències ……104**
11. **Annex …….107**

M’agradaria manifestar el meu profund agraïment cap a aquelles persones que d’una manera o altra m’han ajudat a l’hora de poder dur a terme aquest treball.

En primer lloc, a la tutora d’aquest projecte, Caterina Valriu Llinàs, per haver-me guiat quant a la redacció del present treball; en segon lloc, a Josep Massot i Muntaner, per donar-me permís per a la recollida del material a través dels microfilms; en tercer lloc, als membres del Departament de Cultura de la Filmoteca de la Generalitat de Catalunya, especialment a Joaquim Ramon Manyós Balanzó, el qual em rebé amb molta educació i cordialitat i, finalment, a l’Església dels Dolors de Manacor, per haver-me ajudat amb l’Arxiu Parroquial del terme de Manacor per haver-me donat la llibertat de poder consultar l’arxiu per mi mateixa la qual cosa implica la gran confiança que havien dipositat en mi.

Moltes gràcies a tots de tot cor.

1. Introducció

Hom pot entendre per cançó popular aquell tipus de composició de caire poètic que en ser transmeses i apreses de manera oral estan sotmeses a patir una certa variació, ja sigui aquesta melòdica com textual. Ara bé, encara que la denominació de cançó popular pot fer pensar que es tracta d'una composició creada pel poble com a col·lectiu, fa anys que els estudiosos van considerar adient establir l'origen de tota cançó popular com a obra individual.[1]

Amb el temps aquestes tonades han anat desapareixent, tot per donar pas a un tipus de composicions més modernes. Això no obstant, per sort hi hagué determinades persones que es van preocupar de recollir les cançons amb la voluntat que no quedessin a l'oblit, tot anant poble per poble per entrevistar gent desconeguda que volgués ajudar a conservar aquesta part del nostre patrimoni. Així doncs, gràcies a aquesta tasca avui dia hom pot trobar i gaudir del material que aquestes persones van recollir, el qual ha permès la recuperació d'una part que havia quedat, si més no, parcialment oblidada. En aquest cas, cal mencionar un fragment del llibre de Joan Bauçà i Barceló, *L'Obra del Cançoner Popular de Catalunya a Sant Joan* (2014), el qual reflecteix a la perfecció el que s'ha esmentat en aquest paràgraf: «Des de la segona meitat del segle XIX fins avui, la música tradicional de Mallorca ha estat recopilada per viatgers, escriptors, historiadors i músics. La major part d'aquestes obres són només de caràcter descriptiu o bibliogràfic i encara són raríssims els estudis musicològics que han aprofundit en la matèria». (Bauçà 2014: 12)

Són diverses les obres que trobam en l'actualitat que han tengut el propòsit de conservar les nostres tonades. En el cas de Mallorca, per exemple, una d'aquestes obres que cal tenir en compte per estudiar el nostre folklore és el *Cançoner Popular de Mallorca*, publicat per Rafel Ginard Bauzà. És més conegut amb el nom de «Cançoner del pare Ginard» i presenta en els quatre volums que el formen la recollida de milers d'ítems folklòrics d'arreu de Mallorca. No obstant això, aquesta no és l'única obra a destacar, ja que també cal mencionar la de l'Arxiduc Lluís Salvador d'Àustria, *Die Balearen in Wort und Bild geschildert* (1869-1891), la qual, malgrat no ser un recull de les cançons de Mallorca, sí que presenta una descripció tant de la geografia com dels costums propis de l'Illa; la d'Antoni Noguera i Balaguer, titulada *Memoria sobre los cantos, bailes y tocatas populares de Mallorca* (1893); la de Josep Massot i Planes,

[1] Informació extreta a partir dels apunts de l'assignatura 20720 - Etnopoètica Catalana.

Cançoner Musical de Mallorca (1984) i la d'Antoni Riera Estarelles, titulada *Cent i tantes tonades tradicionals de Mallorca* (1988), entre d'altres.

Ara bé, per poder redactar aquest treball nosaltres hem posat especial esment en l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya, una gran empresa que es va iniciar a Barcelona i que tenia per objectiu el de «recollir, estudiar, comparar, seleccionar i publicar la lletra i la música de les cançons populars de totes les terres de parla catalana, des del Rosselló i el Principat de Catalunya passant pel País Valencià fins arribar a les Illes Balears i l'Alguer». (Bauçà 2014: 17-18) Aquest objectiu no s'hauria pogut dur a terme si l'Obra del Cançoner no hagués disposat de tot un conjunt de col·laboradors, els quals foren els encarregats d'anar poble per poble a recollir les cançons amb un fonògraf i uns quants rotllos per a enregistrar les cançons, una càmera fotogràfica i fulls en els quals poder transcriure les melodies i les lletres de les cançons.

A Mallorca, en un principi, tan sols s'havia de fer una única missió, la qual fou encarregada a Baltasar Samper però, finalment, el material fou tan extens que se'n van fer nou, set de les quals foren duites a terme per Samper, mentre que les dues darreres les va fer la que seria més endavant la seva segona dona, Dolors Porta. No obstant això, de totes aquestes missions només n'hi hagué una que va arribar al poble de Manacor, la del 1926, essent els col·lectors Baltasar Samper i Ramon Morey. Així doncs, si avui dia podem conservar les diverses tonades que es cantaven a Manacor en aquell temps, tot és gràcies a la tasca d'aquests dos investigadors.

En el present treball estudiarem i transcriurem una part del material que els dos col·laboradors de l'Obra del Cançoner van recollir a la comarca de Manacor: les tonades de treballada per una banda i, per altra, els balls. Tot i que l'objectiu principal era el de transcriure tot el material trobat, finalment, a causa del poc temps que disposàvem hem hagut de fer una tria, encara que també hem escollit el material transcrit tenint en compte les nostres preferències. No obstant això, el nostre propòsit és el de poder transcriure'l per complet en un futur.

L'estructura que seguirem és la següent: en primer lloc, farem una descripció del que fou i és encara avui dia l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya, així com també explicarem quin fou el paper que tengueren les Balears dins aquest projecte i, especialment, la comarca de Manacor. Tot seguit redactarem una breu ressenya biogràfica dels dos col·laboradors que feren possible la missió, Baltasar Samper i Ramon Morey. A més, també podrem observar quina fou l'aportació que va fer Baltasar Samper quant a l'experiència viscuda al poble de Manacor, tot tenint en compte les

memòries que es van redactar de la missió. A continuació, explicarem quins foren els mediadors de Manacor, és a dir, les persones que ajudaren els dos investigadors a trobar gent per entrevistar. El següent apartat ja va destinat a aquelles persones que van aportar les cançons que coneixien a l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya, i aportarem els trets biogràfics que hem aconseguit trobar a partir de diversos Arxius Parroquials consultats –el de Manacor, el de Fartàritx, el de Porto Cristo i el Diocesà de Palma–. A més, a cada informant hi hem anotat cada una de les cançons que va cantar, totes ben identificades per si hom les vol localitzar dins les carpetes consultades corresponents a aquesta missió. Després, hi ha la transcripció que hem fet del material escollit, és a dir, de les tonades de treballada i dels balls, estant tot també identificat tal i com hem fet a l'apartat anterior quant a les cançons cantades pels diversos informants. I, ja per acabar, trobarem les conclusions que hem pogut extreure a partir de l'elaboració del treball seguides dels agraïments expressats cap a les persones que m'han ajudat a fer possible la redacció d'aquest projecte. A més, a l'apartat final podrem observar les imatges del material transcrit, tot identificat de la mateixa manera que a l'apartat de transcripcions per tal de no equivocar-nos a l'hora de comprovar i comparar les transcripcions.

Per tant, cal dir que el present treball té la intenció de ser un estudi parcial del material corresponent al poble de Manacor que els dos missioners, Baltasar Samper i Ramon Morey, van enviar a l'Obra del Cançoner un cop la missió de l'any 1926 va finalitzar.

2. L'Obra del Cançoner Popular de Catalunya [2]

L'Obra del Cançoner Popular de Catalunya fou una institució que es va fundar a Barcelona l'octubre de l'any 1921 amb Rafael Patxot i Jubert com a mecenes i sota la direcció de Francesc Pujol, compositor i musicòleg. El seu objectiu era el de promoure la recollida de materials tant literaris com musicals tradicionals que serien, més endavant, estudiats i, després de fer-ne una selecció, publicats.

Rafael Patxot va aconseguir aportar a l'Obra del Cançoner el finançament dels beneficis que havia obtingut de la institució que havia fundat l'any 1919 en nom de la seva cunyada: la Fundació Concepció Rabell i Cibils. A més, també va obtenir el suport

[2] Informació extreta de *L'Obra del Cançoner Popular de Catalunya*, Biblioteca de Catalunya. [en xarxa] <http://www.bnc.cat/El-Blog-de-la-BC/L-Obra-del-Canconer-Popular-de-Catalunya> [Data de consulta: 07-09-2016], contrastada amb la informació que aporta Joan Bauzà i Barceló a *L'Obra del Cançoner Popular de Catalunya a Sant Joan* (2014).

de l'Orfeó Català, el qual estava presidit per Joaquim Cabot, qui es va encarregar de fer una crida per tal de trobar tot un seguit de representants del món musical que volguessin col·laborar en l'Obra i que, a més, estassin relacionats amb el conreu i la difusió de les cançons populars catalanes. Tal com afirmen Anna Gudayol i Anna Nicolau, «la crida es dirigí a músics, folkloristes, etnògrafs i literats».[3]

No obstant això, un fet que cal aclarir és que l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya no només està format per les diverses missions que van fer els col·laboradors, sinó que abans de començar amb totes aquestes eixides ja comptava amb nombroses aportacions de material recollit, d'entre els quals podem destacar l'aportat per Marià Aguiló, el del folklorista Rossend Serra i Pagès, el de Manuel Milà i Fontanals, el de Pau Bertran i Bros i el de Francesc Pelai i Briz, entre d'altres. A més, a tot aquest material també se li ha d'afegir els materials procedents de determinades institucions interessades en la cançonística tradicional catalana, com el material de l'Orfeó Català, el del Centre Excursionista de Catalunya, el de l'Arxiu d'Etnografia i Folklore de Catalunya, el de l'Institut d'Estudis Catalans i el dels concursos anuals que se celebraven sobre el folklore popular de l'àmbit català convocats sota el lema «Llegendari Popular Català».

Així doncs, a partir de tot el material que l'Obra del Cançoner ja tenia al seu abast, l'any 1922 el personal de l'oficina de l'Obra va començar a fer milers de cèdules-font, on hi constava la lletra i la música de la cançó, el nom del recol·lector, la data i el nom del cantaire, l'ocasió en que es va cantar la cançó i els instruments que tocaven la melodia, entre altres dades.

Amb tot el que tenien, i esperant la que seria l'edició definitiva del *Cançoner*, el Consell Consultiu va decidir publicar de manera periòdica diversos estudis relacionats amb la cançó catalana. D'aquesta manera és com «van sorgir els tres magnífics volums de *Materials* de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya, sota la direcció de mossèn Joan Puntí i el volum primer del *Diccionari de la dansa, dels entremesos i dels instruments de música i sonadors*, tasca coordinada pel mestre Francesc Pujol i pel folklorista Joan Amades». (Bauçà 2014: 20)

Les diverses missions que trobam i que estan en mans de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya es van començar a dur a terme l'any 1924 i van finalitzar l'any

[3] Informació extreta de *L'Obra del Cançoner Popular de Catalunya*, Biblioteca de Catalunya. [en xarxa] <http://www.bnc.cat/El-Blog-de-la-BC/L-Obra-del-Canconer-Popular-de-Catalunya> [Data de consulta: 07-09-2016].

1936, moment en què aquesta tasca es veié afectada a causa de l'inici de la Guerra Civil just quan comptava amb, més o menys, uns 50000 documents recollits. Aquest material es va guardar a diversos llocs de Barcelona, però la major part foren traslladats a un monestir de Suïssa, país on Rafael Patxot va decidir exiliar-se l'any 1936 i on va residir fins el dia de la seva mort. Ara bé, no cal oblidar que la Generalitat de Catalunya un cop restaurada també va vetllar per la conservació de l'Obra del Cançoner, així com també dels materials de la Institució Patxot i del projecte paral·lel de l'Arxiu de la Masia Catalana. D'aquesta manera va ser com la tasca de l'Obra va aturar-se durant dècades, ja que Patxot «es negà a continuar amb l'Obra del Cançoner mentre el règim totalitari i anticatalanista del general Franco es mantingués en el poder». (Bauçà 2014: 20)

Durant molts anys, els materials de l'Obra van restar il·localitzables i no va ser fins als anys 90 que tornaren a veure la llum. De fet, moltes foren les peticions a la família de Patxot per tal de consultar-los, no obstant això Patxot va deixar instruccions ben clares als seus descendents, ja que el que ell volia era que els materials «no es posessin a disposició del públic fins que la situació política no fos estable, a fi de garantir-ne la integritat i conservació».[4]

El desig de Patxot es va veure complert ja que no fou fins l'any 1991 que es va reprendre la tasca del l'Obra del Cançoner, moment en què el material que va recollir la institució gràcies als col·laboradors va passar al monestir de Montserrat, essent Josep Massot i Muntaner qui en tengué cura. La primera obra que es va publicar a partir dels materials rebuts fou l'*Inventari de l'arxiu de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya*, així com també la *Història del Cançoner Popular de Catalunya*. Tot seguit, el material recollit a les diverses missions es va posar a l'abast del públic a través de microfilms repartits a dos llocs de Barcelona. De les dues còpies microfilmades que es van fer del material de l'Obra, una es diposità a la Filmoteca de la Generalitat de Catalunya i l'altra, a la Biblioteca de Catalunya.

A més, fins el dia d'avui, i gràcies a la tasca incansable de Josep Massot i Muntaner, podem tenir al nostre abast els 21 volums que conformen l'Obra del Cançoner, els quals segueixen l'estil dels tres volums primers de *Materials* publicats entre el 1926 i el 1929. D'aquesta manera, l'objectiu de Massot, és a dir, el de «continuar publicant anualment nous volums dels materials de l'Obra del Cançoner

[4] Informació extreta de *L'Obra del Cançoner Popular de Catalunya*, Biblioteca de Catalunya. [en xarxa] <http://www.bnc.cat/El-Blog-de-la-BC/L-Obra-del-Canconer-Popular-de-Catalunya> [Data de consulta: 7-9-2016].

Popular de Catalunya, on aniran apareixent les memòries de les missions de l'obra encara inèdites –avui absolutament apassionants– i altres documents i estudis relacionats amb la cançó popular catalana» (Massot 1993, I: 10) s'ha vist complert.

3. Les Illes Balears en l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya

Com ja hem mencionat amb anterioritat, l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya (OCPC) fou una empresa de gran magnitud. Iniciada el 1921 a l'Orfeó Català de Barcelona, de ben prest ja va tenir al seu abast material recollit a les Balears gràcies a un bon grapat de col·lectors i a la seva dedicació. Però cal tenir en compte que si abans d'emprendre la primera missió a les Illes l'Obra no hagués tengut coneixença de les cançons ja existents a les Balears, és molt probable que avui dia no tenguéssim cap missió al nostre abast.

Com podem observar, totes les missions fetes a les Illes foren portades a terme gràcies a Baltasar Samper i a altres col·laboradors de l'Obra. De fet, tot fou gràcies a Lluís Millet i Francesc Pujol, mestres de l'Orfeó Català i que, a més, dirigien l'Obra del Cançoner. Ambdós es posaren en contacte amb Samper, un músic jove mallorquí que va començar a treballar a les oficines de l'Obra el febrer de 1924. La tasca que li proposaren fou la d'emprendre un interessant viatge on ell, acompanyat d'algun altre col·laborador, s'encarregués d'anotar i de recollir les diverses tonades existents a les Balears. Per tant, la feina encomanada a Samper fou la «d'efectuar per terres de Mallorca, Menorca i Eivissa una missió de recerca per compte de l'"Obra del Cançoner Popular de Catalunya"». (Massot 1999: 295)

D'aquesta manera va ser com Samper va iniciar una de les tasques més profitoses quant a la recollida d'ítems folklòrics en territoris de parla catalana i de cultura similar. Així, a causa de la gran quantitat de material recollit en la primera missió, fou com d'una única missió de recerca projectada inicialment, finalment se'n feren set, datades entre el 1924 i el 1932:[5]

- La primera missió va començar a Palma dia 4 d'agost de 1924 i acabà el 30 de setembre a Valldemossa. També visitaren Alcúdia, Ariany, Artà, Biniagual, Biniali, Binissalem, Caimari, Capdepera, Consell, Fornalutx, Inca, Lloret de Vista Alegre, Maria de la Salut, sa Pobla, Pollença, Port de Pollença, Sencelles, Sant Joan, Santa

[5] Tota la informació de les diverses missions ha estat extreta de *Semblances i comentaris* (1999), de Josep Massot i Muntaner i de *Materials IV*, fascicle II (1994).

Margalida, Sineu, Sóller, Son Roca i Vilafranca. Els investigadors d'aquesta primera eixida en terres mallorquines foren Baltasar Samper i Miquel Ferrà, encara que Samper també fou ajudat per Andreu Ferrer Ginard, Ramon Morey Antich i Llorenç M. Duran. D'aquesta primera missió en quedaren tots ben satisfets, ja que van aconseguir recollir, tal com menciona Josep Massot i Muntaner a *Semblances i comentaris*, «un total de sis-centes quaranta-nou "cançons i músiques populars"». (Massot 1999: 297)

- Del 17 d'agost al 16 de setembre de 1925 Samper va fer una altra missió a Mallorca. Aquest cop, acompanyat per Josep Maria Casas i Homs, va visitar els pobles de Llucmajor, Montuïri, Randa, Campos, Porreres, Algaida, Pina, Capdellà i Galilea.

- La tercera missió que Baltasar Samper va fer a terres mallorquines fou l'any 1926. Aquesta va començar d'a 4 d'agost i va acabar dia 8 d'octubre. Acompanyat per Ramon Morey Antich, els pobles que visitaren foren Bunyola, Orient, Binissalem, Sineu, Petra, Manacor, Felanitx, S'Horta-Calonge-Cas Concos, Binissalem-Inca-Campanet, Llorito-Pina, Alaró i Sóller. En aquesta missió, Ramon Morey va haver d'absentar-se uns quants dies quan visitaren els pobles de S'Horta-Calonge-Cas Concos, i fou substituït pel germà de Samper, mossèn Julià Samper, un organista de gran renom a Mallorca. A Inca fou substituït pel fill de l'impressor i poeta Miquel Duran, Llorenç M. Duran. El material recollit en aquesta missió fou de gran magnitud ja que, com indica Josep Massot, «havien aplegat uns 509 "documents amb tonada", 1843 cançons curtes i "el notable recull de 'Flors semprevives' del benemèrit mn. Cosme Bauzà i Adrover de Felanitx", amb un total de quatre mil cançonetes». (Massot 1999: 301)

- L'any 1927, Baltasar Samper tornà a Mallorca al costat de Ramon Morey per tal d'emprendre la quarta missió de l'Obra del Cançoner. Aquesta va començar dia 31 de juliol a Felanitx. Tot seguit anaren a Alaró, on s'hi estaren fins el 10 d'agost. A partir d'aquí Samper i Morey es van haver d'acomiadar ja que Samper va haver d'embarcar la nit del 10 cap a Menorca amb Andreu Ferrer Ginard. Malgrat no disposar de la memòria de l'eixida a Menorca, Massot afirma que «es tractà d'una expedició molt fructífera». (Massot 1999: 302) Després de tornar de Menorca, Samper i Ferrer van estar durant uns quants dies a Artà. Fou nombrosa la recollida de materials en aquesta missió, tal com Massot indica a *Semblances i comentaris*: «en conjunt, Samper i els seus col·laboradors aplegaren a Mallorca i a Menorca 492 peces, més 160 lletres sense tonada i 465 cançons curtes, a part de 33 transcripcions de fonogrames». (Massot 1999: 303)

- La cinquena missió es va fer a Mallorca i va començar el 7 d'agost de 1928 a Palma i, tot seguit, anaren a Biniamar, a Pòrtol, a Lloseta i, finalment, un altre cop a Biniamar.

Tot seguit, els dos investigadors es van dirigir cap a Eivissa. No obstant això, dia 15 de setembre es van separar i mentre Samper va anar a Formentera, Morey va tornar a Mallorca. A Formentera, però, Samper no hi tengué gaire feina ja que dia 19 ja va tornar a ser a Eivissa i el matí del dia següent ja era a Palma. En aquest moment és quan Samper aconsegueix els documents folklòrics d'Antoni Noguera i, tot seguit, va anar cap a Binissalem per tal de reunir-se amb el seu company Ramon Morey. A partir d'aquí, ambdós col·laboradors van visitar Lloseta, Binissalem, Costitx i Pòrtol, posant punt i final a la missió dia 27 de setembre. El material recollit no va decebre gens els dos investigadors, ja que «en total, havien recollit 552 peces […] més seixanta-cinc documents eivissencs procedents del material de mossèn Macabich». (Massot 1999: 310-311)

- Baltasar Samper tornà a fer una altra missió a Mallorca l'any 1930, deixant un any entremig de la darrera que havia fet. Aquest cop tornà a anar acompanyat per Ramon Morey. La missió començà dia primer d'agost i els pobles que van visitar tots dos col·laboradors foren ses Salines, Els Llombards, Santanyí, s'Alqueria Blanca, Marratxí –concretament, Sant Marçal, Marratxinet i Sa Cabaneta–, Santa Eugènia, ses Olleries, ses Alqueries, Ruberts, Calvià, Andratx, s'Arracó, Estellencs, Banyalbufar, Esporles i Palma, on posaren fi a la missió dia 30 d'agost.

- La darrera missió a les Balears de Baltasar Samper va tenir lloc l'estiu de 1932. Aquesta eixida va començar dia 17 de juliol, ja que dia 18 s'havia de trobar a Alcúdia amb Andreu Ferrer per tal d'agafar el vaixell en direcció cap a Menorca. Un cop foren a l'illa, anaren primer a Ciutadella i, llavors, a Maó per tal de recollir el màxim de cançons possibles. Un cop van acabar, el 29 de juliol van tornar a Mallorca. Les tasques es van haver d'ajornar uns dies perquè Samper estava malalt de l'estómac i, per tant, necessitava descansar. Aquí, Samper es va d'acomiadar de Ferrer i va emprendre la que seria la seva darrera missió a Mallorca amb Ramon Morey. Sabem que van visitar els pobles de Santa Maria, Consell, Llubí, Muro, Selva, Mancor de la Vall, Moscari, Caimari, Campanet, Sóller, Deià, Sant Llorenç des Cardassar, Son Servera, Felanitx i Pollença, on enllestiren la feina dia 25 de setembre.

La tasca de recerca, però, no va acabar aquí ja que la deixebla de Samper i més endavant la seva segona dona, Dolors Porta, continuà amb les missions de l'Obra del Cançoner fent dues tandes de recerca als voltants de Palma. La primera va tenir lloc l'any 1934 i es va dur a terme del 18 d'agost fins el 10 de setembre. En aquesta primera missió va visitar es Pont d'Inca, Son Sardina, Son Espanyolet, Son Serra, s'Esgleieta,

Establiments i es Secar de la Real. La segona missió que va fer Porta fou a l'any 1935, la qual va començar dia 28 d'agost a Es Vivero, seguit d'Establiments, es Pont d'Inca, Gènova i es Pla de na Tesa, posant punt i final a la missió dia 11 de setembre del mateix any.

Així doncs, podem observar com el material que va aconseguir recopilar l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya gràcies a totes aquestes missions i a la tasca incansable dels, representa «un corpus de primer ordre per al coneixement de la literatura popular de les Illes Balears, especialment des del punt de vista de l'etnografia musical, però també en molts altres aspectes». (Massot 1999: 326)

- **La comarca de Manacor**

Com ja hem mencionat en aquest mateix apartat, Baltasar Samper va visitar el poble de Manacor l'any 1926 juntament amb el seu company Ramon Morey. Aquesta fou la primera de les missions que van fer junts i malgrat no haver pogut recollir gaires cançons al poble de Petra, el disgust que en van tenir es va veure de seguida eclipsat per tot el material que van trobar a Manacor.

No obstant això, abans de començar a redactar la importància que tengué la comarca de Manacor dins l'OCPC convé situar-la dins el context en què la missió es va dur a terme. Per aquest motiu és que parlarem de diversos factors que van afectar la població manacorina en major o menor mesura.

Plaça de Sa Bassa. Fotografia datada entre l'any 1906 –any

en què es va construir el cadafal en motiu de les Fires i Festes de setembre– i el 1924 –enderrocat a causa de l'auge automobilístic.

El primer aspecte que comentarem en aquest apartat serà el de la demografia, però per parlar-ne convendria consultar l'estadística de la població de Manacor a finals del segle XIX fins ben entrat el segle XX. D'aquesta manera podrem observar quina fou l'evolució de la població manacorina durant el canvi de segle. Així doncs, podem veure que Manacor tenia 11967 habitants l'any 1875, 12408 l'any 1900, 12436 l'any 1910, 13033 el 1920,15721 l'any 1930, 19060 l'any 1940, 18956 el 1950 i 19224 l'any 1960. No podem aportar cap xifra exacta entre el 1875 i el 1900 perquè Sant Llorenç depenia i, per tant, formava part, llavors, del terme de Manacor, la qual cosa indica que les xifres que es presenten en els gràfics corresponen als habitants de tots dos pobles junts. No obstant això, podem deduir que el nombre d'habitants manacorins és gairebé constant a partir del 1875 fins el 1920, ja que l'augment no és gaire significatiu. A partir d'aquesta data, però, la població experimenta un augment notable fins l'any 1940, moment en què començà un període d'estancament demogràfic amb determinats moments de regressió a causa de les repercussions que va significar la postguerra civil espanyola per una banda i, per altra, de l'emigració a terres llatinoamericanes. Aquestes dades es mantendran més o manco constants fins entrats els anys 60, moment en què la demografia a Manacor experimenta un creixement molt més notori que l'anterior, el qual dura fins a l'actualitat i que s'ha manifestat juntament amb l'onada immigratòria provocada per l'augment econòmic que ha desenvolupat el sector turístic. Per tant, podem veure com entre els anys 1920 i 1930, que són els que emmarquen la nostra tasca, la població de Manacor oscil·lava entre els 13033 i els 15721 habitants. (Riera, 2005: 499-505)[6]

L'economia, tal i com hem pogut observar gràcies als resultats obtinguts a través del material que Samper i Morey van recollir a la missió de l'any 1926, era majoritàriament agrària, ja que molts dels entrevistats es dedicaven a la pagesia.

[6] La informació s'ha complementat amb les dades que proporciona l'Institut Nacional d'Estadística (INE).

Home llaurant la terra per poder sembrar cereals. Empra una arada amb rodes, molt més bona de manejar que una arada romana. La imatge que caracteritza aquesta feina de camp és el pagès acompanyat per la parella de bísties.

No obstant això, Manacor ja havia sofert una transformació, ja que el desenvolupament industrial es va iniciar a la meitat del segle XIX. Aquesta, però, no es va fer evident fins a principis del segle XX, moment en què aparegueren els primers molins fariners de vent i una fàbrica d'aiguardent. Ara bé, tal com indica Gabriel Fuster a *Història de Manacor*, «la nostra vila deu la seva transformació més profunda, en el segle XIX, a la indústria d'ebenisteria o fusteria especialitzada en la fabricació de mobles». (Fuster, 2006: 284)

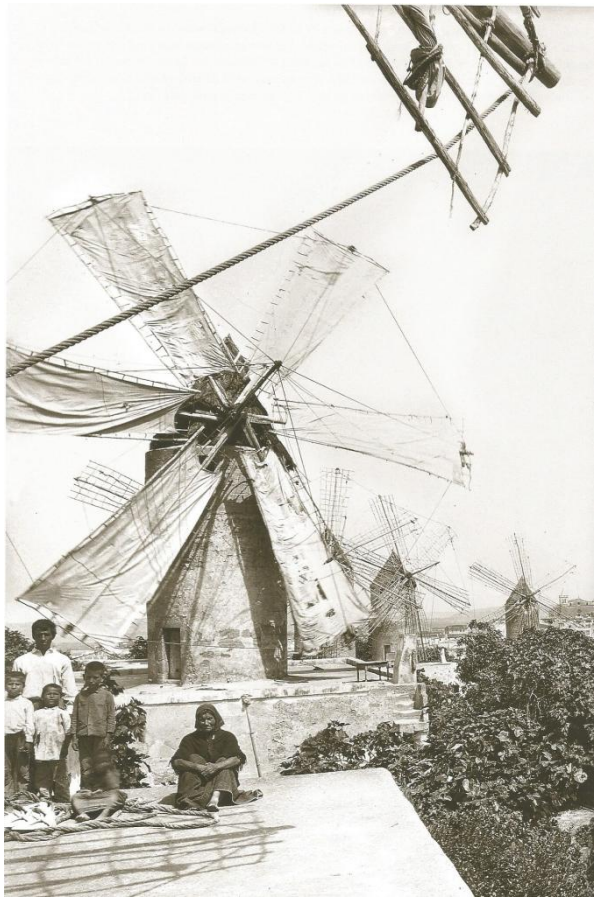

Molí de vent a Fartàritx. Tenien la base quadrada, la qual era utilitzada com habitatge i magatzem.

A més, però, no cal oblidar que, a part de la construcció de mobles, l'arribada del tren i la fundació el 1902 de la primera fàbrica de perles d'imitació van convertir aquest poble en el centre tant industrial com comercial del Llevant mallorquí. Per tots aquests motius fou que l'any 1912 de Manacor va rebre el títol de ciutat.

Dones que treballaven a la fàbrica de perles d'imitació durant la segona dècada del segle passat.

Un altre fet que cal comentar i que va afectar la comarca de Manacor fou el contraban, ja sigui de tabac, de farina, de gra, de sucre, etc. El contraban era una activitat que moltes persones del litoral mallorquí feien perquè, segons els mateixos contrabandistes «movia molts de doblers» i a causa d'un augment considerable d'aquesta activitat, es va dur a terme una persecució per a tots aquells que es dedicaven al tràfic il·legal de béns.[7]

[7] Podem remarcar el cas, per exemple, de Bernat Sbert Bennàssar, nascut el 1932 a Manacor, el qual es dedicava a la pagesia i, al mateix temps, feia de contrabandista. A una entrevista feta per Jaume Adrover, podem destacar els següents fragments, els quals reflecteixen a la perfecció el món del contraban i la vida que duien tots aquells que s'hi dedicaven: «després del moviment, posaren els guàrdies civils a la part de

D'aquesta manera, podem observar com tots aquests factors van influir de manera decisiva a l'evolució de la població manacorina.

Un cop hem situat el poble de Manacor dins el seu context, convé que ens endinsem en situar aquest poble dins la missió que dugueren a terme Baltasar Samper i Ramon Morey l'any 1926.

La missió que dugueren a terme els dos missioners va començar dia 4 d'agost i va acabar dia 8 d'octubre de 1926. A Manacor hi van estar de dia 16 d'agost a dia 23 d'agost i, per tant, el material que van poder recopilar durant aquest temps va ser immens.

Dia 16 d'agost, Samper i Morey arribaren a Manacor segurament tots dos ben disgustats, esperant que la sort els canviés i poguessin recopilar més cançons que les que van poder recollir al poble que deixaren enrere, Petra. De fet, la seva sort fou tanta que el primer dia, just després d'haver contactat amb el rector Rafel Rubí, ja tengueren feina. Per tant, els dos investigadors no van malgastar ni un segon del seu temps.

Així fou com el primer dia ja van entrevistar l'amo Andreu Santandreu i la germana de mossèn Antoni Maria Alcover, Francina Aina Alcover i Sureda. Tot i ser aquests dos informants presentats per l'amo de Son Crespí, Pere Josep Alcover i Sureda, ell no aportà cap cançó aquest dia.

El 17 d'agost, sabem que Samper i Morey van tornar a entrevistar els mateixos informants que el dia anterior i que, a més, van anar a entrevistar les brodadores del

---

damunt de can Gustí. Els dissabtes, els guàrdies no feien feina i jo els havia d'acompanyar a Manacor de putes o al cine. Els posaren a causa del contraban, però se'n feia igual o més», «tothom en traginava per en Fontanet; ell i en Verga (Joan March) eren els amos de tot allò que es movia a Mallorca. Una barca venia carregada dos vespres per setmana a les cales de Manacor. Tota la nit descarregàvem sacs i els pujàvem cap als secrets; totes les cases en tenien. Dúiem sacs de cafè que feien 60 quilos a l'esquena, fermats amb un vencill. Els dúiem de vorera de mar fins als secrets, a tres o quatre quilòmetres, i sense pels camins. De dia érem pagesos i de nit, contrabandistes». A més, quan Adrover li demana què solia guanyar un home traginant contraban, Bernat Sbert afirma que «devers 20 duros, però llavors eren doblers, perquè fent feina a foravila no els guanyaves en tota la setmana […] Hi havia gent que venia amb el mul i el carro i guanyava encara més. Jo també en traginava amb el cotxe. Dúiem foguers, rellotges, roba, suc cavall blanc... Les parelles de guàrdies civils estaven comprades; en Fontanet ho tenia tot aclarit». Així doncs, podem observar com aquesta era una activitat que també marcava fortament l'economia de la comarca de Manacor.

(Entrevista feta a Bernat Sbert Bennàssar *Clavet* per Jaume Adrover. [en xarxa] <http://www.arabalears.cat/xarxa_local/Bernat-Sbert-Bennassar-pagesos-contrabandistes_0_1119488177.html> [Data de consulta: 7-09-2016]).

taller de «Ca Na Peu de Rata», és a dir, Maria Mascaró, Francina Santandreu, Margarida Gomila, Antonina Nadal, Joana Aina Truyols, Margarida Servera, Maria Elena Fons i Maria Fuster, les quals també foren entrevistades els dies següents. Una altra informant que va ser entrevistada el dia 17 fou Magdalena Adrover, la minyona de la madona de Francina Aina Alcover Sa Franquesa, germana de mossèn Alcover.

Dia 18 d'agost els dos investigadors van entrevistar, a part de les brodadores del taller esmentat, Bàrbara Duran i Antonina Duran. Així doncs, sabem que aquest dia anaren a Fartàritx.

Dia 19 d'agost, a part d'entrevistar les brodadores de «Ca Na Peu de Rata», sabem que van anar a entrevistar gent a Porto Cristo. Els entrevistats foren Damiana Riera –la qual fou entrevistada també dia 20–, Pere Josep Alcover i Sureda –el qual també fou entrevistat el 20 d'agost–, Joan Duran, Margarida Estelrich, Catalina Alcover –qui fou entrevistada, també, el 22 d'agost–, Pereta Soler –la qual també fou entrevistada dia 20–, les germanes Joana i Pereta Amer, Joana Pascual i Magdalena Fons –ambdues entrevistades, també, dia 20 d'agost–.

El dia següent, dia 20 d'agost, els investigadors tornaren a entrevistar gent a Porto Cristo, sabent que també van ser a Manacor perquè fou el darrer dia que entrevistaren les brodadores. Les persones que únicament foren entrevistades aquest dia van ser Maria Bosch, Joana Riera, Maria Riera, Margalida Galmés, Joana Grimalt, Catalina Galmés, Francisca Llodrà, Coloma Bosch i Bàrbara Riera.

Els dies 21 i 22 d'agost, els entrevistadors van estar entrevistant Francina Ferrà, una dona que havia vengut del poble d'Esporles, motiu pel qual era coneguda dins Manacor amb el malnom d'«Esporlerina».

I, ja per acabar, dia 23 d'agost, el darrer dia que Samper i Morey van ser a la comarca de Manacor, entrevistaren Mateu Llodrà, Jordi Caldentey, Guillem Capó i Maria Nadal, la germana de la brodadora de «Ca Na Peu de Rata», Antonina Nadal.

Així doncs, veient tan sols els dies que van passar a la comarca de Manacor i l'elevat nombre de persones entrevistades, ja podem deduir que el material recollit únicament en aquest poble fou molt elevat.

4. Baltasar Samper i Ramon Morey: els col·lectors

La missió estudiada en el present treball fou duta a terme per Baltasar Samper i Ramon Morey, dos dels nombrosos col·laboradors que van fer possible la compilació de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya.

Aquests dos grans investigadors són els que emprengueren l'any 1926 una excursió per diversos indrets de Mallorca per tal de poder fer la missió que l'Obra els havia encomanat, la qual va començar dia 4 d'agost i va finalitzar el 8 d'octubre. Els pobles que es van visitar en aquesta ocasió foren, successivament, Bunyola, Orient, Binissalem, Sineu, Petra, Manacor, Felanitx, S'Horta-Calonge-Cas Concos (on Ramon Morey fou substituït pel germà de Samper, mossèn Julià Samper), Binissalem-Inca-Campanet (on Morey va haver d'absentar-se durant uns dies, motiu pel qual tornà a ser substituït per una altra persona, en aquest cas per Llorenç M. Duran), Llorito-Pina, Alaró i Sóller. Són nombroses les cançons que van aconseguir recollir en tan poc temps tenint en compte els llocs visitats i el temps que hi havia per anar d'un lloc a un altre. Per aquest motiu és que creiem que és important dedicar tot un apartat a aquests dos grans recopiladors.

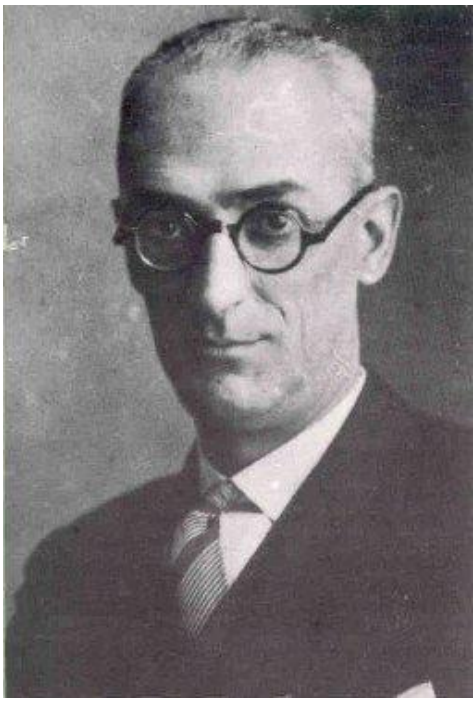

Baltasar Samper fou un músic i folklorista mallorquí que va néixer a Palma l'any 1888 dins una família de músics, essent el seu pare el conegut cantant d'òpera Joaquim Samper. Així, seria ben estrany que el jove Baltasar no es relacionés de ben jove amb la música. De fet, Samper ja va començar a estudiar música a Palma, encara que es va mudar a Barcelona quan tan sols tenia 19 anys, on es va haver de posar a treballar com a funcionari de Correus per tal de guanyar-se la vida. Aquesta tasca, però, no fou la única que va fer quan arribà a Barcelona, ja que l'alternava amb classes de piano a l'acadèmia de Granados, amb col·laboracions que feia al diari *La publicitat* i amb la feina que desenvolupava a l'oficina de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya.

A partir de l'any 1924, moment en què va començar a treballar a l'oficina de l'Obra i fins el 1932, va dur a terme tot un seguit de missions que li encomanà l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya, la qual cosa el va fer recórrer les Balears. Així doncs, el 1924 va fer la seva primera missió a Mallorca amb Miquel Ferrà; el 1925, tornà a Mallorca amb Josep Maria Casas i Homs, company seu de l'oficina de l'Obra; el 1926 se li encomanà una tercera missió a Mallorca acompanyat per Ramon Morey i, en part, pel seu germà, mossèn Julià Samper; el 1927 anà a Mallorca i a Menorca amb

Ramon Morey i Andreu Ferrer Ginard; amb Morey tornà a realitzar una altra missió l'any 1928, aquest cop a Mallorca i a les Pitiüses; i, finalment, els anys 1930 i 1932 tornà a Mallorca per tal de dur a terme dues altres missions, altre cop amb Ramon Morey.

A causa de la Guerra Civil, es va veure forçat a deixar el seu país per refugiar-se l'any 1939 a França per, finalment, exiliar-se Mèxic a causa de l'inici de la Segona Guerra Mundial. Hi arribà a finals de maig de 1942 acompanyat de Dolors Porta, alumna seva i col·laboradora també de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya, amb qui es casà en segones núpcies a Mèxic. Samper ja no tornà mai més al seu país després de l'exili, on hi morí l'any 1966.

Carnet de migració de Dolors Porta Bauzà de Samper, segona dona de Baltasar Samper i Marquès.

L'altre investigador de la missió de l'any 1926 és Ramon Morey i Antich. Nascut a Palma l'any 1885, va estudiar a l'Institut Balear entre els anys 1892 i 1902, on coincidí amb el que seria el seu futur company en aquesta missió, Baltasar Samper. Es va relacionar amb el món de la música ja de ben petit gràcies al seu germà Francesc, el qual fou pianista, músic compositor i director de l'Orfeó Republicà de Palma. L'any 1906 va obtenir el títol de mestre superior a Barcelona i el 1910 va començar a ocupar

la plaça de mestre nacional de l'escola pública de Santa Maria del Camí. El 1915 es va matricular als cursets de l'Institut Català de Rítmica gràcies a la seva ideologia regionalista i a l'interès que tenia per la música. D'aquesta manera va ser com es va familiaritzar amb el Mètode Dalcroze i va poder aplicar els coneixements que havia adquirit a l'escola de Santa Maria del Camí. Més endavant, en el 1916, va voler posar en pràctica aquest mètode a Santa Maria i, per aquest motiu, va decidir impartir un curset de gimnàstica rítmica i cançons amb gests per a mestres a Palma. L'any 1918 va ser secretari de la delegació a Mallorca de l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana i entre el 1918 i el 1924 fou el primer director de l'Escola Graduada de Binissalem, poble on actualment hi té un carrer dedicat.

Placa del carrer dedicat a aquest gran col·laborador de l'OCPC situat al poble de Binissalem.

A més, no cal oblidar en cap moment que fou un dels col·laboradors de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya que més missions va fer juntament amb Baltasar Samper entre el 1924 i el 1932, concretament cinc missions de les set que va fer Samper

a les Balears, visitant, d'aquesta manera, indrets de Mallorca, però també de Menorca i de les Pitiüses.

Així doncs, podem afirmar que el vincle que es va formar entre els dos investigadors degué ser molt fort. Ambdós compartien els mateixos objectius i, amb l'ajuda d'un fonògraf, una bona pila de cilindres per enregistrar les diverses tonades i una càmera fotogràfica emprengueren les seves eixides tan profitoses. Possiblement no sempre van tenir l'èxit que ells esperaven, però mai no van perdre el coratge i la il·lusió de tirar endavant aquesta missió i, gràcies a aquest fet, nosaltres ara podem contemplar amb fascinació tot el material que van recollir.

5. Memòries de la missió de recerca a Manacor

Per poder redactar aquest apartat hem hagut de consultar la informació que ens proporcionen els diversos volums de *Materials. Memòries de missions de recerca*, on hi trobam totes les memòries de les missions que els col·laboradors van dur a terme en territoris de parla catalana i de cultura semblant. No obstant això, la informació que nosaltres precisàvem per fer aquest treball l'hem trobada al volum VII de l'obra ja esmentada i, a més, cal dir que l'hem poguda corroborar a partir de la carpeta C-54 del microfilm que vam consultar a la Direcció General de Cultura Popular, Associacionisme i Acció Culturals del Departament de Cultura de la Filmoteca de la Generalitat de Catalunya.

La informació emprada és la que correspon a la missió que van dur a terme per terres mallorquines Baltasar Samper i Ramon Morey l'any 1926, la qual va començar dia 4 d'agost i es va donar per acabada dia 8 d'octubre. A Manacor, els dos investigadors hi arribaren en el primer tren del dia 16 d'agost, deixant enrere el poble de Petra, del qual no en van poder treure el suc a causa de la desconfiança de la gent. Aquestes són, de fet, les paraules de Samper per expressar què havia succeït a aquest poble: «Petra és "un lugar de cuyo nombre no quiero acordarme". No havíem conegut encara a Mallorca un fracàs com el que ens vexà a Petra i ens féu dubtar amargament de la nostra vocació de missioners de l'Obra del "Cançoner"». (Massot 1997: 148) Així doncs, podem ben creure que aquell matí del 16 d'agost tant Samper com Morey devien anar cap a Manacor amb el cor encongint, esperant que a Manacor els anés una mica millor que a Petra.

Per sort, quan arribaren a la capital del llevant mallorquí ja veieren que allà podrien trobar molta gent interessada en col·laborar en aquest projecte. La primera

persona que els ajudà a mobilitzar gairebé tot el poble fou el rector Rafel Rubí, un home de molta influència dins Manacor. Gràcies a ell els dos col·laboradors de l'Obra del Cançoner van poder començar a fer feina tan sols un parell d'hores després d'haver arribat al poble.

Possiblement, fou el rector Rubí qui els adreçà a Josep Alcover *de Son Crespí* a causa del fort lligam que tant ell com tota la seva família havia mantingut sempre amb l'església. Era germà de mossèn Antoni Maria Alcover i gràcies a ell Samper i Morey van poder entrevistar un bon grapat de persones, una de les quals fou Andreu Santandreu. A través d'aquest informant, els dos investigadors van conèixer Francina Santandreu, la qual treballava de brodadora a un conegut taller de Manacor, "Ca Na Peu de Rata". Va ser d'aquesta manera com Samper i Morey van anar a passar uns quants dies en aquest taller per tal de poder recollir les cançons que les brodadores cantaven mentre treballaven. A més, una d'aquestes al·lotes brodadores va dir als col·laboradors que tenia una germana que cantava i sabia molt bé les tonades de treballada.

A Manacor també van poder entrevistar l'amo en Bernat *March*, mestre dels cossiers, el qual «amb una devoció exemplar, […] ens dictà totes les tonades dels "Cossiers" i ens descriví detalladament els balls. Poguérem fer gràfics bastant explícits i precisos». (Massot 1997: 15) El van conèixer gràcies a l'administrador de Correus de Manacor, Ricard Álvarez-Ossorio, el qual va rebre els dos investigadors a la casa que tenia a Porto Cristo, on s'hi organitzà una mostra de ball de pagès.

Samper i Morey van anar tan sols dos dies al port de Manacor perquè l'amo en Josep Alcover i Sureda hi va trobar persones conegudes i cantaires que volgueren transmetre les cançons que coneixien als dos investigadors. D'aquesta manera, van poder recollir molt de material, la qual cosa queda perfectament reflectida gràcies a les paraules que Baltasar Samper va escriure a les memòries de la missió: «les nostres carpetes augmentaven ràpidament amb una gran quantitat de documents valuosos». (Massot 1997: 151)

D'aquesta manera fou com la recollida de cançons va acabar a la comarca de Manacor dia 8 d'octubre de 1926, gràcies a la qual els dos col·laboradors de l'Obra del Cançoner van poder seguir la missió amb coratge: «recollírem encara moltes cançons de diverses persones i partírem de Manacor completament satisfets. El pesombre de Petra s'havia esvaït». (Massot 1997: 151)

A continuació inserim una taula on podrem observar detalladament d'una manera més esquematitzada i simple els trets principals dels informants de Manacor de la

missió de l'any 1926, com el seu nom, la data i el poble on foren entrevistats, els noms dels recopiladors, els mediadors de cada informant i el nombre d'ítems folklòrics que van aportar.

Entrevistat	**Data**	**Poble**	**Recol·lectors**	**Mediadors**	**Ítems folklòrics aportats**
Andreu Santandreu	16-08-1926 17-08-1926	Manacor	B. Samper i R. Morey	Pere Josep Alcover i Sureda	10 cançons
Francina Aina Alcover i Sureda	16-08-1926 17-08-1926	Manacor	B. Samper i R. Morey	Pere Josep Alcover i Sureda	4 cançons
Maria Mascaró	17-08-1926 18-08-1926 19-08-1926 20-08-1926	Manacor	B. Samper i R. Morey	Francina Santandreu	27 cançons
Francina Santandreu	17-08-1926 18-08-1926 19-08-1926 20-08-1926	Manacor	B. Samper i R. Morey	Andreu Santandreu	25 cançons
Margarida Gomila	17-08-1926 18-08-1926 19-08-1926 20-08-1926	Manacor	B. Samper i R. Morey	Francina Santandreu	17 cançons
Antonina Nadal	17-08-1926 18-08-1926 19-08-1926 20-08-1926	Manacor	B. Samper i R. Morey	Francina Santandreu	19 cançons
Joana Aina Truyols	17-08-1926 18-08-1926 19-08-1926 20-08-1926	Manacor	B. Samper i R. Morey	Francina Santandreu	9 cançons
Margarida Servera	17-08-1926 18-08-1926 19-08-1926 20-08-1926	Manacor	B. Samper i R. Morey	Francina Santandreu	9 cançons
Maria Elena Fons	17-08-1926 18-08-1926 19-08-1926 20-08-1926	Manacor	B. Samper i R. Morey	Francina Santandreu	9 cançons
Maria Fuster	17-08-1926 18-08-1926 19-08-1926 20-08-1926	Manacor	B. Samper i R. Morey	Francina Santandreu	9 cançons
Bernat Gelabert Gomila	O el 17 o el 18 d'agost de 1926	Manacor	B. Samper i R. Morey	Ricard Álvarez-Ossorio	1 ball

Bàrbara Sureda	18-08-1926	Fartàritx (Manacor)	B. Samper i R. Morey	-	5 cançons
Antonina Duran	18-08-1926	Fartàritx (Manacor)	B. Samper i R. Morey	-	6 cançons
Damiana Riera	19-08-1926 20-08-1926	Manacor	B. Samper i R. Morey	-	4 cançons
Pere Josep Alcover i Sureda	19-08-1926 20-08-1926	Porto Cristo (Manacor)	B. Samper i R. Morey	- (Segurament, fou el rector Rafel Rubí)	17 cançons i 2 balls
Joan Duran	19-08-1926	Porto Cristo (Manacor)	B. Samper i R. Morey	Pere Josep Alcover i Sureda	6 cançons
Margarida Estelrich	19-08-1926	Porto Cristo (Manacor)	B. Samper i R. Morey	Pere Josep Alcover i Sureda	5 cançons
Catalina Alcover	19-08-1926 22-08-1926	Porto Cristo (Manacor)	B. Samper i R. Morey	Pere Josep Alcover i Sureda	6 cançons
Pereta Soler	19-08-1926 20-08-1926	Porto Cristo (Manacor)	B. Samper i R. Morey	Pere Josep Alcover i Sureda	10 cançons
Joana Amer	19-08-1926	Porto Cristo (Manacor)	B. Samper i R. Morey	Pere Josep Alcover i Sureda	2 cançons
Pereta Amer	19-08-1926	Porto Cristo (Manacor)	B. Samper i R. Morey	Pere Josep Alcover i Sureda	2 cançons
Joana Pascual	19-08-1926 20-08-1926	Porto Cristo (Manacor)	B. Samper i R. Morey	Pere Josep Alcover i Sureda	6 cançons
Magdalena Fons	19-08-1926 20-08-1926	Porto Cristo (Manacor)	B. Samper i R. Morey	Pere Josep Alcover i Sureda	3 cançons
Maria Bosch	20-08-1926	Porto Cristo (Manacor)	B. Samper i R. Morey	Pere Josep Alcover i Sureda	3 cançons
Joana Riera	20-08-1926	Porto Cristo (Manacor)	B. Samper i R. Morey	Pere Josep Alcover i Sureda	3 cançons
Maria Riera	20-08-1926	Porto Cristo (Manacor)	B. Samper i R. Morey	Pere Josep Alcover i Sureda	6 cançons
Margalida Galmés	20-08-1926	Porto Cristo (Manacor)	B. Samper i R. Morey	Pere Josep Alcover i Sureda	6 cançons
Joana Grimalt	20-08-1926	Porto Cristo (Manacor)	B. Samper i R. Morey	Pere Josep Alcover i Sureda	6 cançons
Catalina	20-08-1926	Porto	B. Samper i	Pere Josep	6 cançons

Galmés		Cristo (Manacor)	R. Morey	Alcover i Sureda	
Francisca Llodrà	20-08-1926	Porto Cristo (Manacor)	B. Samper i R. Morey	Pere Josep Alcover i Sureda	4 cançons
Coloma Bosch	20-08-1926	Porto Cristo (Manacor)	B. Samper i R. Morey	Pere Josep Alcover i Sureda	2 cançons
Mateu Llodrà	23-08-1926	Manacor	B. Samper i R. Morey	-	3 balls
Jordi Caldentey	23-08-1926	Manacor	B. Samper i R. Morey	-	3 balls
Guillem Capó	23-08-1926	Manacor	B. Samper i R. Morey	-	4 balls
Maria Nadal	23-08-1926	Manacor	B. Samper i R. Morey	Antonina Nadal	3 cançons
Magdalena Adrover	17-08-1926 20-08-1926 22-08-1926	Manacor	B. Samper i R. Morey	- (Degué ser o Francina Aina o Pere Josep Alcover i Sureda)	5 cançons
Bàrbara Riera	20-08-1926	Porto Cristo (Manacor)	B. Samper i R. Morey	Pere Josep Alcover i Sureda	1 cançó
Francina Ferrà	21-08-1926 22-08-1926	Manacor	B. Samper i R. Morey	-	7 cançons

6. Mediadors que facilitaren la recollida del material

Per tal de poder dur a terme la tasca de recollida de cançons, els diversos col·laboradors de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya solien acudir a persones de renom dins el poble. Gran part d'aquestes estaven relacionades amb la vida eclesiàstica, encara que acudien, també, a totes aquelles que gaudissin d'una determinada posició social dins el poble. D'aquesta manera, la tasca que desenvolupaven aquests mediadors era la d'alleugerir la feina als investigadors i la de donar confiança als informants.

Quan Samper i Morey arribaren al poble de Manacor, anaren a visitar Rafel Ignasi Rubí Pocoví (Montuïri, 21 de març de 1842 – Manacor, 21 de febrer de 1932), rector aleshores de Manacor.[8]

[8] Va entrar a la Parròquia dels Dolors de Manacor com a rector dia 15 d'abril de 1887 i poc després d'arribar-hi ja s'adonà del problema que hi havia al poble: «la usura duita a terme per una minoria que cobrava en ocasions més del 100% d'interès» (Lliteras 2003: 41), per la qual cosa «proposà a un grup de

Fotografia de Rafel Ignasi Rubí i Pocoví, rector de Manacor.

---

rics propietaris manacorins la creació d'un establiment d'estalvis amb què afavorir els més necessitats». (Lliteras 2003: 41)

Aviat es guanyà l'estimació de tot el poble, ja que són moltes les coses que va fer en benefici de tots. En primer lloc, cal mencionar que va promoure la creació de la Caixa d'Estalvis i Monte-Pío de Manacor. No cal oblidar que també va promoure «la construcció de la torre campanar de l'església parroquial (a partir de 1905), els intents de fundació d'un sindicat agrícola i d'una escoleta infantil (1908), l'obertura d'una Llar d'Ancians (1910), la indemnització de 5.000 pessetes. repartides entre els damnificats de la calabruixada de 1911, el repartiment de blat entre més de 1.500 famílies els anys d'escassesa, donació de medicaments l'any del grip (1918), la col·locació del rellotge (1931)...». A més, també va fundar «la institució benèfica coneguda popularment com el "Pa dels Pobres", la qual sostingué el poble amb les seves almoines amb la finalitat d'atendre la misèria extrema amb el seu ajut domiciliari d'aliments i medicaments» i va arribar a mostrar una «gran estimació i protecció pels discapacitats, destacant la seva pacient labor d'ensenyar a llegir i escriure alguns sordmuts de la ciutat». (Lliteras 2003: 41-42)

Com a agraïment, el poble el va nomenar Fill Adoptiu de Manacor, essent l'únic que se'l meresqué dues vegades: el primer fou just després de l'epidèmia de grip de l'any 1918, quan el rector Rafel Rubí aportà medicaments per a totes aquelles persones malaltes a través dels beneficis que havia obtingut el Monte-Pío de Manacor, mentre que el segon fou l'any 1923, just quan el llavors batle de Manacor, Francesc Gomila, comunicava al consistori «que atendiendo los relevantes servicios prestados por el Rdo. Sr. Cura Párroco D. Rafael Ignacio Rubí al frente de esta Parroquia, servicios que en el orden moral le han granjeado el cariño sincero del pueblo todo y en el orden material la fundación del benéfico establecimiento del Monte-Pío de Manacor y de la construcción del soberbio templo, admiración de propios y extraños, como prueba de profundo agradecimiento por tales beneficios recibidos, propone sea declarado dicho Sr. Rubí hijo adoptivo de esta Ciudad». (Lliteras 2003: 42-43) A més, també trobam una plaça amb el nom del rector Rubí, tot demostrant el profund amor que tot el poble de Manacor sentia cap a ell.

Segons les memòries escrites per Baltasar Samper, el rector Rubí era una «persona intel·ligentíssima i cordial, que ens rebé efusivament i es mostrà tot seguit entusiasmat per a ajudar-nos. Té 84 anys, magnífica i noble figura; àgil i determinat com un jove de 25. Fa 40 anys que és rector de Manacor i en porta 60 de rectorat. És el més antic de Mallorca, molt considerat arreu. Ens tractà de seguida com a vells amics i fins ens oferí la Rectoria, si no volíem estar a la fonda. En poques hores mobilitzà, es pot dir, tot el poble. I encara ens oferí que parlaria als amos de possessions i als batlles dels llocs veïns que els diumenges compareixen a la Rectoria». (Massot 1997: 150) Així doncs, podem observar com el rector Rafel Rubí era una persona de molt bon cor, que feia tot el possible per tenir la gent contenta, ja que això era una de les coses que més el satisfeia.

Un altre mediador a qui van recórrer els dos investigadors va ser Pere Josep Alcover i Sureda. Aquest, a més de ser un dels informants que trobam en aquesta missió quant al poble de Manacor, fou el germà de Mossèn Antoni Maria Alcover de Francina Aina Alcover i Sureda, una altra informant en aquesta missió. Cal dir que, segurament, Samper i Morey acudiren a ell gràcies al rector Rubí, ja que tota la família Alcover fou molt devota. Pere Josep va néixer dia 10 de febrer de 1867 en una família de pagesos benestants. Es va casar amb Margarida Estelrich Llinàs i va tenir una filla, de nom Catalina, la qual conservava les cartes familiars i les targes postals del seu oncle, Mossèn Alcover. Va morir el 1936 quan tenia 69 anys a Manacor. D'aquest home només en tenim la informació que hem trobat a l'Arxiu Parroquial de l'Església dels Dolors de Manacor. No obstant això, Samper en va dir les següents paraules: «l'amo En Pere Josep "de Son Crespí" és un benemèrit de l'Obra del Cançoner». (Massot 1997: 151) A més, cal destacar que fou la persona que més informants va aportar a la missió.

Andreu Santandreu Truyol, de malnom *Barraques*, podem dir que també va actuar de mediador presentant als dos investigadors la seva néta, Francina Santandreu Pascual, *Barraques*, la qual va treballar de brodadora al conegut taller de «Ca Na Peu de Rata». Ella fou la que va presentar a Samper i Morey la resta de treballadores del taller. La informació que tenim d'aquests dos informants l'hem trobada a l'Arxiu Parroquial de Manacor, la qual podem consultar a l'apartat següent.

D'aquest mateix taller també cal destacar n'Antonina Nadal *Llunes*, la qual va mencionar la seva germana, Maria, als col·laboradors de l'Obra del Cançoner. La informació que en tenim de cada una també la podem observar a l'apartat on apareixen

tots els informants, ja que totes dues col·laboraren en aquesta missió. A més, també trobam la informació que va proporcionar a les memòries Baltasar Samper referida a Maria Nadal: «sabia molt bé les tonades de treballada i convinguérem una sessió amb ella. Impressionàrem amb Na Maria Nadal, que era la cantadora al·ludida, alguns corrons del fonògraf». (Massot 1997: 151)

La darrera persona que trobam a la missió que va servir de mediador entre els dos investigadors i els informants va ser Ricard Álvarez-Ossorio. Malauradament, aquesta persona no figura a cap dels registres consultats als Arxius Parroquials i, per tant, l'única informació que en tenim és la que ens dóna Baltasar Samper a les memòries de la missió, i és que era «l'administrador de Correus de Manacor». (Massot 1997: 151)

7. Els informants de Manacor

La recollida de la informació que presentarem a continuació de cada una de les persones que van col·laborar i, per tant, aportar les cançons que coneixien a l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya ha estat una tasca molt profitosa perquè ens ha permès conèixer fets que ignoraríem per complet si no haguéssim consultat els Arxius Parroquials de Manacor, de Porto Cristo i el Diocesà de Palma. D'aquesta manera, podem saber, per exemple, el lloc d'on procedien, quina fou la seva descendència, la professió que exercien, el seu lloc de residència, etc. La nostra intenció era també consultar l'Arxiu Municipal de Manacor, però això no ha estat possible pel poc temps que hem tengut per fer aquest treball, ja que el mes d'agost l'arxiu ha estat tancat.

El terme de Manacor compta amb 38 persones que van col·laborar en la tercera missió que dugué a terme a Mallorca el 1926 Baltasar Samper juntament amb Ramon Morey. Part de la informació l'hem trobada a la memòria transcrita al volum VII de *Materials*, la qual hem pogut corroborar mitjançant les carpetes C-49, C-50, C-52, C-53 i C-54 dels microfilms de la Direcció General de Cultura Popular, Associacionisme i Acció Culturals del Departament de Cultura de la Filmoteca de Catalunya. De tots els informants que participaren en aquesta tasca només dos presenten el nom complet, mentre que els altres són presentats amb el nom, el primer cognom i el mal nom i només d'alguns d'aquests en sabem l'edat. D'aquesta manera podem dir que aquesta tasca de recerca ha estat més complexa del que semblava en un primer moment.

Tot el material que trobarem a continuació és el que va entregar Baltasar Samper a l'OCPC. Les carpetes abans esmentades foren consultades i fotocopiades quant a les cançons del terme de Manacor a partir dels microfilms que hi havia a la Filmoteca. No

obstant això, totes les carpetes foren digitalitzades, motiu pel qual vam tornar a Barcelona per tal de recollir tot el material de la missió amb l'objectiu d'estudiar-la a fons en un futur.

Hem seguit un patró quant a la classificació de les cançons que trobarem tant en aquest apartat com en el de transcripció del material seleccionat. A més, totes les cançons estan ordenades segons el número de carpeta i, també, segons com les van classificar Samper i Morey a l'Arxiu del Cançoner Popular de Catalunya. Per tant, segueixen el mateix ordre que els dos investigadors els van assignar a les diverses carpetes.

El patró que hem seguit per tal de classificar les tonades arreplegades a la comarca de Manacor és el següent: el títol de la cançó està escrit en negreta; en parèntesis hi trobarem la data en què es va recollir la tonada i, tot seguit, trobam la referència per tal de trobar la tonada a la carpeta que pertoca (el número de carpeta, el número de cançó entre parèntesi i, finalment, el número de les pàgines on podem trobar la tonada dins la carpeta). És a dir:

«**Nom de la tonada.** (data de recollida) Carpeta [núm. de la cançó] núm. de pàgines»

A més, cal tenir en compte les sigles que emprarem a les notes de peu de pàgina perquè són les que ens ajudaran a corroborar la informació que hem trobat dels diversos informants, és a dir, la informació dels arxius esmentats. Aquestes són:

ADM → Arxiu Diocesà de Palma
APM → Arxiu Parroquial de Manacor
AF → Arxiu Parroquial de Fartàritx
APPC → Arxiu Parroquial de Porto Cristo
LB → Llibre de registre de baptismes
LM → Llibre de registre de matrimonis
LD → Llibre de registre de defuncions

Un cop mencionat això, podem passar a observar quins foren els informants de la comarca de Manacor de la missió de l'any 1926 i quines són les cançons que van aportar al Cançoner Popular de Catalunya. Cada entrevistat va acompanyat per la fotografia que els dos missioners els van fer i que hem pogut arreplegar de les missions

redactades per Samper. A més, per observar d'una manera més gràfica la seva procedència, hem fet un arbre genealògic de cada un d'ells.

- **Andreu Santandreu *Barraques* (1849-1937)**[9]

El primer informant de la comarca de Manacor que va aportar informació a l'OCPC va ser Andreu Santandreu Truyol, de malnom *Barraques*, nascut el 24 de febrer de 1849. Era fill d'Antoni Santandreu i Petra Truyol, domiciliats a Can Barraques. Es va casar amb Catalina Aina Prohens Grimalt dia 24 de maig de 1871, quan tenia 22 anys, i amb la qual tengué cinc fills: Petra Maria, Catalina, Isabel, Antoni i Gabriel. Va morir el 24 de gener de 1937 als 81 anys.

La informació que en podem extreure de les memòries és que aquest personatge va recórrer «tota Mallorca».

Les cançons aportades per part d'aquest informant són:

- **El mariner.** (16 d'agost) C-49 [84] 232-234.
- **A la ciutat de Nàpols.** (16 d'agost) C-49 [85] 235-237.
- **La porquerola.** (16 d'agost) C-49 [86] 237-242. (Cantada a mitges amb Francina Aina Alcover *de Sa Franquesa*).
- **Tonada de tondre.** (17 d'agost) C-49 [87] 243-244.
- **Valzià.** (17 d'agost) C-49 [88] 245-246.

- **Tonada de llaurar.** (17 d'agost) C-49 [89] 247-248.
- **Tonada de batre.** (17 d'agost) C-49 [90] 249-250.
- **Tonada de collir figues.** (17 d'agost) C-49 [91] 251-252.
- **Cançó de batre.** (16 d'agost) C-52 [20-590] 317.
- **Corrandes.** (17 d'agost) C-53 [21] 8.

- **Francina Aina Alcover *de Sa Franquesa* (1851-1933)**[10]

[9] ADM, LB, I/36-B/35, foli 285; APM, LM, tom 1, foli 533; APM, LD, tom 9, foli 155r.

Francina Aina Alcover i Sureda va néixer dia 24 de febrer de 1851 a Son Crespí i fou la germana gran de mossèn Antoni Maria Alcover. Els seus pares foren Antoni Alcover Galmés i Catalina Sureda Fullana. El seu malnom el va adoptar a partir del seu matrimoni amb Bartomeu Llinàs *de Sa Franquesa*, de Vilafranca, establint d'aquesta manera la seva residència a la possessió gràcies a la qual eren coneguts dins el poble. A Vilafranca hi deixà l'única filla que li quedava dels fills que tengué, ja que la resta va morir quan ja eren grans. Va morir a Vilafranca als 82 anys, el 18 de març de l'any 1933.

Les cançons que podem trobar d'aquesta informant són:

- **La porquerola.** (16 d'agost) C-49 [86] 237-242. (Cantada a mitges amb Andreu Santandreu *Barraques*).
- **Don Joan i Don Ramon.** (16 d'agost) C-52 [19-589] 315-316.
- **El rei tenia tres filles.** (16 d'agost) C-52 [21-591] 318-320.
- **Don Francisco.** (17 d'agost) C-52 [24-594] 326-327.

• **Les brodadores de Ca Na Peu de Rata**

Ca Na Peu de Rata és el malnom de la madona del taller de brodadores on Samper i Morey van anar a recollir cançons gràcies a Francina Santandreu *Barraques*. Tal com Samper va descriure a les memòries, «la mestressa no era a Manacor aquell dia, i, darrera Na Francisca "Barraques", ens hi ficàrem. Hi havia una gran assemblea i trobàrem tasca per dies […] Poguérem fer en aquest taller una tasca excel·lent. Quan vingué la mestressa, vist que no destorbàvem les al·lotes, ens digué que podíem continuar anant-hi totes les vegades que calgués» (Samper, 1997: 150-151).

[10] Informació extreta del *Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana*, tom XV, 1933; ADM, LB, I/36-B/36, foli 116.

El conjunt de dones que treballaven en aquest taller són Maria Mascaró *de sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonçales*, Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*. La informació que en ens ofereix el material arreplegat per Samper i Morey és que són «brodadores. Noies joves, totes, entre 16 i 20 anys». No obstant això, aquestes dades no són del tot certes, ja que algunes brodadores eren més joves i, d'altres, majors.

Les brodadores del taller de Ca Na Peu de Rata. Hem identificat Antonina Nadal (dreta, segona començat per l'esquerra), Margarida Gomila (dreta, segona començant per la dreta), Maria Mascaró (asseguda, tercera començant per l'esquerra) i Francisca Santandreu (asseguda, primera la dreta). començant per

Maria Mascaró *de sa Creu* (1908-?)[11]

Una de les brodadores que treballaven al taller de *Ca Na Peu de Rata* fou Maria Mascaró Llinàs, de mal nom *de Sa Creu*, nascuda dia 14 d'abril de 1908 a Son Ferrer, juntament amb la seva germana bessona, Margalida Mascaró Llinàs. Era filla de Martí Mascaró Rosselló i de Sebastiana Llinàs Veny. En desconeixem qualsevol altra dada.

[11] APM, LB, tom 15, folis 65v-66r.

Les cançons que podem trobar són:

- **Aineta.** (17 d'agost) C-49 [92] 253-255. (Cantada a mitges amb Francina Santandreu *Barraques* i Margarida Gomila *Garrovera*).
- **A la font del Guiló.** (17 d'agost) C-49 [93] 256-259. (Cantada a mitges amb Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera* i Antonina Nadal *Llunes*).
- **La carta de navegar.** (17 d'agost) C-49 [94] 259-263. (Cantada a mitges amb Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera* i Antonina Nadal *Llunes*).
- **A la ciutat de Nàpols.** (17 d'agost) C-49 [95] 264-267. (Cantada a mitges amb Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera* i Antonina Nadal *Llunes*).
- **El rei tenia tres filles.** (17 d'agost) C-49 [96] 267-273. (Cantada a mitges amb Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera* i Antonina Nadal *Llunes*).
- **Si tu me vens darrera.** (17 d'agost) C-49 [97] 273-277. (Cantada a mitges amb Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera* i Antonina Nadal *Llunes*).
- **Anirem a Montserrat.** (17 d'agost) C-49 [98] 277-280. (Cantada a mitges amb Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera* i Antonina Nadal *Llunes*).

- **Anem-hi, a Montserrat.** (17 d'agost) C-49 [99] 280-283. (Cantada a mitges amb Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera* i Antonina Nadal *Llunes*).
- **El cavaller i la pastora.** (17 d'agost) C-49 [100] 284-286. (Cantada a mitges amb Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).
- **La porquerola.** (18 d'agost) C-49 [108] 321-327. (Cantada a mitges amb Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).
- **Venia de Santanyí.** (18 d'agost) C-49 [109] 328-331. (Cantada a mitges amb Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).
- **Jo m'aixec dematinet.** (19 d'agost) C-49 [111] 335-337.
- **El conde Flores.** (19 d'agost) C-49 [112] 338-342.
- **A ses portes del rei moro.** (19 d'agost) C-49 [113] 343-347.
- **Colomet, si vas a Alger** o **Vola, vola, rossinyol.** (19 d'agost) C-49 [115] 352-354. (Cantada a mitges amb Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).
- **Ses ninetes quan són petitetes.** (19 d'agost) C-49 [116] 55-357. (Cantada a mitges amb Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).
- **Ses panades** o **Cançons de ses panades.** (19 d'agost) C-49 [117] 358-361. (Cantada a mitges amb Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).
- **Cançó de ximbomba** o **Tonada de sa ximbomba.** (19 d'agost) C-49 [118] 362-363. (Cantada a mitges amb Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*,

Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).

- **Cançó de ximbomba** o **Tonada de sa ximbomba.** (19 d'agost) C-49 [119] 364-365. (Cantada a mitges amb Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).
- **Cançó de ximbomba** o **Tonada de sa ximbomba.** (19 d'agost) C-49 [121] 368-369. (Cantada a mitges amb Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).
- **Cançó de ximbomba** o **Tonada de sa ximbomba.** (20 d'agost) C-49 [145] 440-441.
- **Cançons de Sant Antoni.** (20 d'agost) C-49 [146] 442-449 (En aquest cas, hem inclòs dins les cançons la descripció sobre la festa de Sant Antoni que va recollir Baltasar Samper). (Cantades a mitges amb Francina Santandreu *Barraques*).
- **Un vespre de ball de màscares.** (20 d'agost) C-49 [147] 450-452. (Cantada a mitges amb Francina Santandreu *Barraques*).
- **Cecília (i variants).** (20 d'agost) C-49 [148] 453-457. (Cantada a mitges amb Francina Santandreu *Barraques*).
- **Una dona llarga i prima.** (20 d'agost) C-49 [149] 458-460. (Cantada a mitges amb Francina Santandreu *Barraques*).
- **Dilluns i dimarts.** (20 d'agost) C-49 [150] 461-464. (Cantada a mitges amb Francina Santandreu *Barraques*).
- **A la ciutat de Nàpols (L'Hostal de la Peira).** (20 d'agost) C-50 [151] 2-3bis. (Cantada a mitges amb Francina Santandreu *Barraques*).

Francina Santandreu *Barraques* (1906-1984)[12]

[12] APM, LB, tom 15, folis 65v-66r; APM, LM, tom 9, foli 239r; APM, LD, tom 14, foli 31r.

Francina Santandreu Pascual és l'al·lota que va conduir Samper i Morey al taller de *Ca Na Peu de Rata*. Nascuda dia 30 de gener de l'any 1906, és filla d'Antoni Santandreu Prohens i d'Isabel Pascual Sard, domiciliats a la finca de Ses Talaioles. A més, fou la néta de l'amo Andreu Santandreu *Barraques*, un altre informant manacorí que va col·laborar en aquesta missió. Es va casar amb Damià Timoner Guarderas dia 21 de maig de 1927, quan tenia 21 anys. Tingueren tres fills: Margalida, Isabel i Miquel. Va morir dia 17 d'agost de 1984, als 78 anys, a la plaça Josep Antoni número 9.

Les cançons que trobam a l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya cantades per aquesta informant són:

- **Aineta.** (17 d'agost) C-49 [92] 253-255. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu* i Margarida Gomila *Garrovera*).
- **A la font del Guiló.** (17 d'agost) C-49 [93] 256-259. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Margarida Gomila *Garrovera* i Antonina Nadal *Llunes*).
- **La carta de navegar.** (17 d'agost) C-49 [94] 259-263. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Margarida Gomila *Garrovera* i Antonina Nadal *Llunes*).
- **A la ciutat de Nàpols.** (17 d'agost) C-49 [95] 264-267. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Margarida Gomila *Garrovera* i Antonina Nadal *Llunes*).
- **El rei tenia tres filles.** (17 d'agost) C-49 [96] 267-273. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Margarida Gomila *Garrovera* i Antonina Nadal *Llunes*).
- **Si tu me vens darrera.** (17 d'agost) C-49 [97] 273-277. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Margarida Gomila *Garrovera* i Antonina Nadal *Llunes*).

- **Anirem a Montserrat.** (17 d'agost) C-49 [98] 277-280. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Margarida Gomila *Garrovera* i Antonina Nadal *Llunes*).
- **Anem-hi, a Montserrat.** (17 d'agost) C-49 [99] 280-282. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Margarida Gomila *Garrovera* i Antonina Nadal *Llunes*).
- **El cavaller i la pastora.** (17 d'agost) C-49 [100] 284-286. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).
- **La porquerola.** (18 d'agost) C-49 [108] 321-327. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).
- **Venia de Santanyí.** (18 d'agost) C-49 [109] 328-331. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).
- **Codolada de Consell.** (19 d'agost) C-49 [114] 348-351.
- **Colomet, si vas a Alger** o **Vola, vola, rossinyol.** (19 d'agost) C-49 [115] 352-354. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).
- **Ses ninetes quan són petitetes.** (19 d'agost) C-49 [116] 55-357. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).
- **Ses panades** o **Cançons de ses panades.** (19 d'agost) C-49 [117] 358-361. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).
- **Cançó de ximbomba** o **Tonada de sa ximbomba.** (19 d'agost) C-49 [118] 362-363. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*,

Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).

- **Cançó de ximbomba** o **Tonada de sa ximbomba.** (19 d'agost) C-49 [119] 364-365. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).
- **Cançó de ximbomba** o **Tonada de sa ximbomba.** (19 d'agost) C-49 [121] 368-369. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).
- **Cançó de ximbomba** o **Tonada de sa ximbomba.** (20 d'agost) C-49 [144] 448-449.
- **Cançons de Sant Antoni.** (20 d'agost) C-49 [146] 442-449 (En aquest cas, hem inclòs dins les cançons la descripció sobre la festa de Sant Antoni que va recollir Baltasar Samper). (Cantades a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*).
- **Un vespre de ball de màscares.** (20 d'agost) C-49 [147] 450-452. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*).
- **Cecília (i variants).** (20 d'agost) C-49 [148] 453-457. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*).
- **Una dona llarga i prima.** (20 d'agost) C-49 [149] 458-460. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*).
- **Dilluns i dimarts.** (20 d'agost) C-49 [150] 461-464. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*).
- **A la ciutat de Nàpols (L'Hostal de la Peira).** (20 d'agost) C-50 [151] 2-3bis. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*).

Margarida Gomila *Garrovera*

Si ens cenyim al que Samper i Morey van anotar quant a les brodadores («noies joves, totes, entre 16 i 20 anys»), podem dir que no hi ha cap persona dins el terme de Manacor que coincideixi amb el nom proporcionat pels informadors i que, a més, tengui la edat compresa entre els dos valors anotats per Samper. Així doncs, cal mencionar que

dins el terme de Manacor trobam quatre persones que possiblement van ser les informants en aquesta missió.

La primera és Margarida Gomila Riera, [13] la qual va néixer dia 26 d'agost de l'any 1902 al carrer de la Salut número 8. Fou filla de Miquel Gomila Santandreu i Margalida Riera Llodrà. Sabem que es va casar amb Rafel Mestre Grimalt dia 27 de maig de 1924, als 22 anys. Fruit d'aquest matrimoni tengueren tres fills: Jaume, Maria i Miquel. Va morir dia 9 de novembre de l'any 1982 al carrer d'Artà número 11.

La segona és Margarida Gomila Santandreu,[14] la qual va néixer dia 14 d'agost de 1903 al carrer Centro número 33. Els seus pars eren Miquel Gomila Monjo i Margalida Santandreu Mestre. En desconeixem qualsevol altra dada.

Una altra possible informant va ser Margarida Maria Gomila Pocoví,[15] la qual va néixer al carrer d'Artà dia 12 de setembre de l'any 1904. Fou filla de Joan Gomila Febrer i Magdalena Pocoví Ordinas. En desconeixem qualsevol altra dada.

La darrera és Margarida Gomila Llompart,[16] nascuda el 23 de novembre de 1912 al carrer de Servera. Els seus pares eren Antoni Gomila Febrer i Bàrbara Llompart. Es va casar amb Bernat Artigues i Gomila dia 30 de maig de 1936 quan ella tenia 23 anys, però aquest morí al cap de poc temps i es va casar per segon cop amb Joan Rosselló Soler el 26 d'abril de 1947, als 34 anys d'edat. Desconeixem la data de la seva defunció.

[13] APM, LB, tom 14, foli 1; APM, LM, tom 9, foli 74r; APM, LD, tom 12, foli 246r.

[14] APM, LB, tom 14, folis 98v-99r.

[15] APM, LB, tom 14, foli 208v.

[16] APM, LB, tom 17, foli 95r; APM, LM, tom 11, foli 122r; APM, LM, tom 13, foli 117v.

Les cançons que en trobam són:

- **Aineta.** (17 d'agost) C-49 [92] 253-255. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu* i Francina Santandreu *Barraques*).
- **A la font del Guiló.** (17 d'agost) C-49 [93] 256-259. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques* i Antonina Nadal *Llunes*).
- **La carta de navegar.** (17 d'agost) C-49 [94] 259-263. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques* i Antonina Nadal *Llunes*).
- **A la ciutat de Nàpols.** (17 d'agost) C-49 [95] 264-267. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques* i Antonina Nadal *Llunes*).
- **El rei tenia tres filles.** (17 d'agost) C-49 [96] 267-273. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques* i Antonina Nadal *Llunes*).
- **Si tu me vens darrera.** (17 d'agost) C-49 [97] 273-277. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques* i Antonina Nadal *Llunes*).
- **Anirem a Montserrat.** (17 d'agost) C-49 [98] 277-280. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques* i Antonina Nadal *Llunes*).

- **Anem-hi, a Montserrat.** (17 d'agost) C-49 [99] 280-282. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques* i Antonina Nadal *Llunes*).
- **El cavaller i la pastora.** (17 d'agost) C-49 [100] 284-286. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).
- **La porquerola.** (18 d'agost) C-49 [108] 321-327. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).
- **Venia de Santanyí.** (18 d'agost) C-49 [109] 328-331. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).
- **Colomet, si vas a Alger** o **Vola, vola, rossinyol.** (19 d'agost) C-49 [115] 352-354. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).
- **Ses ninetes quan són petitetes.** (19 d'agost) C-49 [116] 55-357. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).
- **Ses panades** o **Cançons de ses panades.** (19 d'agost) C-49 [117] 358-361. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).
- **Cançó de ximbomba** o **Tonada de sa ximbomba.** (19 d'agost) C-49 [118] 362-363. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).
- **Cançó de ximbomba** o **Tonada de sa ximbomba.** (19 d'agost) C-49 [119] 364-365. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina

Santandreu *Barraques*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).

- **Cançó de ximbomba** o **Tonada de sa ximbomba.** (19 d'agost) C-49 [121] 368-369. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).

Antonina Nadal *Llunes* (1896-?)[17]

Tenint en compte que la informant té una germana nomenada Maria Nadal, tot cercant a l'Arxiu Parroquial de Manacor hem trobat les dues germanes. La present informant nom Antonina Nadal Riera i va néixer dia 10 de gener de l'any 1896 al carrer de Servera. Veiem que la seva edat no concorda amb l'edat que va anotar Samper al material que va recollir, per aquest motiu és que la seva cerca ha estat una mica més dificultosa que no pas la dels altres informants. Els seus pares van ser Nofre Nadal Gomila i Antònia Riera Fullana. Sabem que es va casar amb Jaume Rosselló Gomila dia 11 de març de 1929, als 32 anys. No van tenir descendència. En desconeixem la seva data de defunció.

Les cançons que va aportar a l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya són:

- **A la font del Guiló.** (17 d'agost) C-49 [93] 256-259. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques* i Margarida Gomila *Garrovera*).
- **La carta de navegar.** (17 d'agost) C-49 [94] 259-263. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques* i Margarida Gomila *Garrovera*).

[17] APM, LB, tom 11, folis 218v-219r; APM, LM, tom 10, foli 30v.

- **La carta de navegar.** (17 d'agost) C-49 [94 bis] 263-264. (És exactament igual que l'anterior amb l'excepció del final).
- **A la ciutat de Nàpols.** (17 d'agost) C-49 [95] 264-267. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques* i Margarida Gomila *Garrovera*).
- **El rei tenia tres filles.** (17 d'agost) C-49 [96] 267-273. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques* i Margarida Gomila *Garrovera*).
- **Si tu me vens darrera.** (17 d'agost) C-49 [97] 273-277. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques* i Margarida Gomila *Garrovera*).
- **Anirem a Montserrat.** (17 d'agost) C-49 [98] 277-280. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques* i Margarida Gomila *Garrovera*).
- **Anem-hi, a Montserrat.** (17 d'agost) C-49 [99] 280-282. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques* i Margarida Gomila *Garrovera*).
- **El cavaller i la pastora.** (17 d'agost) C-49 [100] 284-286. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).
- **La porquerola.** (18 d'agost) C-49 [108] 321-327. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).
- **Venia de Santanyí.** (18 d'agost) C-49 [109] 328-331. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).
- **Jo m'aixec dematinet.** (19 d'agost) C-49 [110] 332-334.
- **Colomet, si vas a Alger** o **Vola, vola, rossinyol.** (19 d'agost) C-49 [115] 352-354. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Joana Aina Truyols *Gonsales*,

Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).

- **Ses ninetes quan són petitetes.** (19 d'agost) C-49 [116] 55-357. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).
- **Ses panades** o **Cançons de ses panades.** (19 d'agost) C-49 [117] 358-361. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).
- **Cançó de ximbomba** o **Tonada de sa ximbomba.** (19 d'agost) C-49 [118] 362-363. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).
- **Cançó de ximbomba** o **Tonada de sa ximbomba.** (19 d'agost) C-49 [119] 364-365. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).
- **Cançó de ximbomba** o **Tonada de sa ximbomba.** (19 d'agost) C-49 [121] 368-369. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).
- **El bon caçador.** (17 d'agost) C-52 [23-539] 324-325.

Joana Aina Truyols *Gonsales*

Sobre Joana Aina Truyols només hem pogut trobar la informació que ens ofereix el material que van recollir Baltasar Samper i Ramon Morey. Per tant, només sabem que aquesta al·lota era una de les brodadores del taller de *Ca Na Peu de Rata* i que tenia «entre 16 i 20 anys».

Les cançons que va proporcionar aquesta al·lota són:

- **El cavaller i la pastora.** (17 d'agost) C-49 [100] 284-286. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).
- **La porquerola.** (18 d'agost) C-49 [108] 321-327. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).
- **Venia de Santanyí.** (18 d'agost) C-49 [109] 328-331. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).
- **Colomet, si vas a Alger** o **Vola, vola, rossinyol.** (19 d'agost) C-49 [115] 352-354. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).
- **Ses ninetes quan són petitetes.** (19 d'agost) C-49 [116] 55-357. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).
- **Ses panades** o **Cançons de ses panades.** (19 d'agost) C-49 [117] 358-361. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).
- **Cançó de ximbomba** o **Tonada de sa ximbomba.** (19 d'agost) C-49 [118] 362-363. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).
- **Cançó de ximbomba** o **Tonada de sa ximbomba.** (19 d'agost) C-49 [119] 364-365. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).

- **Cançó de ximbomba** o **Tonada de sa ximbomba.** (19 d'agost) C-49 [121] 368-369. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).

Margarida Servera *Pentina* (1907-?)[18] [19]

Margarida Maria Servera Gomila va néixer un 22 de juliol de 1907 al carrer Mesquida, número 21. Els seus pares foren Guillem Servera Miquel i Bàrbara Gomila Febrer. Es va casar amb Rafel Perelló Castell dia 12 de febrer de l'any 1934, quan tenia 26 anys d'edat. Sabem que ambdós van anar a estar a Son Cigala, on va morir el seu marit. Ara bé, desconeixem la data de defunció de la informant.

Les cançons que va proporcionar, juntament amb les seves companyes, són:

- **El cavaller i la pastora.** (17 d'agost) C-49 [100] 284-286. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).
- **La porquerola.** (18 d'agost) C-49 [108] 321-327. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).
- **Venia de Santanyí.** (18 d'agost) C-49 [109] 328-331. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).
- **Colomet, si vas a Alger** o **Vola, vola, rossinyol.** (19 d'agost) C-49 [115] 352-354. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu

[18] APM, LB, tom 15, foli 198r; APM, LM, tom 11, foli 4v.

[19] Trobam una altra persona que coincideix amb el mateix nom i primer cognom aportats pels investigadors. Es tracta de Margalida Pelfa Servera Jaume, nascuda dia 30 de setembre de l'any 1901 al carrer Mediodía. Els seus pares foren Mateu Pelfa, adoptat per Antoni Servera Taberner i Coloma Tauler Llull, i Antònia Jaume Riera. No es va casar mai i va morir dia 15 de febrer de 1949 als 47 anys, al carrer Mediodía número 49. APM, LB, tom 13, foli 210v; APM, LD, tom 10, foli 166r.

Barraques, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).

- **Ses ninetes quan són petitetes.** (19 d'agost) C-49 [116] 55-357. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).
- **Ses panades** o **Cançons de ses panades.** (19 d'agost) C-49 [117] 358-361. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).
- **Cançó de ximbomba** o **Tonada de sa ximbomba.** (19 d'agost) C-49 [118] 362-363. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).
- **Cançó de ximbomba** o **Tonada de sa ximbomba.** (19 d'agost) C-49 [119] 364-365. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).
- **Cançó de ximbomba** o **Tonada de sa ximbomba.** (19 d'agost) C-49 [121] 368-369. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*).

Maria Elena Fons *Frareta*

Desconeixem qualsevol dada que tengui a veure amb aquesta informant. L'única informació que en tenim és l'anotació de Samper als materials recollits, és a dir, sabem que era una al·lota jove, d'edat compresa entre 16 i 20 anys, que es dedicava a brodar al taller de *Ca Na Peu de Rata*.

Les cançons que va proporcionar aquesta informant són:

- **El cavaller i la pastora.** (17 d'agost) C-49 [100] 284-286. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina* i Maria Fuster *Ventura*).
- **La porquerola.** (18 d'agost) C-49 [108] 321-327. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina* i Maria Fuster *Ventura*).
- **Venia de Santanyí.** (18 d'agost) C-49 [109] 328-331. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina* i Maria Fuster *Ventura*).
- **Colomet, si vas a Alger** o **Vola, vola, rossinyol.** (19 d'agost) C-49 [115] 352-354. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina* i Maria Fuster *Ventura*).
- **Ses ninetes quan són petitetes.** (19 d'agost) C-49 [116] 55-357. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina* i Maria Fuster *Ventura*).
- **Ses panades** o **Cançons de ses panades.** (19 d'agost) C-49 [117] 358-361. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina* i Maria Fuster *Ventura*).
- **Cançó de ximbomba** o **Tonada de sa ximbomba.** (19 d'agost) C-49 [118] 362-363. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina* i Maria Fuster *Ventura*).
- **Cançó de ximbomba** o **Tonada de sa ximbomba.** (19 d'agost) C-49 [119] 364-365. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina* i Maria Fuster *Ventura*).

- **Cançó de ximbomba** o **Tonada de sa ximbomba.** (19 d'agost) C-49 [121] 368-369. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina* i Maria Fuster *Ventura*).

Maria Fuster *Ventura*

En aquest cas, trobam tres persones que comparteixen el nom i el primer cognom esmentat per Samper i Morey.

La primera possible informant és Maria Fuster Garí,[20] nascuda dia 4 de juny de 1907 al carrer de l'Hospital. Fou filla de Gabriel Fuster Forteza i Francisca Garí Pomar. Sabem que es va casar amb Gabriel Cañellas Mas, de Palma, dia 1 de març de 1930, i que es va casar per segona vegada amb Sebastià Serra Verdera dia 10 de juny de 1944 a la Parròquia del Sagrat Cor de Palma. Desconeixem si tengué descendència, així com també la data de la seva defunció.

La segona persona és Maria Magdalena Margarida Fuster Fuster.[21] Va néixer al carrer de Palma dia 2 de setembre de 1907. Els seus pares foren Rafel Fuster Pomar i Maria Fuster Fuster. No es va casar mai i es va morir dia 19 d'abril de 1973, als 65 anys d'edat, al carrer Joan Lliteras número 11.

La darrera persona que comparteix nom i cognom és Maria Fuster Cortès,[22] nascuda dia 5 de gener de 1908 al carrer Gil número 11. Els seus pares eren Bonaventura Fuster Fuster i Beatriu Cortès Fuster. Es va casar amb Julià Vadell Galmés dia 4 de juny de 1941, als 32 anys. Desconeixem si va tenir descendència i la seva data de defunció.

Les cançons que va aportar la informant són:

- **El cavaller i la pastora.** (17 d'agost) C-49 [100] 284-286. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina* i Maria Elena Tous *Frareta*).
- **La porquerola.** (18 d'agost) C-49 [108] 321-327. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida

[20] APM, LB, tom 15, folis 187v-188r.

[21] APM, LB, tom 15, foli 209r; APM, LD, tom 12, foli 77v.

[22] APM, LB, tom 15, foli 247; APM, LM, tom 12, foli 46r.

Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina* i Maria Elena Tous *Frareta*).

- **Venia de Santanyí.** (18 d'agost) C-49 [109] 328-331. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina* i Maria Elena Tous *Frareta*).
- **Colomet, si vas a Alger** o **Vola, vola, rossinyol.** (19 d'agost) C-49 [115] 352-354. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina* i Maria Elena Tous *Frareta*).
- **Ses ninetes quan són petitetes.** (19 d'agost) C-49 [116] 55-357. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina* i Maria Elena Tous *Frareta*).
- **Ses panades** o **Cançons de ses panades.** (19 d'agost) C-49 [117] 358-361. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina* i Maria Elena Tous *Frareta*).
- **Cançó de ximbomba** o **Tonada de sa ximbomba.** (19 d'agost) C-49 [118] 362-363. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina* i Maria Elena Tous *Frareta*).
- **Cançó de ximbomba** o **Tonada de sa ximbomba.** (19 d'agost) C-49 [119] 364-365. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina* i Maria Elena Tous *Frareta*).
- **Cançó de ximbomba** o **Tonada de sa ximbomba.** (19 d'agost) C-49 [121] 368-369. (Cantada a mitges amb Maria Mascaró *de Sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Joana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina* i Maria Elena Tous *Frareta*).

- **Bernat Gelabert Gomila *March* (1876-1946)**[23]

Bernat Josep Gelabert Gomila va néixer dia 22 de maig de 1876 al carrer de la Verònica. Fou fill de Marcos Gelabert Riera, fuster de professió, i Jerònia Gomila Fornés. Es va casar amb Maria Concepció Quetglas Bisquerra dia 4 de març de 1905, quan tenia 28 anys. Fruit d'aquest matrimoni, van néixer Marcos i Pere. Sabem que va fer de fuster, ofici que va heretar del seu pare. Va morir dia 7 d'agost de 1946, als 70 anys d'edat, al carrer de la Soledat número 14.

D'aquest informant en podem saber, però, més informació gràcies a Aina M. Sansó i Rosselló, qui va escriure l'any 1991 *Els cossiers de Manacor. Documents, històries i vivències*. En aquest cas es fa una descripció de Bernat Gelabert Gomila que resulta molt interessant:

> «L'amo En Bernat era tot un personatge. Era el mestre dels cossiers i dirigia els assajos, que es feien a l'hospici. Algú ho recordava així de bé: "encara ho record com si fos ara. Ballaven dins una sala de l'Hospital, amb sa porta tancada, per no molestar. Encara pintaria sa caixa on ses monges guardaven es vestits.
>
> »Tenia un geni tan curt que 'amb un crit ho alçava tot', ens han contat. Els cossiers, al·lotells jovenets –la majoria tenia entre 10 i 15 anys– anaven ben prou alerta a contradir-lo i procuraven vetlar-li bé el ble per por de no esser-hi de més. Pot ser per això diuen que tots els qui d'ell n'aprengueren ballaven molt bé i s'ho prenien molt seriosament. En el recorregut dels dansadors, ell passejava la bacina, i conten que no li solien llevar la vista de damunt, perquè segons les males llengües era un poc afectat de 'fer-ne rues en el clatell' amb els doblers que arreplegaven […]"». (Sansó, 1991: 13-14)

Les cançons aportades per aquest informant en aquesta missió són:

- **Els cossiers.** C-49 [101] 287-301. (Fou recollida dia 17 o dia 18 d'agost).

[23] APM. LB, tom 2, foli 69r; APM, LM, tom 6, foli 182r; APM, LD, tom 10, foli 114r.

Els cossiers de Manacor ballat per als

missioners.

- **Bàrbara Sureda *Moragues* (1889-?)**[24]

Bàrbara Sureda Duran va néixer dia 31 de gener de 1889 al carrer Sant Jeroni. Els seus pares eren Bartomeu Sureda Bauzà i Antònia Duran Duran, jornalers. Desconeixem qualsevol altra dada sobre aquesta informant.

La informació que en tenim gràcies al material recollit pels dos investigadors és que era una dona que tenia «una trentena d'anys».

Les cançons que va aportar en aquesta missió són:

- **Na Garrovera.** (18 d'agost) C-49 [102] 302-306.
- **Tonada de collir figues.** (18 d'agost) C-49 [103] 307-308.
- **La carta de navegar.** (18 d'agost) C-49 [104] 309-312. (Cantada a mitges amb la seva mare, Antonina Duran *Moragues*).

[24] APM, AF, LB, tom 9, foli 82v.

- **A la ciutat de Nàpols.** (18 d'agost) C-49 [107] 318-320. (Cantada a mitges amb Antonina Duran *Moragues*).
- **Don Francisco.** (18 d'agost) C-52 [26-596] 331-333. (Cantada a mitges amb Antonina Duran *Moragues*).

Bàrbara Sureda Duran (a l'esquerra), al costat de la seva mare Antonina Duran Duran i un dels seus germans.

- **Antonina Duran *Moragues* (1859-?)**[25]

Antònia Duran Duran, de malnom *Moragues*, va néixer dia 8 d'octubre de l'any 1859 al carrer de Sant Jeroni. Fou filla de Bartomeu Duran, jornaler, i de Catalina Duran. Es va casar amb Bartomeu Sureda Bauzà dia 4 de novembre de 1881. El matrimoni va tenir nou fills: Antoni (n. 1883), Bartomeu (n. 1885), Miquel (n. 1887), Bàrbara (n. 1889), Catalina (n. 1891), Antònia (n. 1894), Isabel (n. 1896), Jaume (n. 1898) i Joan (n. 1900). A més, als materials recollits en aquesta missió Samper va anotar que tenia «66 anys». Desconeixem la data de la seva defunció.

[25]ADM, LB, I/36-B/40, foli 427; APM, LM, tom 3, foli 108r.

Les cançons que trobam d'aquesta informant són:

- **La carta de navegar.** (18 d'agost) C-49 [104] 309-312. (Cantada a mitges amb la seva filla, Bàrbara Sureda *Moragues*).
- **Tonada de collir figues.** (18 d'agost) C-49 [105] 313-314.
- **Cançó de fora-vila.** (18 d'agost) C-49[106] 315-317.
- **A la ciutat de Nàpols.** (18 d'agost) C-49 [107] 318-320. (Cantada a mitges amb Bàrbara Sureda *Moragues*).
- **Senyora, que té, que té.** (18 d'agost) C-52 [25-595] 328-330.
- **Don Francisco.** (18 d'agost) C-52 [26-596] 331-333. (Cantada a mitges amb Bàrbara Sureda *Moragues*).

- **Damiana Riera *Cama***

A causa de la manca d'informació d'aquesta informant que ens proporcionen els dos missioners en el material que van arreplegar al terme de Manacor ha fet que no haguem pogut trobar qui fou exactament la persona que va contribuir en aquest missió.

Les cançons aportades per aquesta informant són:

- **Cançó de ximbomba** o **Tonada de sa ximbomba.** (19 d'agost) C-49 [120] 366-367.
- **Vou-veri-vou.** (20 d'agost) C-50 [152] 4-6.
- **El Sen Pere.** (20 d'agost) C-50 [153] 7-8.
- **Un dia passava.** (20 d'agost) C-50 [154] 9-11.

- **Pere-Josep Alcover i Sureda *de Son Crespí* (1867-1936)**[26]

L'amo en Pere Josep Bonaventura Alcover i Sureda va néixer dia 10 de febrer de 1867 i era germà de Mossèn Antoni Maria Alcover, així com també de Francina Aina Alcover i Sureda, una altra informant d'aquesta missió. Els seus pares foren Antoni Alcover Galmés i Catalina Sureda Fullana. Sabem que es va casar amb Margarida Estelrich Llinàs dia 27 de febrer de 1897, quan tenia 29 anys d'edat. Van tenir una filla: Catalina. Va morir a Manacor, concretament al carrer Fermín Galán número 36, dia 9 de març de 1936 als 69 anys.

Pere Josep Alcover juntament amb la seva dona, Margarida Estelrich (asseguda) i la seva filla.

Les cançons aportades per aquest informant són:

- **Tonada de ventar.** (19 d'agost) C-49 [122] 370-371.
- **Tonada de tondre.** (19 d'agost) C-49 [123] 372-373.
- **Copeo.** (19 d'agost) C-49 [124] 374-375.
- **Tonada de llaurar.** (19 d'agost) C-49 [125] 376-377.
- **Tonada de batre.** (19 d'agost) C-49 [129] 384-385.
- **Tonada d'exsecallar** o **Tonada d'esveiar.** (19 d'agost) C-49 [131] 388-389.
- **Tonada d'esveiar.** (19 d'agost) C-49 [132] 390-391.
- **Tonada de menar carro de parell.** (19 d'agost) C-49 [133] 392-393.
- **El mariner.** (19 d'agost) C-49 [134] 394-396. (Cantada a mitges amb la seva dona Margarida Estelrich *de Son Crespí*, la seva filla Catalina Alcover i madò Pereta Soler *de Son Trobat*).
- **A la font del Guiló (o del Guilandó).** (19 d'agost) C-49 [135] 397-400. (Cantada a mitges amb la seva dona Margarida Estelrich *de Son Crespí* i la seva filla Catalina).

[26]ADM, LB, I/36-B/43, foli 144v; APM, LM, tom 5, foli 169; APM, LD, tom 9, foli 120r.

- **Vols-me dir, tu....** (19 d'agost) C-49 [136] 401-405. (Cantada a mitges amb la seva dona Margarida Estelrich *de Son Crespí*, la seva filla Catalina Alcover i madò Pereta Soler *de Son Trobat*).
- **Cama llongueta.** (19 d'agost) C-49 [137] 406-410. (Cantada a mitges amb la seva dona Margarida Estelrich *de Son Crespí* i la seva filla Catalina).
- **Vaig passar un dia.** (19 d'agost) C-49 [140] 421-423. (Cantada a mitges amb la seva dona Margarida Estelrich *de Son Crespí*, la seva filla Catalina Alcover, madò Pereta Soler *de Son Trobat* i les germanes Joana i Pereta Amer *Fumet*).
- **La porquerola.** (19 d'agost) C-49 [143] 432-437. (Cantada a mitges amb Magdalena Fons *Botera*).
- **La mosca i la mora.** (20 d'agost) C-50 [155] 12-14.
- **Estava la mora.** (20 d'agost) C-50 [170] 53-56.
- **Senyora, que té, que té.** (20 d'agost) C-52 [31-501] 346-348. (Cantada a mitges amb Bàrbara Riera *Fumet*, Maria Bosch *de Ses Talaioles*, Joana Riera *Baiona* i Magdalena Fons).
- **Bolero.** (22 d'agost) C-52 [40-610] 375.
- **Corrandes.** (19 d'agost) C-53 [24] 9.

- **Joan Duran *de Ca Na Berga* (1863-1942)**[27]

L'única persona que hi ha en tota la comarca de Manacor que tengui per nom i primer cognom els que van aportar Samper i Morey és Joan Baptista Francesc Duran Clar, natural de Felanitx, nascut 13 de març de 1865 al Predi Ca n'Alou Vell. Fou fill de Gabriel Duran i de Margalida Clar, de Santanyí. Es va casar la primera vegada dia 7 de novembre de 1888 amb Joana Maria Febrer Perelló, de Manacor, i per segona vegada amb Maria Verd Mascaró dia 6 d'agost de 1902, quedant vidu d'ambdós

[27] ADM, LB, I/26-B/45, foli 244v-245r; APM, LM, tom 4 foli, 157v-158r; APM, LM, tom 6, foli 76; APPC, LD, tom 1, foli 41r.

matrimonis. Del primer matrimoni tengué tres fills: Gabriel, Melcior i Joan. Va morir dia 15 de setembre de l'any 1942 a Porto Cristo, Manacor, quan tenia 79 anys d'edat.

Les cançons que va aportar en aquesta missió són:

- **Tonada de llaurar.** (19 d'agost) C-49 [126] 378-379.
- **Tonada de ventar.** (19 d'agost) C-49 [127] 380-381.
- **Tonada de tondre.** (19 d'agost) C-49 [128] 382-383.
- **Tonada de batre.** (19 d'agost) C-49 [130] 386-387.
- **Corrandes.** (19 d'agost) C-53 [22 i 23] 8.

- **Margarida Estelrich *de Son Crespí* (?-1953)**[28]

Margarida Estelrich Llinàs fou la filla de Francisco Estelrich Adrover i Isabel Llinàs Comas, natural de Puigpunyent. Es va casar amb Pere Josep Alcover i Sureda dia 27 de febrer de l'any 1897 als 22 anys. Fruit d'aquest matrimoni va néixer la seva filla, Catalina. Es va dedicar al camp, juntament amb el seu marit. Va morir dia 2 d'octubre de 1953 al carrer General Franco número 40, als 78 anys d'edat.[29]

Les cançons que podem observar aportades per aquesta informant són:

- **El mariner.** (19 d'agost) C-49 [134] 394-396. (Cantada a mitges amb el seu marit Pere Josep Alcover i Sureda *de Son Crespí*, la seva filla Catalina Alcover i madò Pereta Soler *de Son Trobat*).
- **A la font del Guiló (o del Guilandó).** (19 d'agost) C-49 [135] 397-400. (Cantada a mitges amb el seu marit Pere Josep Alcover i Sureda *de Son Crespí* i la seva filla Catalina).
- **Vols-me dir, tu....** (19 d'agost) C-49 [136] 401-405. (Cantada a mitges amb el seu marit Pere Josep Alcover i Sureda *de Son Crespí*, la seva filla Catalina Alcover i madò Pereta Soler *de Son Trobat*).
- **Cama llongueta.** (19 d'agost) C-49 [137] 406-410. (Cantada a mitges amb el seu marit Pere Josep Alcover i Sureda *de Son Crespí* i la seva filla Catalina).
- **Vaig passar un dia.** (19 d'agost) C-49 [140] 421-423. (Cantada a mitges amb el seu marit Pere Josep Alcover i Sureda *de Son Crespí*, la seva filla Catalina Alcover, madò Pereta Soler *de Son Trobat* i les germanes Joana i Pereta Amer *Fumet*).

[28] APM, LM, tom 5, foli 169; APM, LD, tom 10, foli 261v.

[29] Si la data i l'edat de defunció és correcta, podem deduir que va néixer al voltant de l'any 1875.

- **Catalina Alcover (1899-?)**[30]

Isabel Maria Catalina Alcover Estelrich va néixer al carrer de la Pau dia 23 de novembre de l'any 1899. Fou filla de Pere Josep Alcover i Sureda i de Margarida Estelrich Llinàs. En desconeixem qualsevol altra dada.

Les cançons que trobam d'aquesta informant són:

- **El mariner.** (19 d'agost) C-49 [134] 394-396. (Cantada a mitges amb el seu pare Pere Josep Alcover i Sureda *de Son Crespí*, la seva mare Margarida Estelrich i madò Pereta Soler *de Son Trobat*).
- **A la font del Guiló (o del Guilandó).** (19 d'agost) C-49 [135] 397-400. (Cantada a mitges amb el seu pare Pere Josep Alcover i Sureda *de Son Crespí* i la seva mare Margarida Estelrich).
- **Vols-me dir, tu....** (19 d'agost) C-49 [136] 401-405. (Cantada a mitges amb el seu pare Pere Josep Alcover i Sureda *de Son Crespí*, la seva mare Margarida Estelrich i madò Pereta Soler *de Son Trobat*).
- **Cama llongueta.** (19 d'agost) C-49 [137] 406-410. (Cantada a mitges amb el seu pare Pere Josep Alcover i Sureda *de Son Crespí* i la seva mare Margarida Estelrich).
- **Vaig passar un dia.** (19 d'agost) C-49 [140] 421-423. (Cantada a mitges amb el seu pare Pere Josep Alcover i Sureda *de Son Crespí*, la seva mare Margarida Estelrich, madò Pereta Soler *de Son Trobat* i les germanes Joana i Pereta Amer *Fumet*).
- **Jo me n'anava a pescar.** (22 d'agost) C-52 [39-609] 373-374.

- **Pereta Soler *de Son Trobat* (?-1967)**[31] [32]

Una altra informant que va aportar informació al Cançoner fou Pereta Soler Brunet, de mal nom *de Son Trobat*, de Sant Llorenç des Cardassar. Desconeixem la seva data de naixement, però sí sabem que fou filla de Pere Joan Soler i Aina Maria Brunet. A més, es va casar amb Josep Llodrà Servera, amb el qual tengué dos fills: Josep i Francisca. Va morir dia 22 de desembre de l'any 1967 a Porto Cristo, Manacor, als 83 anys d'edat.

[30] APM, LB, tom 13, foli 16r.

[31] APPC, LD, tom 1, foli 94v.

[32] Segons la data i l'edat de defunció, la informant hauria nascut al voltant de l'any 1884.

Les cançons que aportà en aquesta missió són:

- **El mariner.** (19 d'agost) C-49 [134] 394-396. (Cantada a mitges amb Pere Josep Alcover i Sureda *de Son Crespí*, Margarida Estelrich *de Son Crespí* i la filla d'aquests, Catalina Alcover).
- **Vols-me dir, tu....** (19 d'agost) C-49 [136] 401-405. (Cantada a mitges amb Pere Josep Alcover i Sureda *de Son Crespí*, Margarida Estelrich *de Son Crespí* i la filla d'aquests, Catalina Alcover).
- **Don Joan i Don Francisco.** (19 d'agost) C-49 [139] 418-420.
- **Vaig passar un dia.** (19 d'agost) C-49 [140] 421-423. (Cantada a mitges amb Pere Josep Alcover i Sureda *de Son Crespí*, Margarida Estelrich *de Son Crespí*, la filla d'aquests, Catalina Alcover, i les dues germanes Joana i Pereta Amer *Fumet*).
- **Na Margalideta de Cas Petecó.** (19 d'agost) C-49 [141] 424-427.
- **Tonada de llaurar.** (20 d'agost) C-50 [163] 37-38.
- **Tonada de segar.** (20 d'agost) C-50 [164] 39-40.
- **Tonada de picar.** (20 d'agost) C-50 [165] 41-42.
- **Vou-veri-vou.** (20 d'agost) C-50 [166] 43-44.
- **(Sense títol).** (20 d'agost) C-52 [29-599] 339-340.

- **Joana Amer *Fumet* (1915-2001)**[33]

Joana Maria Amer Riera va néixer a Manacor dia 5 d'abril de 1915 al carrer Obrador número 13. Els seus pares foren Miquel Amer Quetglas i Bàrbara Riera Serra, natural de Sa Pobla. Es va casar amb Martí Duran Munar dia 21 de febrer de 1946, als 31 anys, amb qui va tenir tres fills: Catalina, Joan i Miquel Ramon. Va morir dia 9 d'abril de 2001 a Palma, als 86 anys d'edat.

Ler germanes Joana (esquerra) i Pereta (dreta) Amer Riera.

Les cançons que podem trobar d'aquest informant són:

- **Jo me pos a festejar.** (19 d'agost) C-49 [138] 411-417. (Cantada a mitges amb la seva germana Pereta Amer *Fumet*).
- **Vaig passar un dia.** (19 d'agost) C-49 [140] 421-423. (Cantada a mitges amb Pere Josep Alcover i Sureda *de Son Crespí*, Margarida Estelrich *de Son Crespí*, la filla d'aquests, Catalina Alcover, madò Pereta Soler *de Son Trobat* i la seva germana petita Pereta Amer *Fumet*).

[33] APM, LB, tom 18, foli 1r; APM, LM, tom 13, foli 46r; APM, LD, tom 15, foli 47.

- **Pereta Amer *Fumet* (1917-?)**[34]

Pereta Amer Riera va néixera dia 31 de març de 1917 al carrer Obrador número 13 de Manacor. Filla de Miquel Amer Quetglas i de Bàrbara Riera Serra. Es va casar amb Julià Duran Munar dia 11 de juny de 1942, als 25 anys. El matrimoni no va tenir cap fill. A més, desconeixem la data de la seva mort. No obstant això, sabem que morí abans de l'any 1994 gràcies a la partida de defunció del seu marit.

Les cançons que va aportar són:

- **Jo me pos a festejar.** (19 d'agost) C-49 [138] 411-417. (Cantada a mitges amb la seva germana Joana Amer *Fumet*).
- **Vaig passar un dia.** (19 d'agost) C-49 [140] 421-423. (Cantada a mitges amb Pere Josep Alcover i Sureda *de Son Crespí*, Margarida Estelrich *de Son Crespí*, la filla d'aquests, Catalina Alcover, madò Pereta Soler *de Son Trobat* i la seva germana gran Joana Amer *Fumet*).

- **Joana Pascual *de Sos Ferrés* (1903-1990)**[35]

L'única persona que hem trobat en tot el terme de Manacor que estigui registrada amb aquest nom i el primer cognom és Joana Pascual Lliteras, nascuda dia 11 de desembre de l'any 1903 al carrer Asalto. Els seus pares eren Antoni Pascual Galmés i Catalina Lliteras Ginard, natural de Son Servera. Es va casar amb Joan Galmés Galmés dia 28 de novembre de 1929 als 26 anys, amb el qual va tenir tres filles: Joana Maria, Catalina i Maria del Carme. Va morir dia 29 d'abril de 1990, als 86 anys d'edat, al carrer F. Juníper Serra número 11, 1r pis.

Les cançons que va aportar aquesta informant al Cançoner són:

- **El fill pròdig.** (19 d'agost) C-49 [142] 428-431.
- **Es carboner.** (20 d'agost) C-50 [156] 15-18.
- **Colomet que vas a Alger.** (20 d'agost) C-50 [159] 25-28. (Cantada a mitges amb Maria Riera, Margalida Galmés, Joana Grimalt, Catalina Galmés i Francisca Llodrà).
- **Venia de Santanyí.** (20 d'agost) C-50 [160] 29-31. (Cantada a mitges amb Maria Riera, Margalida Galmés, Joana Grimalt, Catalina Galmés i Francisca Llodrà).

[34] APM, LB, tom 18, foli 200; APM, LD, tom 14, foli 257v.

[35] APM, LB, tom 14, foli 134; APM, LM, tom 10, foli 66v; APM, LD, tom 14, foli 155r.

- **Venia de Santanyí.** (20 d'agost) C-50 [161] 32-33. (Cantada a mitges amb Maria Riera, Margalida Galmés, Joana Grimalt, Catalina Galmés i Francisca Llodrà).
- **Un dia passava.** (20 d'agost) C-50 [162] 34-36. (Cantada a mitges amb Maria Riera, Margalida Galmés, Joana Grimalt, Catalina Galmés i Francisca Llodrà).

- **Magdalena Fons *Botera* (1884-?)**[36]

La informació que ens deixen Samper i Morey és que aquesta dona tenia a l'any 1926 «uns 40 anys». Amb aquesta informació, hem consultat l'Arxiu Parroquial i hem observat que hi havia una dona de nom Magdalena Fons Rosselló que va néixer dia 10 de gener de 1884. Fou filla de Pere Joan Fons i Catalina Rosselló. En desconeixem la seva data de defunció, així com també si es va casar o si tengué descendència.

Les cançons que podem trobar al Cançoner d'aquesta persona són:

- **La porquerola.** (19 d'agost) C-49 [143] 432-437. (Cantada a mitges amb Pere Josep Alcover i Sureda *de Son Crespí*).
- **A la font del Guiló (o del Guilandó).** (20 d'agost) C-50 [158] 21-24. (Cantada a mitges amb Maria Bosch i Joana Riera).
- **Senyora, que té, que té.** (20 d'agost) C-52 [31-501] 346-348. (Cantada a mitges amb Bàrbara Riera *Fumet*, Maria Bosch *de Ses Talaioles*, Joana Riera *Baiona* i l'amo en Pere Josep Alcover *de Son Crespí*).

- **Maria Bosch *de Ses Talaioles* (1864-1937)**[37]

Quant a aquesta informant cal dir que l'única informació que hem aconseguit és la que hi ha exposada al material recollit per Baltasar Samper a la carpeta C-52. Només sabem que aquesta dona tenia «60 anys» quan es va dur a terme la missió. Prenent com a fita aquesta informació, hem anat a consultar l'Arxiu Diocesà de Palma i hem trobat una dona que nomia Joana Maria Concepció Bosch Soler, nascuda dia 3 de desembre de 1864 al carrer Obrador. Els seus pares foren Rafel Bosch i Andreva Soler. No es va casar mai i va morir dia 7 de novembre de 1937, als 84 anys d'edat, al carrer Francesc Gomila número 19.

Les cançons que trobam d'aquesta informant són:

[36] APM, LB, tom 7, foli 18.

[37] ADM, LB, i/36-B/42, foli 342; APM, LD, tom 9, foli 184r.

- **A la font del Guiló (o del Guilandó).** (20 d'agost) C-50 [158] 21-24. (Cantada a mitges amb Magdalena Fons *Botera* i Joana Riera).
- **(Sense títol).** (20 d'agost) C-52 [28-598] 337-338.
- **Senyora, que té, que té.** (20 d'agost) C-52 [31-501] 346-348. (Cantada a mitges amb Bàrbara Riera *Fumet*, Joana Riera *Baiona*, Magdalena Fons i l'amo en Pere Josep Alcover *de Son Crespí*).

- **Joana Riera *Baiona***

A causa de la poca informació que van anotar tant Samper com Morey quant a aquesta informant, cal dir que no n'hem pogut trobar cap dada.

Les cançons que va aportar en aquesta missió són:

- **A la font del Guiló (o del Guilandó).** (20 d'agost) C-50 [158] 21-24. (Cantada a mitges amb Magdalena Fons *Botera* i Maria Bosch).
- **Si tu te fas la llebre.** (20 d'agost) C-50 [167] 45-47.
- **Senyora, que té, que té.** (20 d'agost) C-52 [31-501] 346-348. (Cantada a mitges amb Bàrbara Riera *Fumet*, Maria Bosch *de Ses Talaioles*, Magdalena Fons i l'amo en Pere Josep Alcover *de Son Crespí*).

- **Maria Riera**

Aquest cas és semblant a l'anterior, ja que com que els dos investigadors no van deixar cap dada que ens pogués ser útil per a la recerca d'aquesta informant, no n'hem pogut trobar gens d'informació.

Les cançons que trobam d'aquesta informant són:

- **Colomet que vas a Alger.** (20 d'agost) C-50 [159] 25-28. (Cantada a mitges amb Margalida Galmés, Joana Grimalt, Catalina Galmés, Joana Pascual *de Sos Ferrés* i Francisca Llodrà).
- **Venia de Santanyí.** (20 d'agost) C-50 [160] 29-31. (Cantada a mitges amb Margalida Galmés, Joana Grimalt, Catalina Galmés, Joana Pascual *de Sos Ferrés* i Francisca Llodrà).
- **Venia de Santanyí.** (20 d'agost) C-50 [161] 32-33. (Cantada a mitges amb Margalida Galmés, Joana Grimalt, Catalina Galmés, Joana Pascual *de Sos Ferrés* i Francisca Llodrà).

- **Un dia passava.** (20 d'agost) C-50 [162] 34-36. (Cantada a mitges amb Margalida Galmés, Joana Grimalt, Catalina Galmés, Joana Pascual *de Sos Ferrés* i Francisca Llodrà).
- **Si tu te fas la llebre.** (20 d'agost) C-50 [168] 48-49. (El patró és el mateix que el número 167). (Cantada a mitges amb Margalida Galmés, Joana Grimalt, Catalina Galmés i Coloma Bosch).
- **Plam, plam, plam, sa joveneta.** (20 d'agost) C-50 [169] 50-52. (Cantada a mitges amb Margalida Galmés, Joana Grimalt, Catalina Galmés i Coloma Bosch).

- **Margalida Galmés**

D'aquesta informant tampoc n'hem pogut trobar cap dada.

Les cançons que va aportar al Cançoner Popular de Catalunya són:

- **Colomet que vas a Alger.** (20 d'agost) C-50 [159] 25-28. (Cantada a mitges amb Maria Riera, Joana Grimalt, Catalina Galmés, Joana Pascual *de Sos Ferrés* i Francisca Llodrà).
- **Venia de Santanyí.** (20 d'agost) C-50 [160] 29-31. (Cantada a mitges amb Maria Riera, Joana Grimalt, Catalina Galmés, Joana Pascual *de Sos Ferrés* i Francisca Llodrà).
- **Venia de Santanyí.** (20 d'agost) C-50 [161] 32-33. (Cantada a mitges amb Maria Riera, Joana Grimalt, Catalina Galmés, Joana Pascual *de Sos Ferrés* i Francisca Llodrà).
- **Un dia passava.** (20 d'agost) C-50 [162] 34-36. (Cantada a mitges amb Maria Riera, Joana Grimalt, Catalina Galmés, Joana Pascual *de Sos Ferrés* i Francisca Llodrà).
- **Si tu te fas la llebre.** (20 d'agost) C-50 [168] 48-49. (El patró és el mateix que el número 167). (Cantada a mitges amb Maria Riera, Joana Grimalt, Catalina Galmés i Coloma Bosch).
- **Plam, plam, plam, sa joveneta.** (20 d'agost) C-50 [169] 50-52. (Cantada a mitges amb Maria Riera, Joana Grimalt, Catalina Galmés i Coloma Bosch).

- **Joana Grimalt**

Exactament el mateix passa amb aquesta informant. Com que ni Samper ni Morey van anotar res quant a ella, no hem pogut esbrinar amb exactitud quina de les moltes Joana Grimalt va aportar cançons al Cançoner Popular de Catalunya.

Les cançons que va proporcionar aquesta informant als investigadors són:

- **Colomet que vas a Alger.** (20 d'agost) C-50 [159] 25-28. (Cantada a mitges amb Maria Riera, Margalida Galmés, Catalina Galmés, Joana Pascual *de Sos Ferrés* i Francisca Llodrà).
- **Venia de Santanyí.** (20 d'agost) C-50 [160] 29-31. (Cantada a mitges amb Maria Riera, Margalida Galmés, Catalina Galmés, Joana Pascual *de Sos Ferrés* i Francisca Llodrà).
- **Venia de Santanyí.** (20 d'agost) C-50 [161] 32-33. (Cantada a mitges amb Maria Riera, Margalida Galmés, Catalina Galmés, Joana Pascual *de Sos Ferrés* i Francisca Llodrà).
- **Un dia passava.** (20 d'agost) C-50 [162] 34-36. (Cantada a mitges amb Maria Riera, Margalida Galmés, Catalina Galmés, Joana Pascual *de Sos Ferrés* i Francisca Llodrà).
- **Si tu te fas la llebre.** (20 d'agost) C-50 [168] 48-49. (El patró és el mateix que el número 167). (Cantada a mitges amb Maria Riera, Margalida Galmés, Catalina Galmés i Coloma Bosch).
- **Plam, plam, plam, sa joveneta.** (20 d'agost) C-50 [169] 50-52. (Cantada a mitges amb Maria Riera, Margalida Galmés, Catalina Galmés i Coloma Bosch).

- **Catalina Galmés**

En aquest cas, tampoc no hem pogut trobar informació quant a aquesta persona.

Les cançons que va aportar són:

- **Colomet que vas a Alger.** (20 d'agost) C-50 [159] 25-28. (Cantada a mitges amb Maria Riera, Margalida Galmés, Joana Grimalt, Joana Pascual *de Sos Ferrés* i Francisca Llodrà).
- **Venia de Santanyí.** (20 d'agost) C-50 [160] 29-31. (Cantada a mitges amb Maria Riera, Margalida Galmés, Joana Grimalt, Joana Pascual *de Sos Ferrés* i Francisca Llodrà).

- **Venia de Santanyí.** (20 d'agost) C-50 [161] 32-33. (Cantada a mitges amb Maria Riera, Margalida Galmés, Joana Grimalt, Joana Pascual *de Sos Ferrés* i Francisca Llodrà).
- **Un dia passava.** (20 d'agost) C-50 [162] 34-36. (Cantada a mitges amb Maria Riera, Margalida Galmés, Joana Grimalt, Joana Pascual *de Sos Ferrés* i Francisca Llodrà).
- **Si tu te fas la llebre.** (20 d'agost) C-50 [168] 48-49. (El patró és el mateix que el número 167). (Cantada a mitges amb Maria Riera, Margalida Galmés, Joana Grimalt i Coloma Bosch).
- **Plam, plam, plam, sa joveneta.** (20 d'agost) C-50 [169] 50-52. (Cantada a mitges amb Maria Riera, Margalida Galmés, Joana Grimalt i Coloma Bosch).

- **Francisca Llodrà**

De Francisca Llodrà, malauradament, tampoc n'hem pogut trobar informació.

Les cançons que trobam als materials del Cançoner d'aquesta informant són:

- **Colomet que vas a Alger.** (20 d'agost) C-50 [159] 25-28. (Cantada a mitges amb Maria Riera, Margalida Galmés, Joana Grimalt, Catalina Galmés i Joana Pascual *de Sos Ferrés*).
- **Venia de Santanyí.** (20 d'agost) C-50 [160] 29-31. (Cantada a mitges amb Maria Riera, Margalida Galmés, Joana Grimalt, Catalina Galmés i Joana Pascual *de Sos Ferrés*).
- **Venia de Santanyí.** (20 d'agost) C-50 [161] 32-33. (Cantada a mitges amb Maria Riera, Margalida Galmés, Joana Grimalt, Catalina Galmés i Joana Pascual *de Sos Ferrés*).
- **Un dia passava.** (20 d'agost) C-50 [162] 34-36. (Cantada a mitges amb Maria Riera, Margalida Galmés, Joana Grimalt, Catalina Galmés i Joana Pascual *de Sos Ferrés*).

- **Coloma Bosch**

D'aquesta informant tampoc n'hem pogut trobar informació.

Les cançons que aquesta informant va aportar en aquesta missió són:

- **Si tu te fas la llebre.** (20 d'agost) C-50 [168] 48-49. (El patró és el mateix que el número 167). (Cantada a mitges amb Maria Riera, Margalida Galmés, Joana Grimalt i Catalina Galmés).

- **Plam, plam, plam, sa joveneta.** (20 d'agost) C-50 [169] 50-52. (Cantada a mitges amb Maria Riera, Margalida Galmés, Joana Grimalt i Catalina Galmés).

- **Mateu Llodrà *Querón* (?-1932)**[38] [39]

D'aquest informant en desconeixem la data de naixement, però mitjançant els registres matrimonials hem trobat que fou fill de Mateu Llodrà i de Coloma Duran. Sabem que es va casar amb Àngela Gelabert Alzamora dia 24 de novembre de 1883, als 23 anys. El matrimoni no va tenir fills. Va morir dia 23 de juliol de 1932, als 70 anys d'edat.

Aquest informant va proporcionar les següents cançons:

- **Mateixes i copeos.** (23 d'agost) C-50 [171a] 61-69 i 80-81.
- **Jota.** (23 d'agost) C-50 [171c] 85-88 i 93-94.
- **Mateixes i copeos.** (23 d'agost) C-52 [27 F. (171) 536] 233-234.

- **Jordi Caldentey *Ros* (1879-1942)**[40]

Jordi Caldentey Vadell, de malnom *Ros*, va néixer dia 12 de desembre de l'any 1879 a la cala del Llaurador. Els seus pares foren Jordi Caldentey Miquel i Rafela Vadell Fullana. Sabem que es va casar quan tenia 24 anys amb Antònia Pont Gayà, concretament dia 16 de gener de 1904, però no van tenir cap fill. El seu ofici era el de ferrer. Va morir dia 25 de febrer de 1942 a la plaça Jordi Caldentey número 1 als 62 anys.

Les cançons aportades per aquest informant són:

- **Mateixes i copeos.** (23 d'agost) C-50 [171b] 70-19 i 82-84.
- **Jota.** (23 d'agost) C-50 [171d] 89-92 i 95-96.
- **Mateixes i copeos.** (23 d'agost) C-52 [26 F. (171) 535] 231-232.

[38] Podem suposar que aquest informant va néixer al voltant de l'any 1962, segons l'edat que tenia quan va morir.

[39] APM, LM, tom 3, folis 200v-201r; APM, LD, tom 8, foli 283v.

[40] APM, LB, tom 5, foli 69; APM, LM, tom 6, folis 140v-141r; APM, LD, tom 10, foli 26r.

- **Guillem Capó *Caldentei* (1860-1927)**[41]

Guillem Capó Caldentey, de malnom *Caldentei*, va néixer dia 4 d'octubre de 1860 a l'Hort de Renou. Fou fill de Jaume Capó i Antònia Caldentey. Sabem que es va casar amb Joana Maria Gomila Pastor dia 4 d'agost de 1885, als 24 anys. Tengueren sis fills: Antònia, Magdalena, Jaume (mort l'any 1892 quan tenia tan sols un any), Joana Maria, Isabel i Jaume. Sabem que exercia l'ofici de fuster. Va morir dia 24 d'agost de 1927, als 67 anys d'edat.

No va aportar cap cançó ja que ell tocava el violí a les cançons cantades per Jordi Caldentey *Ros* i Mateu Llodrà *Querón*. No obstant això, l'incloem en aquest llistat perquè també va participar en l'aportació de les Mateixes i Copeos [171a-171b], la Jota [171c], i les Mateixes i Copeos [27 F. (171) 536] i [26 F. (171) 535] de la carpeta C-52.

Fotografia dels tres informants de les mateixes i copeos i de les jotes. D'esquerra a dreta, Guillem Capó *Caldentei*, Jordi Caldentey *Ros* i Mateu Llodrà *Querón*.

- **Maria Nadal *Llunes* (1900-1980)**[42]

Quant a aquesta informant, i tal com ens ha passat amb la seva germana, Antonina Nadal *Llunes*, cal dir que hem tengut una mica de dificultat a l'hora de cercar-les. En primer lloc, sabíem que Antonina Nadal havia de tenir entre 16 i 20 anys, però cercant la seva germana ens ha portat a una al·lota anomenada Antonina Nadal Riera, nascuda a l'any 1896 i, per tant, de 30 anys el 1926.

[41] ADM, LB, i/36-b/40, folis 667-668; APM, LM, tom 3, foli 287r.; APM, LD, tom 8, foli 69r.

[42] APM, LB, tom 13, foli 101v; APM, LM, tom 10, foli 19v; APM, LD, tom 13, foli 52r.

La seva germana, en aquest cas, seria Maria Nadal Riera, nascuda dia 19 de setembre de l'any 1900 al carrer Asalto. Fou filla de Nofre Nadal Gomila i Antònia Riera Fullana. Sabem que es va casar amb Jaume Grimalt Ferrer dia 22 de desembre de 1928, als 28 anys d'edat. Gràcies al llibre de matrimonis sabem que aquesta al·lota era cosidora. El matrimoni va tenir tres fills: Joana Maria (n.1929), Antònia (n. 1932) i Andreu (n. 1933).Va morir dia 29 de gener de 1980, als 80 anys d'edat, a Via Portugal número 4.

Les cançons que va aportar aquesta informant al Cançoner Popular de Catalunya són:

- **Tonada de llaurar.** (23 d'agost) C-50 [172] 97-98.
- **Tonada de llaurar.** (23 d'agost) C-52 [24 F. (172) 533] 229.
- **Tonada de batre.** (23 d'agost) C-52 [25 F. (171 bis) 534] 231.

- **Magdalena Adrover *Llunes***

Gràcies a la informació que ens proporciona Samper al material que va arreplegar durant la missió, sabem que Magdalena Adrover *Llunes* era «la criada de sa madona de Sa Franquesa». A més, gràcies a això mateix també sabem que l'any 1926 tenia «62 anys». No obstant això, no n'hem pogut esbrinar cap més dada.

Les cançons que va aportar aquesta informant en aquesta missió són:

- **Don Francisco.** (17 d'agost) C-52 [22-592] 321-323.
- **El bon caçador.** (17 d'agost) C5-52 [23-593] 324-325.
- **Dins la ciutat de Florència.** (20 d'agost) C-52 [30-600] 341-345.
- **Senyora, que té, que té.** (22 d'agost) C-52 [41-611] 376-378.
- **Glosa.** (22 d'agost) C-52 [42-612] 379-380.

- **Bàrbara Riera *Fumet***

Tampoc hem trobat informació sobre aquesta informant. El fet de tenir el mateix malnom que les germanes Joana i Pereta Amer ens fa pensar que entre elles existeix un lligam de parentiu.

Les cançons que hem trobat d'aquesta informant al material recollit pels dos investigadors són:

- **Senyora, que té, que té.** (20 d'agost) C-52 [31-501] 346-348. (Cantada a mitges amb Maria Bosch *de Ses Talaioles*, Joana Riera *Baiona*, Magdalena Fons i l'amo en Pere Josep Alcover *de Son Crespí*).

- **Francina Ferrà *Esporlerina***

Per saber informació sobre aquesta informant vam consultar l'Arxiu Parroquial d'Esporles a l'Arxiu Diocesà de Palma. Vam obtenir els següents els resultats:

Francisca Ferrà Balaguer va néixer dia 21 de desembre de 1867. Era filla de Josep Ferrà, sabater d'ofici, i de Francisca Balaguer.[43]

Francina Ferrà Estades va néixer dia 4 de Març de 1868 a Esporles. Els seus pares eren Joan Ferrà i Joana Maria Estades, jornalers.[44]

Francina Ferrà Ferrà va néixer dia 20 de gener de 1870 a Esporles. Els seus pares foren Francisco Ferrà i Catalina Ferrà, jornalers.[45]

Francina Ferrà Bosch va néixer dia 28 de juny de 1870 a Esporles. Fou filla de Rafel Ferrà i de Francisca Bosch, natural aquesta de Palma.[46]

Ccap d'aquestes persones, però, apareix a l'Arxiu Parroquial de Manacor, la qual cosa pot significar que la informant tornà a Esporles després de l'any 1926.

Les cançons que va aportar aquesta informant a la missió són:

- **Cada cosa a son temps.** (21 d'agost) C-52 [32-602] 349-350.
- **Els deu manaments.** (21 d'agost) C-52 [33-603] 351-356.
- **La confessió de la pastora.** (21 d'agost) C-52 [34-604] 357-360.
- **La porquerola.** (22 d'agost) C-52 [35-605] 361-364.
- **Don Francisco.** (22 d'agost) C-52 [36-606] 365-366.
- **Les dotze cançons de la Passió.** (22 d'agost) C-52 [37-607] 367-369.
- **Setmana Santa.** (22 d'agost) C-52 [38-608] 370-372.

INFORMADORS DESCONEGUTS

- **Mateixes i copeo.** (20 d'agost) C-50 [170bis] 57-60. (No hi ha la transcripció textual de la cançó de Samper. No obstant això, transcriurem la lletra del copeo gràcies a la partitura de Morey).
- **La jove no ho mereixia.** (20 d'agost) C-52 [27-597] 334-336. (Aparentment, el cantaire o cantaires d'aquesta cançó són coneguts, és a dir, ja els hem mencionat en aquesta llista. El que passa és que Samper va anotar «Les

[43] ADM, LB, I/23-B/24, foli 57v.
[44] ADM, LB, I/23-B/24, foli 85.
[45] ADM, LB, I/23-B/24, foli 108r.
[46] ADM, LB, I/23-B/24, foli 122v.

mateixes dels anteriors», quan la cançó anterior és cantada per Antonina i Bàrbara *Moragues*, de Fartàritx. La present cançó és de Porto Cristo, la qual cosa indica que en aquest cas hi ha manca d'informació).

Podem observar com tots aquests informants van aportar un gran nombre de cançons i de balls als missioners de l'OCPC. A continuació podem observar una taula on podrem consultar gran part de les dades esmentades quant a les persones entrevistades d'una manera més gràfica i, per tant, més simplificada.

Franja d'edat	Sexe	Informant	Procedència	Gèneres aportats
0-9	Femení	Pereta Amer Riera	Manacor	1 codolada i 1 glosada
10-19	Femení	Maria Mascaró Llinàs	Manacor	16 romanços, 1 glosada, 2 cançons infantils, 1 tonada de treballadai 7 cançons festives
	Femení	Maria Fuster[47]	Manacor	3 romanços, 1 glosada, 1 cançó infantil, 1 tonada de treballada i 3 cançons festives
	Femení	Joana Amer Riera	Manacor	1 codolada 1 glosada
20-29	Femení	Francina Santandreu Pascual	Manacor	13 romanços, 1 glosada, 1 codolada, 2 cançons infantils, 1 tonada de treballada i 7 cançons festives
	Femení	Margarida Gomila[48]	Manacor	11 romanços, 1 glosada, 1 cançó infantil, 1 tonada de treballada i 3 cançons festives
	Femení	Maria Nadal Riera	Manacor	3 tonades de treballada
	Femení	Joana Aina Truyols	Manacor	3 romanços, 1 glosada, 1 tonada infantil, 1 tonada de treballada i 3 cançons festives
	Femení	Margarida	Manacor	3 romanços, 1 glosada,

[47] No sabem exactament qui fou aquesta informant. Hem situat aquesta entrevistada a la segona franja d'edat –de 10 a 19 anys–, perquè l'edat de les tres informants que vam trobar a l'Arxiu Parroquial de Manacor estava compresa entre aquests anys.

[48] Existeix el mateix problema que a l'anterior. Hem situat aquesta persona a la franja d'edat d'entre 20 i 29 anys perquè l'edat que tenien tres de les possibles entrevistades està compresa entre aquests anys.

		Maria Servera Gomila		1 tonada infantil, 1 tonada de treballada i 3 cançons festives
	Femení	Maria Elena Fons	Manacor	3 romanços, 1 glosada, 1 tonada infantil, 1 tonada de treballada i 3 cançons festives
	Femení	Catalina Alcover Estelrich	Manacor	2 romanços, 1 cançó festiva, 1 cançó infantil i 2 glosades
	Femení	Joana Pascual Lliteras	Porto Cristo (Manacor)	1 codolades, 2 glosades i 3 romanços
30-39	Femení	Antonina Nadal Riera	Manacor	13 romanços, 1 glosada, 1 cançó infantil, 1 tonada de treballada i 3 cançons festives
	Femení	Bàrbara Sureda Duran	Fartàritx (Manacor)	1 codolada, 1 tonada de treballada i 3 romanços
	Femení	Pereta Soler Brunet	Sant Llorenç des Cardassar	2 romanços, 2 glosades, 1 codolada, 4 tonades de treballada i 1 cançó de bressol
40-49	Masculí	Jordi Caldentey Vadell	Manacor	3 balls
50-59	Masculí	Bernat Gelabert Gomila	Manacor	1 ball
	Masculí	Pere Josep Alcover i Sureda	Manacor	8 tonades de treballada, 2 balls, 4 romanços, 1 cançó festiva, 1 cançó infantil i 3 glosades
	Femení	Margarida Estelrich Llinàs	Manacor	2 romanços, 1 cançó festiva, 1 cançó infantil i 1 glosada
60-69	Femení	Antonina Duran Duran	Fartàritx (Manacor)	3 romanços, 2 tonades de treballada i 1 glosada
	Masculí	Joan Duran Clar	Felanitx	6 tonades de treballada
	Femení	Magdalena Adrover	Manacor o Vilafranca	2 romanços 3 glosades
	Masculí	Mateu Llodrà Duran	Manacor	3 balls
	Masculí	Guillem Capó Caldentey	Manacor	4 balls
70-79	Masculí	Andreu Santandreu Truyol	Manacor	4 romanços i 6 tonades de treballada

	Femení	Francina Aina Alcover i Sureda	Manacor	4 romanços
Desconeguda	Femení	Damiana Riera	Manacor	1 cançó festiva, 1 cançó de bressol, 1 cançó infantil i 1 glosada
	Femení	Magadalena Fons	Porto Cristo (Manacor)	2 romanços i 1 glosada
	Femení	Maria Bosch	Porto Cristo (Manacor)	1 romanç i 2 glosades
	Femení	Joana Riera	Porto Cristo (Manacor)	2 romanços i 1 glosades
	Femení	Maria Riera	Porto Cristo (Manacor)	4 romanços i 2 glosades
	Femení	Margalida Galmés	Porto Cristo (Manacor)	4 romanços i 2 glosades
	Femení	Joana Grimalt	Porto Cristo (Manacor)	4 romanços i 2 glosades
	Femení	Catalina Galmés	Porto Cristo (Manacor)	4 romanços i 2 glosades
	Femení	Francisca Llodrà	Porto Cristo (Manacor)	3 romanços i 1 glosada
	Femení	Coloma Bosch	Porto Cristo (Manacor)	1 romanç i 1 glosada
	Femení	Bàrbara Riera	Porto Cristo (Manacor)	1 glosada
	Femení	Francina Ferrà	Esporles	1 codolada 4 glosades 2 romanços

A part de tots aquests gèneres folklòrics recollits, cal mencionar que n'hi ha dos que no tenen informant i, per tant, no figuren en aquesta taula. El primer es tracta d'un ball, el qual atribuïm a Mateu Llodrà *Querón*, Jordi Caldentey *Ros* i Guillem Capó *Caldentei*. El segon és una glosada i l'única dada que coneixem és que els seus informants són de Porto Cristo.

- **Informants de l'OCPC que també foren informants de l'Aplec Alcover**

Una pregunta que ens va sorgir mentre redactàvem el present treball fou comprovar si alguns dels informants de la comarca de Manacor entrevistats per Baltasar Samper i Ramon Morey per a l'OCPC foren també informants que contaren rondalles i llegendes a Antoni M. Alcover.

D'aquesta manera fou com un cop localitzats els informants de l'OCPC i amb la llista dels qui contaren les rondalles a Alcover, confrontàrem els noms indicats. Així,

hem trobat tan sols quatre persones que van col·laborar i aportar informació tant a Alcover com a Samper i Morey: dos germans de mossèn Alcover –Pere Josep i Francina Aina Alcover–, la seva cunyada Margalida Estelrich i Andreu Santandreu Truyol.

A continuació podem veure una taula on hi apareixen, a part del nom dels entrevistats comuns en ambdós projectes, la rondalla o la llegenda aportada i la seva localització la col·lecció Alcover:

Informant	**Rondalla/Llegenda aportada**	**Localització dins l'*Aplec de Rondaies Mallorquines***
Pere Josep Alcover i Sureda	«L'amor de les tres taronges»	Tom III, pg. 57-86.
	«Com és que ses mules llauren amb coixí i que no fan muls»	Dins l'apartat *Ecos de la vida de Jesús, Maria i Josep*. Tom V, pg. 8-9.
	«Com és que no troben nius de cega»	Dins l'apartat *Ecos de la vida de Jesús, Maria i Josep*. Tom V, pg. 10-11.
	«Com és que diuen que es blat té sa cara del Bon Jesús»	Dins l'apartat *Ecos de la vida de Jesús, Maria i Josep*. Tom V, pg. 11-12.
	«Ses oronelles»	Dins l'apartat*Ecos de la vida de Jesús, Maria i Josep*. Tom V, pg. 24-25.
	«Com és que ses beies no van casi mai a ses argelagues ni a ses gatoes»	Dins l'apartat *Ressonàncies de l'Antic Testament*. Tom V, pg. 28.
	«De com el Bon Jesús criava el món i el dimoni hi volgué posar sa ditada»	Dins l'apartat*Ressonàncies de l'Antic Testament*. Tom V, pg. 28-29.
	«Una herba d'es puig de So Na Moixa»	Dins l'apartat*En Tià de Sa Real*. Tom V, pg. 68.
	«Es Fullet d'En Parragó»	Dins l'apartat*Bruixes, bruixots i fullets*. Tom V, pg. 162.

	«Sa jaia xerevel·la»	Dins l'apartat*Es dotze mesos i dues jaies*. Tom XXI, pg. 96-112.
	«De com el dimoni comprà un ruc»	Dins l'apartat *El dimoni atabacat*. Tom XXIV, pg. 59-60.
	«La sirena de la mar»	Dins l'apartat*Llegendes i supersticions*. Tom XXIV, pg. 70-71.
	«Es peix Nicolau»	Dins l'apartat*Llegendes i supersticions*. Tom XXIV, pg. 71-73.
Margalida Estelrich Llinàs	«L'amor de les tres taronges»	Tom III, pg. 57-86.
	«Una al·lota desxondida»	Tom IV, pg. 141-146.
	«La Arca de Noè tapada de neu»	Dins l'apartat *Ressonàncies de l'Antic Testament*. Tom V, pg. 35.
	«Una al·lota que en va sebre»	Tom XIV, pg. 71-74.
Francina Aina Alcover i Sureda	«Madò Fenoiassa i los seus»	Tom IV, pg. 147-148.
	«Gregori Papa»	Tom IX, pg. 63-78.
	«Sa jaia xerevel·la»	Dins l'apartat *Es dotze mesos i dues jaies*. Tom XXI, pg. 96-112.
	«Es pas d'es xoric»	Tom XXII, pg. 87-90.
	«Un enginy per ses dones que tenen sa coa curta»	Dins l'apartat *Llegendes i supersticions*. Tom XXIV, pg. 80.
	«Una al·lota que en va sebre»	Tom XIV, pg. 71-74.
Andreu Santandreu Truyol	«Sa jaia xerevel·la»	Dins l'apartat *Es dotze mesos i dues jaies*. Tom

		XXI, pg. 96-112.

Per tant, tot observant aquesta taula, podem comparar les aportacions que feren aquests informants amb les que van fer a l'OCPC. En primer lloc, cal destacar Pere Josep Alcover i Sureda, el qual va proporcionar 17 cançons i dos balls a l'OCPC i dues rondalles i 10 llegendes al seu germà mossèn Alcover va recollir.

La segona informant és Margalida Estelrich Llinàs, dona de Pere Josep Alcover i Sureda i cunyada de mossèn Alcover i de Francina Aina Alcover. Aquesta dona va aportar cinc cançons a l'OCPC i tres rondalles i una llegenda a mossèn Antoni Maria Alcover.

També cal destacar la germana de mossèn Alcover i de Pere Josep Alcover i Sureda: Francina Aina. Aquesta persona va proporcionar quatre cançons a l'OCPC i cinc rondalles i una llegenda al seu germà.

Per acabar, trobam Andreu Santandreu Truyol, la primera persona entrevistada pels missioners de l'OCPC, a qui aportà 10 cançons i una rondalla a mossèn Alcover.

Tot plegat podem afirmar que tots aquests entrevistats van ser bons informadors, almenys quantitativament. Aquesta taula ens demostra que un alt percentatge dels informadors de l'OCPC tenien un important cabal de narrativa oral per aportar, a més de corroborar que l'ambient familiar de mossèn Alcover era molt ric en literatura oral.

8. Transcripció del material recollit a Manacor

En el present apartat aportarem la part que hem considerat adient transcriure en aquest treball, tenint en compte, en tot cas, el temps què disposam per fer-lo i, per suposat, les nostres preferències.

D'aquesta manera és com ens centrarem en transcriure, per una banda, les tonades de treballada i, per altra, els balls que aportaren els diversos informants de la comarca de Manacor.

Els motius que ens han fet decantar a transcriure aquests dos gèneres són diversos. Quant a les tonades de treballada, consideram aquest tipus de cançons un material interessantíssim que avui dia ha quedat al marge a causa de la introducció de cançons més modernes i, per tant, són cançons gairebé inexistents a la major part dels pobles del llevant mallorquí, on és evident ja des de principis del segle passat el pas d'una societat rural, pagesa, a una de més industrial i de serveis.

De fet, un dels recol·lectors de les cançons d'aquesta missió, Baltasar Samper, també considerava les cançons de treballada un material molt interessant, tant que el seu desig era el d'«endur-se'n una bona partida de cilindres de fonògraf per a recollir cançons de treballada» (Samper 1994: 22). D'altra banda, un altre personatge a destacar és Francesc Pujol, qui també considera que les cançons de treballada són interessants des del punt de vista orientalista però que no només es poden trobar a Mallorca, ja que a Catalunya aquests cants orientalitzats també hi eren comuns. Ara bé, la diferència que hi ha entre Samper i Pujol és que el primer va voler arreplegar aquestes tonades perquè no quedessin a l'oblit dins la societat, mentre que Pujol considerava que «per sort, s'han anat perdent de tal manera que avui ja gairebé no se'n troben, mentres que la nostra cançó, la cançó plenament occidental, és encara ben viva en una gran part de la nostra terra» (Samper 1994: 23). Per tant, perquè nosaltres consideram tan importants aquestes tonades, encara que siguin orientalitzades per alguns, és que hem decidit transcriure-les i posar en relleu un dels gèneres que caracteritzaven la nostra Mallorca temps enrere.

D'altra banda, en el cas dels balls cal dir que els motius que ens van empènyer a transcriure aquest gènere i no un altre és perquè al terme de Manacor hi hagué un temps en què molts de balls havien quedat, diguem-ne, una mica oblidats. De fet, avui dia, hi ha poques mostres de ball de pagès en tota la comarca i, per tant, per voler reivindicar una cosa que és tan nostra és que hem escollit aquest gènere.

Temps enrere, la vida pagesa era molt monòtona, per la qual cosa s'aprofitava qualsevol oportunitat per poder fer una ballada i tenir un moment de gran diversió. Molta raó tenia Ramon Morey quan ja va mencionar això mateix a les memòries de la missió: «el més petit motiu bastava perquè la gent s'arreplegàs amb bon amor i companyia i passar les tardes i les vetlades entretenguts amb jocs quasi infantils» (Massot 1997: 169). A més, la gent solia ballar amb molta passió i amb un gran goig, i Morey n'és totalment conscient: «les figures dels balls nostres feien saltar els cossos i vessar d'alegria els cors del jovent, quan no era que ell tot sol fes la festa» (Massot 1997: 169). Això no obstant, Morey també se'n va adonar que el ball perdia força dins la societat, la qual havia anat canviant amb el pas del temps. Cal llegir el següent paràgraf per poder copsar la seva preocupació:

> «El canvi que ha donat la vida i que és arribat a la pagesia fa que avui no se balli tant: l'augment d'entreteniments públics ha minvat les reunions de famílies i veïnats, la introducció de màquines ha disminuït la concurrència a les matances i va desterrant les

peladores de metles. Són poques les possessions on s'arrepleguen per a la tosa de les ovelles, que avui s'encomana a obrers especialitzats; a les festes de poble s'han introduït altres espectacles pseudoartístics, verbenes cursis, i altres divertiments d'exportació, i si els balls de sala no han arraconat completament els balls típics, és perquè encara, i gràcies a Déu, el sentit moral del poble no transigeix amb el públic abraç de les parelles» (Massot 1997: 170).

Un cop mencionats els motius que ens han empès a transcriure aquests dos gèneres, passarem a veure quins són els criteris hem seguit.

- **Criteris de transcripció**

Els criteris que hem seguit són els que ens va proporcionar el doctor Guiscafrè a l'assignatura Teoria del Folklore i les que em va donar el curs passat el doctor Miralles per poder fer el Treball de Fi de Grau. Cal tenir en compte que en tot moment hem respectat els trets dialectals, fonètics, morfològics, sintàctics i lèxics del text. No obstant això, en alguns casos hem hagut de seguir la normativa vigent. A continuació els anirem esmentant d'acord als exemples que es van proporcionar en aquesta missió:

- En els casos d'africació hi regeix la normativa actual, tal com passa, per exemple, en el cas de *Roja* i no **Rotja*.
- En els casos d'assimilació també hi regeix la normativa actual, com per exemple passa a *batle* i no **bal·le.*
- Quant al desplaçament de l'accent cal mencionar que s'ha respectat en tot cas.
- En el cas de les paraules esdrúixoles acabades en -ia també hi regeix la normativa actual, com passa, per exemple, a *memòria* i no **memòri*.
- Quant a la diftongació de la [o] inicial cal dir que hi regeix la normativa. D'aquesta manera, transcriurem, per exemple, *ovella* i no **auvella*.
- Els casos amb inflexió vocàlica també s'hi ha interposat la normativa vigent, com ha passat en el cas de *guitarra* i no **guiterra*.
- Els casos de iodització els hem transcrits d'acord amb la normativa actual com, per exemple, el cas de *pareller* i no **pareier*.
- Hem seguit també la normativa vigent quant a la neutralització de la [o] àtona, tal com passa a *collir* i no **cullir*.
- Quant a la monoftongació tant a principi com a final de paraula hem seguit la normativa actual. Aquest és el cas, per exemple, de *Pasqua* i no **Pasco*.

- En els casos del pas de [w] a labiodental fricativa sonora cal mencionar que també hem seguit la normativa actual.
- Els casos en què hi ha present la [v] antihiàtica també els hem transcrit d'acord amb la normativa vigent, com és el cas de *coa* i no **cova*.
- Quant a la vocalització, cal dir que també hem transcrit els casos que hem trobat segons la normativa actual, tal com passa, per exemple, a *albó* i no **aubó*.
- Hem conservat l'article en els casos que ens ha estat permès, d'acord amb la llengua local parlada. Per tant, transcriuríem *sa mà* i *la mar*.
- Hem conservat en la seva forma col·loquial dialectal els pronoms i les formes i construccions dialectals encara que no segueixin la normativa actual. No obstant això, hem normalitzat els pronoms *ho* i *hi*.
- No hem aplicat tampoc la normativa en els verbs, en les preposicions ni en les conjuncions.
- Hem respectat la pronúncia col·loquial en la seva representació gràfica, com ha passat en els casos *perque* i *veinat*, entre d'altres.
- Hem mantengut, també els arcaismes, siguin aquests normatius o no.
- Els castellanismes que s'han adaptat i, per tant, són pronunciats a la catalana els hem transcrit adaptats i en lletra cursiva.
- En cap cas hem destacat ni amb cometes ni en cursiva els barbarismes.
- Les frases senceres o les expressions completes pronunciades en una altra llengua els hem transcrit en cursiva, així com també les paraules adaptades al català però pronunciades amb fonemes de l'espanyol.
- I, ja per finalitzar, cal mencionar que hem transcrit els fragments proporcionats pels investigadors mitjançant cometes baixes, i amb cometes altes si dins aquests mateixos fragments hi ha altres fragments que els investigadors van arreplegar volent reflectir la paraula de l'informant.

8.1.Transcripció del material escollit

CARPETA C-49

- **Tonada de tondre** (C-49 [87] 243-244)

  Des cap me'n vaig an es coll,
  llavò me pos a sa coa,

en tenir s'ovella tosa,
la destrav i li amoll.

Cantaire: Andreu Santandreu *Barraques*. Manacor (Mallorca), 17 d'agost de 1926.

- **Tonada de llaurar** (C-49 [89] 247-248)

Jo us he encomanada molt/amor
a la Verge Sobirana,
que està veinat de Santa Ana
entrant pes portal major.

Cantaire: Andreu Santandreu *Barraques*. Manacor (Mallorca), 17 d'agost de 1926.

En aquest cas, ambdós investigadors fan anotacions un cop han recollit tant la tonada com la lletra de la cançó. D'aquesta manera, tenim les paraules anotades per Ramon Morey just després d'escriure la partitura de la tonada: «Diu el cantaire, parlant de l'eficàcia del cant i de l'efecte que fa al bestiar: "Aquesta tonada és sa manco penosa i es bestiar pren es trempa de sa veu. Si es pareller té sa veu aspra, s'animal es posa nerviós; si la té pacífica, el veuria que va content, tira-tira"».

D'altra banda, també trobam l'anotació que fa Baltasar Samper, la qual coincideix amb la de Morey, encara que aquesta és més breu: «Diu que al bestiar no li agrada el crit aspre i que amb una veu <u>pacífica</u> i una tonada com aquesta pren el <u>tremp</u> de la veu i, anant en calma, fa via».

- **Tonada de batre** (C-49 [90] 249-250)

<u>A a a a ai</u>
Garrida, vós sou la lluna
que llançau la claredat;
vós sou l'ullastre esbrancat
de la garriga comuna.

Cantaire: Andreu Santandreu *Barraques*. Manacor (Mallorca), 17 d'agost de 1926.

- **Tonada de collir figues** (C-49 [91] 251-252)

Vós sou la guilant, guilant,
vós sou la guilant garrida,

vós sou la rosa florida
collida des roser blanc.

Cantaire: Andreu Santandreu *Barraques*. Manacor (Mallorca), 17 d'agost de 1926.

- **Els cossiers** (C-49 [101] 287-301)

Abans de començar a fer la transcripció dels balls dels cossiers de Manacor, hem trobat adient transcriure el que els dos investigadors van anotar. En primer lloc cal observar l'aportació que va fer Ramon Morey just després d'anotar la partitura dels diversos balls:

«Comunicat per en Bernat Gelabert (a) *March*, de Manacor, 50 anys, fuster.

»En *March*, que malgrat els informes poc favorables que ens en donaven, ha resultat un subjecte molt interessant i extremadament gentil amb nosaltres, diu fou un dels fundadors de la societat coral "Capella de Manacor". No pot sentir música perquè es posa malalt. Conegué anys enrere, a Manacor, en Noguera, al qual comunicà (1893) "La Balanguera", a casa de don Jeroni Rosselló. Ha conegut en Pedrell i en Llillet, en Granados i en Moron (Moreau, pianista compositor francès). La "Capella" els convidà a veure les Coves. En Granados tocava el piano a una casa i ell l'escoltava embadalit des del carrer. Sap de solfa i ha tocat el cornetí.

»De l'edat de 12 anys ençà que en *March* dirigia els cossiers. Els aprengué de mestre Jaume *Garanya*, de Manacor, que morí de 80 anys i havia estat cossier d'al·lot. Moriren el xeremier i el flabioler que els tocaven l'any 84 i el mestre esmentat el 98.

»En *March* recordava perfectament la música i per això pogué restaurar el ball l'any 1924. Feia 22 anys que no s'havien ballat.

»Es cossiers tenen 27 figures diferents. Amb les 4 tonades anotades diu que es fan totes les combinacions. Actualment ha pogut ensenyar 4 figures als al·lots que fan de cossiers, el més gran dels quals (la dama) té 14 anys.

»Es ballaren per l'Ascensió. Abans es ballaven per Sant Jaume, per la Mare de Déu d'Agost i altres festes grans.

»Els instruments han d'ésser: xeremies, flabiol i tamborino, però les darreres vegades només els han tocat amb flabiol i tamborino.

»De fet, sembla que la restauració del ball es deu, principalment, a l'esforç d'aquest home. Els vestits, que haurien d'ésser sumptuosos, són molt pobres, car no compta amb l'ajut que caldria. El poble no s'interessa pel ball, com a Montuïri».

Baltasar Samper, abans d'escriure la descripció de com es ballaven els diversos balls dels cossiers de Manacor va fer la següent anotació, la qual és molt semblant a la de Morey però amb un parell d'aportacions més:

«El ballen sis cossiers i la dama. Com a tots els ballets de Mallorca on hi ha dama, en fa un home vestit de dona.

»Els instruments que acompanyen el ballet són: xeremies, flabiol i tamborino.

»Els cossiers de Manacor consten de les següents parts: Balanguera, Broquers, Creuera i Peuet, i cada una té distintes figures.

»Abans el ballaven homes. La darrera vegada que es ballà foren al·lots de deu a catorze anys, els quals no saben totes les figures. Aquests són els que ara l'han ballat dirigits per en Bernat Gelabert Gomila, d'ofici fuster. Té cinquanta anys i l'aprengué quan en tenia quinze.

»És entusiasta d'aquest ball, que per ell és el millor de Mallorca. És cantador de la "Capella de Manacor". D'ell aprengué n'Antoni Noguera la tonada de la Balanguera i, com a prova del seu amor a la música, nos conta l'haver passades moltes nits aguantant el fred i la serena per sentir a Granados, Moreau i Noguera, i les eixides amb aquest per escoltar les tonades del camp.

»La decadència dels cossiers es veu ben manifesta amb la gran pobresa dels vestits que avui porten. Altres ballets moderns els han arraconat. Ara fa dos anys fou la darrera vegada que sortiren amb ocasió de celebrar-se un homenatge al Rt. Senyor Arxipreste de Manacor, Don Rafel Ignasi Rubí. Aquest senyor, que fa trenta-nou anys que regeix la Parròquia, nos prometé influir per a que se fassa una restauració d'aquest ballet, i si ell el pren baix de son patronat segurament que el veurem restablert amb tota fidelitat i amb la riquesa d'indumentària que li pertoca. Déu ho fassa».

A més, Samper també anota el nom de tots els integrants dels cossiers: Bernat Gelabert Gomila era el director; Pere Adrover *Caragoler*, el flautista; Bernat March, de 13 anys, la dama; i Pere Rius, Montserrat Martí, Bartomeu Riera, Antoni Veny, Bartomeu Cantallops i Jaume Caldentey, tots d'entre 10 i 14 anys, els cossiers.

Un cop mencionat tot això, podem passar a transcriure la descripció dels diversos balls que va arreplegar Samper. En aquest cas, però, Samper va anotar les descripcions veient com es ballaven els balls, és a dir, en cap moment Bernat Gelabert n'hi va fer cap descripció. Un fet a destacar, a més, és que tot i haver anotat les partitures de tots quatre balls, Samper només va recollir la descripció d'algunes de les figures que componen "La Balanguera", "Els Broquers" i "Creuera".

- **“La Balanguera”, figura 1ª:**

«La dama porta una filosa a la ma i els cossiers dos mocadors de colors distints que mouen a cada pas o salt.

“La dama volta cada un dels cossiers i aquests van saltant sense moure-se del seu lloc. Després volten sense sortir del seu *siti*».

- **“La Balanguera”, figura 2ª:**

«La dama inicia els moviments passant de l’1 al 2. Segueixen els altres per parelles i, al final, la dama torna a la posició primera».

- **“La Balanguera”, figura 3ª:**

«La dama inicia els moviments passant al centre. Els cossiers formen cercol i volten saltant, primer cap a un vent i després al contrari. En acabant tornen tots al seu lloc».

- **“Els Broquers”, figura 1ª:**

«La dama porta la filosa. Els cossiers duen un bastó curt i un escut rodó.

»La dama fa el moviment indicat a la figura i, mentrestant, els cossiers peguen amb llurs bastons sobre els escuts de la seva parella».

- **“Els Broquers”, figura 2ª:**

«La dama evoluciona i els cossiers peguen sobre els escuts en la forma i posicions indicades. A l’acabar queden com sempre, en la posició primitiva».

- **“Els Broquers”, figura 3ª:**

«Els cossiers formen dos rotllos pegant-se i la dama evoluciona».

- **“Els Broquers”, figura 4ª:**

«Els cossiers fan rotllo. Donen una volta sobre d’ells mateixos i llavors avancen un peu, després l’altre, pegant cops als escuts. La dama va al mig i volta girant-se a un i altre. Acaba donant els cossiers una volta com al principi i tornant als seus llocs».

- **“Creuera”, figura 3ª:**

«Aquesta figura és presa d’un croquis fet per en Bernat Gelabert, del qual no poguérem haver més notícia clara sinó que el senyalat amb el nº2 comença, la repeteix l’1 i segueixen els altres».

Informant: Bernat Gelabert Gomila *March*. Manacor (Mallorca).

- **Tonada de collir figues** (C-49 [103] 307-308)

Ja sé que t'has avesat
de fer lo que volies,
eren ganes que'n tenies
però no hi has arribat.

Cantaire: Bàrbara Sureda *Moragues*. Fartàritx, Manacor (Mallorca), 18 d'agost de 1926.

En aquest cas, també cal destacar l'anotació que va fer Samper just després d'haver escrit la lletra de la tonada: «La tonada la sentírem que una dona la cantava enfora», la qual cosa coincideix amb la segona partitura arreplegada per Morey just després d'anotar la de la informant.

- **Tonada de collir figues** (C-49 [105] 313-314)

En sis dies va crear
tot lo món el Pare Etern:
va crear terra i cels,
arbres, animals i mar.
També mateix va crear
los calabossos d'infern.

Cantaire: Antonina Duran *Moragues*. Fartàritx, Manacor (Mallorca), 18 d'agost de 1926.

- **Cançó de fora-vila** (C-49 [106] 315-317)

En temps de segar ses messes,
perquè sou males
no puc seguir,
perque en recordar-me d'elles
m'agafa plorera
amb a pensar-hi.

-

Encara no saben s'alba
en a quines bandes
ha de lluir,

no senten cap cucullada,
ni terroleta,
ni sebel·lí.

-

Llavò respon es cap:
vamos al·lots, *depressa*,
tornam'hí,
i això sa son embullada
que de cap *modo*
puc aclarir.

Cantaire: Antonina Duran *Moragues*. Fartàritx, Manacor (Mallorca), 18 d'agost de 1926.

- **Ses panades** (C-49 [117] 358-361)

Senyor batle, hem arribat.
Si vol que mos passegem,
tots plegats li prometem
de no fer cap desbarat,
i si per cas n'hi ha cap,
noltros ja'l castigarem.

Ja n'hem arribat, garrida,
a casa de bona gent,
diguem tots: Alabat sia
el Santíssim Sagrament.

Al Santíssim Sagrament
sempre lo hem d'alabar,
perque es Ell que nos pot dar
memòria i enteniment.

Memòria i enteniment
per agradar an el Senyor,
per agrair es favor
an aquesta bona gent.

An aquesta bona gent
que habita en aquesta casa,
dau-nos flaó o panada
i noltros estarem contents.

I noltros estarem contents
i això be ho poreu pensar,
panada mos haureu de dar
d'això no nos fasseu dolents.

I ara diran es Salés:
Panada nos han donada,
això es una gent honrada
que no ho poden esser més.

Panada mos heu de dar,
plena i afavorida,
si deis que no es beneïda,
noltros menam s'escolà.

Duim sa botella i es *flasco*
per pagar la caritat,
amb salut i amistat,
vegem ses Festes de Pasqua.

Molts d'anys.

Cantaires: Maria Mascaró *de sa Creu*, Francina Santandreu *Barraques*, Margarida Gomila *Garrovera*, Antonina Nadal *Llunes*, Juana Aina Truyols *Gonsales*, Margarida Servera *Pentina*, Maria Elena Tous *Frareta* i Maria Fuster *Ventura*. Manacor (Mallorca), 19 d'agost de 1926.

- **Tonada de ventar** (C-49 [122] 370-371)

Sant Jeroni, un bon vent
s'estimat llevarà d'era,
en tenir una quimera
no en surt de manteniment.

Cantaire: Pere Josep Alcover i Sureda *de Son Crespí*. Porto Cristo, Manacor (Mallorca), 19 d'agost de 1926.

Baltasar Samper, en aquest cas, fa la següent anotació: «Aquesta tonada precisa que vaja ben unida amb els moviments de la feina, de manera que deien que fins que sabien seguir el ritme de la cançó no sabien ventar. Se segueix fins acabar "s'ordre", o sia, la marxa de la feina».

- **Tonada de tondre** (C-49 [123] 372-373)

Tonedors toneu ran-ran,
que es paraire no se queix,
perquè diu que estima més
sa des ran-ran de sa carn.

Cantaire: Pere Josep Alcover *de Son Crespí*. Porto Cristo, Manacor (Mallorca), 19 d'agost de 1926.

- **Copeo** (C-49 [124] 374-375)

Patates me tiren
de dalt es terrat;
patates me tiren
de dalt es terrat,
tenc por que no ho sia
s'estimat passat.
Ai sí, ai no,
tenc por que no ho sia
s'estimat passat.

-

Patates me tiren
de dalt es llenyer,
tenc por que no ho sia
s'estimat qui vé.

Cantaire: Pere Josep Alcover i Sureda *de Son Crespí*. Porto Cristo, Manacor (Mallorca), 19 d'agost de 1926.

- **Tonada de llaurar** (C-49 [125] 376-377)

  Ai, jo no havia llaurat mai
  a terra tan atapida,
  com a Santa Margalida
  ran de la síquia reial.

Cantaire: Pere Josep Alcover i Sureda *de Son Crespí*. Porto Cristo, Manacor (Mallorca), 19 d'agost de 1926.

- **Tonada de llaurar** (C-49 [126] 378-379)

  Sa vida d'un llaurador
  no hauria d'acabar mai,
  i a cada cap de tornall
  e-hi tengués sa seva amor.

Cantaire: Joan Duran *de Ca Na Berga*. Porto Cristo, Manacor (Mallorca), 19 d'agost de 1926.

- **Tonada de ventar** (C-49 [127] 380-381)

  Com prenen una escarada,
  la prenen dins un celler,
  sense veure es sementer,
  de cop l'haurem acabada.

Cantaire: Joan Duran *de Ca Na Berga*. Porto Cristo, Manacor (Mallorca), 19 d'agost de 1926.

- **Tonada de tondre** (C-49 [128] 382-383)

  Dalt ses sales de Morell,
  varen tondre na Joana,
  i ja n'hi en tomaren de llana
  i ran-ran vora-vora pell.

Cantaire: Joan Duran *de Ca Na Berga*. Porto Cristo, Manacor (Mallorca), 19 d'agost de 1926.

- **Tonada de batre** (C-49 [129] 384-385)

  Ai, ai,
  Na Roja n'és bona mula,
  ja m'ho ha dit es senyor,
  que es treball que té millor,
  que en dir-li: -erri, s'atura.

Cantaire: Pere Josep Alcover i Sureda *de Son Crespí*. Porto Cristo, Manacor (Mallorca), 19 d'agost de 1926.

- **Tonada de batre** (C-49 [130] 386-387)

  Val més estar a Formentor
  i a s'ombra d'una palmera
  que haver d'estar a dalt una era
  d'estiu amb tanta calor.

Cantaire: Joan Duran *de Ca Na Berga*. Porto Cristo, Manacor (Mallorca), 19 d'agost de 1926.

- **Tonada d'exsequellar (d'esveiar)** (C-49 [131] 388-389)

  L'art de l'exsequellador
  és una feina jugera,
  però de cada hora espera
  per ell s'Extremunció.

Cantaire: Pere Josep Alcover i Sureda *de Son Crespí*. Porto Cristo, Manacor (Mallorca), 19 d'agost de 1926.

A continuació d'haver arreplegat la lletra de la tonada, Baltasar Samper fa la següent anotació: «L'amo en Pere Josep Alcover, d'una antiga família de conradors, fa alguns anys ha deixat s'arrendament de Son Crespí. Li és impossible recordar aqueixes tonades que aprengué de nin si no imita les feines pròpies de la tonada».

- **Tonada d'esveiar** (C-49 [132] 390-391)

  Jove som i no em pened
  haver mudada s'amor;

dona d'exsecallador
sempre ha de tenir es llit fet.

Cantaire: Pere Josep Alcover i Sureda *de Son Crespí*. Porto Cristo, Manacor (Mallorca), 19 d'agost de 1926.

- **Tonada de menar carro de parell** (C-49 [133] 392-393)

Garrida, qui carro mena,
d'un traïdor va acompanyat,
i si el troba descuidat,
o bé el mata o l'espenya.

Cantaire: Pere Josep Alcover i Sureda *de Son Crespí*. Porto Cristo, Manacor (Mallorca), 19 d'agost de 1926.

CARPETA C-50

- **Tonada de batre** (C-50 [157] 19-20)

Na Roja n'és bona mula,
ja m'ho va dir/ha dit es senyor,
que es caire que té millor
que en dir-li: arri, s'atura.

Cantaire: Pereta Soler *de Son Trobat*. Porto Cristo, Manacor (Mallorca), 20 d'agost de 1926.

- **Tonada de llaurar** (C-50 [163] 37-38)

Voldria tornar fustera
per fer arades a s'amor,
jo els hi faria d'albó
o de canya, que és jaujera.

Cantaire: Pereta Soler *de Son Trobat*. Porto Cristo, Manacor (Mallorca), 20 d'agost de 1926.

- **Tonada de segar** (C-50 [164] 39-40)

Val més segar a Sa Sínia
per bé que hi fassa calor,
que a Sa Carrotja amb frescor,
massa seca és Sa Marina;
que a Sa Carrotja amb frescor,
massa seca es Sa Marina.

Cantaire: Pereta Soler *de Son Trobat*. Porto Cristo, Manacor (Mallorca), 20 d'agost de 1926.

En aquest cas, Ramon Morey fa la següent anotació: «La cantaire, molt precisa en les altres tonades, no s'hi mostrà en aquesta, que no arribà a fixar».

- **Tonada de picar** (C-50 [165] 41-42)

Mumare me diu: fill meu,
quan me duràs una nora?,
quan me duràs una nora?
- Mumare, encara no és hora,
jo esper que venga de Déu,
jo esper que venga de Déu.

Cantaire: Pereta Soler *de Son Trobat*. Porto Cristo, Manacor (Mallorca), 20 d'agost de 1926.

Ramon Morey, en aquesta tonada, fa la següent anotació: «Aquesta tonada és, pròpiament, de ventar».

- **Mateixes i copeo** (C-50 [170bis] 57-60)

<u>Copeo:</u>
Ai, en el molino
de la ribera;
ai, en el molino
de la ribera,
i que dicen que és muerta

la molinera.
Ai sí, ai no,
porque dicen que és muerta
la molinera.

-

Niña, paraté.
que se paran los hombres
para mirarté,
que si no te paras,
yo me pararé.

Cantaire: Desconegut. Porto Cristo, Manacor (Mallorca), 20 d'agost de 1926.

Ramon Morey fa la següent anotació just després d'escriure la partitura: «Es canten dues mateixes i tres copeos, amb estrofes diferents. Aquesta anotació és feta damunt apunts presos durant un ball que, en obsequi dels missioners, organitzà a casa seva l'administrador de Correus de Manacor, senyor Ricard Álvarez-Ossorio. La llibertat rítmica amb què actuen els cantadors i les variacions infinites de llur improvisació, fan impossible una reproducció exacta. No obstant, del document creiem que pot deduir-se el caràcter de la dansa. Altres documents d'aquesta mena que figuren en aquest aplec són més minuciosos».

- **Mateixes i copeos** (C-50 [171a] 61-69 i 80-81)

De la orilla del mar
hasta los caragolitos,
de la orilla del mar
van diciendo te olvido,
i no te a-quiero olvidar,
i no te a-quiero olvidar,
hasta los caragolitos.

-

Ai, que te pones
en esa cara?
No sé que te pones
en esa cara,

que parece la luna
cuando está clara.
e-e,
e-a,
que a-pareces la luna
cuando está clara.

-

Ai sevillanas
en su mantilla;
traen las sevillanas
en su mantilla
un letrero que dice:
-Viva Sevilla,
e-e,
e-a,
traen un letrero:
Viva Sevilla.

-

Niña, paraté,
que se a-paran los hombres
para mirarté,
si no te a-paras,
yo me pararé.

Cantaire: Mateu Llodrà *Querón*. Manacor (Mallorca), 23 d'agost de 1926.

- **Mateixes i copeos** (C-50 [171b] 70-79 i 82-84)

Yo te tengo de dar la mano
hasta la \—\ sepulturita,
yo te tengo de dar la mano;
mira si te quiero bien,
que hasta la muerte te amo,
que hasta la muerte te amo,
i hasta la sepulturita.

-

Se van las sevillanas
con su mantilla,
se van las sevillanas
con su mantilla,
con un letrero que dice:
Viva Sevilla,
e-e,
e-a,
Viva Sevilla,
Viva Sevilla.

-

Te daria,
si tenia una rosa
la ta daria,
porque rosa con rosa
no se mostia,
e-e,
e-a,
rosa con rosa
no se mostia.

-

Como nieve,
una paloma blanca
como la nieve
m'ha picado n'el pecho,
ai, que me duele,
e-e,
e-a,
m'ha picado en el pecho,
ai, que me duele.

-

I estrebilló,
una dama bailando

l'amor me quitó,
l'amor me quita,
l'amor me quitó.

Cantaire: Jordi Caltentey *Ros*. Manacor (Mallorca), 23 d'agost de 1926.

En aquest cas, Ramon Morey fa la següent aportació: «Els cantaires actuen amb una gran llibertat. Comencen l'estrofa on millor els sembla i no segueixen la mesura rigorosament; mes al final de cada estrofa coincideixen amb els instruments, que marquen sempre la mesura i el ritme amb precisió. Observi's la dificultat extraordinària que això crearia al que no estés habituat a les particularitats d'aquest estil insòlit. Amb aquesta llibertat del cant i les improvisacions inesperades amb que sorprenen els cantaires a cada estrofa, desapareix la monotonia del ritme i de la primària fórmula harmònica: tònica-dominant. Són molt curioses també les apoiatures invertides que apareixen en el cant». A més, també menciona qui són els informants d'aquestes mateixes i copeos.

- **Jota** (C-50 [171c] 85-88 i 93-94)

De la orilla del mar
hasta los caragolitos,
de la orilla del mar
van diciendo que te olvido,
yo no te a-quiero olvidar,
yo no te a-quiero olvidar
y hasta los caragolitos.

Vámonos, niña rubia,
y el café de Unión,
donde van los toreros
y a bailar rigudón,
y a bailar rigudón,
y a bailar rigudón,
vámonos, morenita,
y el café de Unión.

Variant:

Vámonos ya, morenita,
vámonos ya, morenita,
vámonos, morenita,
vámonos, vámonos,
que la guerra del moro
que nos piden por Dios,
que nos piden por Dios,
que nos piden por Dios,
vámonos, morenita,
vámonos, vámonos.

Cantaire: Mateu Llodrà *Querón*. Manacor (Mallorca), 23 d'agost de 1926.

En aquest cas, Ramon Morey fa la següent anotació: «Instruments: guitarra, guitarró i violí. La introducció i acompanyament, iguals o molt semblants als de la "Mateixa", (171(a)».

- **Jota I i II** (C-50 [171d] 89-92 i 95-96)

Jota I

Toco la jota navarra
porque soy soldado inglés,
toco la jota navarra,
y yo, como aragonés,
y canta la que me da gana,
canta la que me da gana,
porque soy soldado inglés.

Vámonos, morenita,
vámonos, vámonos,
que la guerra del moro
que nos pida por Dios,
que la guerra del moro,
que nos pida por Dios,

vámonos, morenita,
que vámonos, vámonos.

Jota II
Hasta la sepulturita
te tengo que dar la mano,
mira si te quiero bien,
y que hasta la muerta te amo,
que hasta la muerta te amo,
y hasta la sepulturita.

En el puente de piedra
de Zaragoza,
se mataron dos hombres
por una moza,
se mataron dos hombres
por una moza,
en el puente de piedra
de Zaragoza.

Cantaire: Jordi Caldentey *Ros*. Manacor (Mallorca), 23 d'agost de 1926.

En aquest cas, Ramon Morey també fa la mateixa aportació que a la jota anterior: «Instruments: guitarra, guitarró i violí. Introducció i acompanyament iguals, o molt semblants als de la Mateixa (171(a)».

- **Tonada de llaurar** (C-50 [172] 97-98)

Voldria tornar fustera
per fer arades amb s'amor;
jo els hi faria d'albó
o de canya, que és jugera.

Cantaire: Maria Nadal *Llunes*. Manacor (Mallorca), 23 d'agost de 1926.

En aquest cas, Baltasar Samper fa la següent anotació: «Aprengué aquesta tonada fa 4 o 5 anys, sentint-la cantar, de lluny, a un pareller».

Carpeta C-52

- **Tonada de llaurar** (C-52 [24 F. (nº 172) 533] 229)

  Voldria tornar fustera
  per fer arades a s'amor,
  jo le hi faria d'albó
  o de canya, que és més jaujera.

Cantaire: Maria Nadal *Llunes*. Manacor (Mallorca), 23 d'agost de 1926.

- **Tonada de batre** (C-52 [25 F. (nº 172 bis) 534] 231)

  Na Roja n'és bona mula,
  ja m'ha va dir es senyor,
  que es treball que té millor,
  és que en dir arri, s'atura.

Cantaire: Maria Nadal *Llunes*. Manacor (Mallorca), 23 d'agost de 1926.

- **Mateixes i copeos** (C-52 [26 F. (nº 171) 535] 231-232)

  Te tengo de dar la mano
  hasta la sepulturita,
  mira si te quiero bien,
  que hasta la muerte te amo.

  Si tenia una rosa
  la ta daria,
  porque rosa con rosa,
  no se mostia.

  Una paloma blanca
  como la nieve
  m'ha picado'n el pecho,
  au, que de muele.

Anda estrebilló,
que una dama bailando
l'amor me quitó.

Cantaire: Jordi Caldentey *Ros*. Manacor (Mallorca), 23 d'agost de 1926.

- **Mateixes i copeos** (C-52 [27 F. (nº 171) 536] 233-234

Hasta los caragolitos
de la orilla del mar
van diciendo que te oblide
i yo no te quiero oblidar.

Yo no se que te pones
en esa cara;
me pareces la Luna
cuando está clara.

Traen las sevillanas
en su mantilla,
un letrero que dice:
-Vivo Sevilla!

Niña paraté,
que se paran los hombres
parar mirarté,
y si no te paras
yo me pararé.

Cantaire: Mateu Llodrà *Querón*. Manacor (Mallorca), suposadament dia 23 d'agost.

- **Cançó de batre** (C-52 [20-590] 317)

A...i
El sereno de tu barrio,
ai de tu barrio,
no necesita farol,
ai en farol,

porque tu cara ilumina,
ai, ai, ilumina,
más que la Luna i el sol.

Cantaire: Andreu Santandreu *Barraques*. Manacor (Mallorca), 16 d'agost de 1926.

- **Bolero** (C-52 [40-610] 375)

Bolerito, estoy malo,
ca li daremos,
con balas y perdigones
lo mataremos.

Cantaire: Pere Josep Alcover i Sureda *de Son Crespí*. Manacor (Mallorca), 22 d'agost de 1926.

En aquest cas, Samper fa la següent anotació: «Recorda haver-lo sentit cantar a son pare. Ell no ha vist mai ballar boleros a Manacor. Ballaven jotes, mateixes, copeos i fandangos».

- **Corrandes** (C-53 [21-21-23-24] 8-9). (Hem transcrit aquestes corrandes perquè, en realitat, són cançons de treballada).

<u>Número 21:</u>
Amb sa percinta vermella
he afinat en Barceló,
que se menja una ovella
refuada d'un voltor.

Cantaire: Andreu Santandreu *Barraques*. Manacor (Mallorca), 17 d'agost de 1926.

<u>Número 22:</u>
Noltros segadors som deu,
que tots venim amb una ona,
però tenim na Coloma,
que en trobar boldró s'ajeu.

Número 23:

Na Roja diu: O Fumada!
Si no estires, estiraré,
per mor d'aquest paraller,
mos pec qualque llenderada.

Cantaire: Joan Duran *de Ca Na Berga*. Porto Cristo, Manacor (Mallorca), 19 d'agost de 1926.

Número 24:

Com prenen una escarada,
la prenen dins un celler,
sense veure es sementer,
i diuem beguem primer,
de cop l'haurem acabada.

Cantaire: Pere Josep Alcover i Sureda *de Son Crespí*. Porto Cristo, Manacor (Mallorca), 19 d'agost de 1926.

9. Conclusió i valoració final

Arribats al darrer apartat del present treball, ja només ens quedar fer la valoració final d'aquest projecte, tot extraient les idees principals que hem anat observant dels anteriors apartats.

Abans de començar, però, ens agradaria mencionar un altre cop quin fou el nostre objectiu inicial perquè aquest projecte s'ha pogut dur a terme gràcies a ell. Així doncs, el nostre desig era el de fer una investigació sobre una de les obres de més gran envergadura de recerca folklòrica dels països de parla catalana.

Així doncs, i començant ja amb la valoració final, cal mencionar que a la primera part del treball, titulada «L'Obra del Cançoner Popular de Catalunya», el que hem fet ha estat un seguiment històric de la institució per tal de conèixer què va promoure i quines foren les tasques que va proposar. Tota la informació que hem trobat prové de llibres i altres documents, alguns d'ells penjats a la xarxa. D'aquesta manera, ens hem acostat una mica més a la institució que va encarregar les diverses missions que es feren entre els anys 1924 i 1936 a diversos col·laboradors.

La segona part pren per títol «Les Illes Balears en l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya». Cal dir que, en aquest cas, hem redactat aquest apartat basant-nos en «L'Obra del Cançoner Popular de Catalunya i les Illes Balears», de Josep Massot i Muntaner, que podem trobar dins *Semblances i comentaris*. En aquest cas, el que hem fet ha estat redactar la importància que van tenir les Illes dins l'Obra del Cançoner, mencionant i explicant cada una de les missions que es van dur a terme a les Balears. A més, en aquest apartat hi podem trobar un subapartat titulat «La comarca de Manacor». En aquest cas, el que hem fet ha estat, en primer lloc, un breu recorregut històric on hem situat el poble de Manacor en el context en què es dugué a terme aquesta missió. Així doncs, trobarem aspectes que parlaran de demografia, d'economia, etc., tot per tal de tenir una explicació bastant resumida de la situació tant social com econòmica de Manacor a principis del segle passat. Finalment, trobarem la informació referent a l'anàlisi de l'aportació d'aquest poble al Cançoner.

La part que segueix fa referència als dos col·laboradors de l'Obra del Cançoner que dugueren a terme la missió de l'any 1926 en terres mallorquines. En aquest cas, la tasca fou realitzada per Baltasar Samper juntament amb el mestre de Binissalem Ramon Morey. En aquest apartat el que hem fet ha estat aportar tota una sèrie de dades biogràfiques que ens permeten conèixer de més a prop els dos erudits que van fer possible l'objectiu de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya. El que cal mencionar és que quant a Ramon Morey Antich, no hem trobat gaire més informació de la que hem trobat en projectes semblants a aquest. Si més no, hem aportat totes les dades que hem trobat d'aquest gran col·laborador.

Al següent apartat, titulat «Memòries de la missió de recerca a Manacor», el que hem fet ha estat exposar al públic lector les anotacions que féu Samper a l'hora de redactar les memòries corresponents al poble de Manacor. Així doncs, en aquest apartat podem observar detalladament determinats factors de la missió de gran interès per aquells que se sentin atrets per l'Obra del Cançoner. Gràcies a aquesta part coneixerem, per exemple, el dia que va començar la missió a la comarca de Manacor, quins foren els mediadors que ajudaren els investigadors a trobar gent que volgués aportar els seus coneixements sobre cançonística al Cançoner, quins foren els informants, etc.

Al cinquè apartat ens hem proposat esmentar les dades que hem trobat i que caracteritzen les persones que van facilitar en gran mesura la tasca als col·laboradors, ja que aquestes persones, normalment religioses o de cert renom dins el poble, eren les encarregades de proporcionar i trobar gent que volgués aportar les cançons que

coneixien als investigadors. Aquestes persones solien encoratjar la gent per tal que col·laborés amb la missió, com és el cas del rector Rafel Ignasi Rubí i Pocoví, mentre que d'altres també van aportar cançons per tal de donar exemple a la resta, com va passar amb Pere Josep Alcover i Sureda.

La part que continua fa referència als informants que van ajudar a Samper i a Morey a dur a terme la tasca que se'ls havia encomanat. En aquest apartat hi podem observar una breu descripció de cada una de les persones que van ser entrevistades l'any 1926. Malauradament, no hem pogut trobar informació d'algunes persones que figuren a les distintes carpetes del cançoner. A més, les dades que hem aportat en aquest apartat les hem trobades consultat els diversos registres de diversos Arxius Parroquials, sent aquests el de Manacor, el de Fartàritx, el de Porto Cristo i el Diocesà de Palma. Un altre factor a comentar és que en aquest mateix apartat hi hem anotat totes les cançons que cada informant va aportar a la missió. D'aquesta manera, resulta molt més fàcil la identificació i la localització de les tonades dins les distintes carpetes consultades.

El darrer apartat a comentar fa referència a les transcripcions del material recollit per Samper i Morey. Malauradament, no hem pogut transcriure tot el material arreplegat i, per això, hem escollit transcriure les tonades de treballada i els balls, ja que són els gèneres que més s'han perdut a la comarca de Manacor. Per sort, avui dia s'han anat recuperant alguns balls, però no passa el mateix amb les cançons de treballada, les quals han quedat a l'oblit, talment no haguessin existit mai. A més, un altre motiu que ens va fer decantar a una transcripció parcial ha estat la falta de temps. Ara bé, les transcripcions presents en aquest apartat segueixen una sèrie de criteris i cada transcripció està igualment identificada com les cançons que van aportar els informants i que podem trobar enumerades a l'apartat número set del treball.

Gràcies als quadres aportats en aquest treball hem pogut observar nombroses dades importants quant als gèneres que els dos missioners van arreplegar a Manacor, així com també quin fou el gènere folklòric més aportat per cada sexe. Així doncs, cal mencionar que la major part dels informants de l'OCPC de la comarca de Manacor foren dones i que el romanç o cançó llarga és el gènere folklòric que més els agradava, sobretot a les al·lotes joves, com les brodadores de «Ca Na Peu de Rata». A més, podríem afirmar que la major part de romanços aportats són amorosos, la qual cosa indica quines eren les preferències de les joves d'aquell temps.

D'altra banda, gran part dels entrevistats, especialment els homes, van aportar el gènere més interessant per Baltasar Samper, les tonades de treball. Aquestes, tot i no ser

tan nombroses com els romanços, no deixen de tenir un paper important en aquest treball, ja que gràcies a aquest tipus de cançons i als balls aportats hem pogut dur a terme aquesta investigació.

Així doncs, i a mode de conclusió, cal dir que tot plegat és el resultat d'un estudi fet sobre la gran empresa que va dur a terme l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya per tal de conservar una part del patrimoni cultural tradicional d'aquells territoris de parla catalana. Nosaltres ens hem centrat tan sols a investigar una part del material recollit a Manacor perquè la investigació d'una obra de tal magnitud com aquesta suposa dedicar-hi un temps extens. No obstant això, res no ens impedeix de completar la missió de l'any 1926 en un futur.

10. Referències

ADROVER, Jaume. 2014. Entrevista a Bernat Sbert Bennàssar. [en xarxa] <http://www.arabalears.cat/xarxa_local/Bernat-Sbert-Bennassar-pagesos-contrabandistes_0_1119488177.html> [Data de consulta: 1-09-2016].

ALCOVER, Antoni M. 2011. *Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana*, tom XV. A cura de Maria-Pilar Perea. [en xarxa] <http://taller.iec.cat/filologica/alcover/documents/15BDLC_15.pdf> [Data de consulta: 10-08-2016].

BAUÇÀ I BARCELÓ, Joan. 2014. *L'Obra del Cançoner Popular de Catalunya a Sant Joan*. Monografies santjoaneres, 23. Produccions Estelroig. Sant Joan.

CARVAJAL, Albert i GOMILA, Antoni. 2009. *Manacor. Recull gràfic 1880-1970*. Col·lecció L'Abans. Editorial Efadós, Ajuntament de Manacor. Manacor.

CASTELLET, Manuel. 2014. «Rafael Patxot i Jubert, l'home i el mecenes». *Serra d'Or*, núm. 649. 16-20. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona.

COMAS RUBÍ, Francesca. 1997. «La pedagogia musical a Mallorca. La introducció del mètode d'educació pel ritme d'Émile Jaques-Dalcroze (1909-1922)», dins *Educació i Cultura*, 1. Pg. 39-48. [en xarxa] <http://www.raco.cat/index.php/EducacioCultura/article/viewFile/75771/96275> [Data de consulta: 28-08-2016].

FUSTER, Gabriel. 2006. *Història de Manacor*. Lleonard Muntaner Editor. Palma.

GUDAYOL, Anna i NICOLAU, Anna. 2013. *L'Obra del Cançoner Popular de Catalunya*. Biblioteca de Catalunya. [en xarxa] <http://www.bnc.cat/El-Blog-de-la-BC/L-Obra-del-Canconer-Popular-de-Catalunya> [Data de consulta: 31-08-2016].

Institut Nacional d'Estadística (INE). [en xarxa] <www.ine.es/jaxiT3/Tabla.htm?t=3040&L=0> [Data de consulta: 1-09-2016].

LLITERAS VIVES, Joan. 2003. «Aportació a la figura del rector Rubí (1842-1932)», dins *El segle XX a Manacor. II Jornades d'estudis locals de Manacor*. 37-47. Gràfiques Muntaner, Ajuntament de Manacor. Manacor.

MANENT, Albert. 2014. «Patxot, patriota i benefactor». *Serra d'Or*, núm. 649. 13-15. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona.

MASSOT I MUNTANER, Josep. 1992. «Baltasar Samper i l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya», dins *Els intel·lectuals mallorquins davant el franquisme*. 211-238. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona.

—1993. *Inventari de l'arxiu de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya. Materials IV, fascicle 1*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona.

—1994*a*. *Inventari de l'arxiu de l'Obra del Cançoner Popular de Catalunya. Materials IV, fascicle 2*. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona.

—1994*b*. «L'Obra del Cançoner Popular de Catalunya a Manacor». *Perlas y Cuevas*, núm. 867 (29 juliol-11 agost 1994). 12-13. Manacor.

—1996. «Les missions de l'Obra del Cançoner», dins *Obra del Cançoner Popular de Catalunya. Materials VI*. 9-17. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona.

—1997. *Memòries de missions de recerca. Materials VII*. 139-176. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona.

—1999*a*. «L'Obra del Cançoner Popular de Catalunya, avui», dins *Semblances i comentaris*. 257-276. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona.

—1999*b*. «L'Obra del Cançoner Popular de Catalunya i les Illes Balears», dins *Semblances i comentaris*. 287-326. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona.

MASSOT I PLANES, Josep. 1984. *Cançoner musical de Mallorca*. Caixa de Balears. Palma.

ORIOL I CARAZO, Carme. 2002. *Introducció a l'etnopoètica catalana. Teoria i formes del folklore en la cultura catalana*. Cossetània Edicions. Valls.

—2014. «L'Obra del Cançoner Popular de Catalunya, un gran projecte de país». *Serra d'Or*, núm. 649. 24-27. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona.

RIERA DALMAU, Joan. 2005. *Historia de Manacor. Siglo XIX*. Primera i segona parts. Gràfiques Muntaner. Ajuntament de Manacor. Manacor.

RIERA ESTARELLES, Antoni. 1988. *Cent i tantes tonades tradicionals de Mallorca*. Editorial Moll. Palma.

SALVÀ TOMÀS, Pere A. 2003. «La població de Manacor. Una mirada al segle XX», dins *El segle XX a Manacor. II Jornades d'estudis locals de Manacor*. 15-33. Gràfiques Muntaner. Ajuntament de Manacor. Manacor.

SAMPER I MARQUÈS, Baltasar. 1994. *Estudis sobre la cançó popular*, a cura de Josep Massot i Muntaner. Biblioteca Marià Aguiló. Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona.

SANSÓ, Aina M. 1991. *Els cossiers de Manacor. Documents, històries i vivències*. Patronat de l'Escola Municipal de Mallorquí, Papers de Sa Torre, Aplecs de Cultura i Ciències Socials, núm. 24. Manacor.

11. Annex

CARPETA C-49

Tonada de tondre (C-49 [87] 243-244)

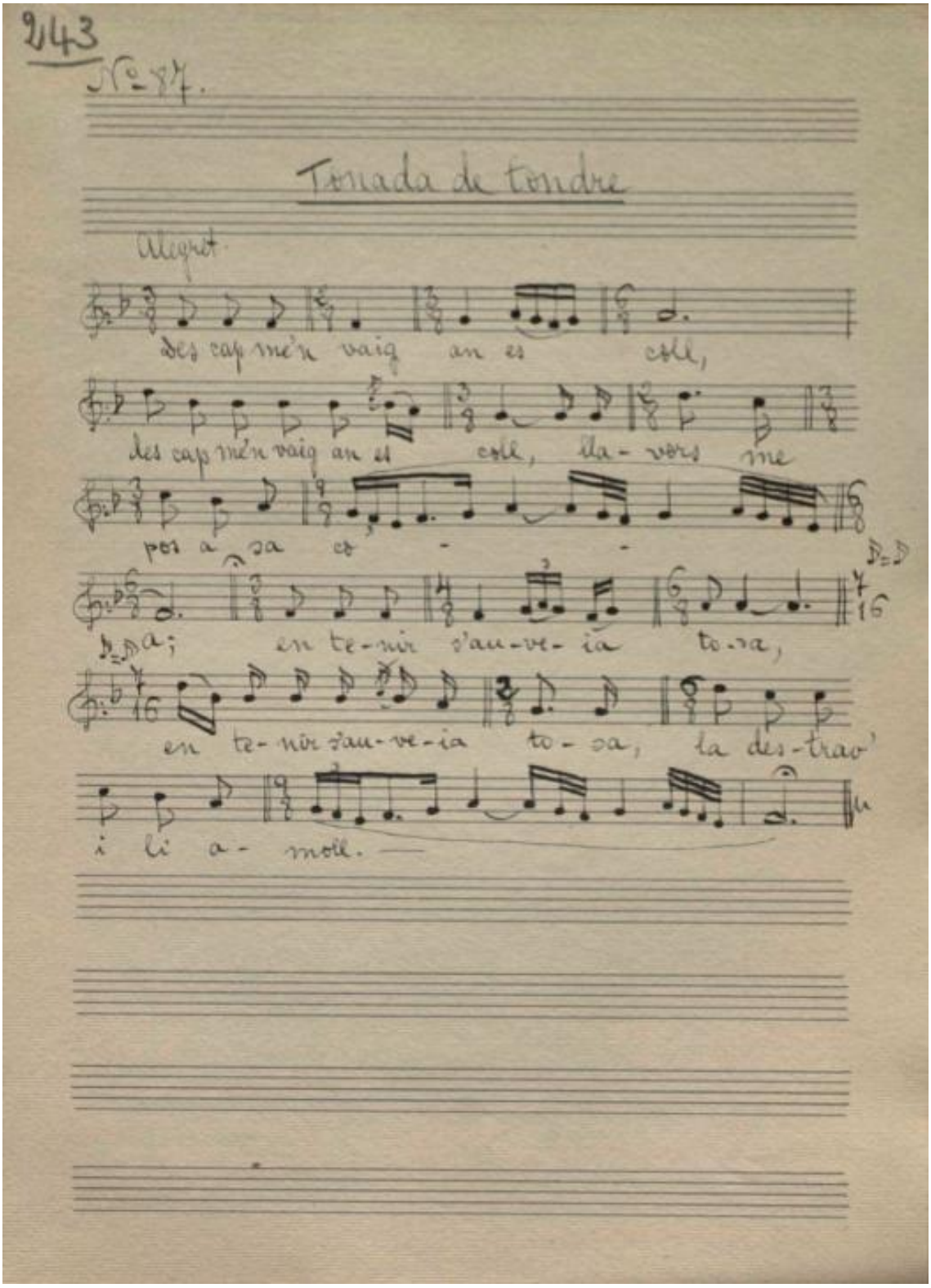

244

Nº 87

Tonada de Tondre

Manacor

Des cap m'en vaig an es coll,
llevô me pos a sa cona;
en tenir s'ausella tosa,
la destrav i li amoll.

17-agost-1926

Andreu Santandreu
"Barraques" - 77 anys.

Tonada de llaurar (C-49 [89] 247-248)

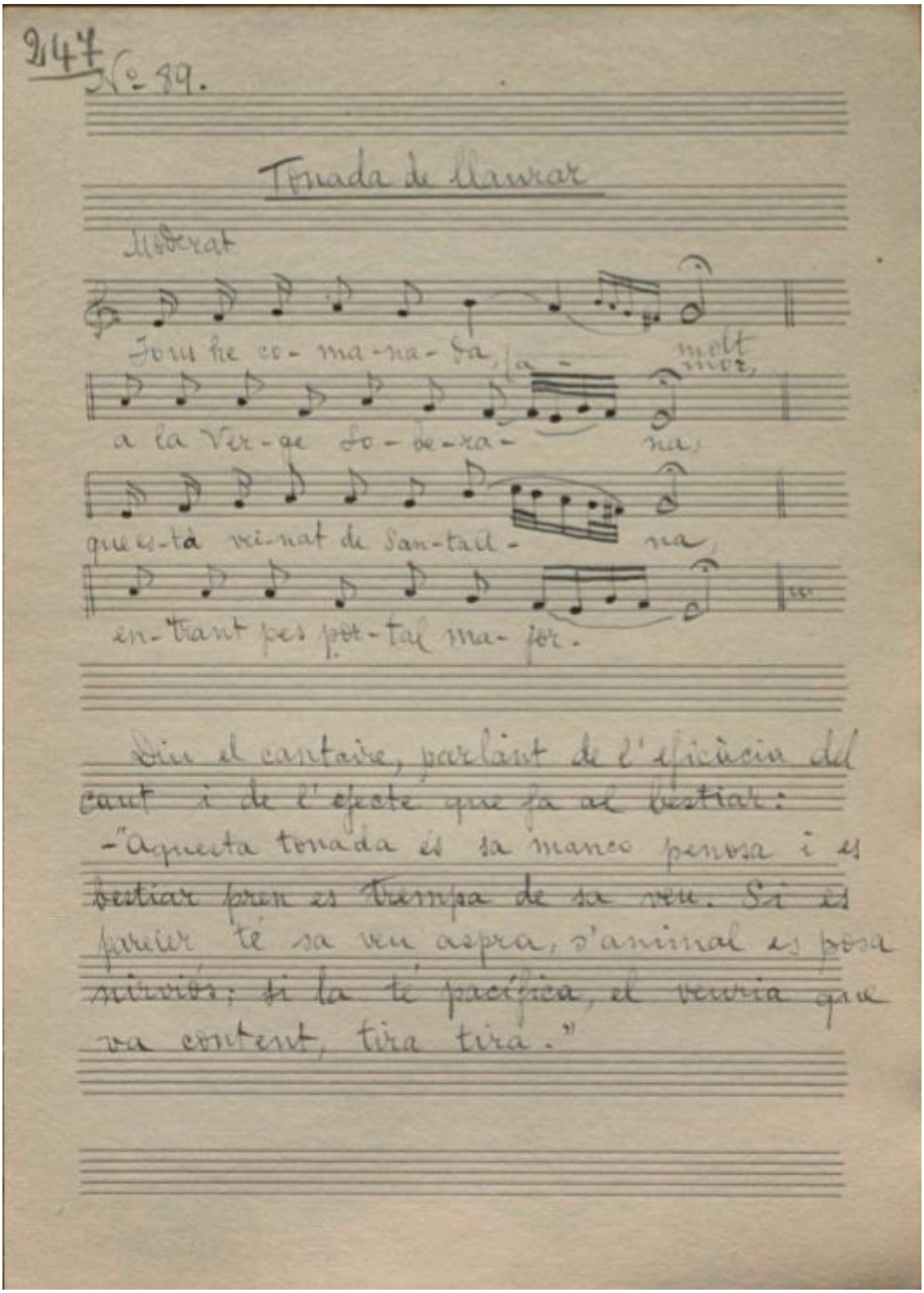

248

No 89

Tonada de Llaurar

Wranacor

Jo ~~tus~~ he (en)comanada {molt amor
a la Verge Soberana,
que està veinat de Santa Ana
entrant pes portal major.

17-agost-1926

Andreu Santandreu - "Barraques" - 77 anys

Diu que al bestiar no li agrada el crit aspre i que amb una veu pacífica i una tonada com aquesta preu el tremp de la veu i anant en calma fa via.

Tonada de batre (C-49 [90] 249-250)

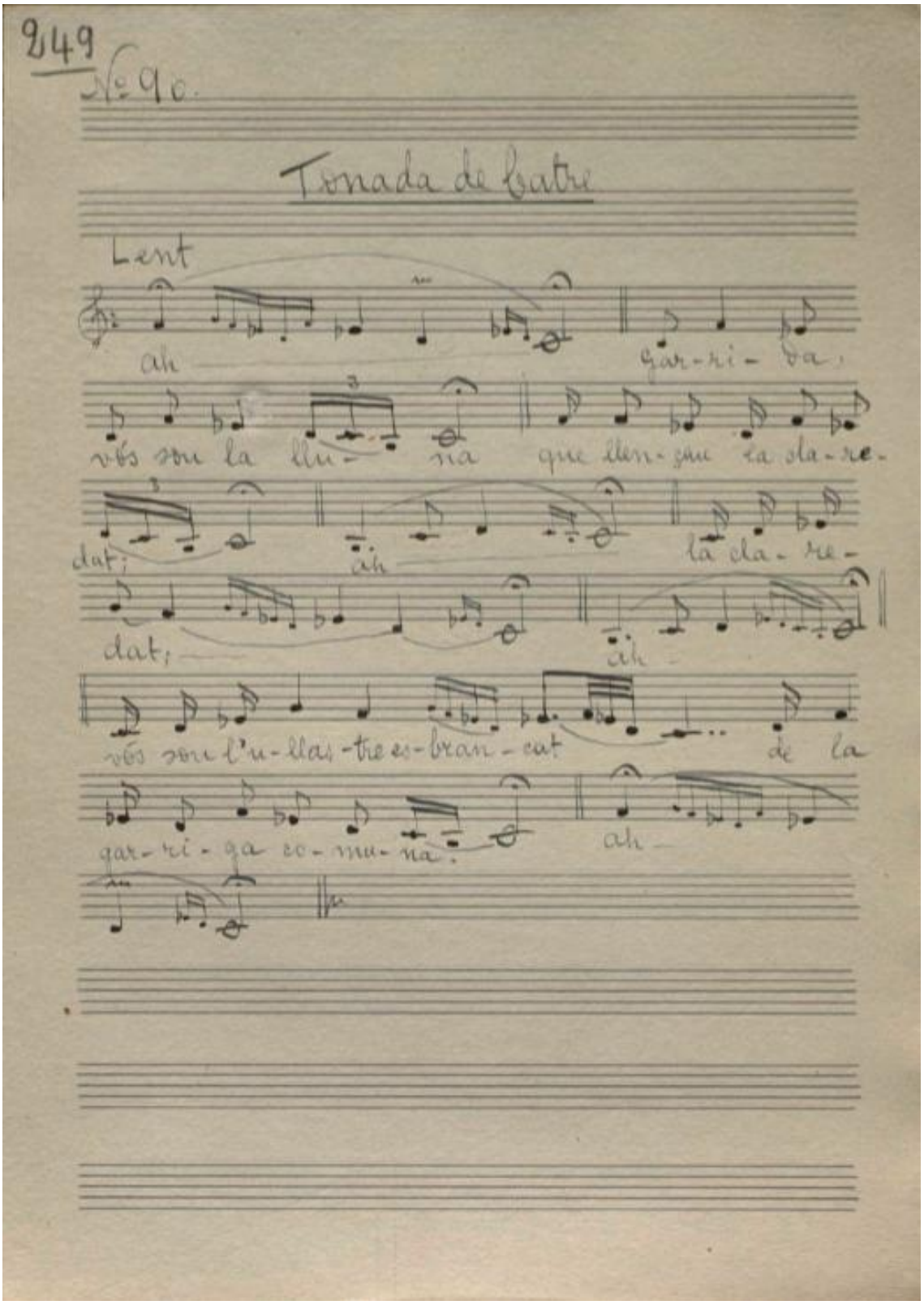

250

No 90

Tonada de batre

Manacor

a a a a ai

Garrida, vos son la lluna
que llençan la claredat.
Vos son l'ullastre esbrancat
de la garriga comuna.

17 agost 1926

Andreu Santandreu
"Barraques" - 77 anys.

Tonada de collir figues (C-49 [91] 251-252)

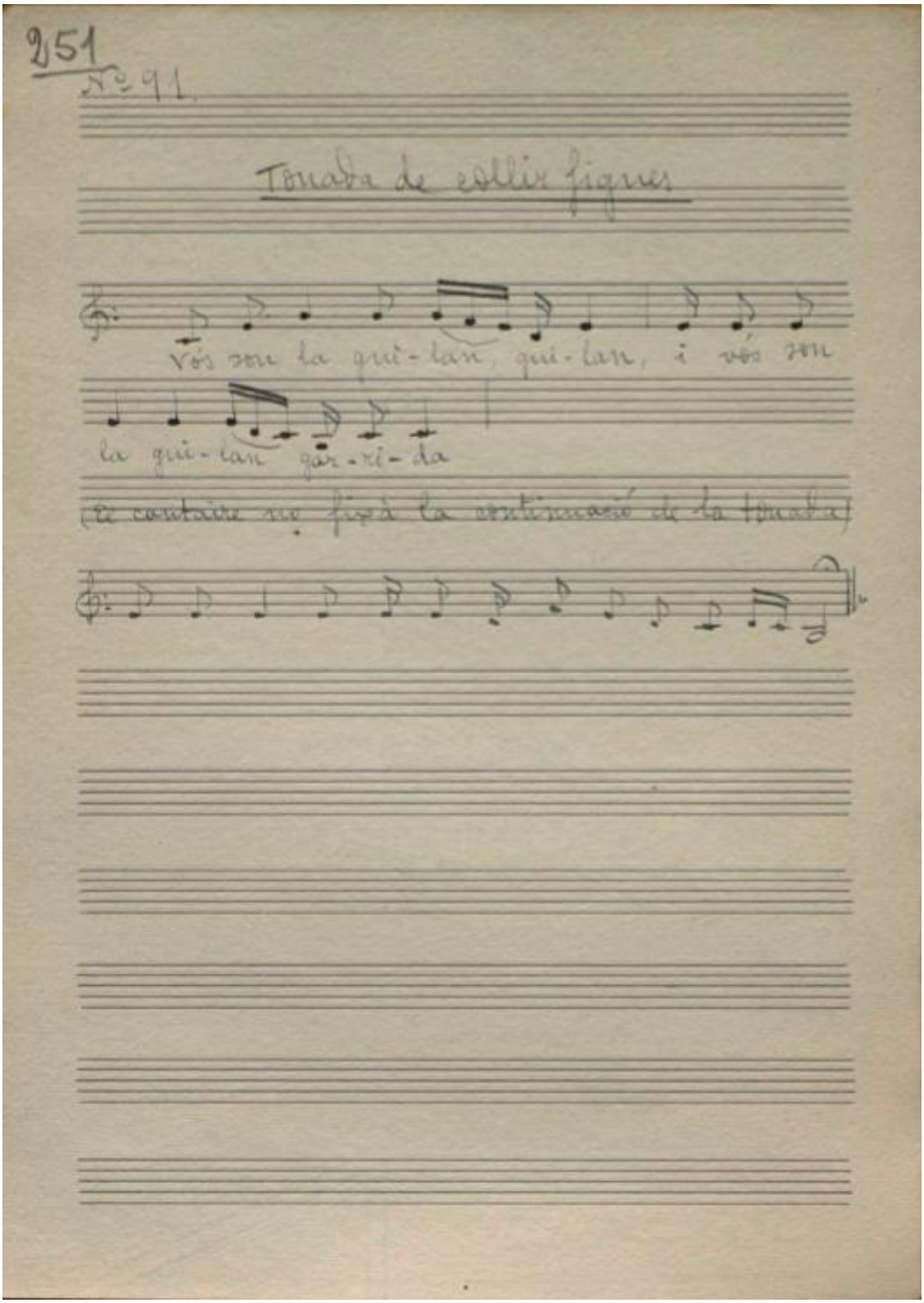

252

Nº 91

Tonada de cullir figues

Manacor

Vos son la guilant, guilant,
vos son la guilant garrida;
vos son la rosa florida
collida des roser blanc

17 agost 1926

Andreu Santandreu - "Barraques" - 77 anys.

Els cossiers (C-49 [101] 287-301)

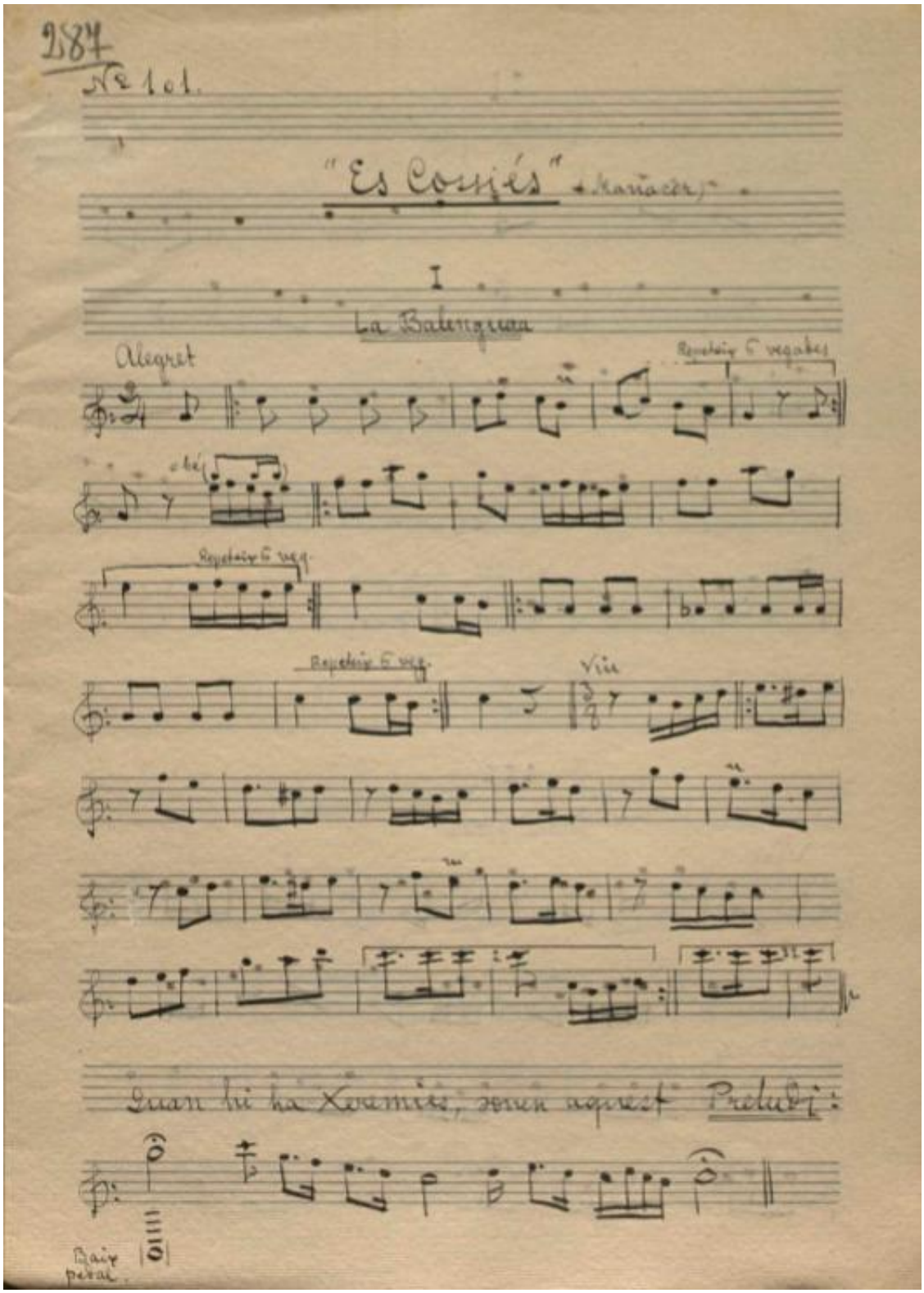

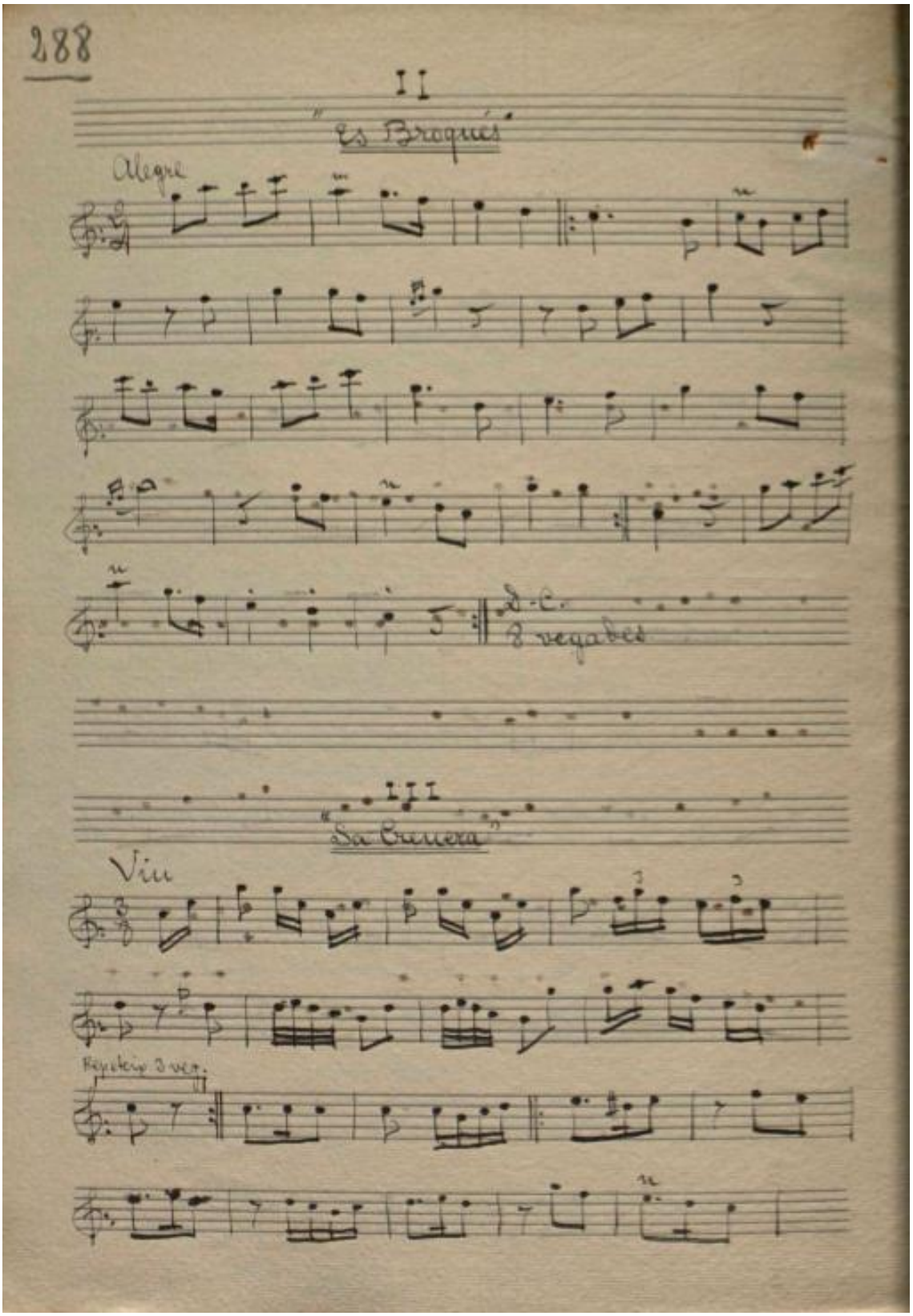
288
II
"Es Broqués"
Alegre
D.C.
8 vegades
III
"Sa Cuinera"
Viu
Repetir 3 veg.

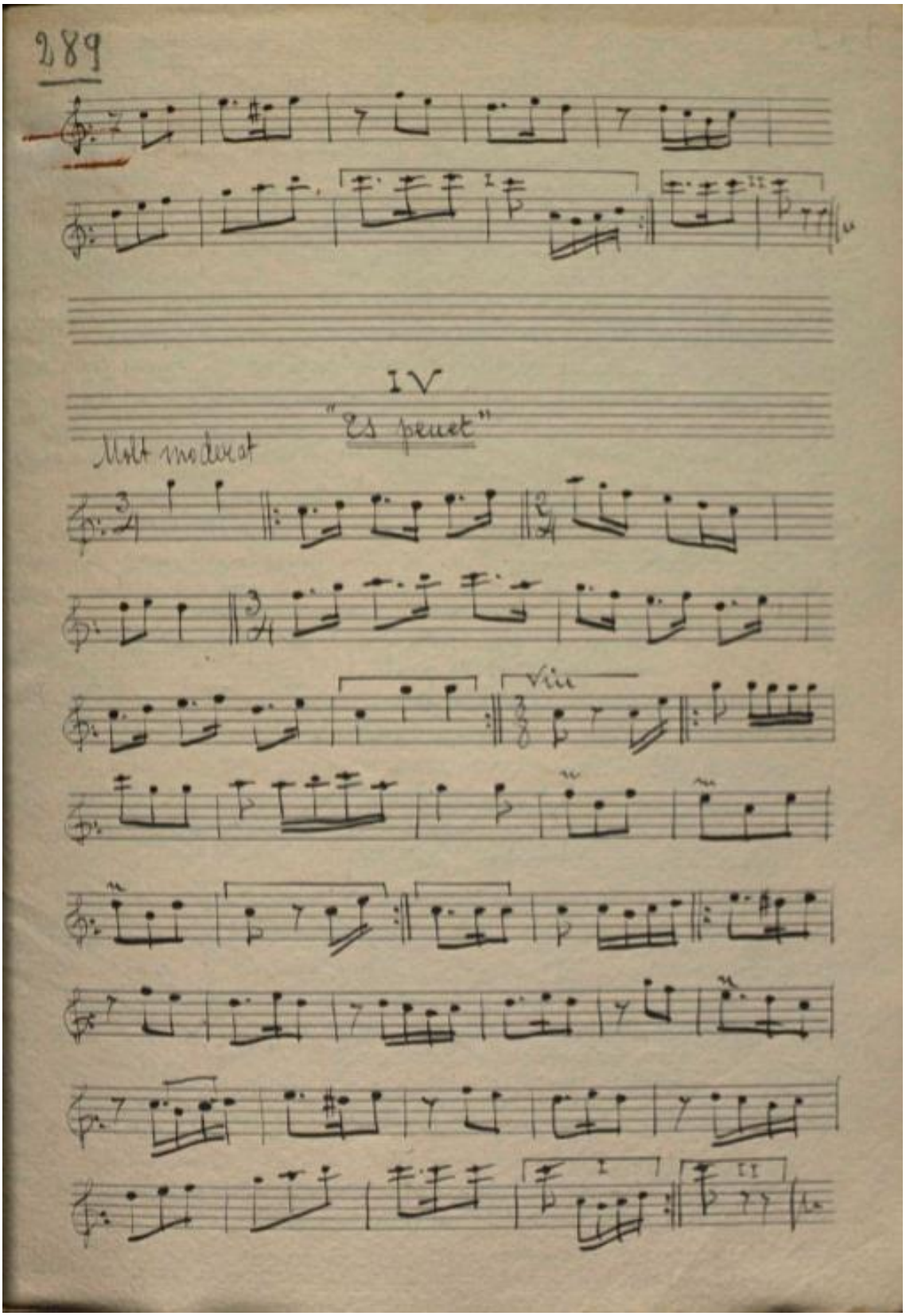
289
IV
"Es pencat"
Molt moderat
Viu

290

Comunicat per En Bernat Gelabert (a) "March", de Manacor, 50 anys, fuster.

En "March", que malgrat de els informes poc favorables que cus en Donaven, ha resultat un subjecte molt interessant, i extremadament gentil amb nosaltres, diu fou un dels fundadors de la societat choral "Capella de Manacor". No pot sentir música perquè es posa malalt. Conegué anys enrera, a Manacor, En Noguera, al qual comunicà (1893) "La Balenguera", a casa de don Geroni Rosselló. Ha conegut En Pedrell i En Millet, En Granados i En Moron (Moreau, pianista compositor francès). La "Capella" els convidà a veure les Coves. En Granados tocava el piano a una casa, i ell l'escoltava (embadalit des del carrer. Sap de solfa i ha tocat el corneti.

De l'edat de 12 anys ençà que En "March" dirigia els "Cossiés". Els aprengué de Mestre Jaume "Garanya", de Manacor, que morò de 80 anys, i havia estat "Cossié" d'atlot. Moriren el Xeremier i el fabiolerc que els tocaven l'any 94 i el Mestre esmentat el 98.

En "March" recordava perfectament la música i per això pogué restaurar el ball, l'any 1924. Feia 22 anys que no s'havien ballat.

"Es Cossiés" tenen 27 figures diferents. Amb les 4 tonades anotades diu que es fan totes les combinacions. Actualment ha pogut ensenyar 4 figures als atlots que fan de "Cossiés", el més gran dels quals (la "Dama") té 14 anys.

Es ballaren per l'Ascensió. Abans es ballaven per Sant Jaume, per la Mare de Deu d'Agost i altres festes grans.

Els instruments han d'esser: Xeremies, fabiol i tamborino, però les darreres vegades només els han tocat amb fabiol i tamborino.

- De fet, sembla que la restauració del ball es deu principalment a l'esforç d'aquest home. Els vestits, que haurien d'esser sumptuosos, son molt pobres, car no compta amb l'ajud que calbria. El poble no s'interessa pel ball, com a Montuiri.

291

N° 101

Cossiés

— Ballet —

Manacor

El ballen sis cossiés i la dama. Com a tots els ballets de Mallorca out hi ha dama, en fa un home vestit de dona.

Els instruments que acompanyen el ballet son: pereunies, flaviol i tamborino.

Els Cossiés de Manacor consten de les seguients parts: Balanguera, Broquers, Creuera i Penet i cada una té distintes figures.

Abans el ballaven homes, la darrera vegada que es ballà foren allots de deu a catorze anys els quals no saben totes les figures. Aquests son els que ara l'han ballat dirigits per En Bernat Gelabert Gomila

d'ofici fuster; de cinquanta anys i l'
aprengué quant en tenia quinze.

Es entusiasta d'aquest ball que per
ell es el millor de Mallorca. Es cantador
de la "Capella de Manacor". D'ell apren-
gué En Antoni Noguera la tonada
de la Balanguera i com a prova del
seu amor a la música nos conte
l'haver passades moltes nits aguantant
el fret i la serena per sentir a Gran-
dos, Moreau i Noguera, i les epides amb
aquest per escoltar les tonades del
camp.

La decadència dels Cossiés es veu ben
manifesta amb la gran pobresa dels ves-
tits que avui porten. Altres ballets mo-
derns els han arrinonat. Ara fa dos
anys fou la darrera vegada que sor-
tiren amb ocasió de celebrar-se un
homenatge al Rt. Senyor Arcipreste
de Manacor Don Rafel Ignaci Rudí.
Aquest Senyor que fa trenta non anys
que regeix la Parròquia, nos prometé
influir per a que se fassa una restau-
ració d'aquest ballet i si ell el pren

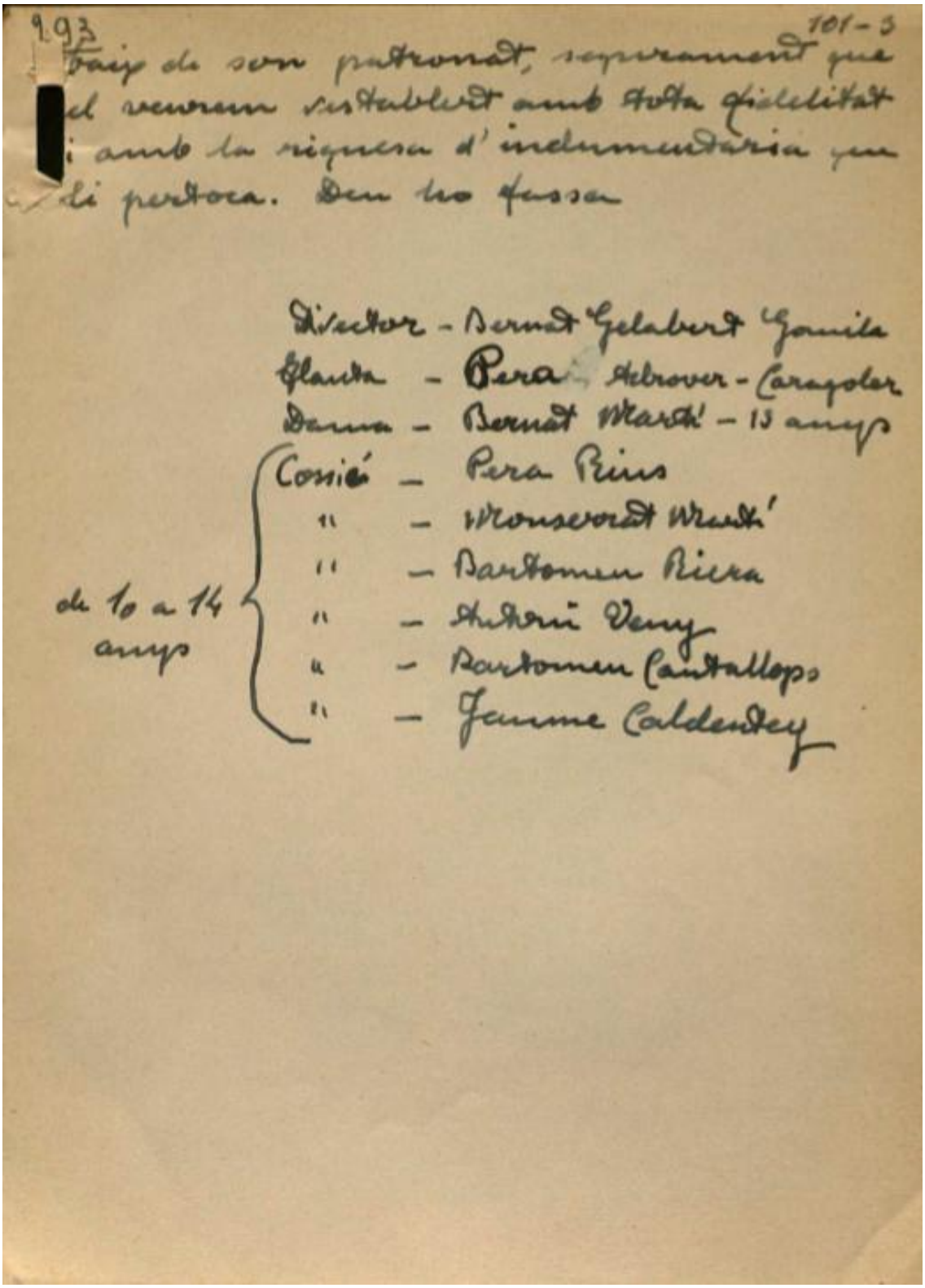

293 101-3

baix de son patronat, segurament que
el veurem restablert amb tota fidelitat
i amb la riquesa d'indumentaria que
li pertoca. Deu ho fassa

Director - Bernat Gelabert Gomila
Planta - Pera Adrover - Caragoler
Dama - Bernat Martí - 13 anys

de 10 a 14 anys:
Cossiá - Pera Rius
" - Monserrat Martí
" - Bartomeu Riera
" - Antoni Veny
" - Bartomeu Cantallops
" - Jaume Caldentey

994

101

Cossies

La Balanguera

Manacor

La Dama porta una filosa a la mai els cossiés dos mocadors de colors distints que mouen a cada pas o salt.

Fig 1ª

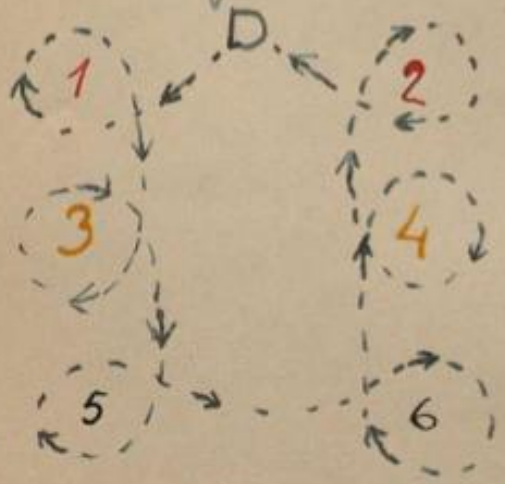

La Dama volta cada un dels cossiés i aquests van saltant sense moure-se del seu lloc després volten sense sortir del seu siti

295 101

Cossiés

La Balanguera

Manaor

Fig 2a

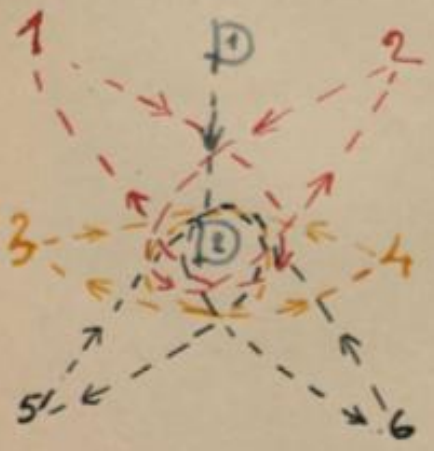

La Dama inicia els moviments passant del 1 al 2 segueixen els altres per parelles i al final la Dama torna a la posició primera.

296 101

Cossiés

La Balanguera

Manacor

Fig 3ª

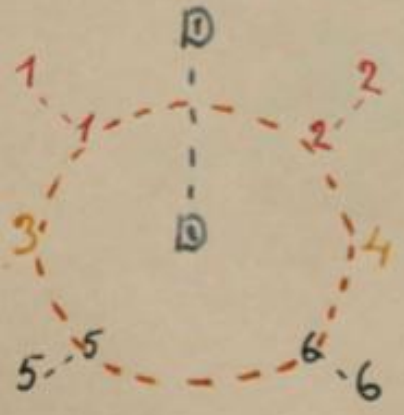

La Dama inicia els moviments passant al centre, els cossiés formen cercol i volten saltant primer cap a un vent; després al contrari en acabant tornen tots al seu lloc.

897 101

Cossiés

Els Broquers

Manacor

La Dama porta la filosa, els cossiés duen un bastó curt i un escut rodó

Fig 1a

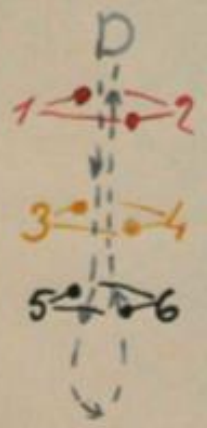

La Dama fa el moviment indicat a la figura i mentres tant els cossiés peguen amb llurs bastons sobre els escuts de la seva parella

Cossiés

Els Broquers

Manacor

Fig 2a

La Dama evoluciona i els cossies pegueu sobre els escuts en la forma i posicions indicades al acabar quedin com sempre en la posició primitiva

299 101

Cossies

Els Broquers

Manacor

Fig 3ª

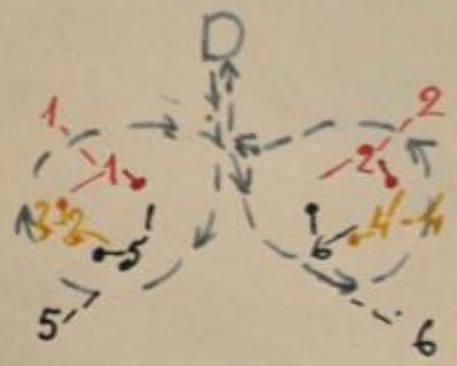

Els cossies formen dos rotlos pegant-se i la Dama evoluciona

300

101

Cossiés

Els Broquiers

Manacor

Fig 4ª

Els cossiés fan rotlo donen una volta sobre d'ells mateixos i llavors avancen un pen, despres l'altra pegant cops als escuts. La Dama va al mig i volta girant-se a un i altre. Acaba donant els cossiés una volta com al principi i tornant als seus llocs.

301

101

Cossiés

Creuera

Manacor

Fig 9ª

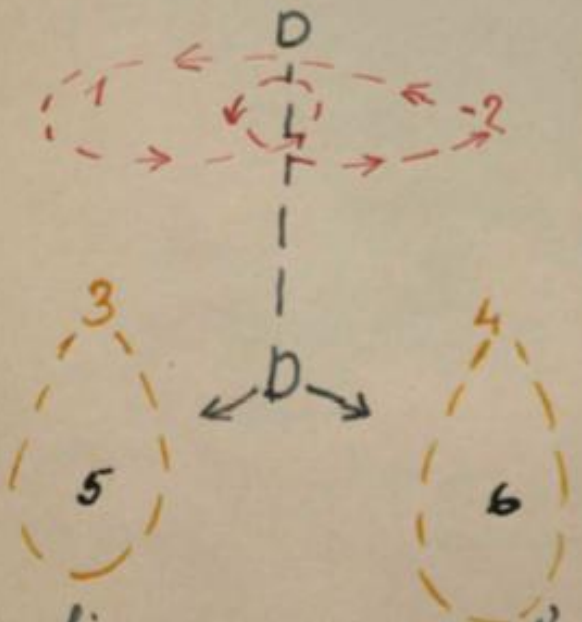

Aquesta figura es presa d'un croquis fet per en Bernat Gelabert del qual no poguerem haver mes notícia clara sino que el senyalat amb el nº 2 comença, la repeteix el 1 i segueixen els altres

Tonada de collir figues (C-49 [103] 307-308)

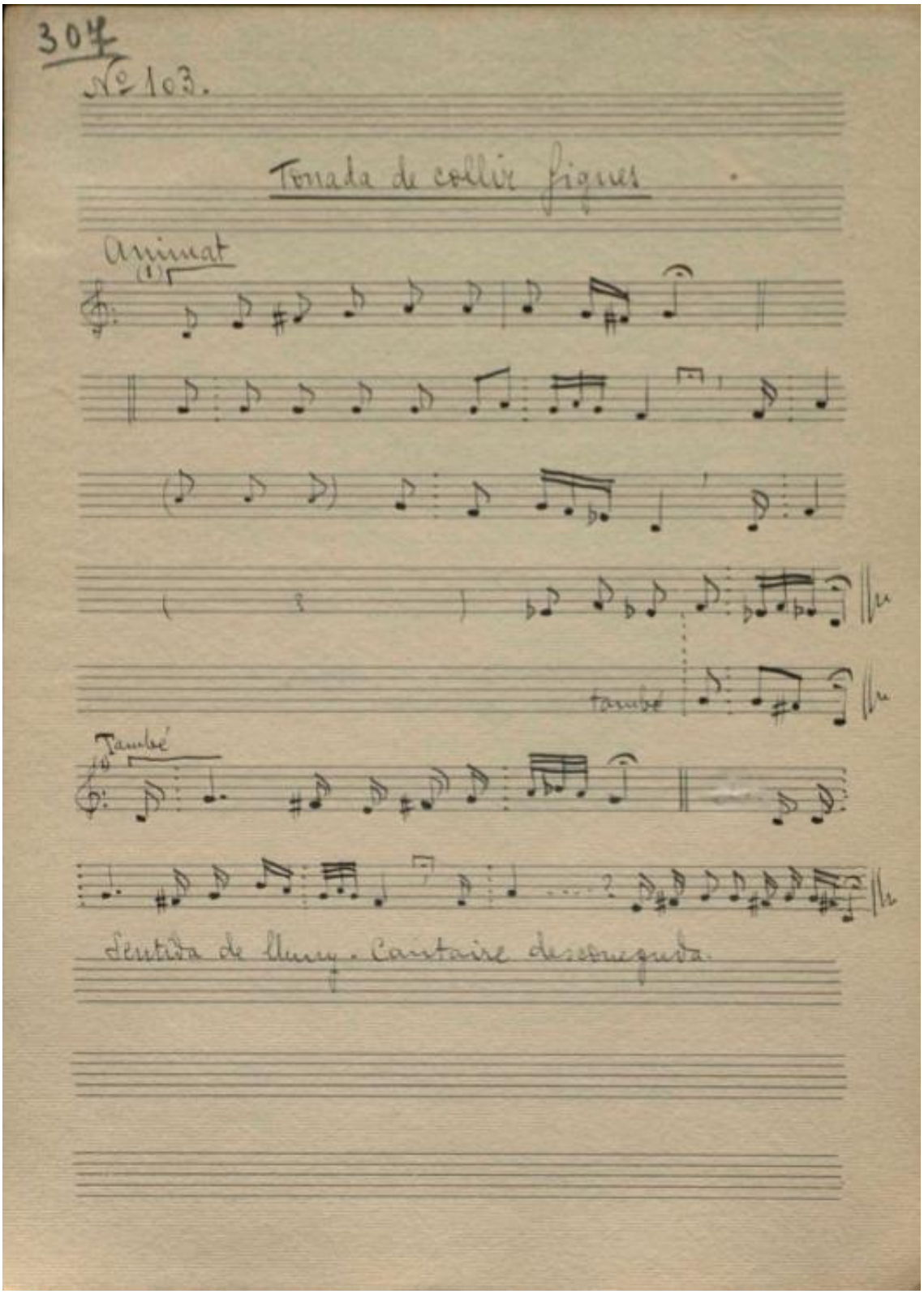

308

Nº 103

Tonada de Cullir Figues

Tartarity
Manacor

Ja sé que t' has avanat
de fer lo que volies
eren ganes que ~~no~~ tenies
pero no hi has arribat.

18-agost-1926

La lletra d'aquesta tonada la digué na Bàrbara Sureda-Moragues

La tonada la sentiran que una dona la cantava enfora.

Tonada de collir figues (C-49 [105] 313-314)

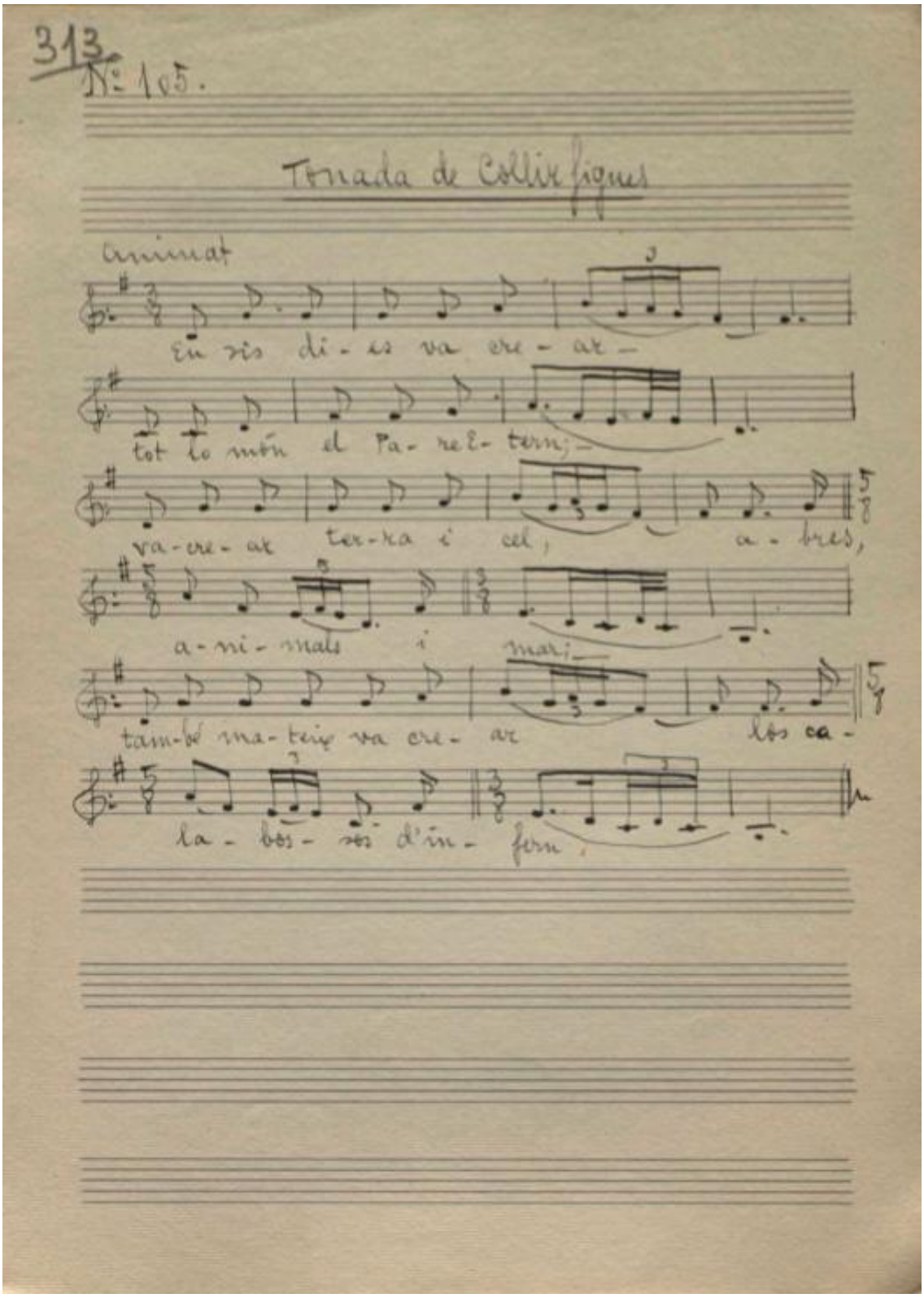

314

Nº 105

Tonada de Cullir Figues

Fartarity
Manacor

En sis dies va crear
tot lo món el Pare Etern;
va crear terra i cels
abres, animals i mar;
també mateix va crear
los calabossos d'infern

18 agost 1926

Antonina Duràn – 66 anys
– "Moraguero."

Cançó de fora-vila (C-49 [106] 315-317)

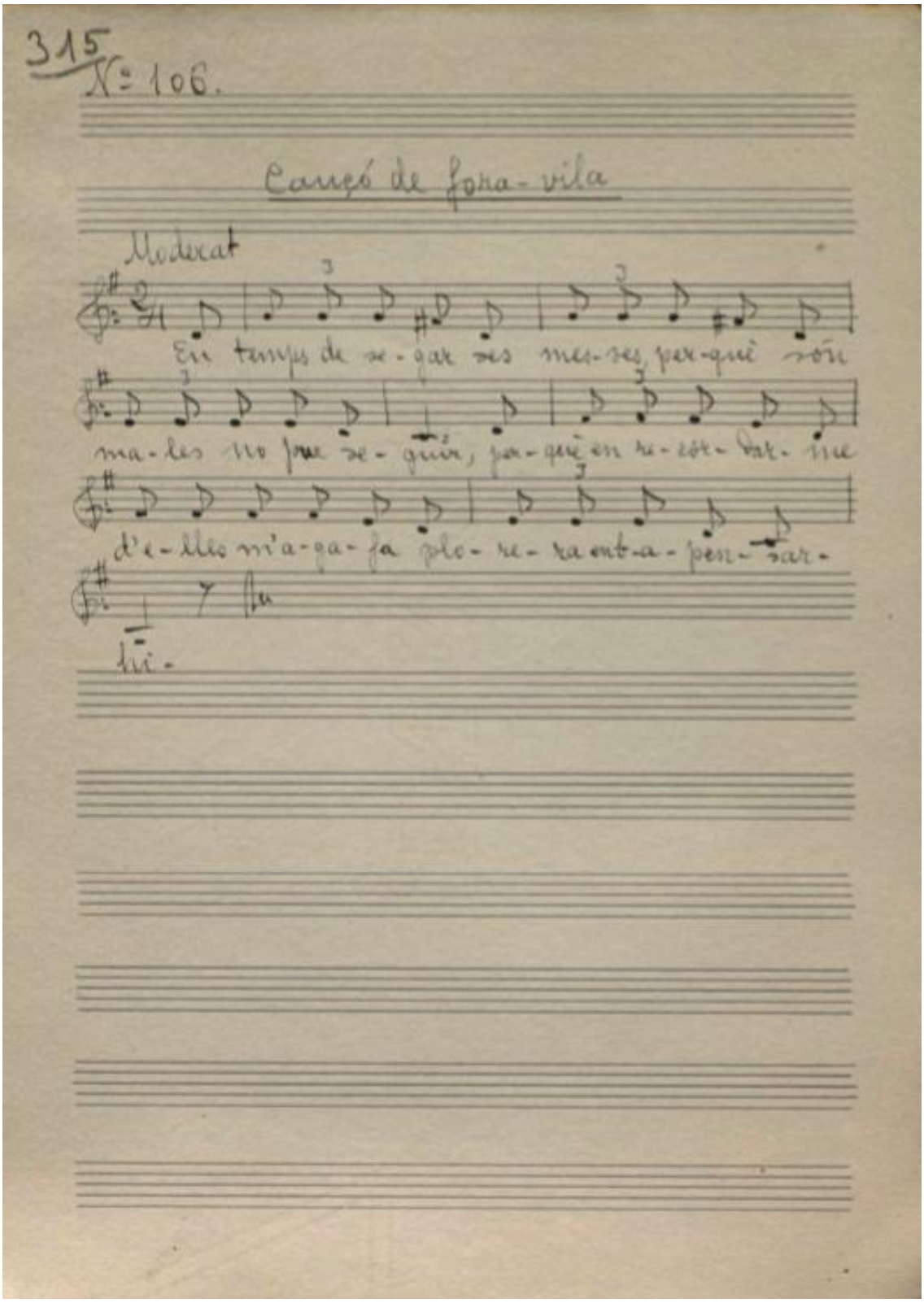

316

Nº 106

Cançó de fora-vila

Gartaritz
Manuel

En temps de segar ses messes,
perquè son males
no puc seguir,
perque en recordar-me d'elles
m'agafa plorera
amb a-pensar-hi

—

Encara no saben s'anba
en a quines bandes
ha de llur
no senten cap cuniada
ni terroleta
ni sabatlí

—

317 106-2

Llevò respon es cap
vamos atlots depressa
tornam-hi
i això sa sou embullada
que de cap modo
pue aclarí

18-agost-1926

Antonina Durán —
"Moragues" - 66 anys.

Ses panades (C-49 [117] 358-361)

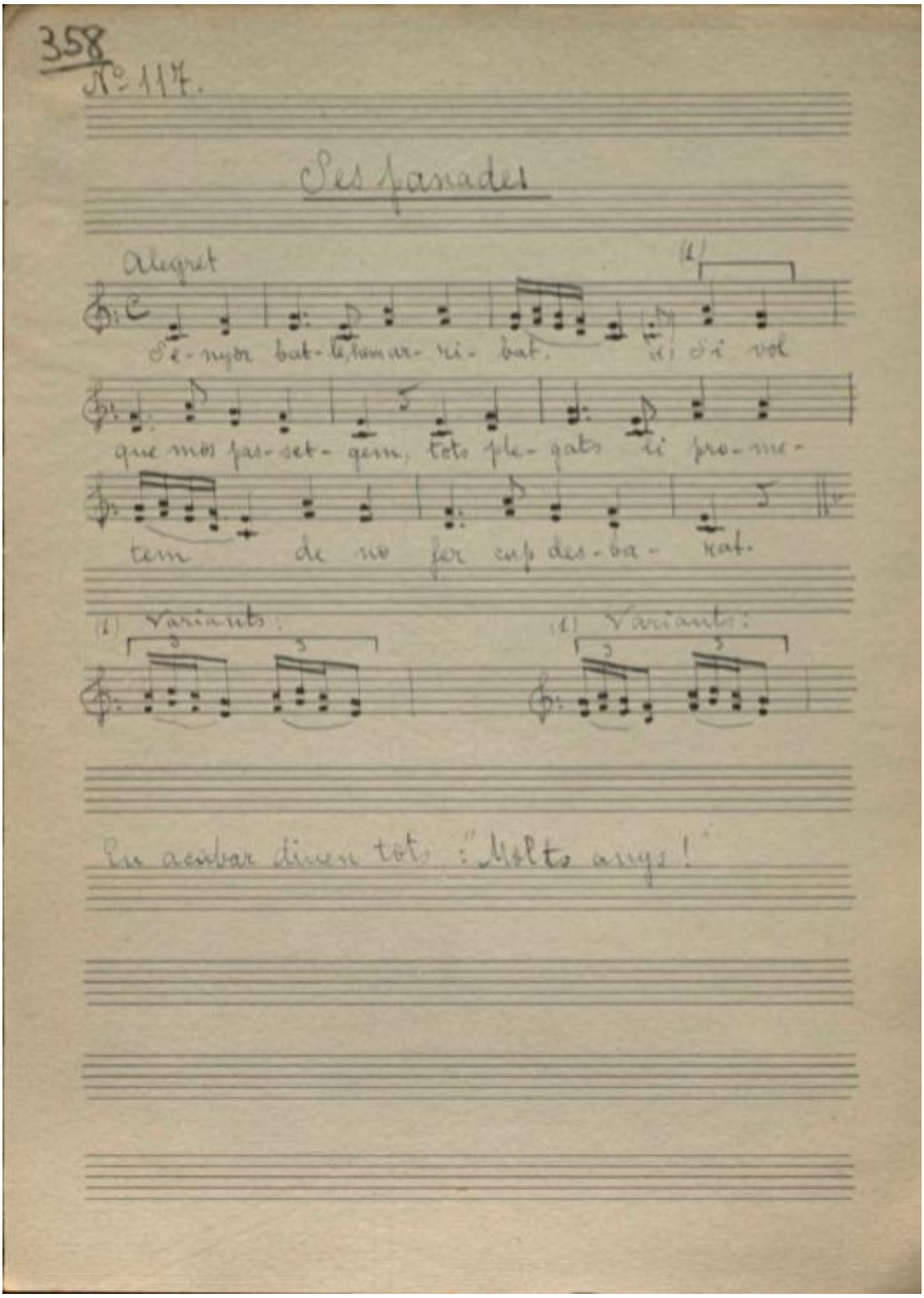

359

Nº 117

Cançons de ses Panades

Wranaor

Senyor Balle, hem arribat,
si vol que mos passetjem,
tots plegats li prometem
de no fer cap desbarat
i si per cas n'hi ha cap
noltros ja'l castigarem

Ja n'hem arribat garrida
a casa de bona gent
diguem tots: Alabat sia
el Santissim Sagrament

Al Santissim Sagrament
sempre lo hem d'alabar
perque es Ell que nos pot dar
memorî i enteniment

360 117-2

Memorî i entenriment
per agradâ an el Senyor
per agraïr es favor
an aquesta bona gent

An aquesta bona gent
que habita en aquesta casa
Dau-nos flaó o panada
i noltros estarem contents

I noltros estarem contents
i aiyò be ~~hem~~ poren pensar
panada nos hauren de dar
d'aiyò no hos fassen dolents

Para diràn es Salés:
Panadda nos han donada
Aiyò es una gent honrada
que no hu poden esser mes

Panada nos hen de dar
plena i afavorida
si diis que no es beneïda
noltros menam s'escolà

361 117-3

Duim sa botella i es flasco
per pagar la caritat
Amb salut i amistat
vegem ses festes de Pasco

Molts d'anys.

Pen di Rata

19-agost-1926 Les mateixes brodadores
del anterior

Tonada de ventar (C-49 [122] 370-371)

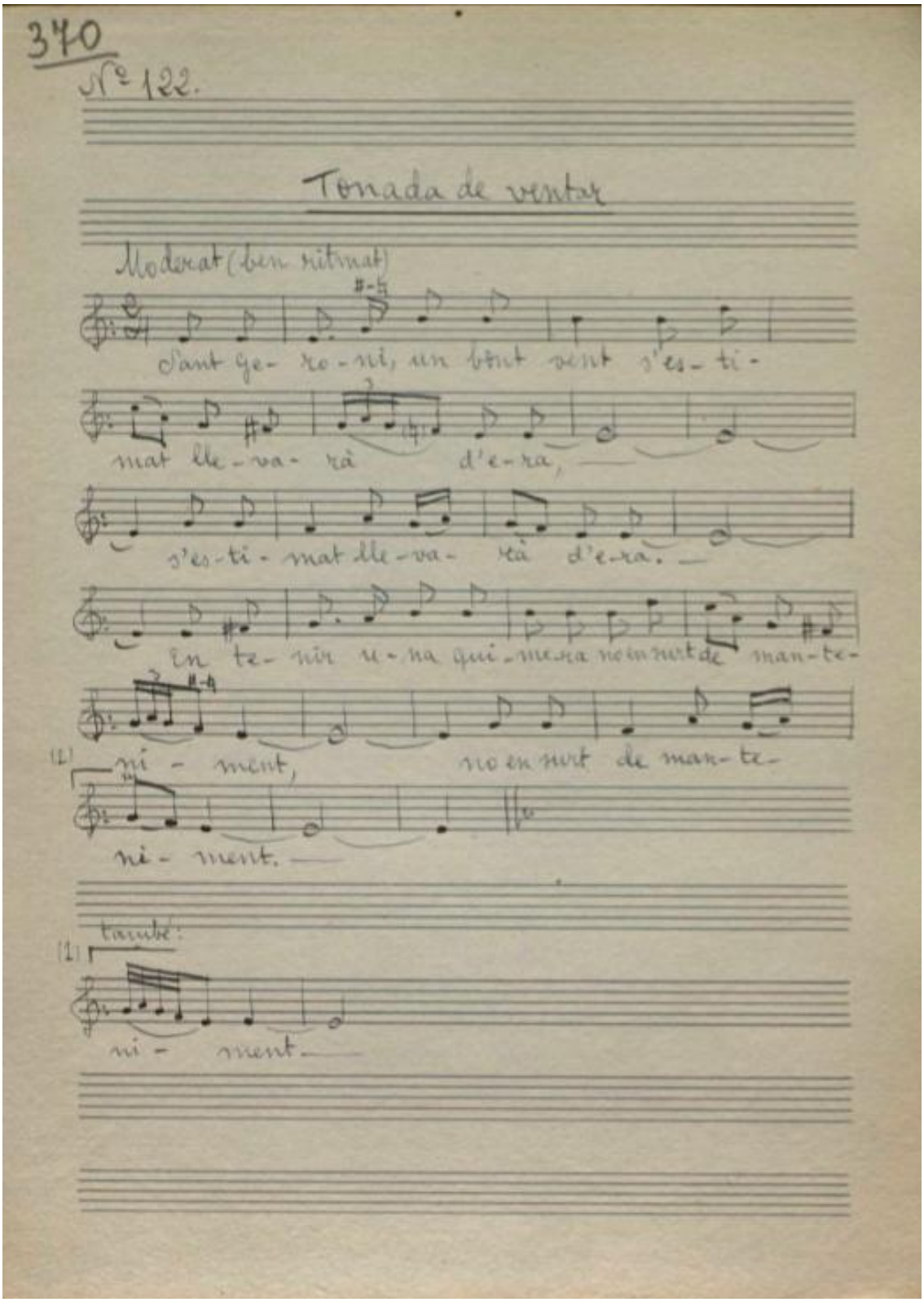

371

Nº 122

Tonada de Ventar

Porto-Cristo
Manacor

Sant Jeroni, un bon vent
s'estimat llevarà d'era;
en tenir una quimera
no en surt de manteniment

L'Amo En Pere-Jusep
Alcover i Sureda "de Son
Crespí" – 59 amps.

19 agost 1926

Aquesta tonada precisa que vaja ben unida amb els moviments de la feina de manera que deien que fins que sabien seguir el ritme de la canyó no sabien ventar. Se segueix fins acabar "s'orde" o sia la marxa de la feina

Tonada de tondre (C-49 [123] 372-373)

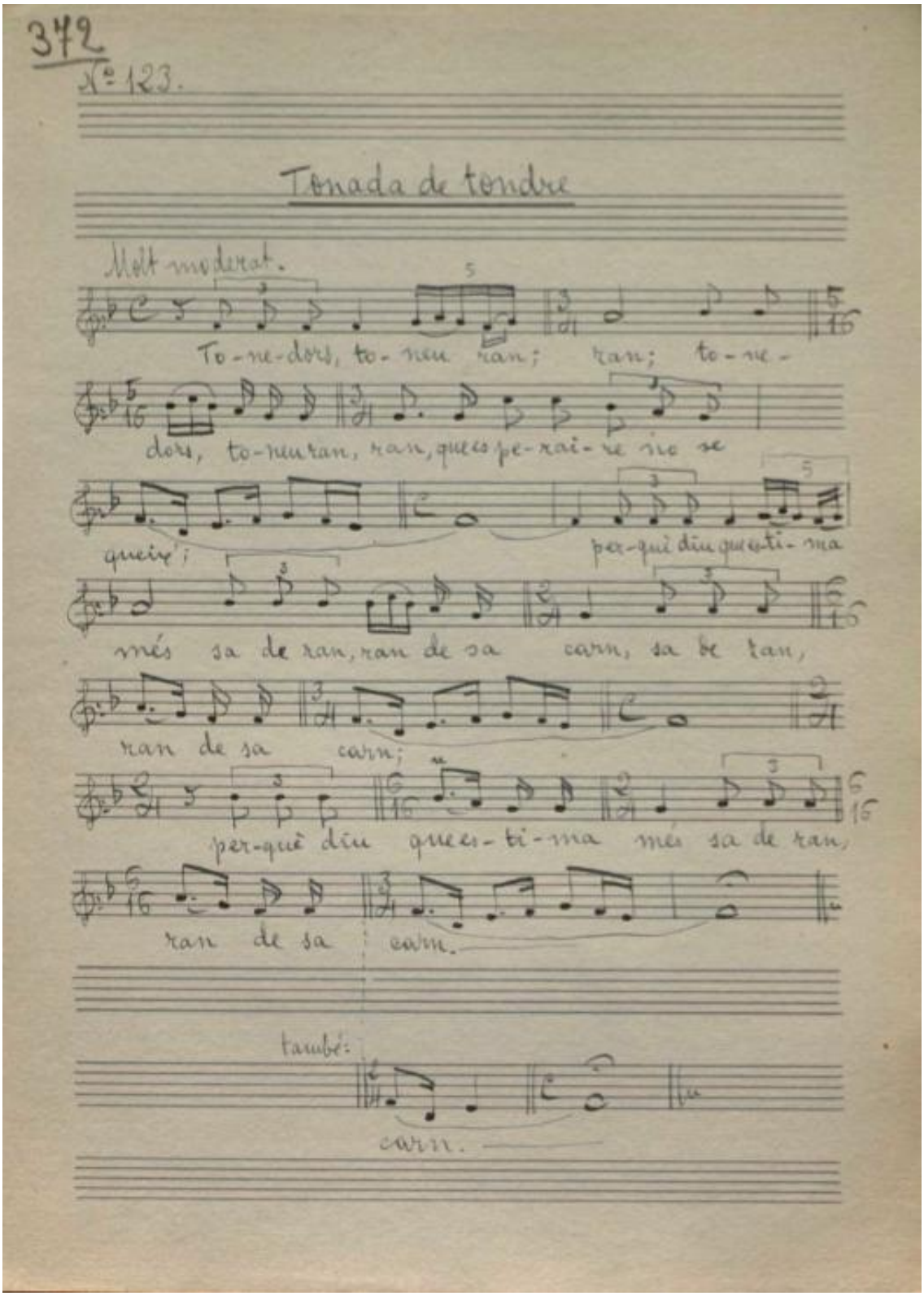

373

Nº 123

Tonada de Tondre

Porto-Cristo
Manacor

Tonedôs toneu ran ran,
que es peraire no se queix,
perquè diu que estima més
sa des van van de sa carn

L'Amo En Pere Jusep
Alcover de Son Crespí

19 agost - 1926

Copeo (C-49 [124] 374-375)

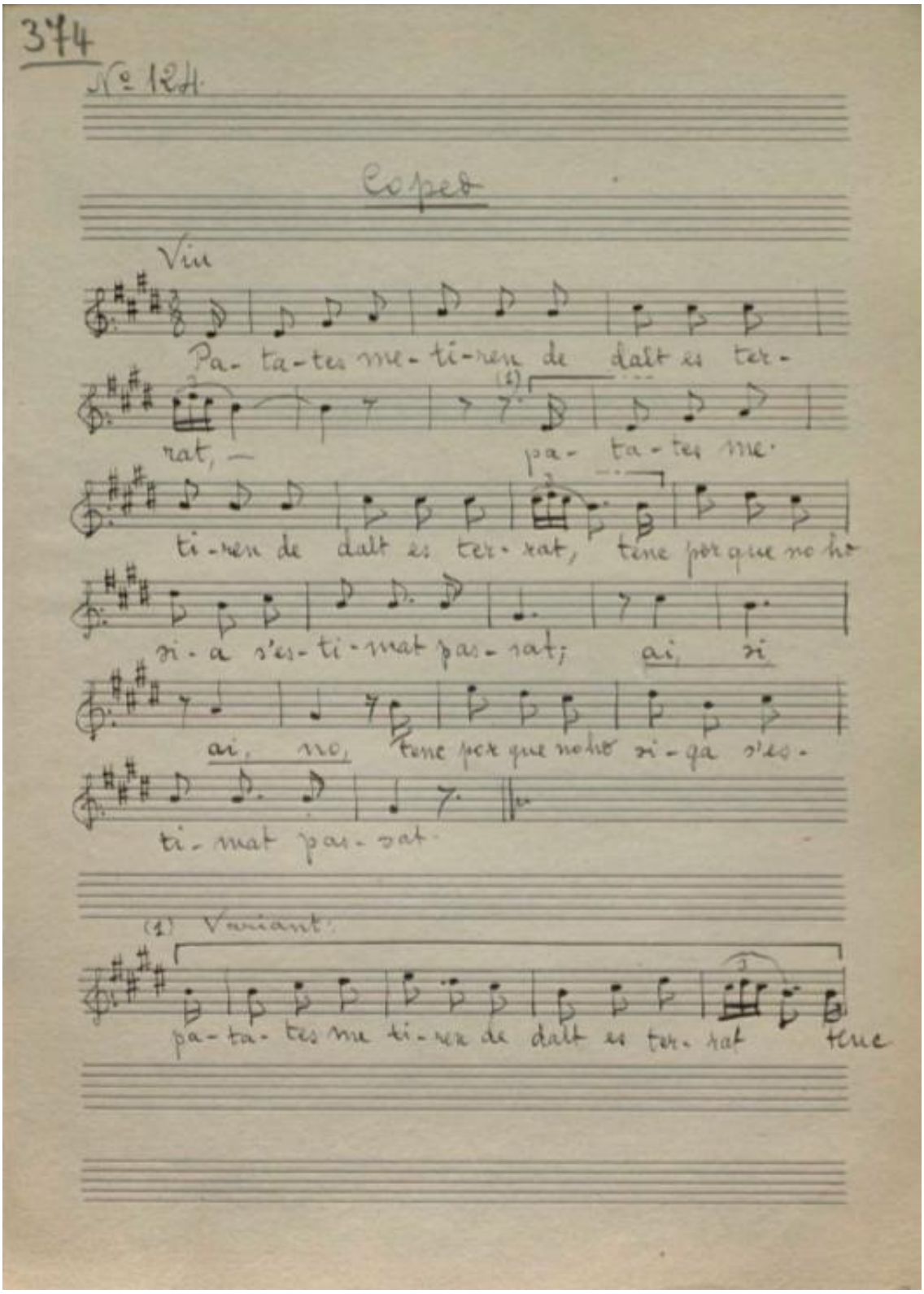

375

Nº 124

Copeos

Porto-Cristo
Manacor

Patates me tiren
de dalt es terrat
Patates me tiren
de dalt es terrat
tene por que no hu sia
s'estimat passat
ai sí ai no
tene por que no hu sia
s'estimat passat

Patates me tiren
de dalt es llenyê
tene por que no hu sia
s'estimat qui vé

L'Amo En Pere Jusep Al
cover

19 agost 1926

Tonada de llaurar (C-49 [125] 376-377)

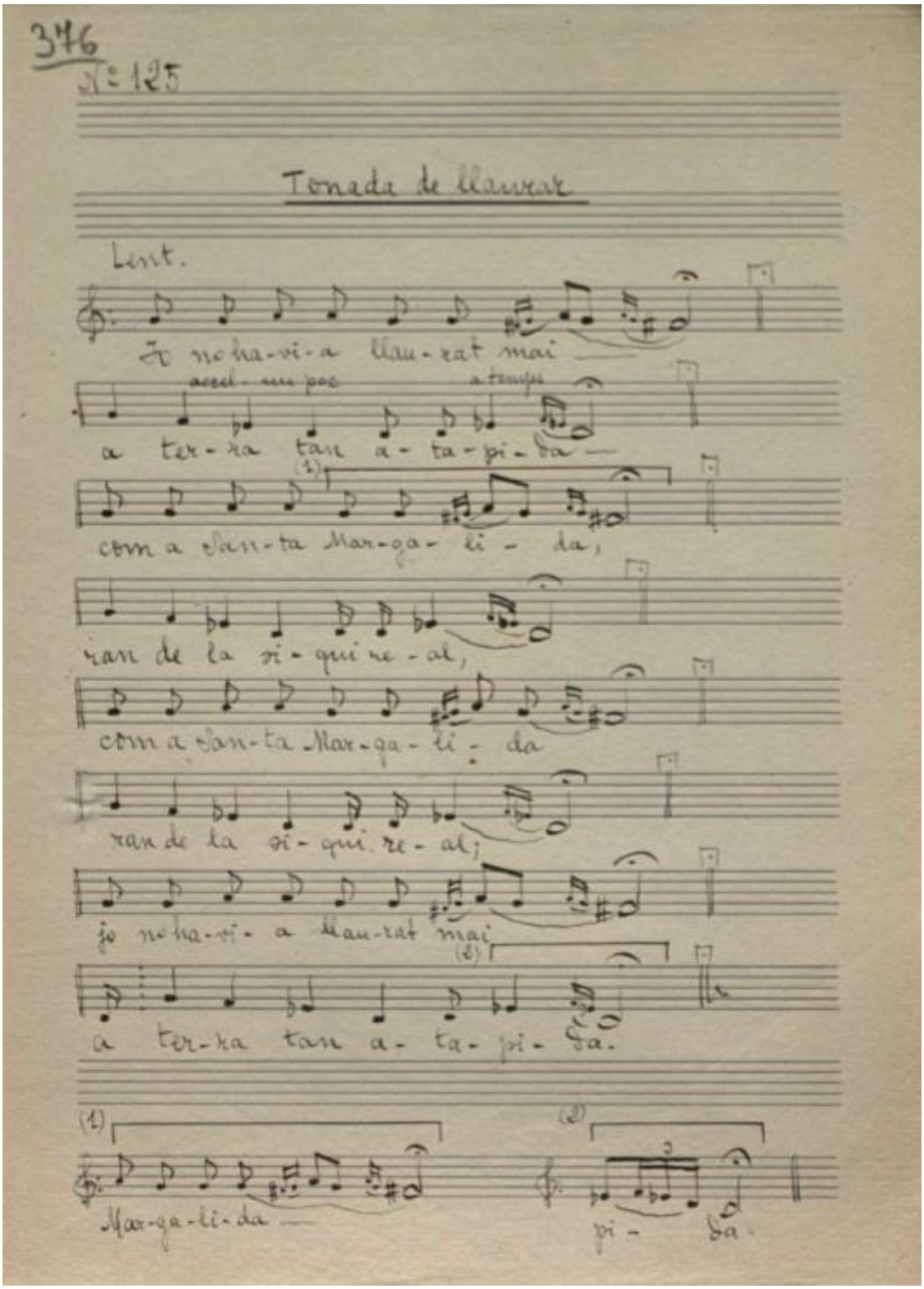

377

Nº 125

Tonada de Llaurar

Porto-Cristo
Manacor

ai - Jo no havia llaurat mai
a terra tan atapida
com a Santa Margalida
ran de la eiquia reial.

L'Amo En Pere Josep Alo-
ver de Son Crespí 59 anys

19 agost 1926

Tonada de llaurar (C-49 [126] 378-379)

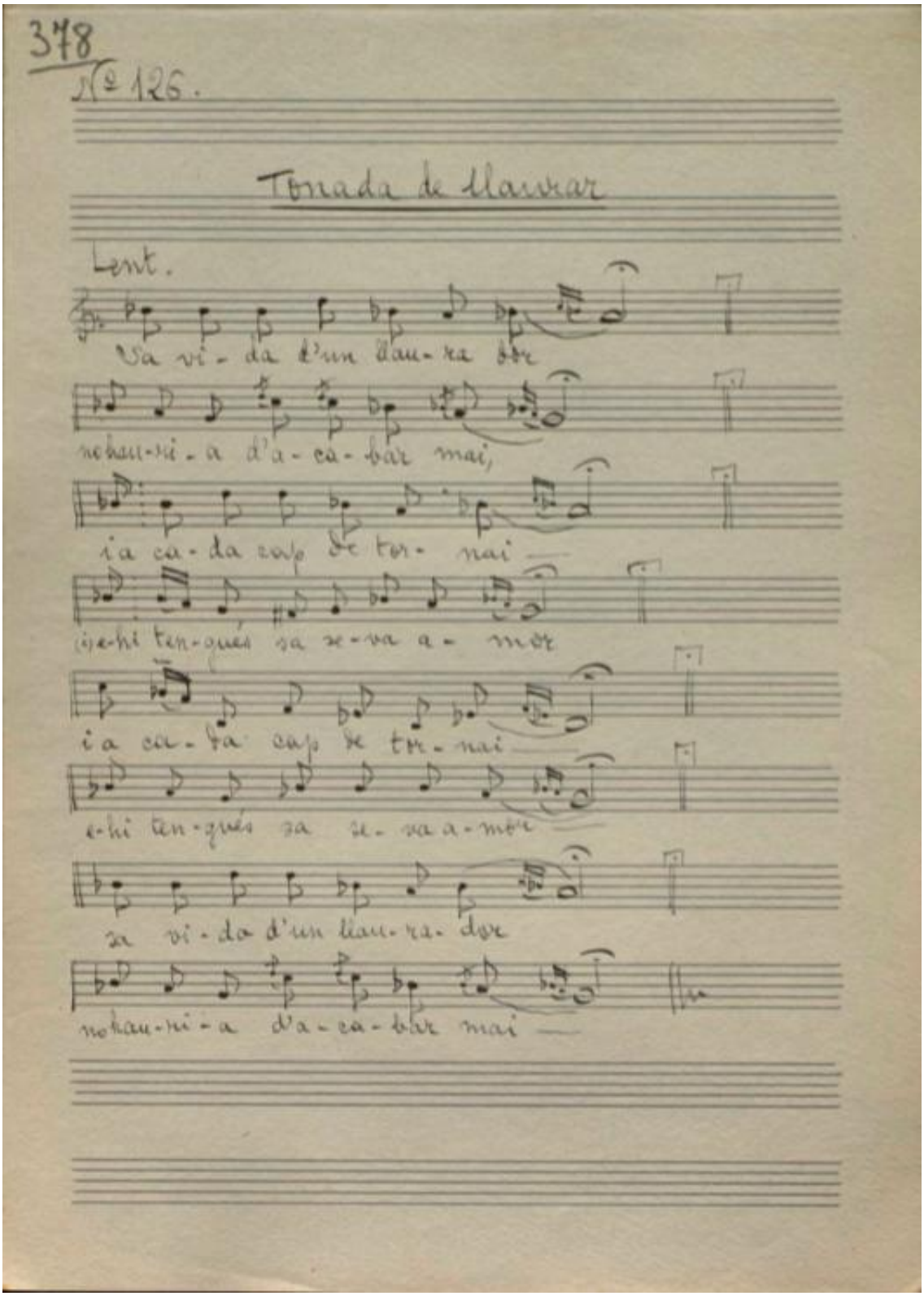

379

Nº 126

Tonada de Llaurar

Porto-Cristo

Manacor

La vida d'un llaurador
no hauria d'acabar mai
i a cada cup de tornai
e-hi tengués sa seva amor

L'Amo En Joan Duran
"de Ca Na Bergá" - 64 anys.

19-agost-1926

Tonada de ventar (C-49 [127] 380-381)

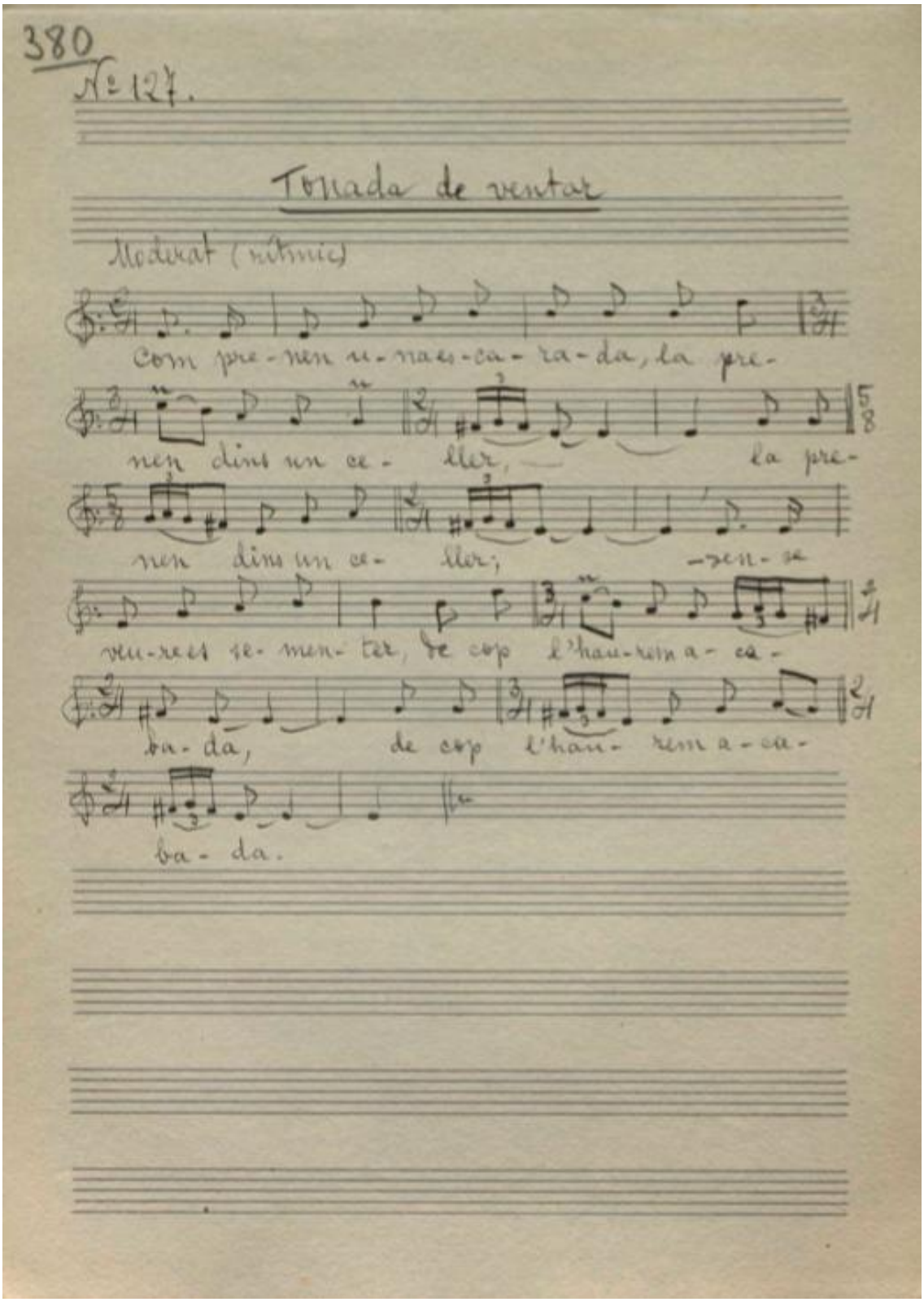

381

Nº 127

Tonada de Ventar

Porto-Cristo

Manacor

Com prenen una escarada
la prenen dins un celler
sense veure es sementer
de cop l'haurem acabada

L'Amo En Joan Duràn
– de Ca Na Berga – 64 anys

19 agost 1926

Tonada de tondre (C-49 [128] 382-383)

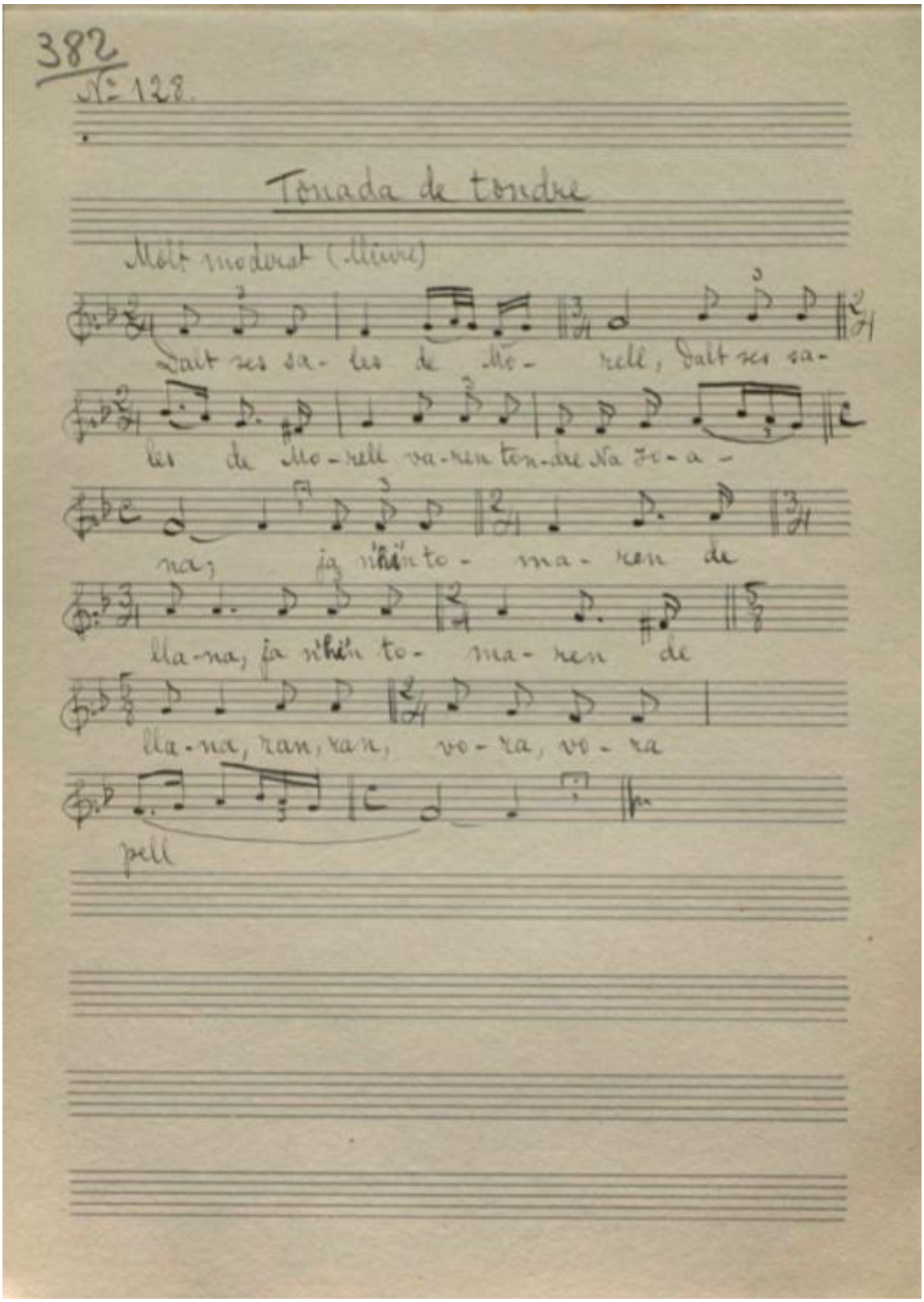

383

Nº 128

Tornada de Tondre

Porto Cristo

Manacor

Dalt ses sales de Morell
varen tondre Na Juana
(i) ja ~~varen~~ nahien tomaren de llana
(i) van van vora vora pell

L'Amo En Joan Duràn
de Ca Na Berga - 59 anys

19 agost 1926

Tonada de batre (C-49 [129] 384-385)

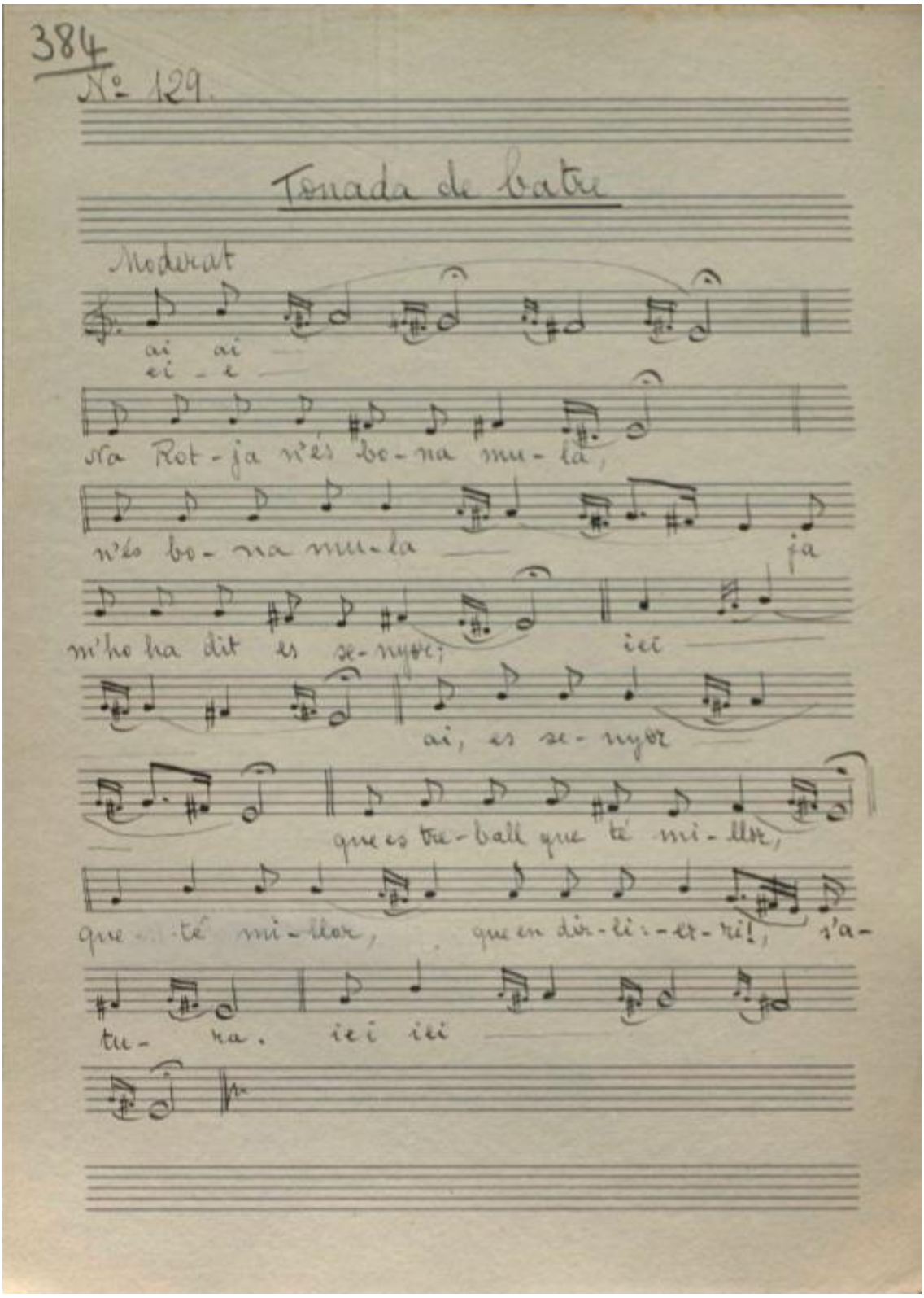

385

Nº 129

Tonada de batre

Manacor

Ai, ai.

Na Rotja n'és bona mula,
ja m'ho ha dit es senyor,
que es treball que té millor
que en dir-li: -erri, s'atura.

19 agost 1926.

P. J. Alcover

Tonada de batre (C-49 [130] 386-387)

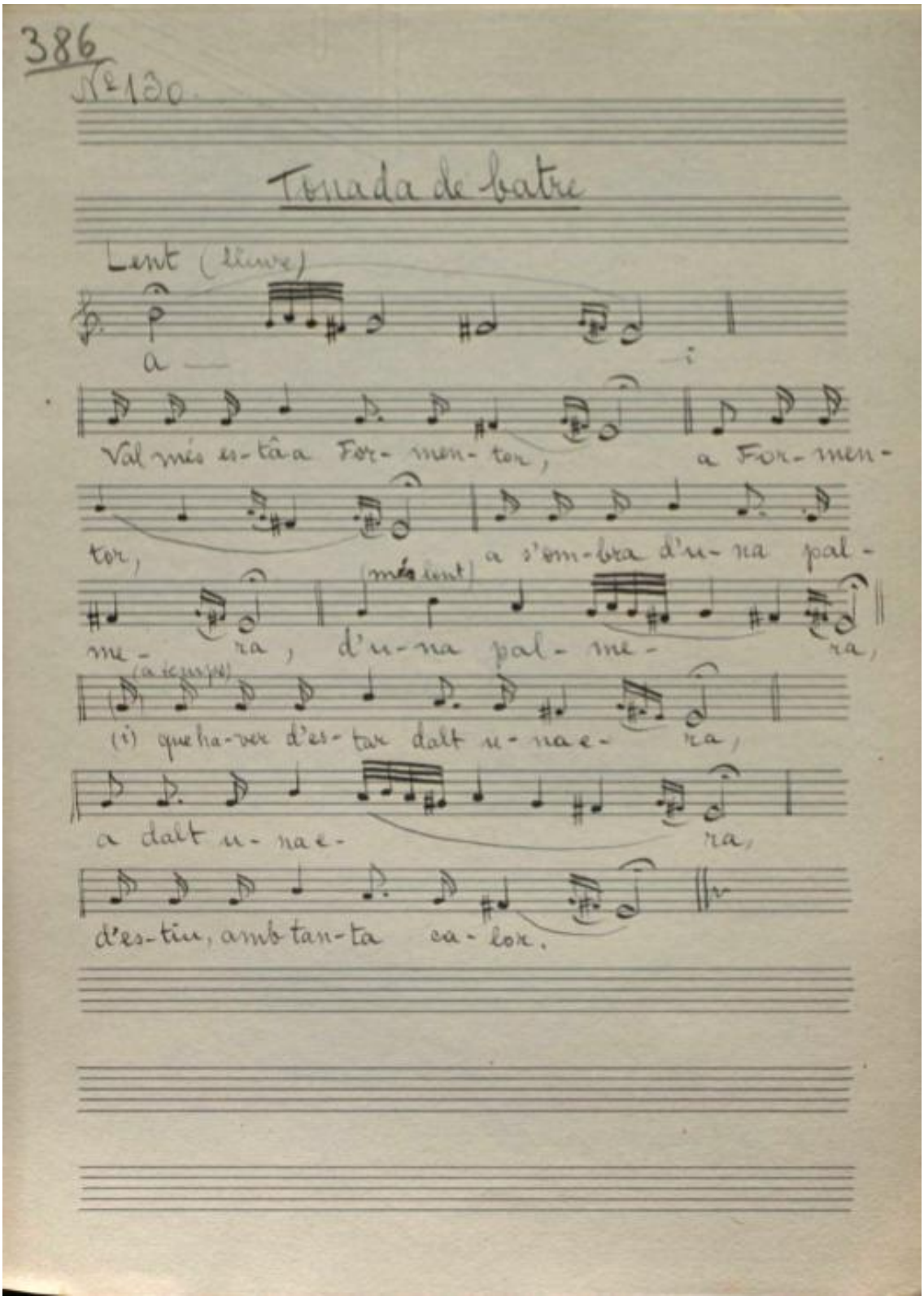

387

Nº 130

Tonada de Batre

Porto-Cristo

Manacor

Val mes estâ a formentor
i-a s'ombra d'una paumera
que haver d'estâ a dalt una era
d'estiu amb tanta calor

L'Amo En Juan Durán
de Ca Na Berga - 59 amps

19 agost 1926

Tonada d'exsequellar (d'esveiar) (C-49 [131] 388-389)

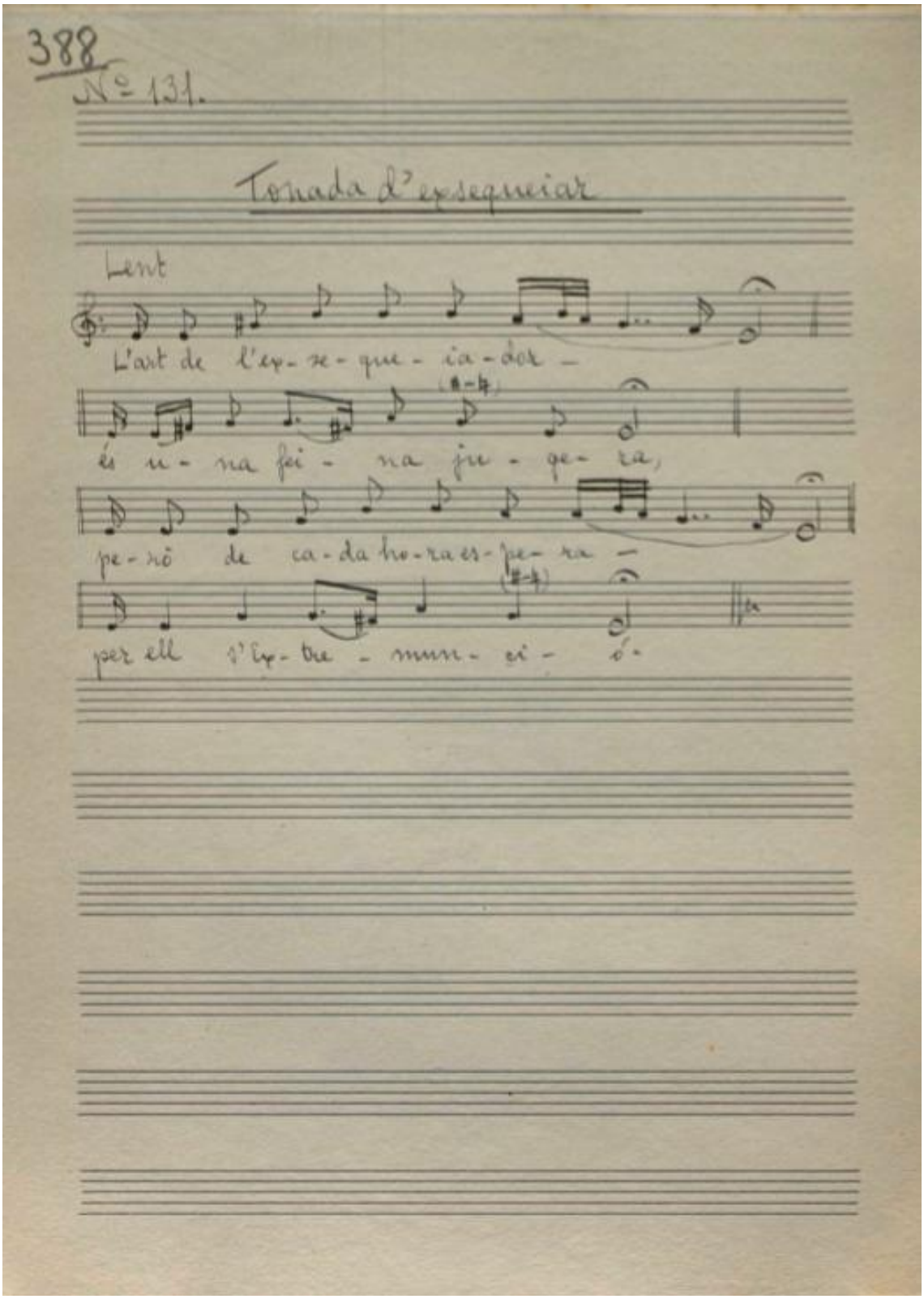

389

Nº 131

Tonada de Esveiar
(Exsecaiar)

Porto-Cristo
Manacor

L'art de l'exsecaiador
es una feina gengera [jugera]
pero de cada hora espera
per ell s'Extremunció

L'Amo En Pere-Jusep Alcover de Son Crespí.

19 agost 1926

L'Amo En Pere-Jusep Alcover, d'una antiga família de conradors, fa alguns anys ha deixat l'arradament de Son Crespí, li es impossible recordar aqueixes tonades que aprengué de nin si no imita les feines pròpies de la tonada.

Tonada d'esveiar (C-49 [132] 390-391)

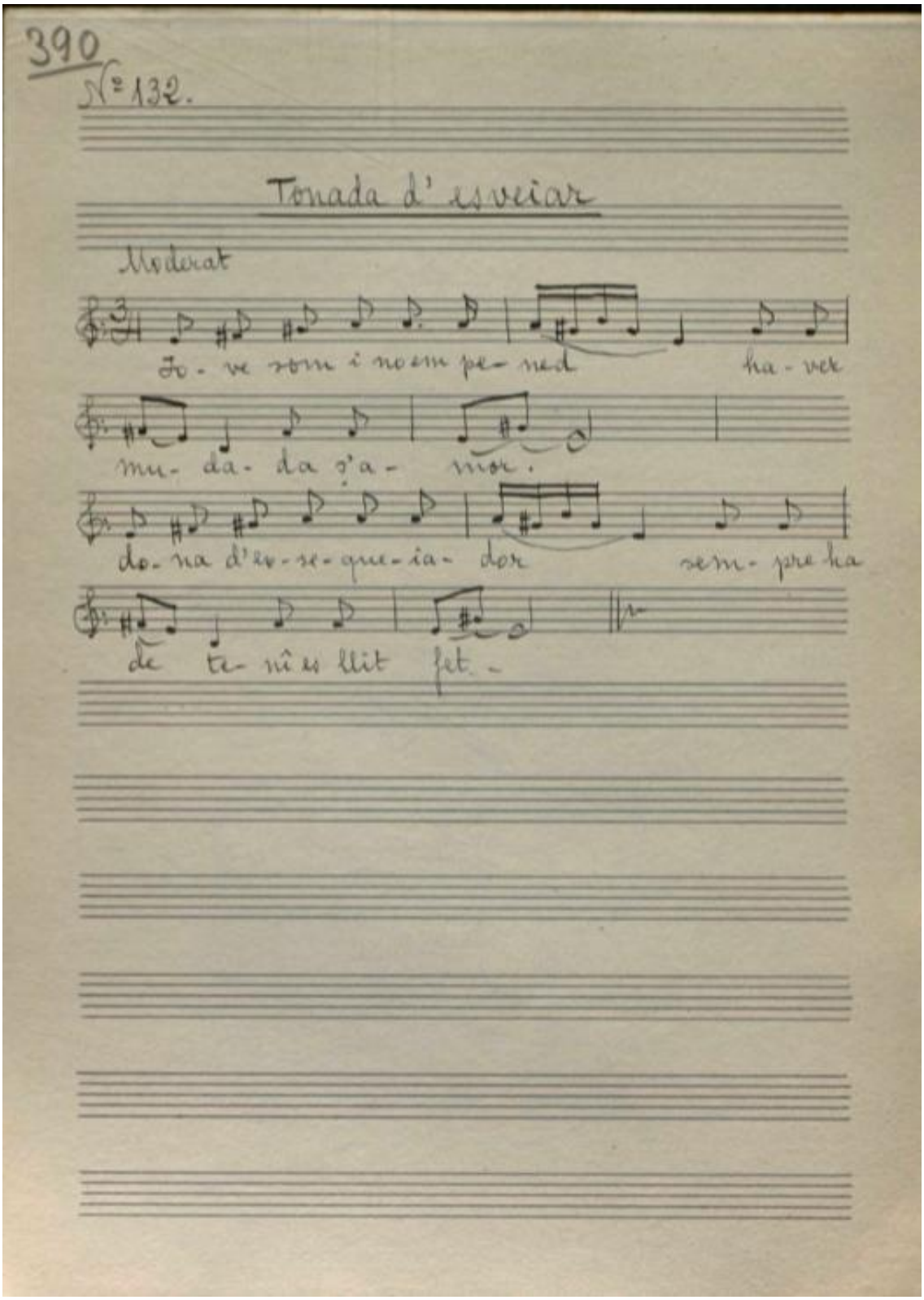

391

Nº 132

Tonada de Esveiar

Porto-Cristo

Manacor

Jove som i no em penet
haver mudada s'amor;
dona d'exsecaiador
sempre ha de tenê es llit fet

L'Amo En Pere-Jusep Alco-
ver-de Son Crespí

19 agost 1926

Tonada de menar carro de parell (C-49 [133] 392-393)

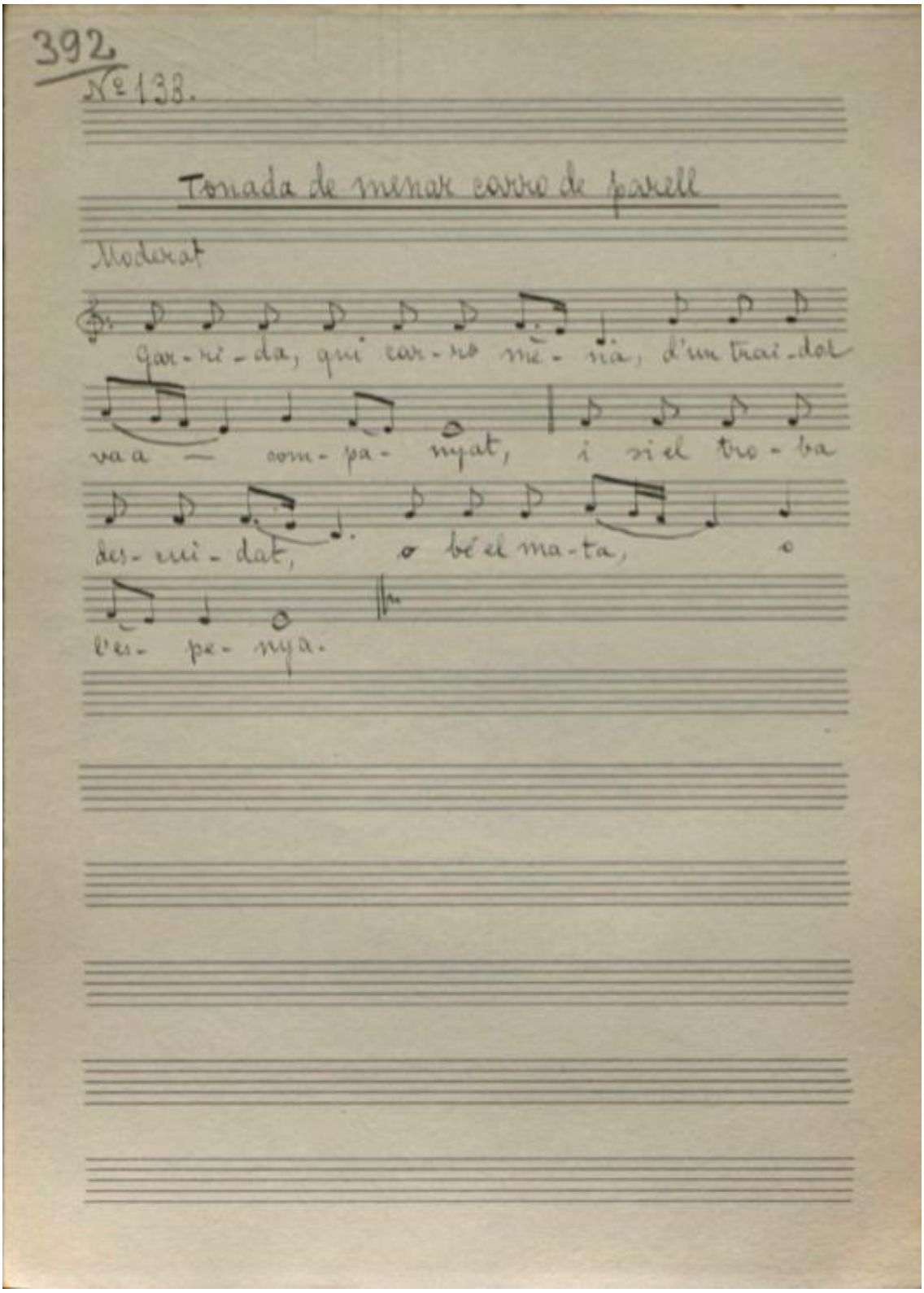

393

Nº 133

Tonada de Manar Carro de Parell

Porto-Cristo
Manacor

Garrida, qui carro mena
d'un traidor va acompanyat
i si el troba descuidat
o be el mata o l'espenya

L'Amo En Pere-Josep Alover
de Son Crespí

19 agost 1926

CARPETA C-50

Tonada de batre (C-50 [157] 19-20)

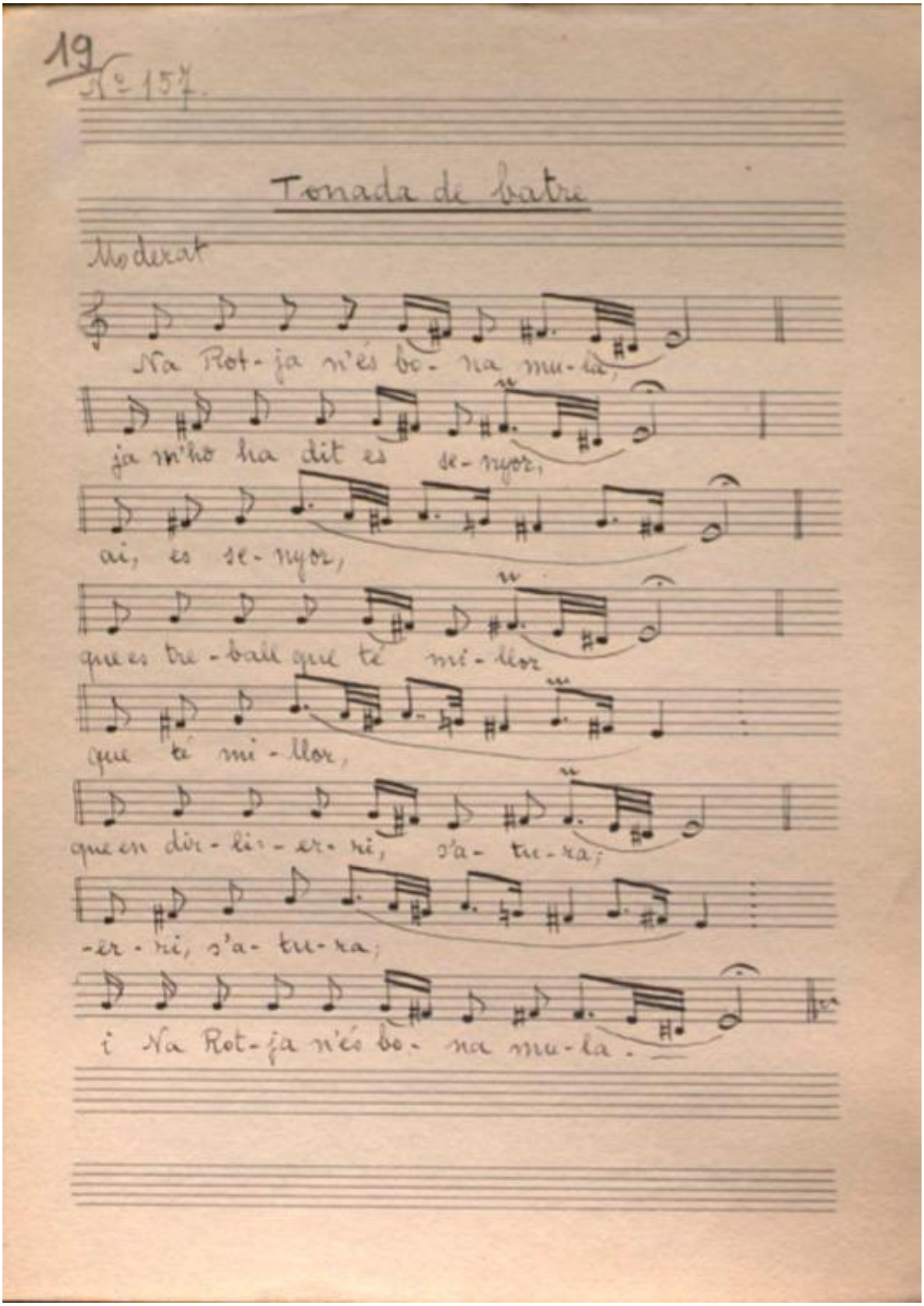

20

Nº 157

Tonada de Batre

Porto-Cristo

Manacor

Na Rotja n'és bona muda,
[ha dit] jo m'ho va dir es senyor,
que es caire que té millor
que en dir-li avui, s'altra.

Madó Pureta Soler - "Tro-
bat" - ~~de Manacor~~ - uns 40 anys,
de Sant Llorenç des Cardassar -

20 agost 1926 Viu a Manacor.

Tonada de llaurar (C-50 [163] 37-38)

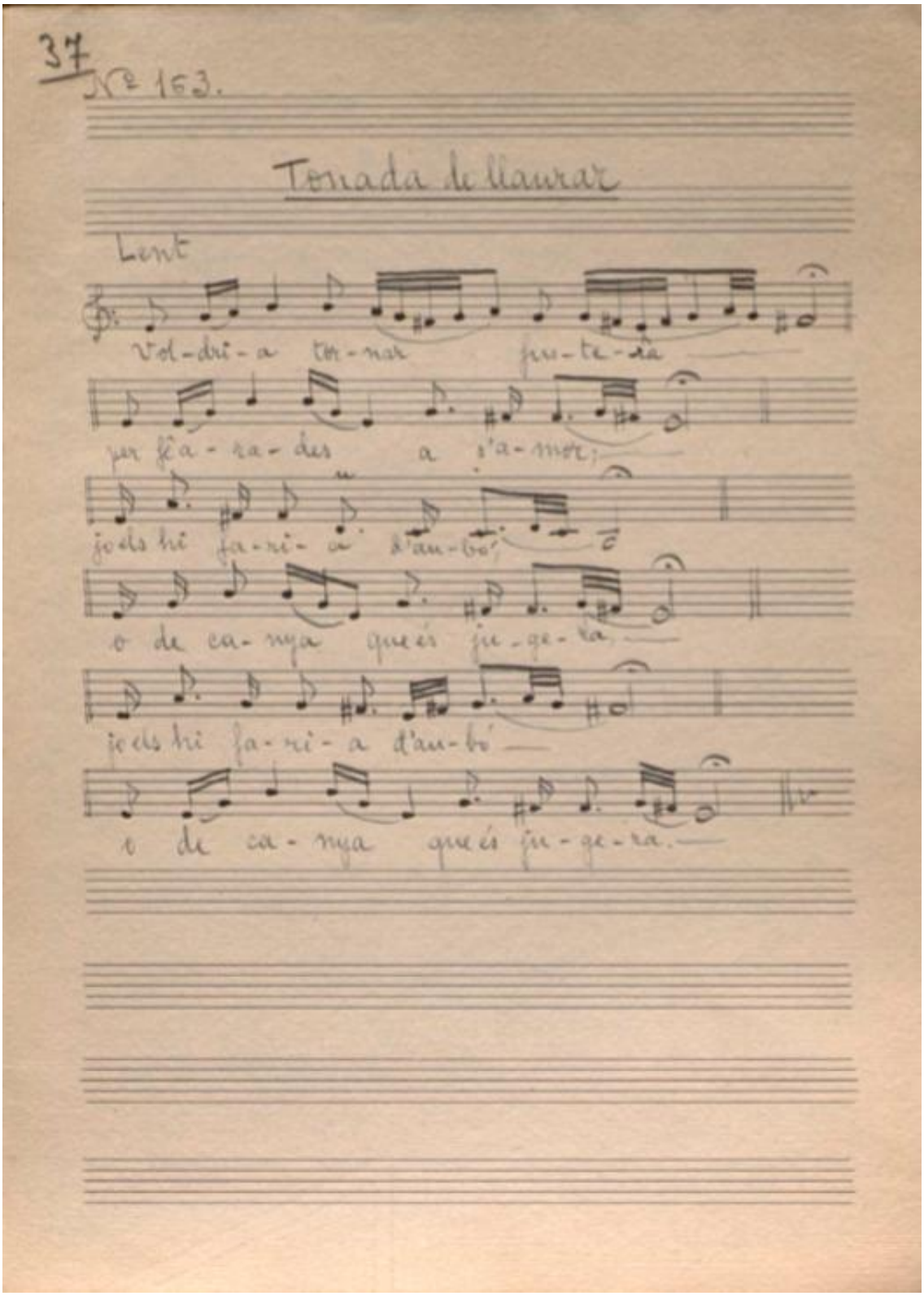

38

Nº 163

Tonada de Llaurar

Porto-Cristo

Manacor

Voldria tornar fustera
per fê arades a s'amor;
jo els hi faria d'aubó,
o de canya, que és janjera.

Mradò Pereta Soler

- "Trobat"

20 agost 1926

Tonada de segar (C-50 [164] 39-40)

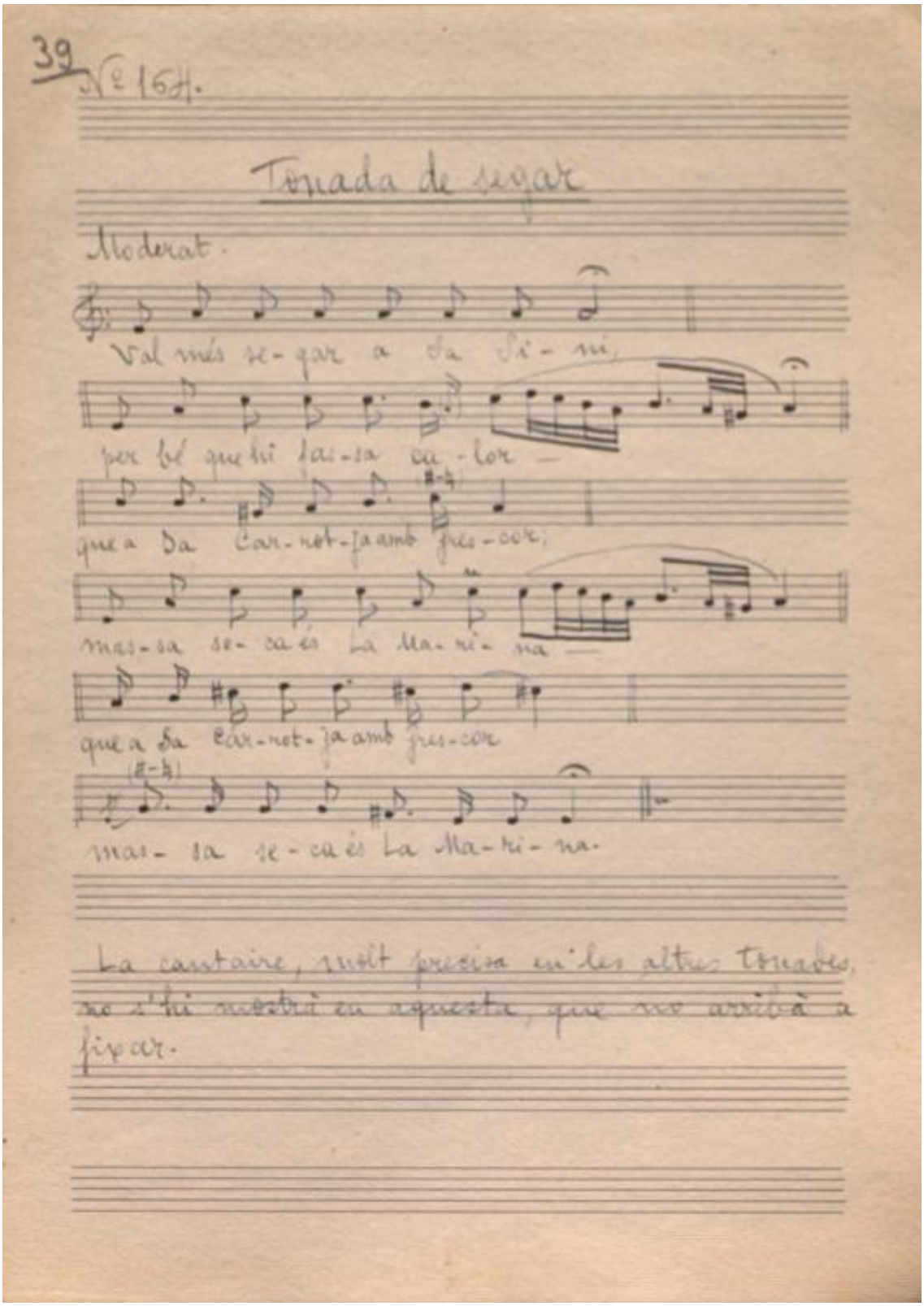

40

Nº 164

Tonada de Segar

Porto-Cristo

Manacor

Val més segar a Sa Pini,
per bé que hi fassa calor,
que a Sa Carrotja amb frescor:
massa seca és La Marina.
que a Sa Carrotja amb frescor:
massa seca es La Marina.

Miquel Perelló Soler

-"Trobat".

20 agost 1926

Tonada de picar (C-50 [165] 41-42)

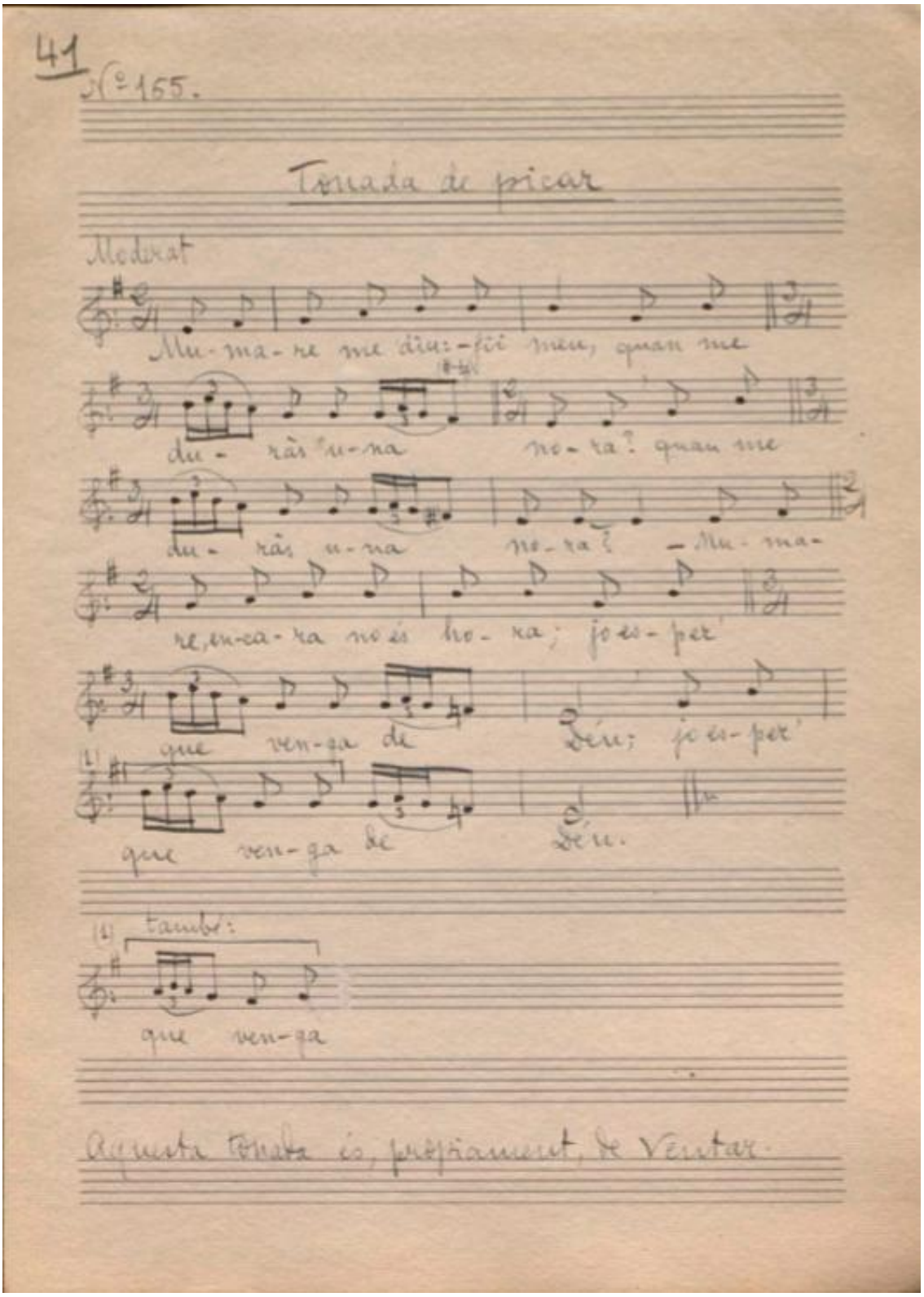

42

Nº 165

Tonada de Picur

Porto-Cristo

Manacor

Mu-mare me din: fill meu,
quant me duràs una nora?
quant me duràs una nora?
– Mu-mare, encara no és hora,
jo esper que venga de Déu;
jo esper que venga de Déu.

Madó Perdta Soler -
nada a Sant Llorens des
Cardessar

20 agost 1926

Mateixes i copeo (C-50 [170bis] 57-60)

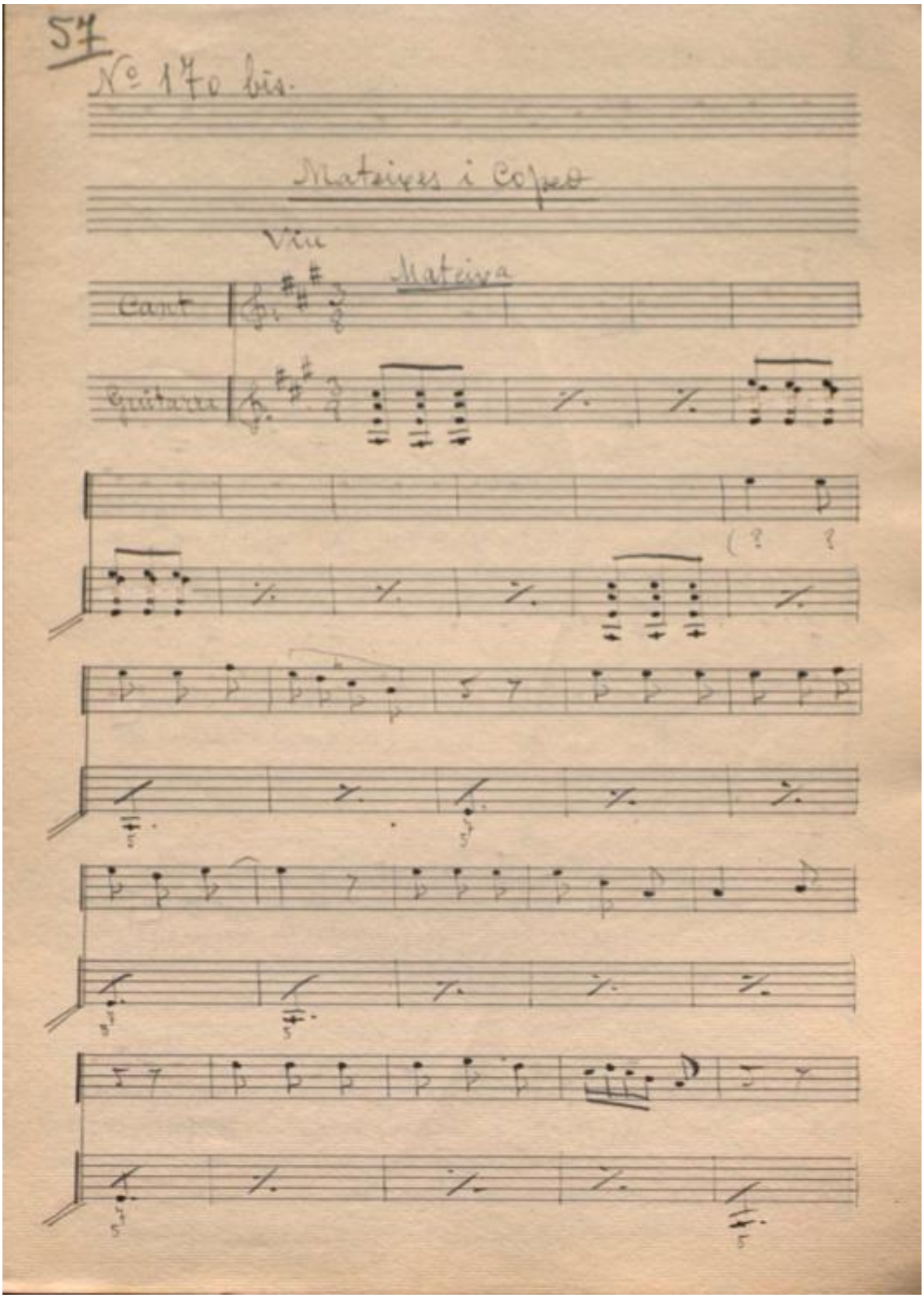

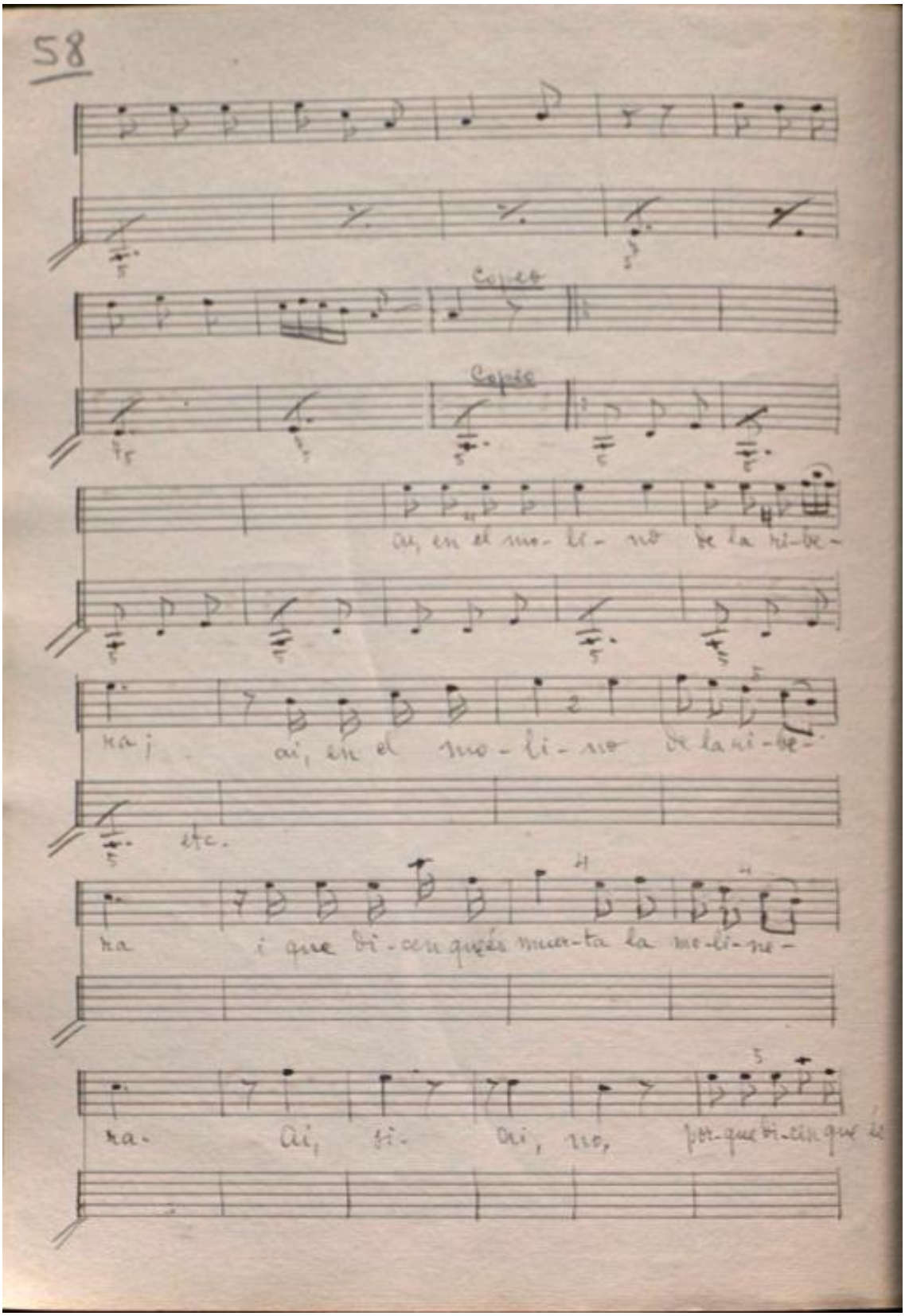
58
Copeo
Copeo
ai, en el mo- li- no de la ri-be-
ra; ai, en el mo- li- no de la ri-be-
etc.
ra i que di-cen que és muer-ta la mo-li-ne-
ra. Ai, si. Ai, no, por-que di-cen que

59

Per acabar

muer-ta la mo-li-ne ra-

Ni-ña, pa-ra-té, que se pa-ran los

etc.

hom-bres pa- ra mi-rar-té, que si no te

pa-ras, yo me pa- - ra- ré.

Es canten dues Mateixes i tres copeos, amb estrofes diferents.

Porto Cristo, 20 Agost 1926.

Aquesta notació és feta damunt apunts presos durant un ball que, en obsequi dels missioners, organitzà a casa seva l'administrador de correos de Manacor, senyor Ricard Alvarez-Ossorio. La llibertat rítmica amb què actuen els cantadors i les variacions infinites de llur improvització, fan

impossible una reproducció exacta. No obstant, del document, creiem que fot deduir-se el caràcter de la Dansa. Altres documents d'aquesta mena que figuren en aquest apèc són més minuciosos.

Mateixes i copeos (C-50 [171a] 61-69 i 80-81)

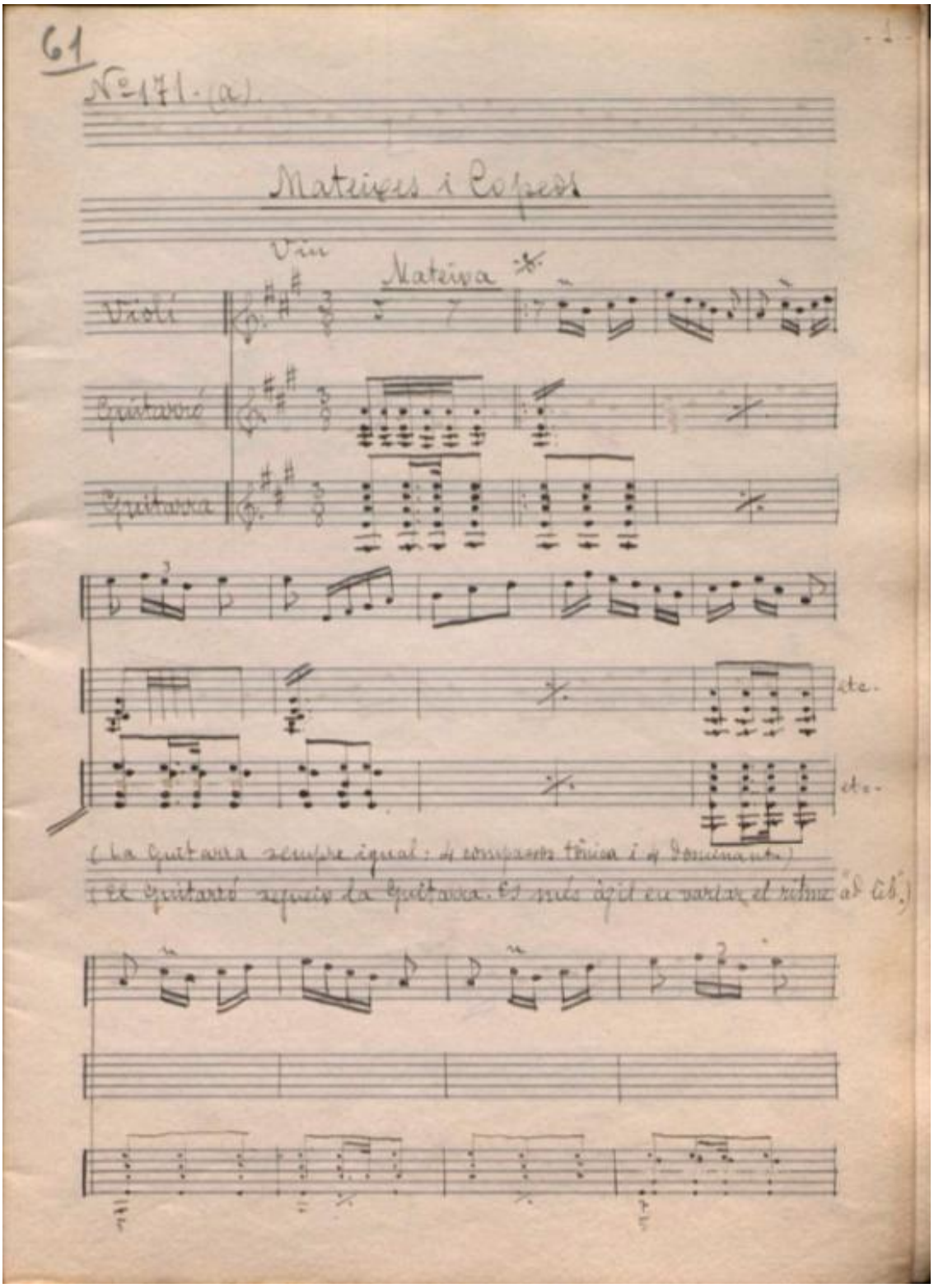

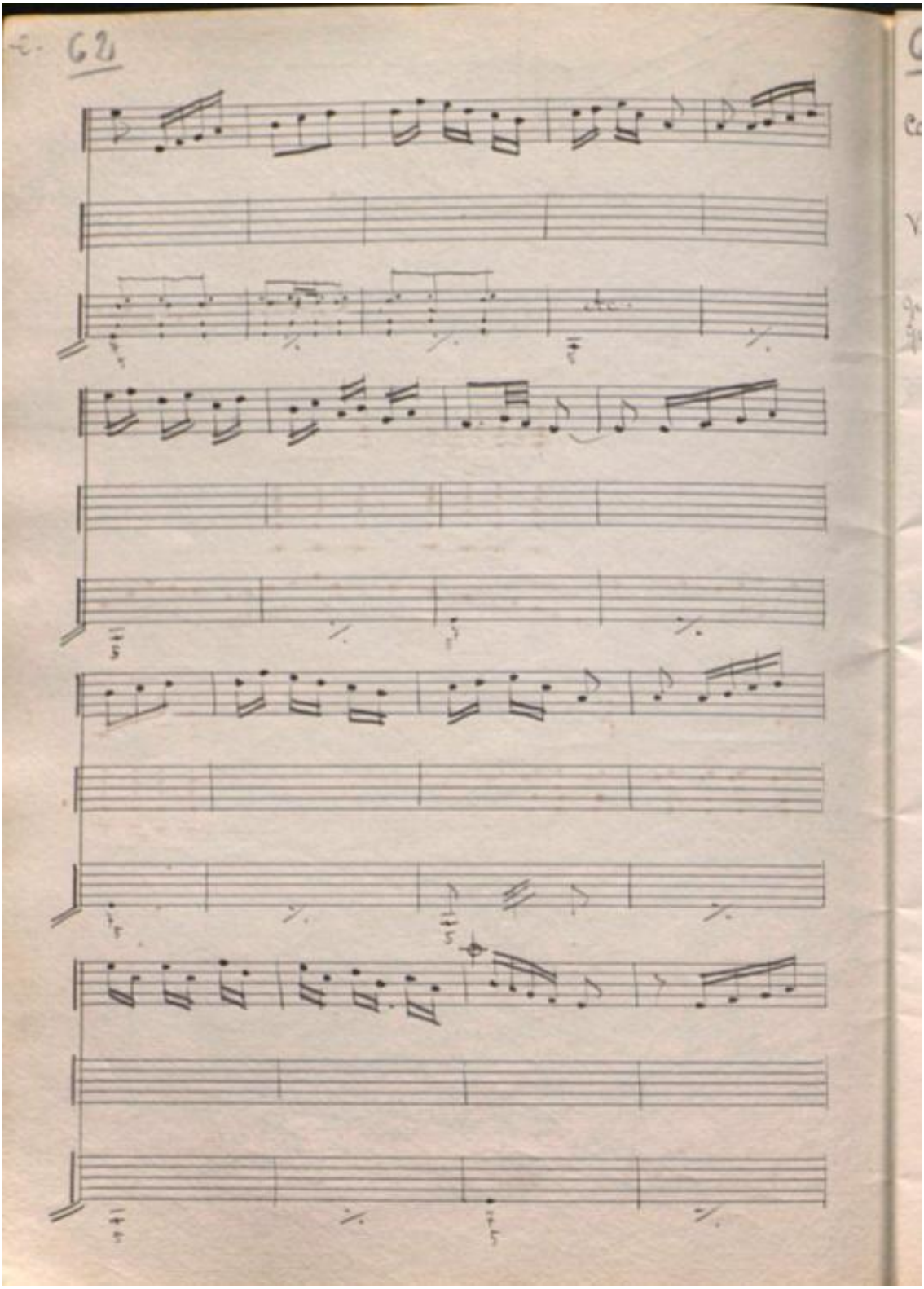
62

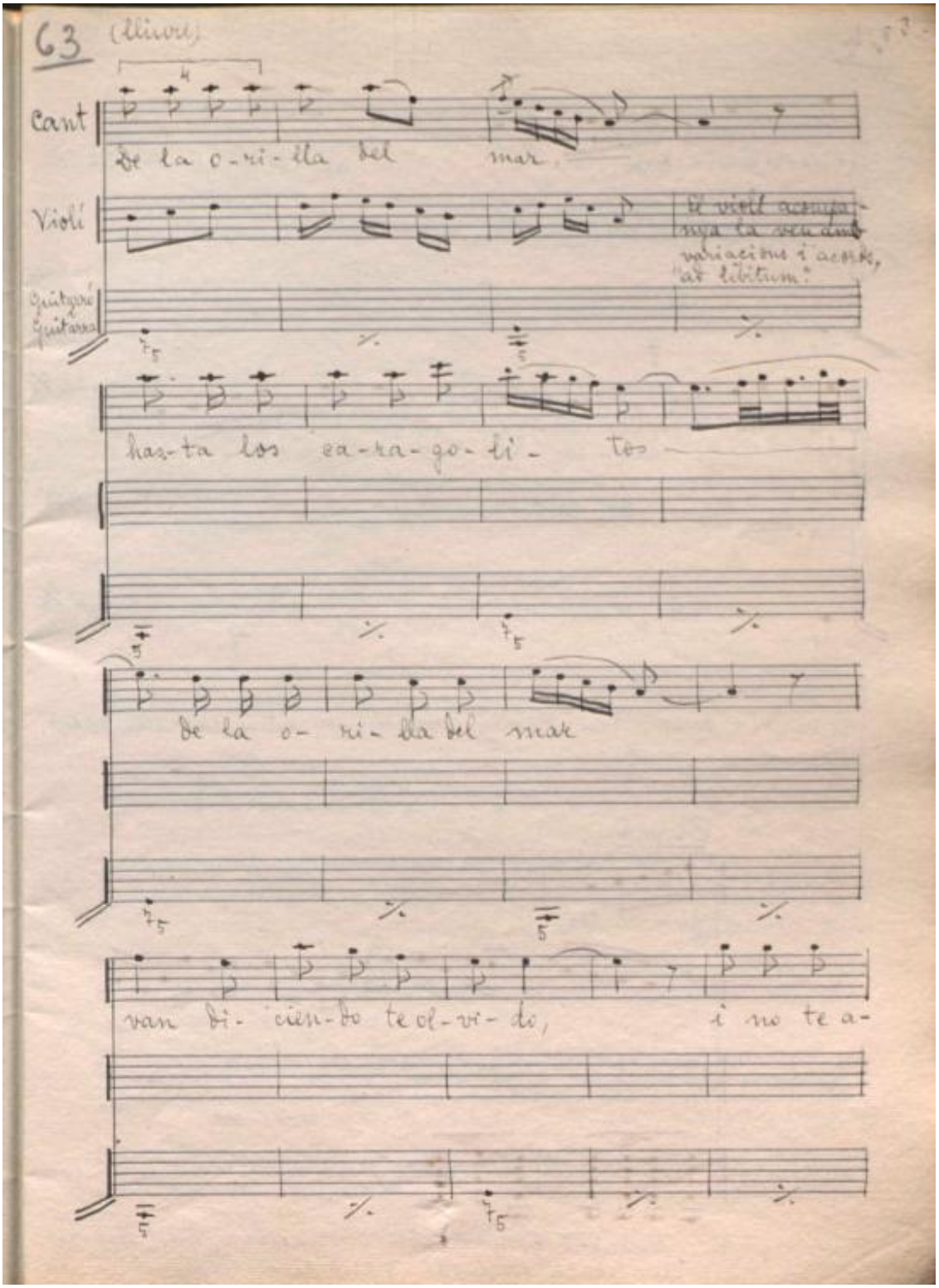
63
Cant
De la o-ri-lla del mar
Violí
El violí acompa-nya la veu amb variacions i acords, "ad libitum".
Guitarró
Guitarra
has-ta los ca-ra-go-li-tos
De la o-ri-lla del mar
van di-cien-do te ol-vi-do, i no te a-

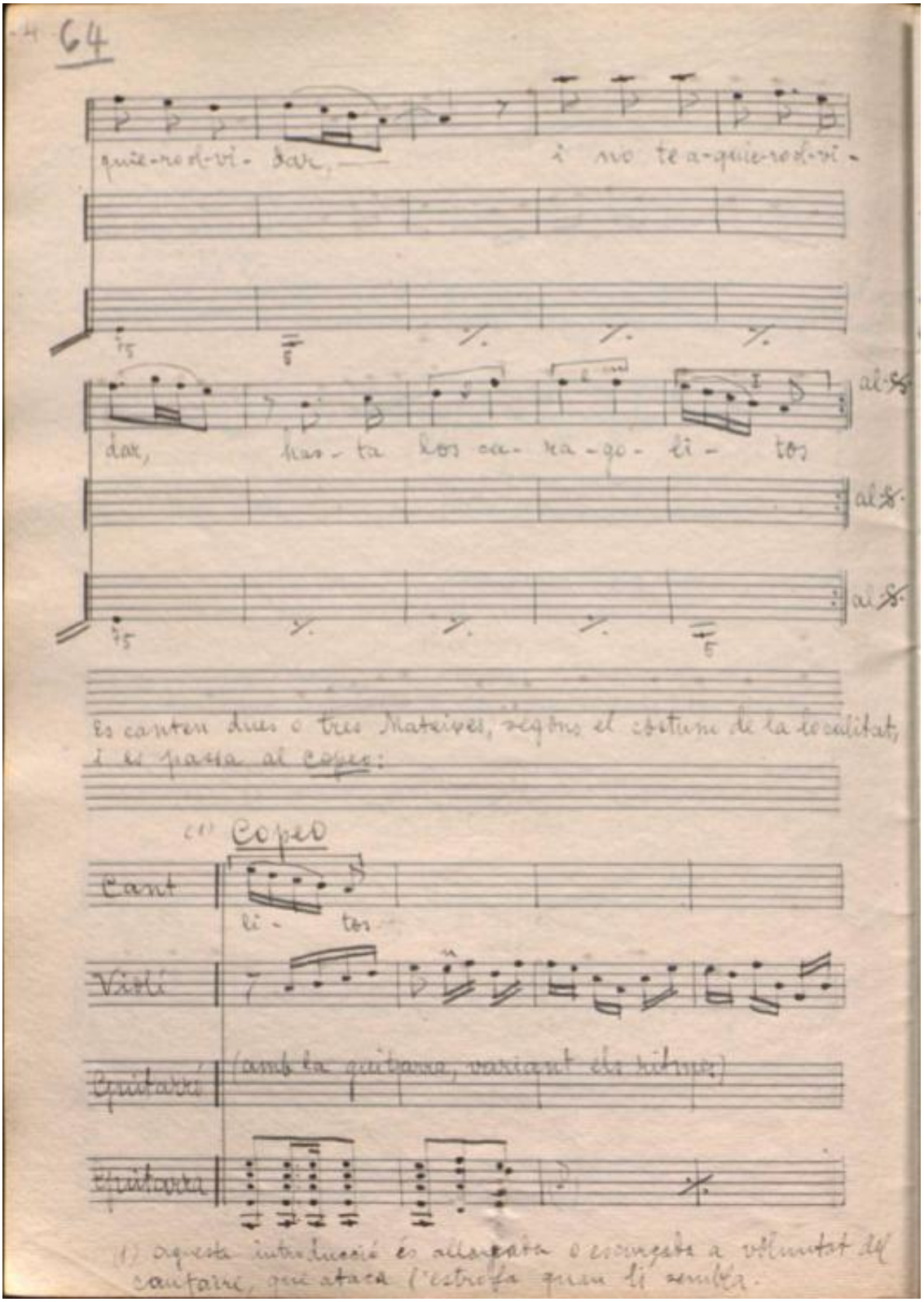
64
quie-ro ol-vi- dar, i no te a-quie-ro ol-vi-
dar, has-ta los ca-ra-go-li- tos
al 𝄋
Es canten dues o tres Mateixes, segons el costum de la localitat, i es passa al copeo:
(1) Copeo
Cant
li- tos
Violí
Guitarró
(amb la guitarra, variant els ritmes)
Guitarra
(1) aquesta introducció és allargada o escurçada a voluntat del cantaire, que ataca l'estrofa quan li sembla.

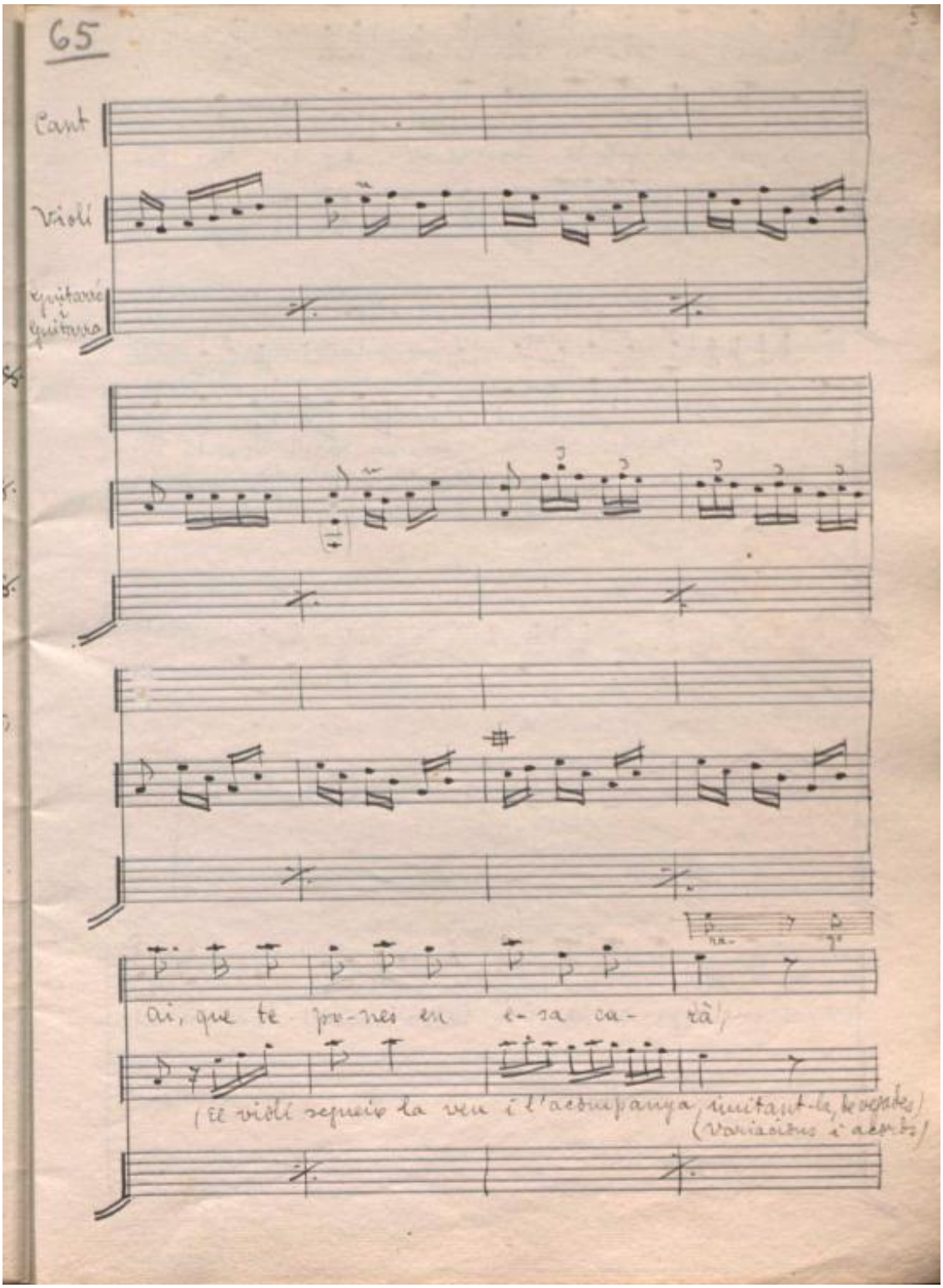
65
Cant
Violi
Guitarra
Ai, que te po-nes en e-sa ca- rà,
(El violi segueix la veu i l'acompanya, imitant-la, te vegades)
(Variacions i acords)

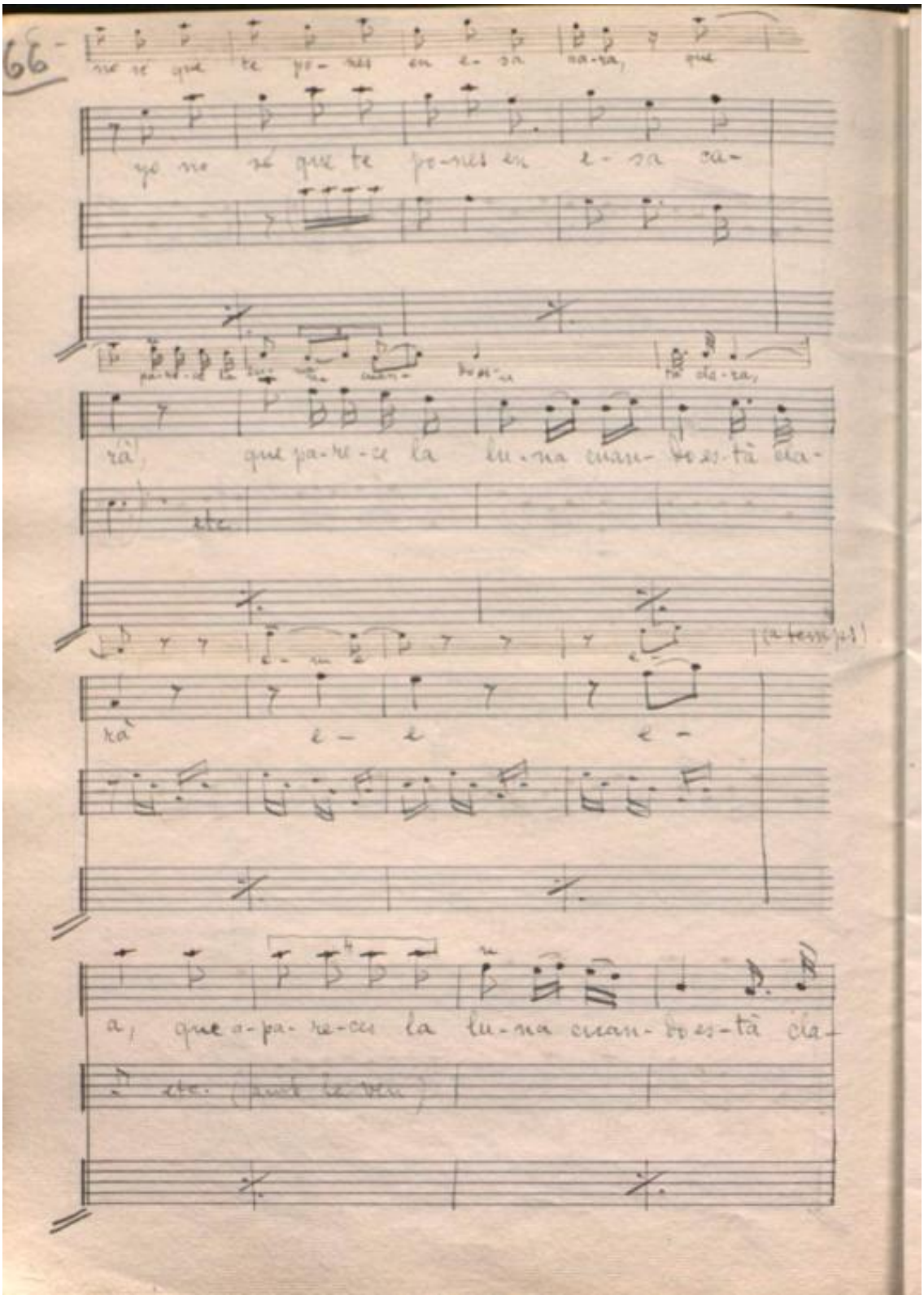
66
no sé que te po-nes en e-sa ca-ra, que
yo no sé que te po-nes en e-sa ca-
rà, que pa-re-ce la lu-na cuan-do es-tà cla-
etc.
(a tempo)
rà e - e e -
a, que a-pa-re-ces la lu-na cuan-do es-tà cla-
etc. (aussi le ven)

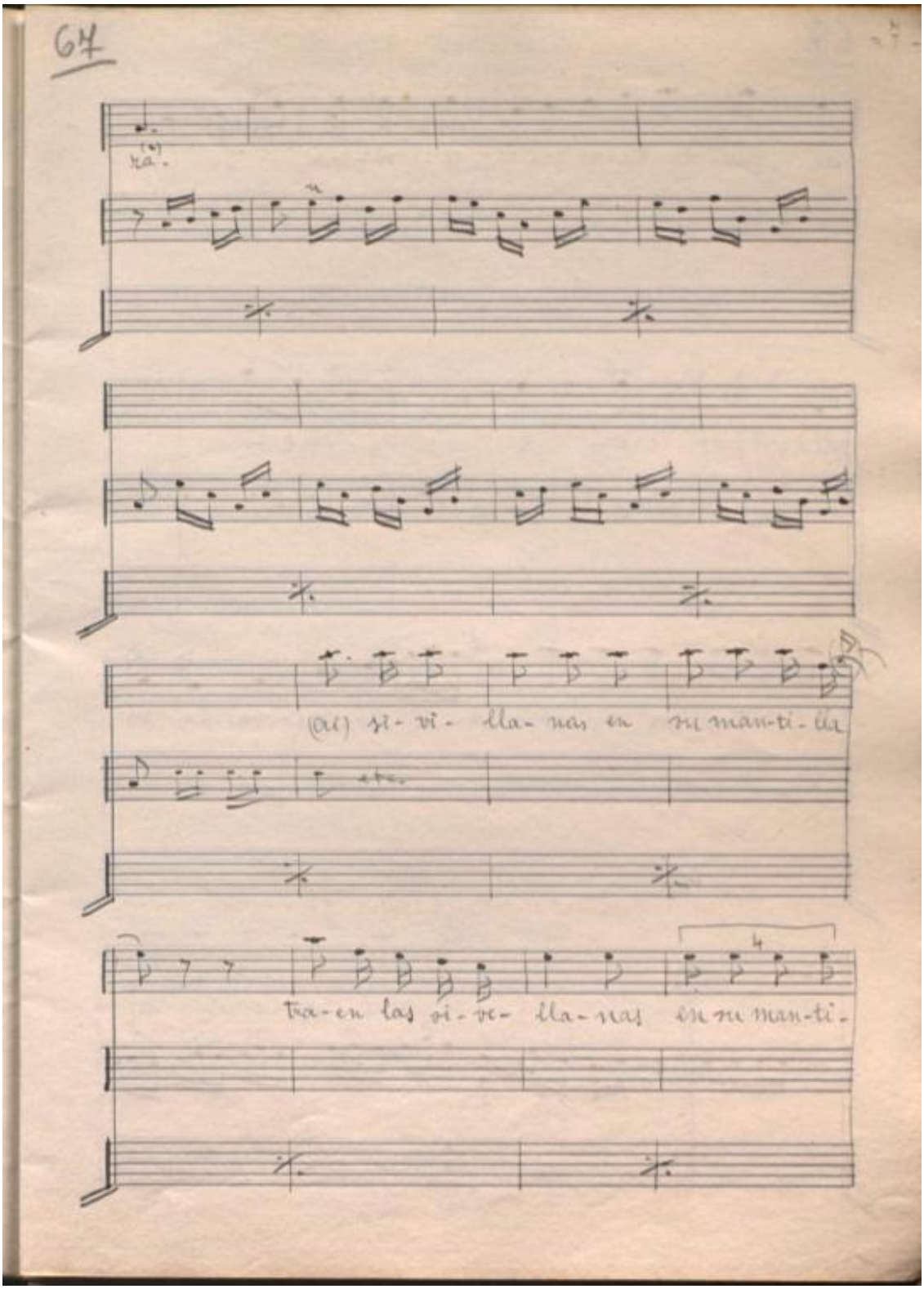
67
ra.
(ai) si- vi- lla- nas en su man-ti- lla
etc.
tra- en las si- ve- lla- nas en su man-ti-

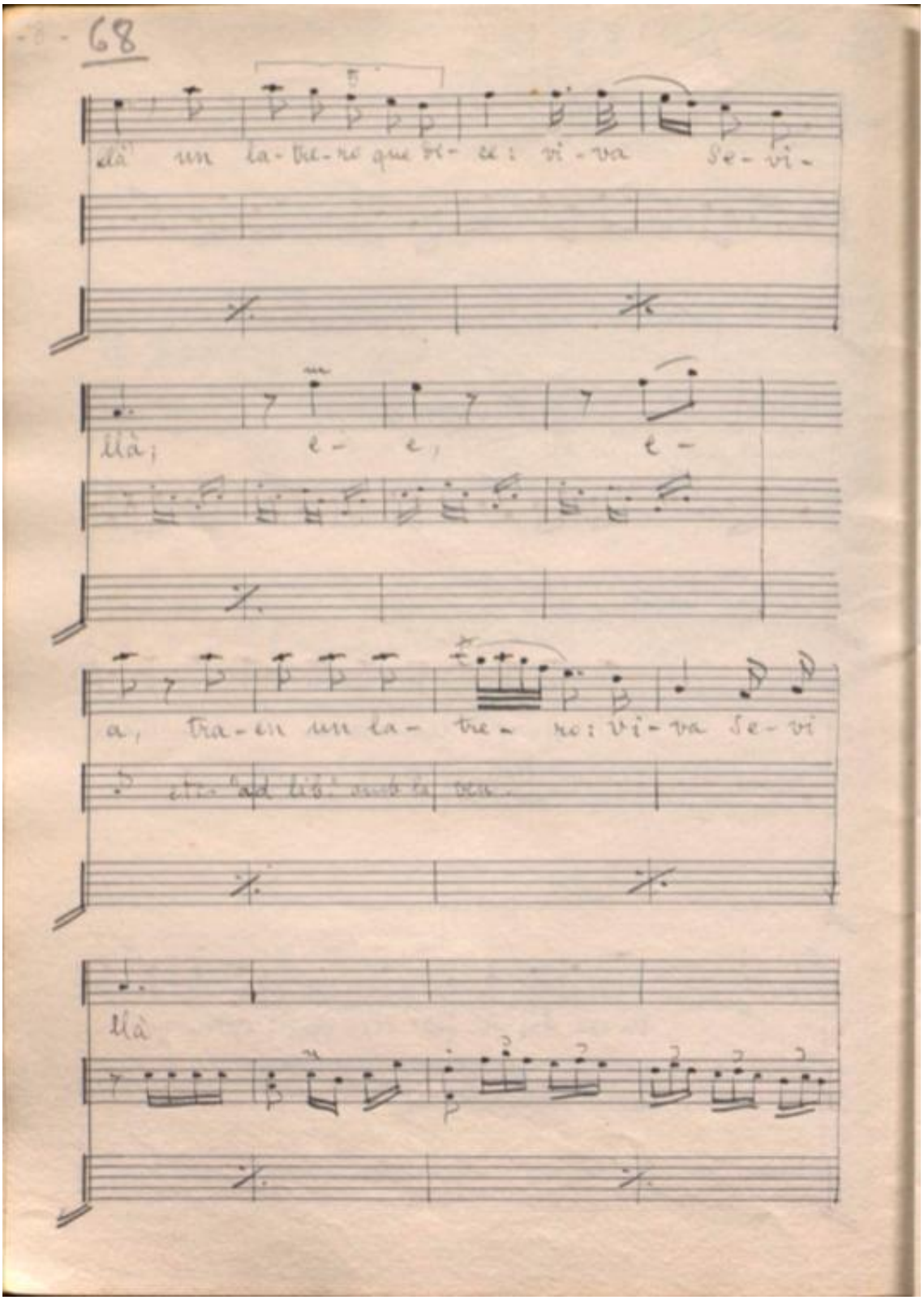
68
llà un la-tre-ro que di-ce: vi-va Se-vi-
llà; e- e, e-
a, tra-en un la- tre- ro: vi-va Se-vi
etc. "ad lib." sub la ven.
llà

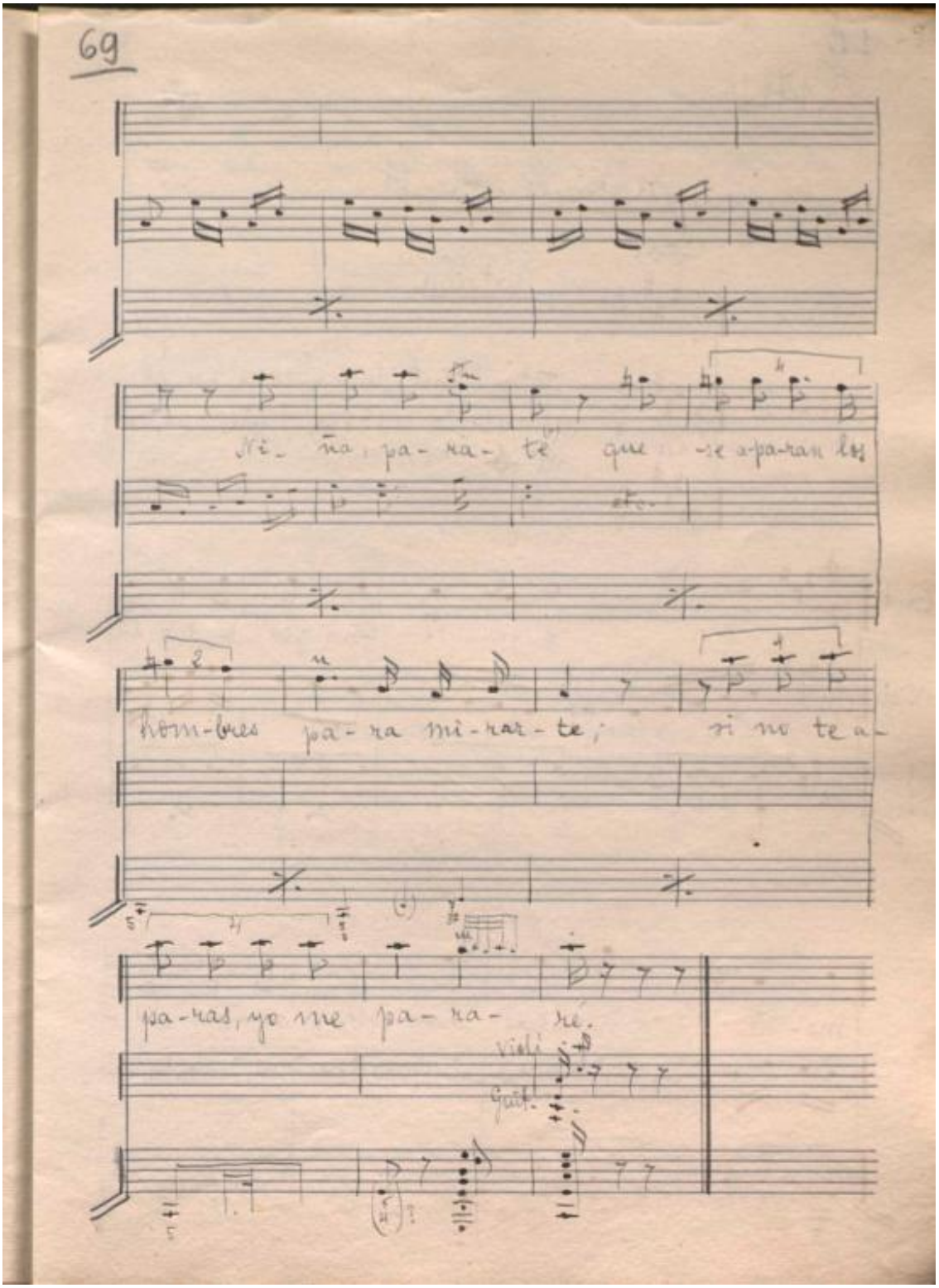
69
Ni- ña, pa- ra- te que se a-pa-ran los
hom-bres pa- ra mi- rar- te; si no te a-
pa-ras, yo me pa- ra- re.
Violi
Guit.

80

Nº 171 (a).

Materiales i Copeos

Manacor

De la orilla del mar
hasta los caragolitos
de la orilla del mar
van diciendo te olvido
i no te a-quiero olvidar,
i no te a-quiero olvidar,
hasta los caragolitos.

Ai, que te pones
en esa cara?
No sé que te pones
en esa cara,
que parece la luna
cuando está clara.

e - e
e - a

81 (2

que a-parece la luna
cuando está clara.

(Ai) sivillanas
en su mantillà;
Traen las sivillanas
en su mantillà
un latrero que dice:
-Viva Sevillà.

e-l
l-a,
traen un latrero:
Viva Sevillà.

Niña, paraté,
que se asparan los hombres
para mirarté;
si no te a-paras,
yo me pararé.

Manacor 23-VIII-26.

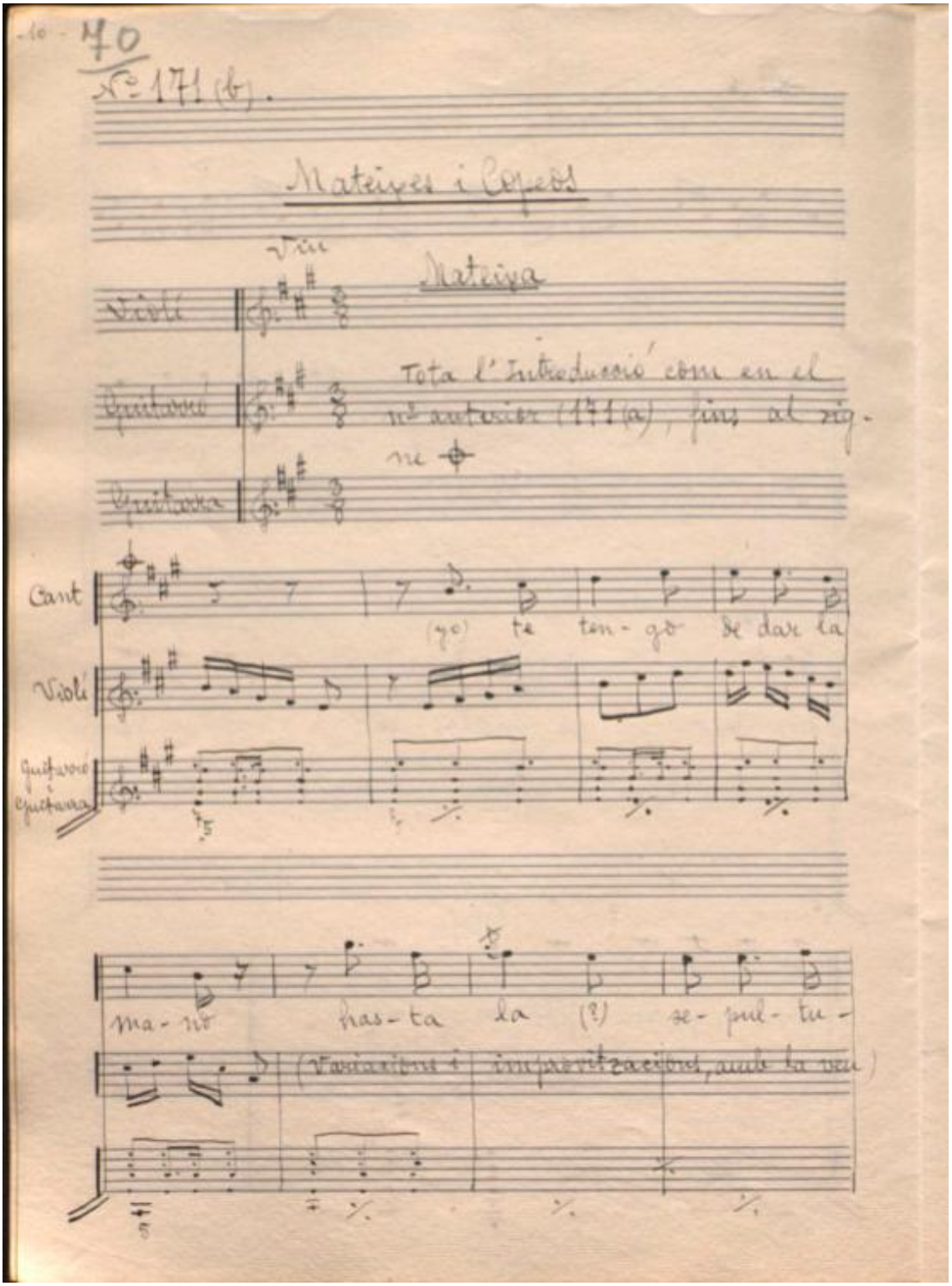
-10- 70
Nº 171 (b).
Mateixes i Copeos
Mateixa
Violí
Guitarró
Guitarra
Tota l'Introducció com en el nº anterior (171 (a), fins al signe
Cant
Violí
Guitarró i Guitarra
(yo) te ten-go de dar la
ma-no has-ta la (?) se-pul-tu-
(Variacions i improvitzacions, amb la veu)

`

Mateixes i copeos (C-50 [171b] 70-19 i 82-84)

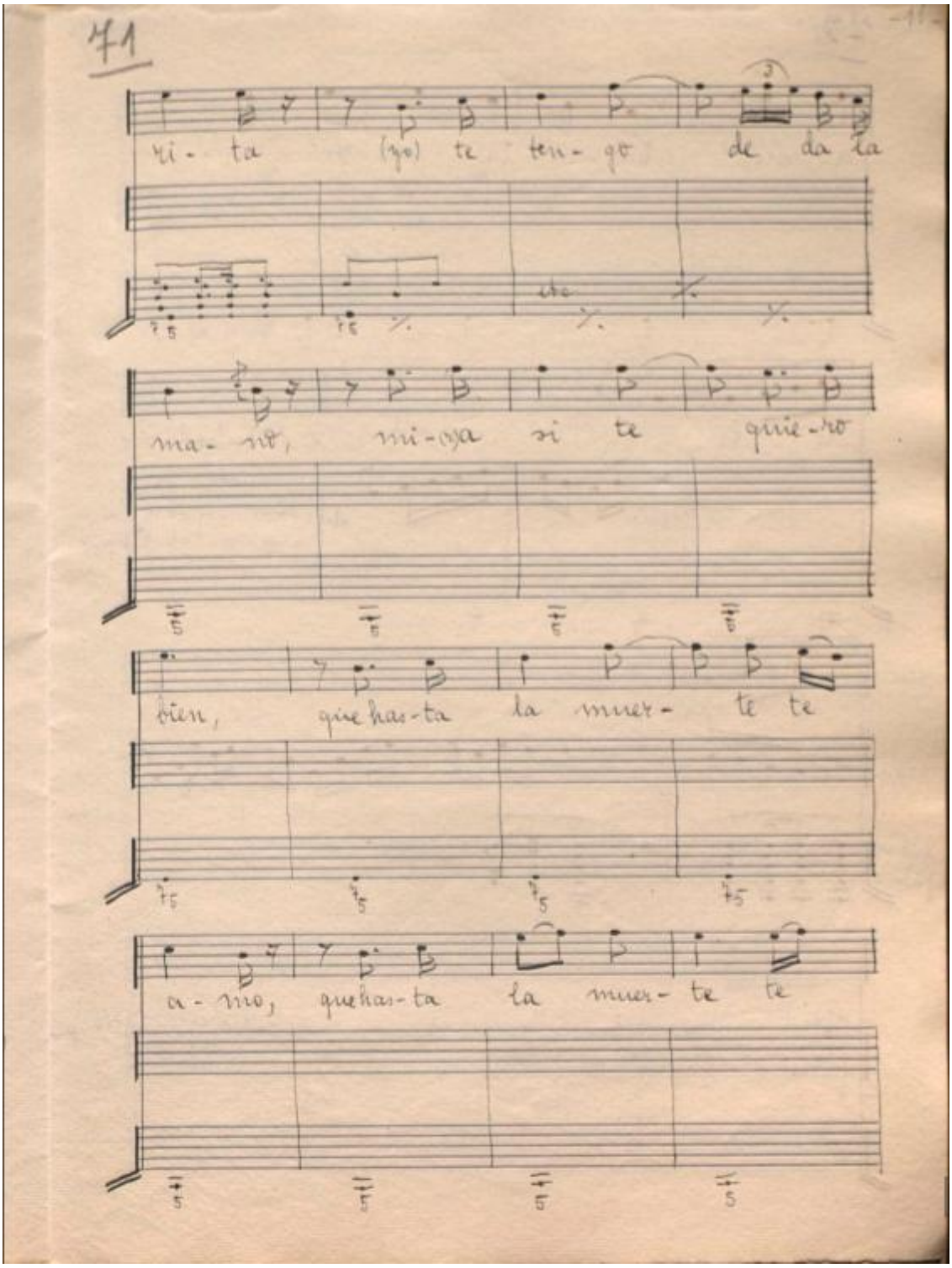

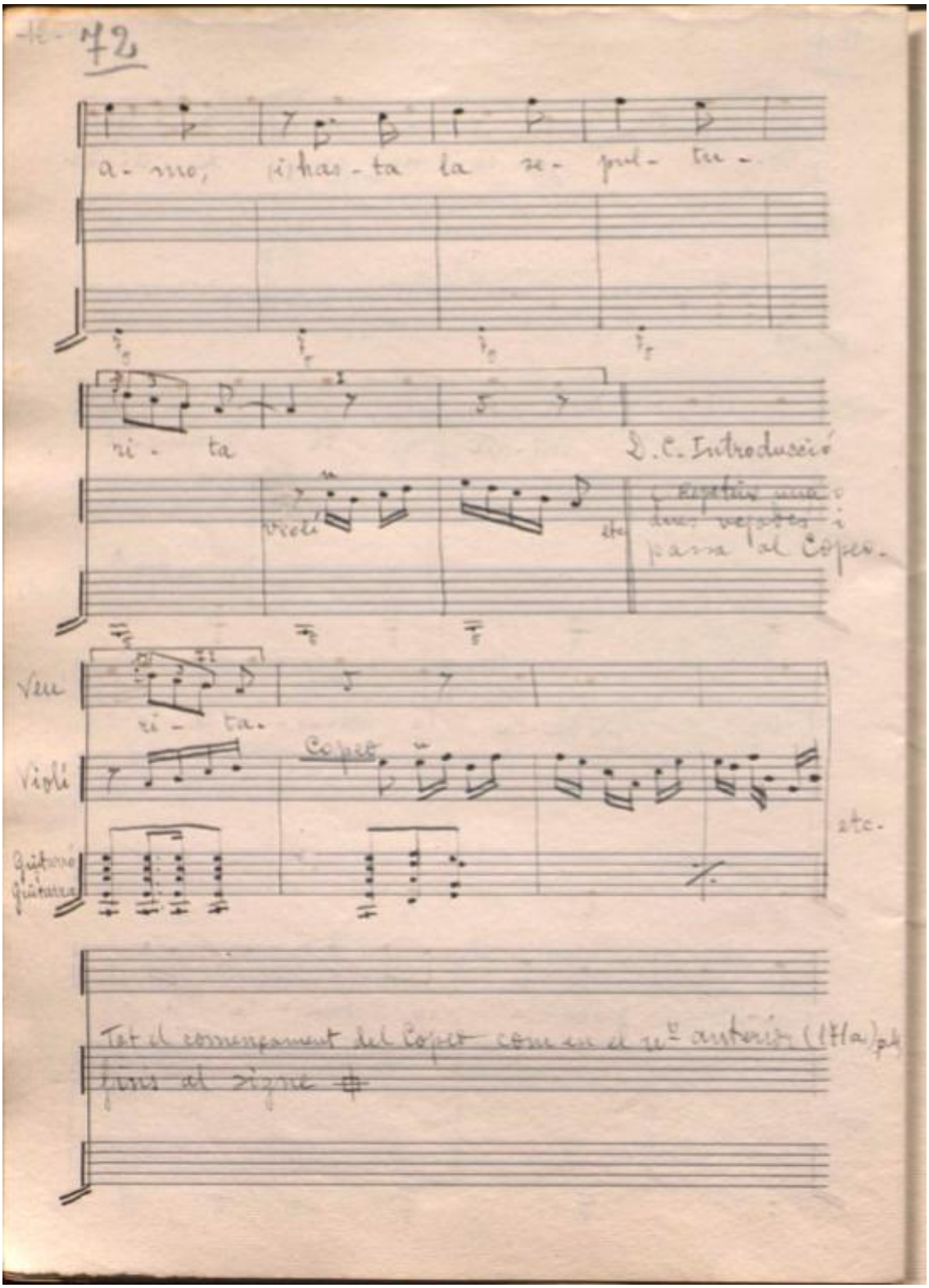
72
a- mo, (i) has- ta la se- pul- tu-
ri- ta
D.C. Introducció
Violí
etc
passa al Copeo.
Veu
ri- ta.
Violí
Copeo
etc.
Guitarró
Guitarra
Tot el començament del Copeo com en el nº anterior (171a) pb
fins al signe

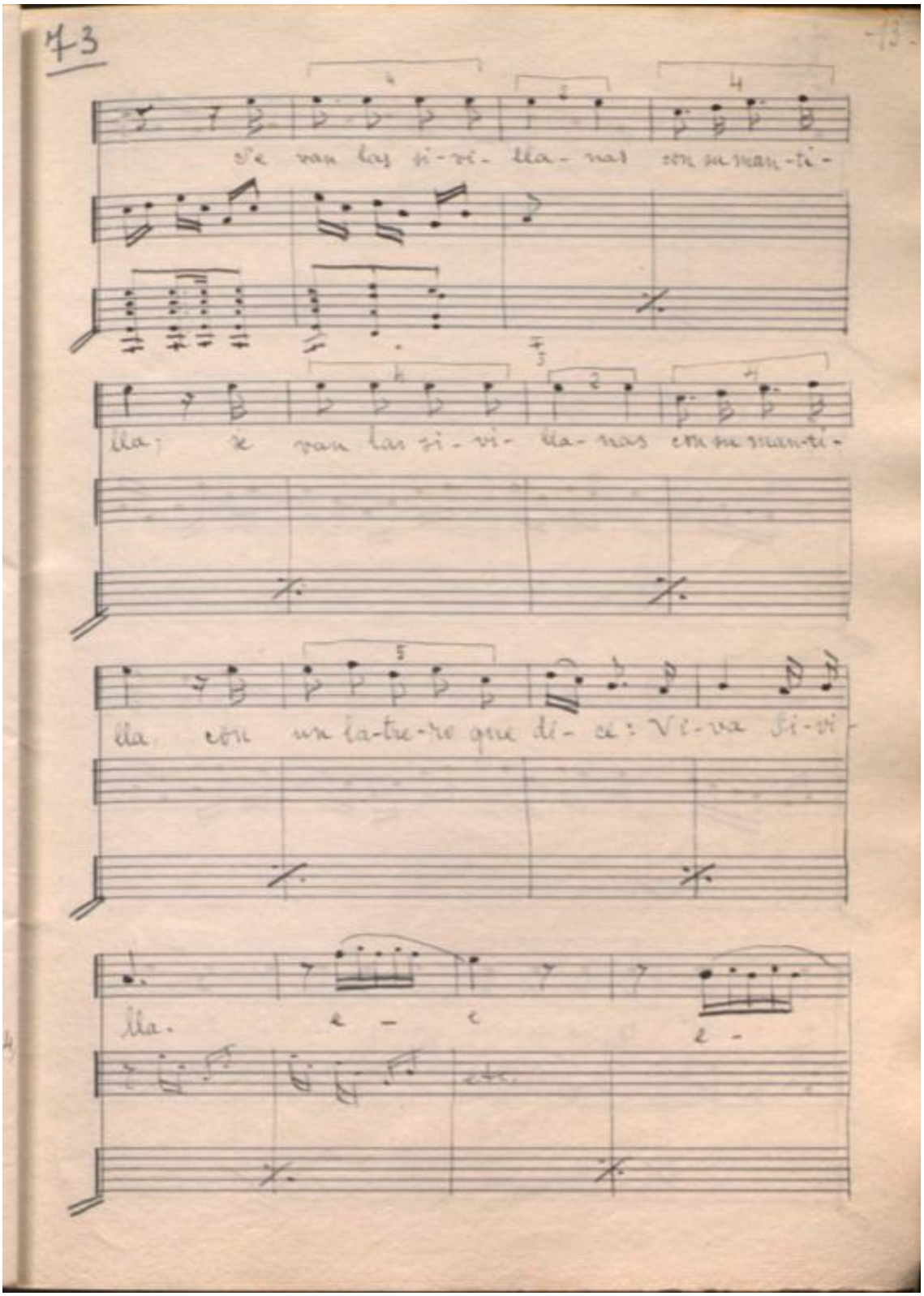
43
se van las si-si- lla- nas con su man-ti-
lla; se van las si-si- lla- nas con su man-ti-
lla con un la-tu-ro que di- ce: Vi-va si-si-
lla. e - e e -
etc.

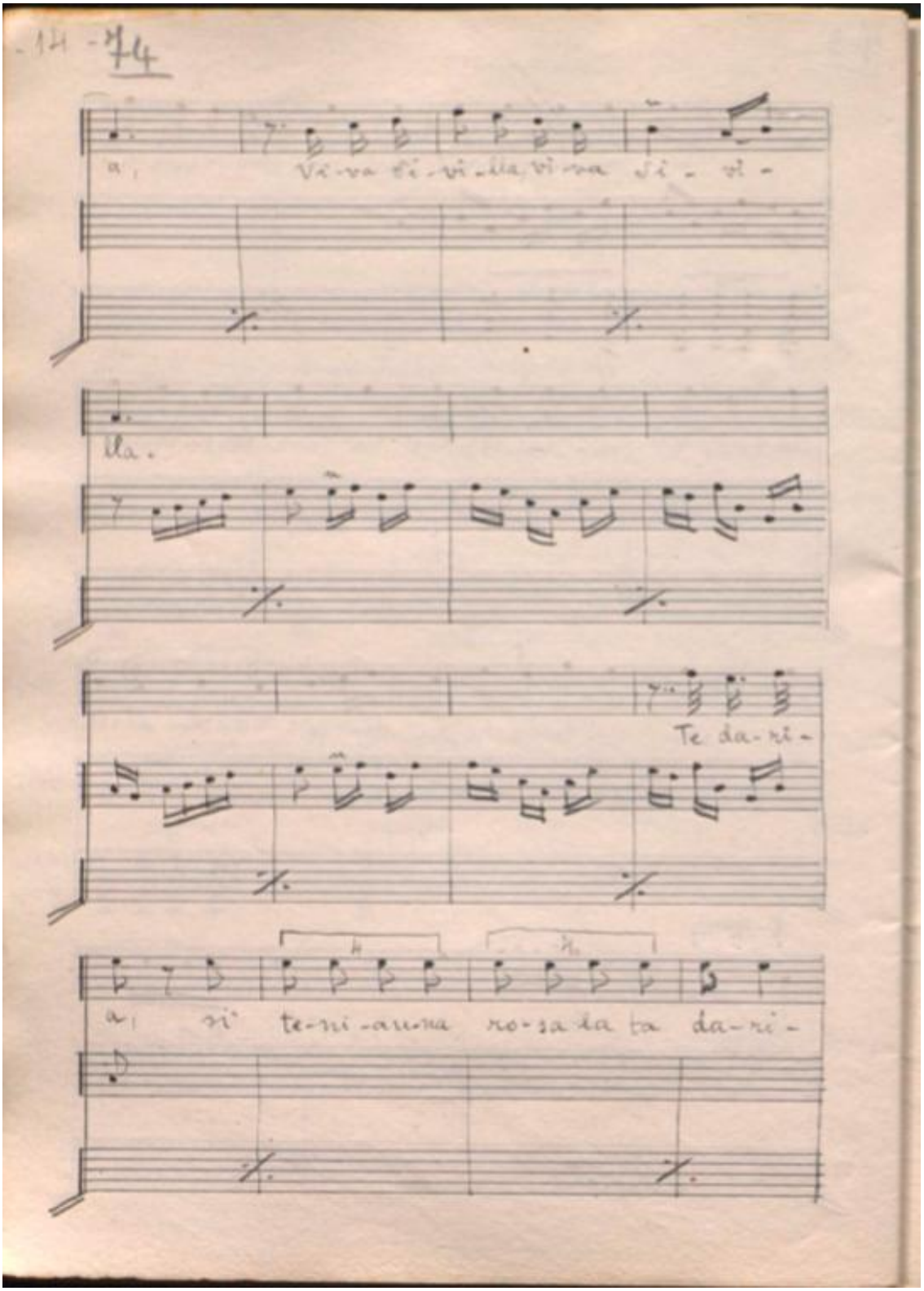
-14- 74
a, Vi-va Si-vi-lla, vi-va Si - vi -
lla.
Te da-ri -
a, si te-ni-au-na ro-sa la ta da-ri -

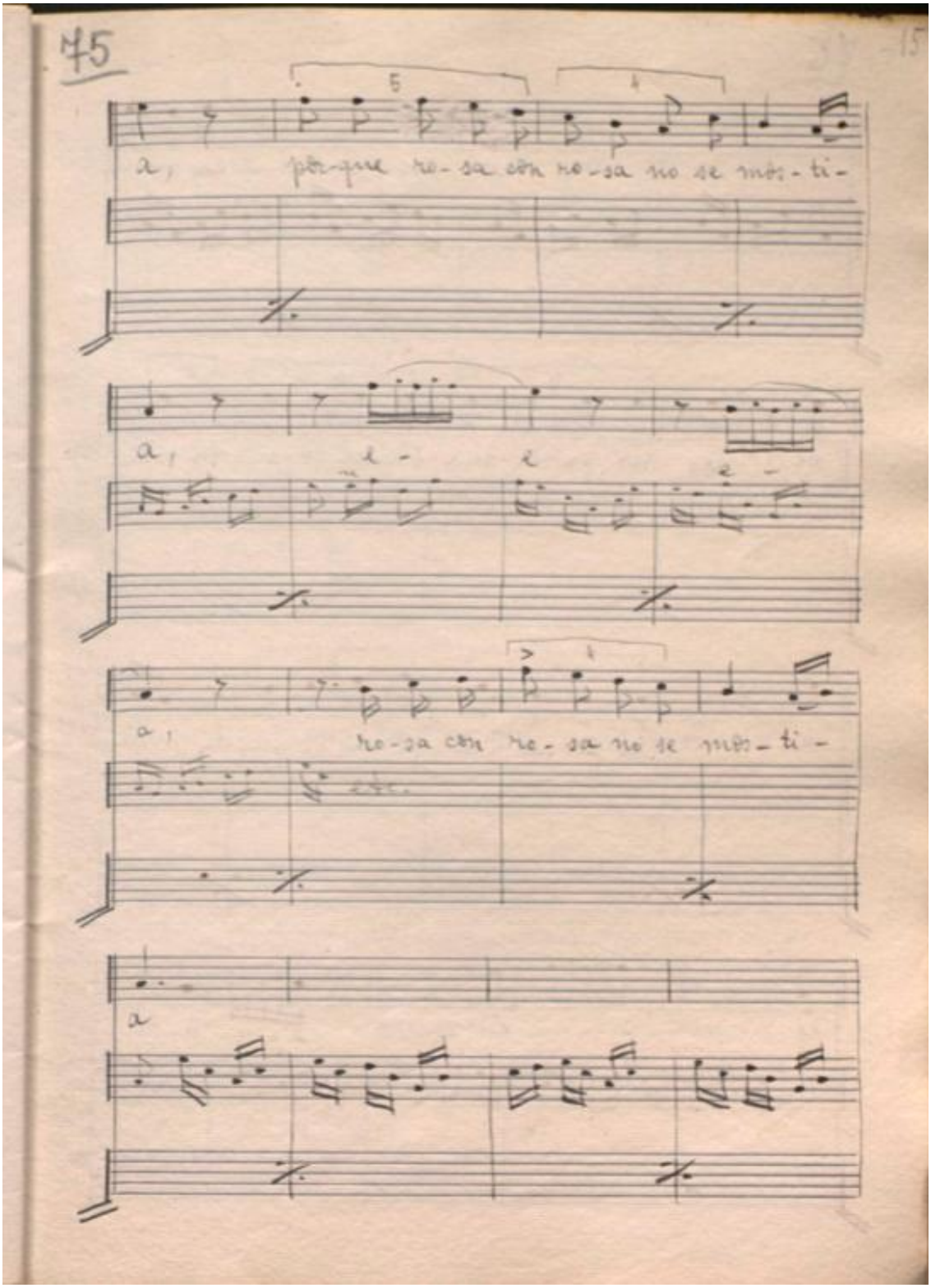
75
15
a, por-que ro-sa con ro-sa no se mos-ti-
a, e - e e -
a, ro-sa con ro-sa no se mos-ti-
a

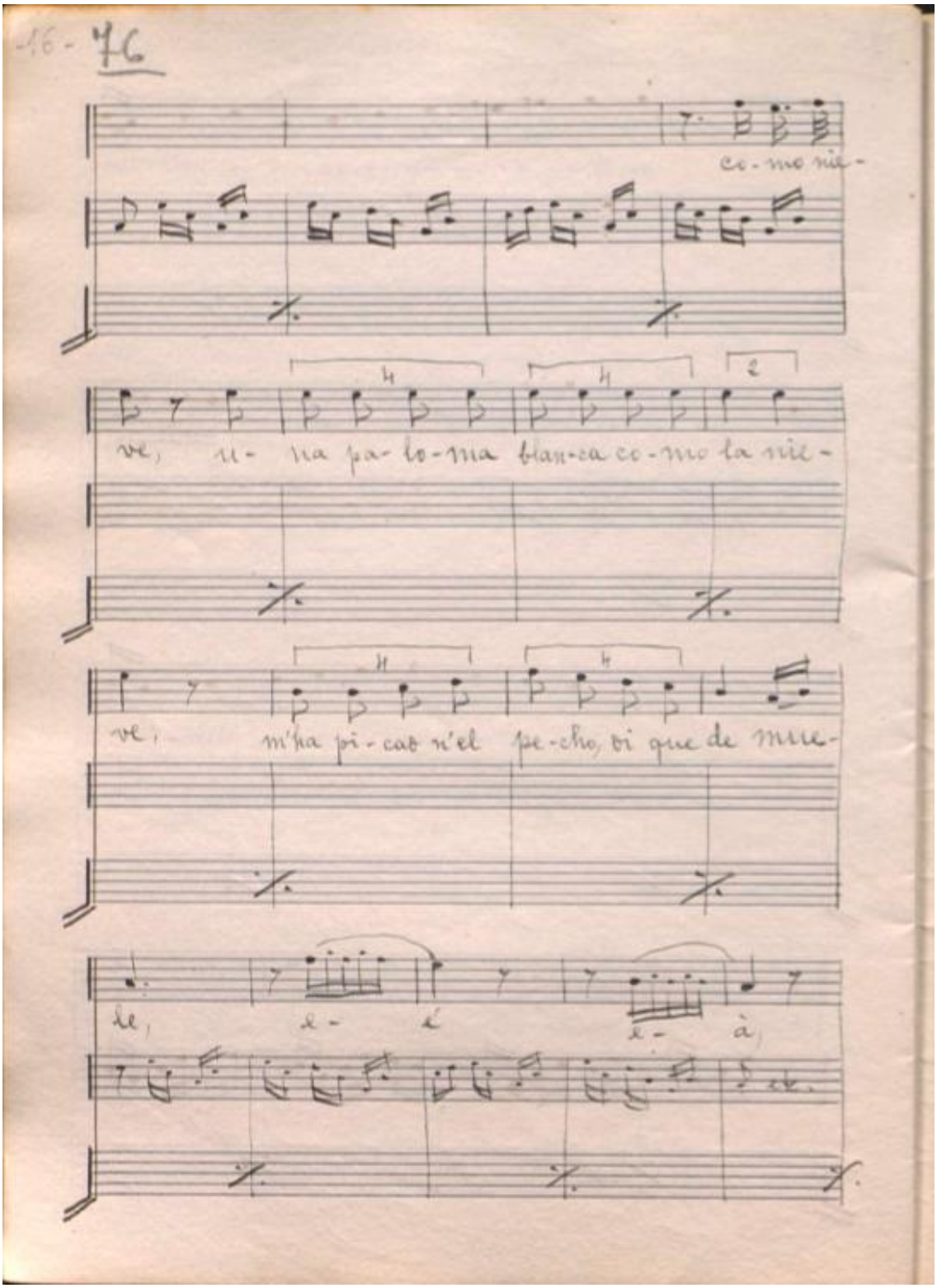
16 - 76
co - mo nie -
ve, u - na pa - lo - ma blan - ca co - mo la nie -
ve, m'ha pi - cat n'el pe - cho, oi que de nie -
le, e - é e - à

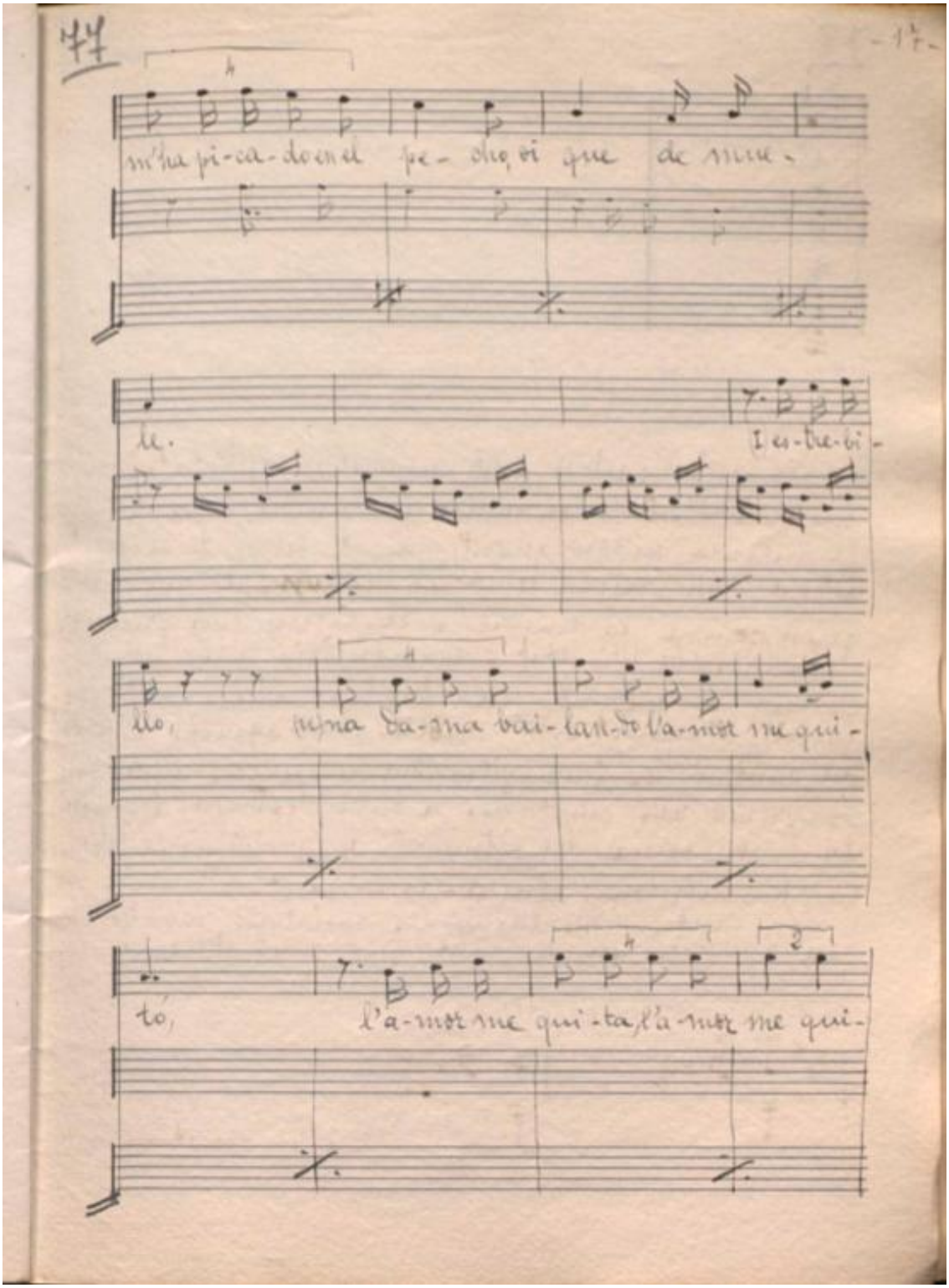
77
-17-
m'ha pi-ca-do en el pe-cho, si que de mue-
le.
I es-tre-bi-
llo,
(u)na da-ma bai-lan-do l'a-mor me qui-
to,
l'a-mor me qui-ta, l'a-mor me qui-

(18) 78

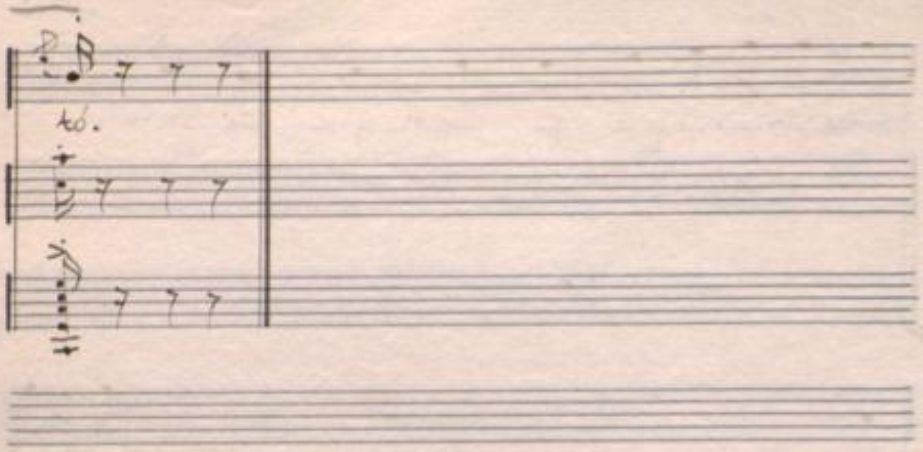

Els cantaires actuen amb una gran llibertat. Comencen l'estrofa on millor els sembla i no respeiten la mesura ridorosament; mes al final de cada estrofa coincideixen amb els instruments, que marquen sempre la mesura i el ritme amb precisió.

Observi's la dificultat extraordinària que això crearia al que no estés habituat a les particularitats d'aquest estil insòlit. Amb aquesta llibertat del cant i les improvitzacions inesperades amb que sorprenen els cantaires a cada estrofa, desaparèix la monotonia del ritme i de la primària formula harmònica: tònica-dominant.

Són molt curioses també les apoiatures inventides que apareixen en el cant: (Vegi's nº 17 (10) pàg. 10.)

(pàg. 10) (pàg. 11)

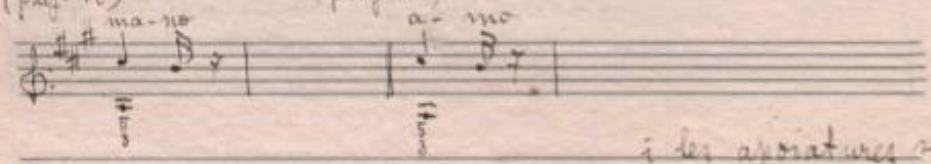

i les apoiatures sense

79 resolució: (pàg. 11) V. també el final, pàg. 18:

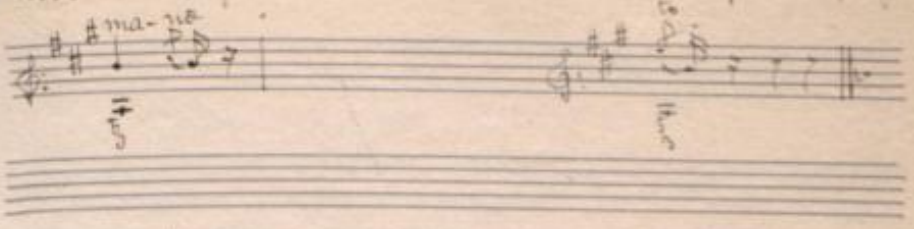

Comunicat per:

Guillem Capó (a) "Caldentei", de Manacor, 55 anys, sonador de violí ("violiner");

Jordi Caldentey (a) "Rosi", de Manacor, 44 anys, sonador de guitarra i cantador;

Mateu Lladrà (a) "Lueron", de Manacor, 64 anys, sonador de guitarra i cantador.

El nº 171 (a) és cantat per Mateu Lladrà i el nº 171 (b) per Jordi Caldentey.

En Capó fa 55 anys que fa de sonador als balls.

Manacor 23 agost 1925.

82

Nº 171. (b).

Mateixes i Copeos

Manacor

(Yo) te tengo de dar la mano
hasta la .?. sepulturita,
yo te tengo de da(r) la mano;
mi(r)a si te quiero bien,
que hasta la muerte te amo,
que hasta la muerte te amo,
(i) hasta la sepulturita.

Se van las sivillanas
con su mantillà,
se van las sivillanas

83 (2

con su mantillà,
con un latuero que dice:
Viva Sivillà,
e - e
e - a,
Viva Sivilla,
Viva Sivillà.

Te darià,
si tenia una rosa,
la ta darià,
porque rosa con rosa
no se mostià,
e - e,
e - a,
rosa con rosa
no se mostià.

84 3

Comó nievé,
una paloma blanca
como la nievé
m'ha picao n'el pecho,
oi que de muelé,(1)

e-e
e-a,
m'ha picado en el pecho,
oi que de muelé.(1)

(I) estrebilló,
(u)na dama bailando
l'amor me quitó,
l'amor me quita,
l'amor me quitó

Manacor 23-VIII-26

(1) ai, que me duele (?)

Jota (C-50 [171c] 85-88 i 93-94)

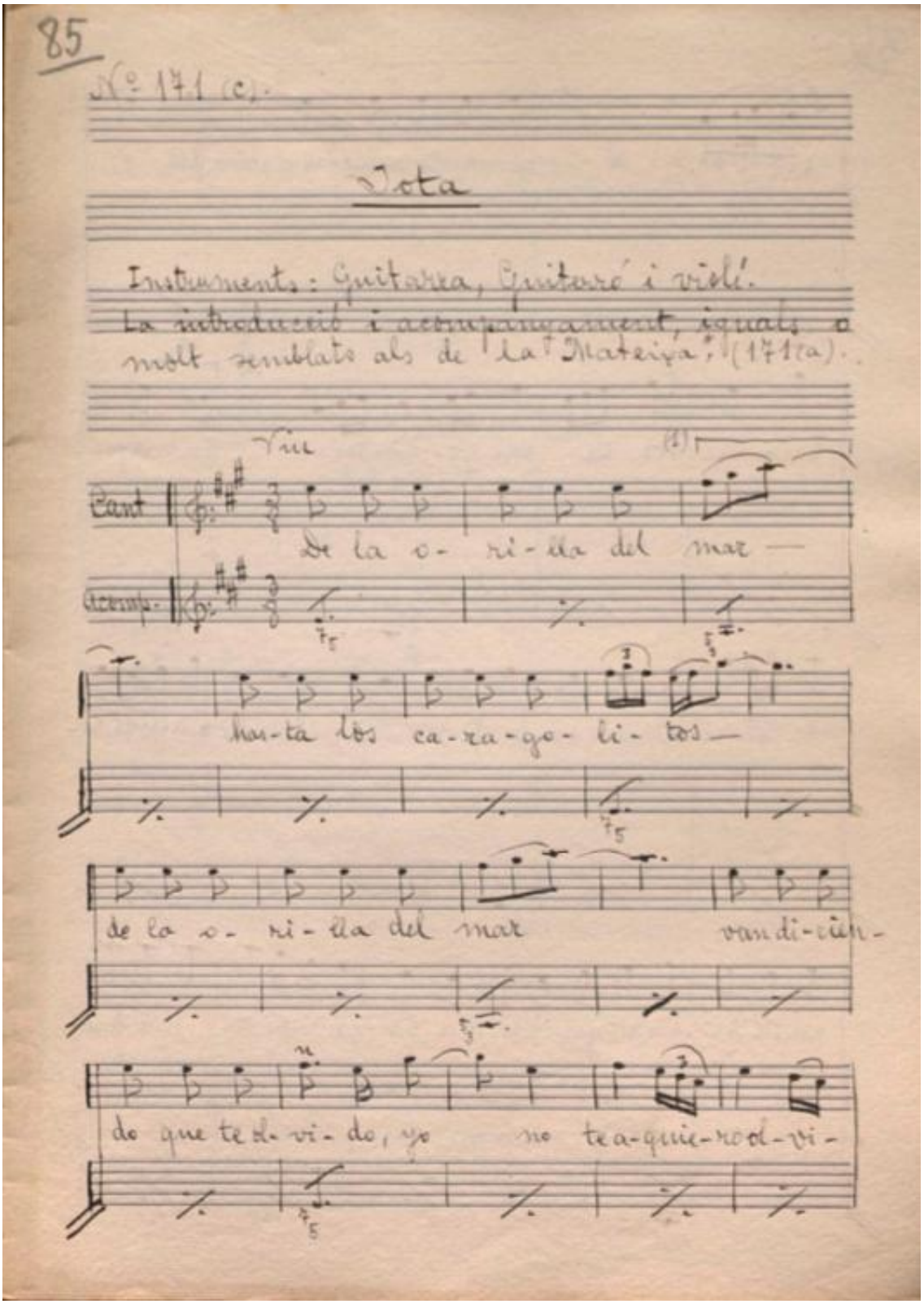

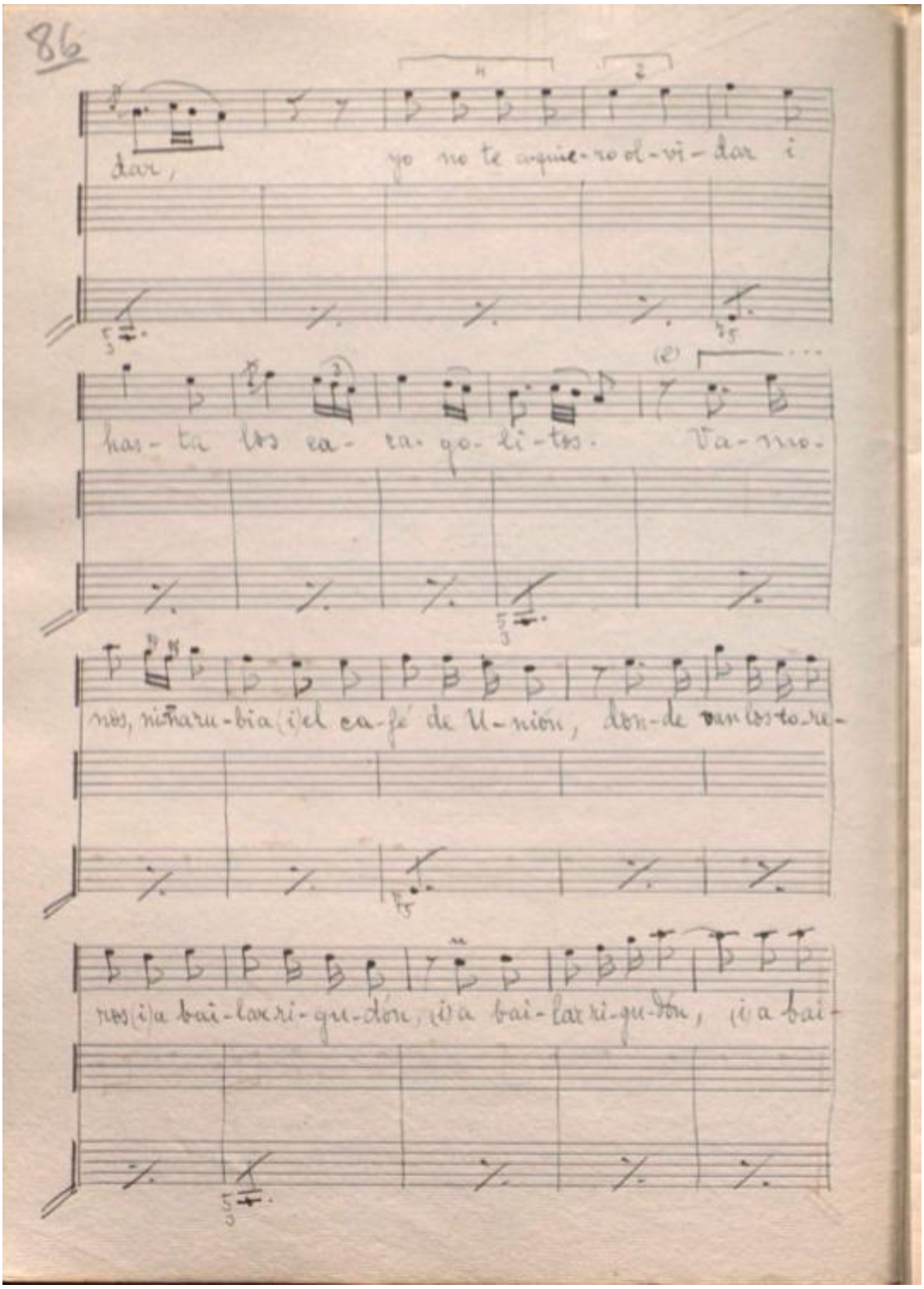
86
dar,
yo no te aquie-ro ol-vi-dar i
has-ta los ca- ra- go- li-tos.
Va-mo-
nos, ni-ñaru-bia (i)el ca-fé de U-nión, don-de van los to-re-
ros (i)a bai-lar ri-gu-dón, (i)a bai-lar ri-gu-dón, (¡)a bai-

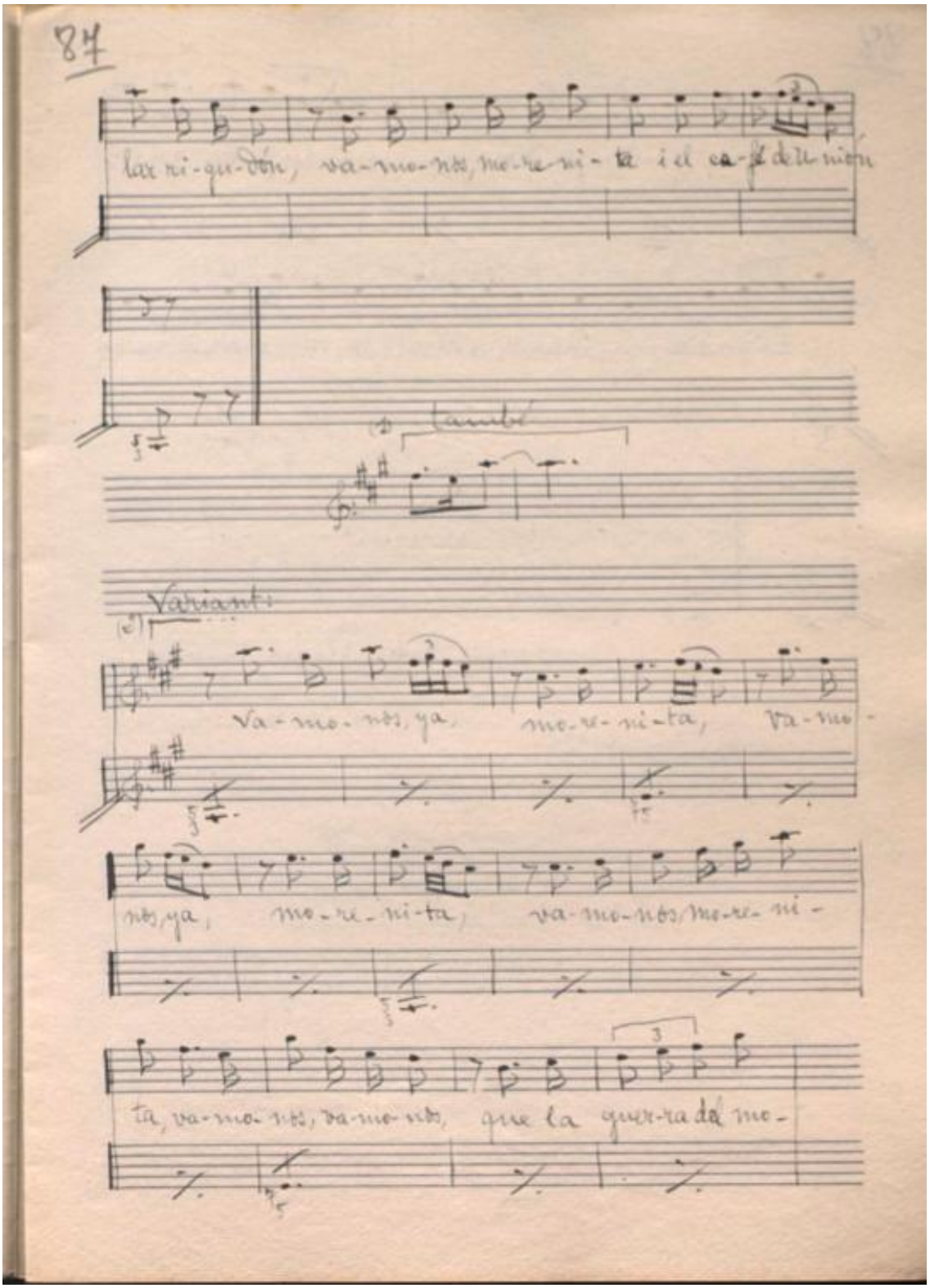
87
lar ri-qu-dón, va-mo-nos, mo-re-ni-ta i el ca-fé de Unión
(1) també
Variant:
(2)
Va-mo-nos, ya, mo-re-ni-ta, va-mo-
nos, ya, mo-re-ni-ta, va-mo-nos, mo-re-ni-
ta, va-mo-nos, va-mo-nos, que la guer-ra del mo-

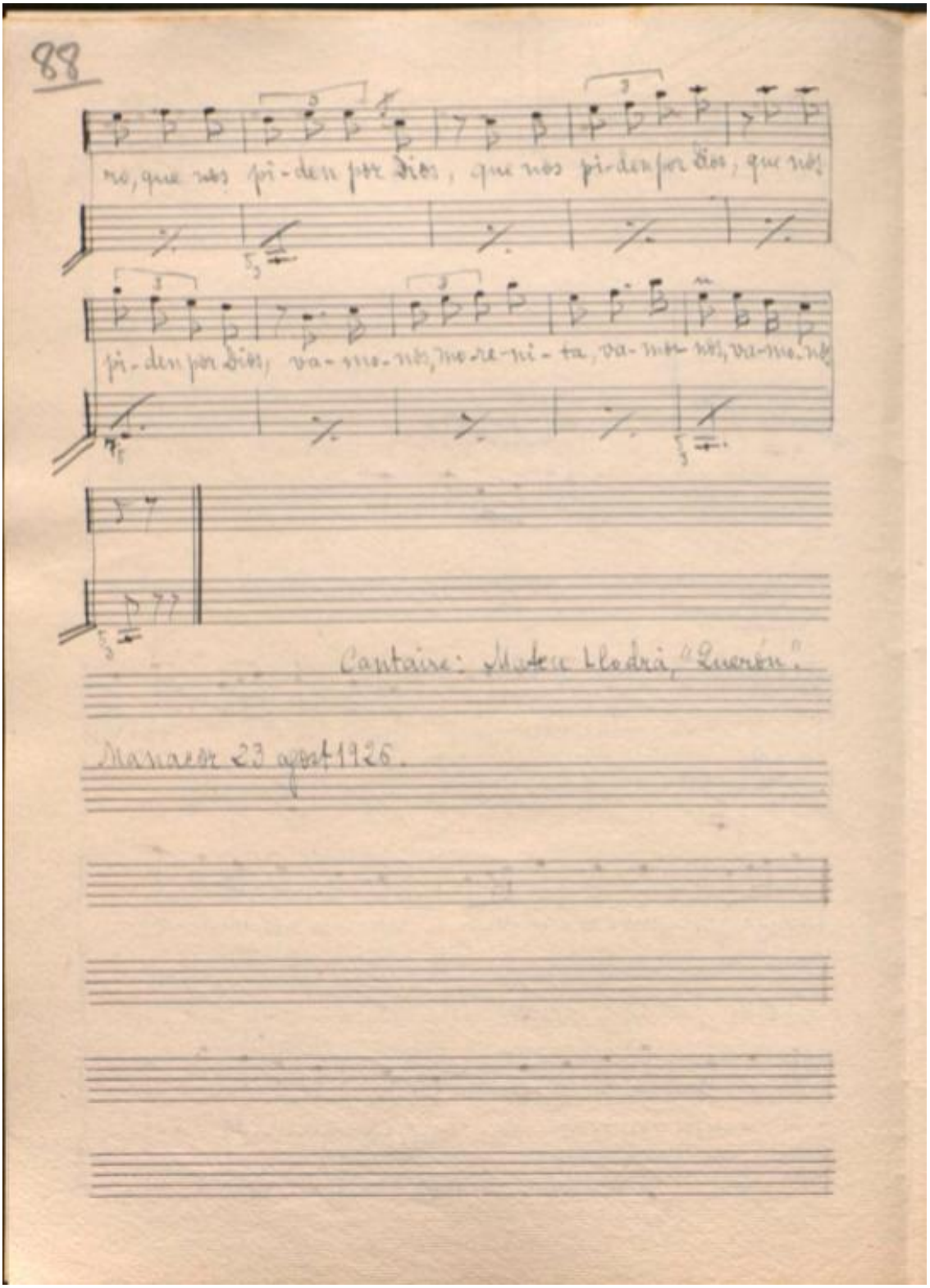

88

ro, que nos pi-den por Dios, que nos pi-den por Dios, que nos

pi-den por Dios, va-mo-nos, mo-re-ni-ta, va-mo-nos, va-mo-nos

Cantaire: Mateu Llodrà, "Querón".

Manacor 23 agost 1926.

93

Nº. 171 (c).

Jota.

Manacor

De la orilla del mar
hasta los caragolitos
de la orilla del mar
van diciendo que te olvido,
yo no te a-quiero olvidar,
yo no te a-quiero olvidar,
(y) hasta los caragolitos.

Vámonos, niña rubia
(y) el café de ~~la~~ Unión,
donde van los toreros
(y) a bailar rigudón,
(y) a bailar rigudón,
(y) a bailar rigudón,
vámonos, morenita,
(y) el café de Unión.

94 (2

Variant:

Vámonos, ya, morenita,
vámonos, ya, morenita,
vámonos, morenita,
vámonos, vámonos,
que la guerra del moro
que nos piden por Dios,
que nos piden por Dios,
que nos piden por Dios,
vámonos, morenita,
vámonos, vamonos.

Maten Llobrà, "Guerón.

Manacor 23 agost 1926.

Jota I i II (C-50 [171d] 89-92 i 95-96)

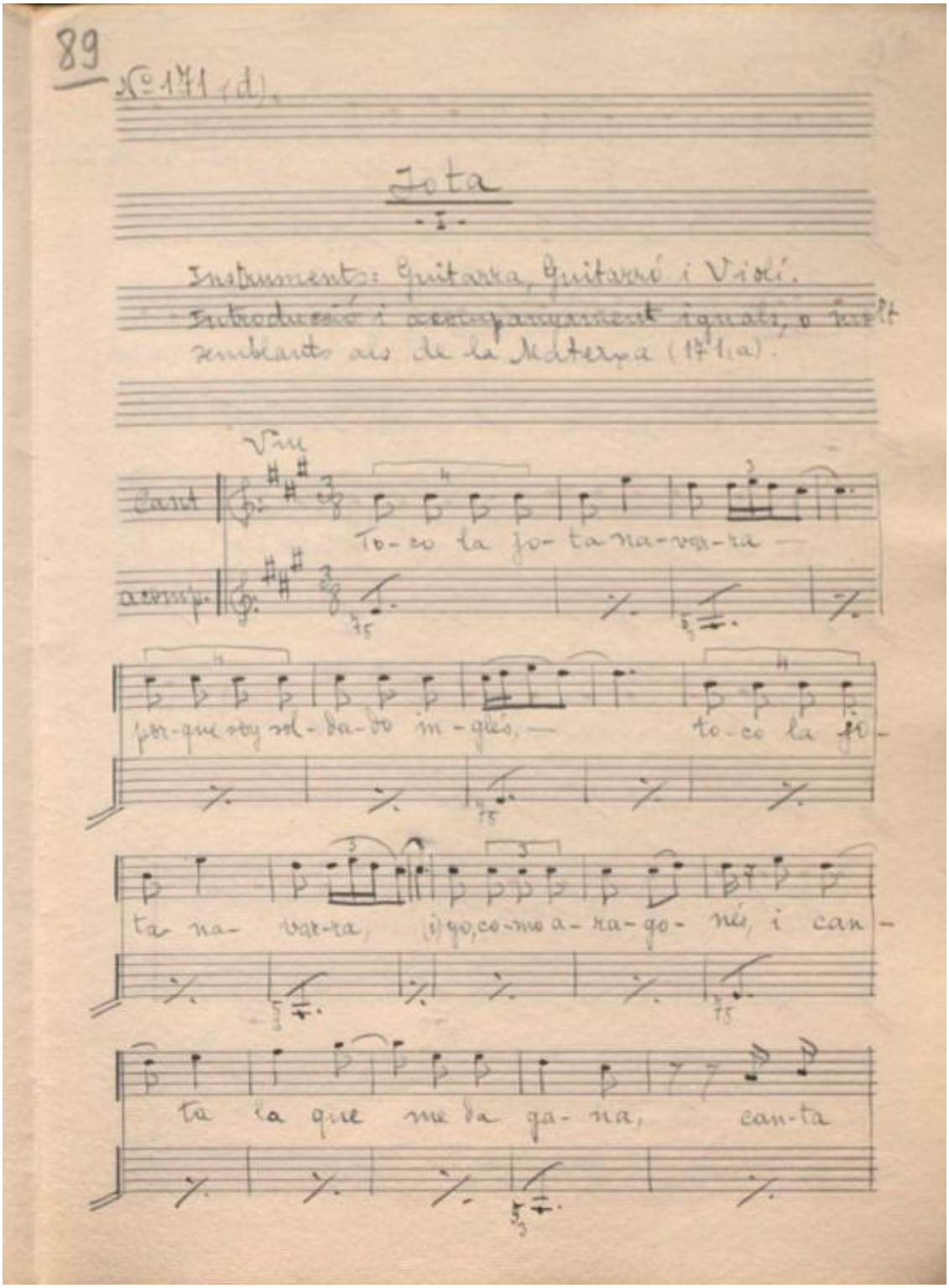

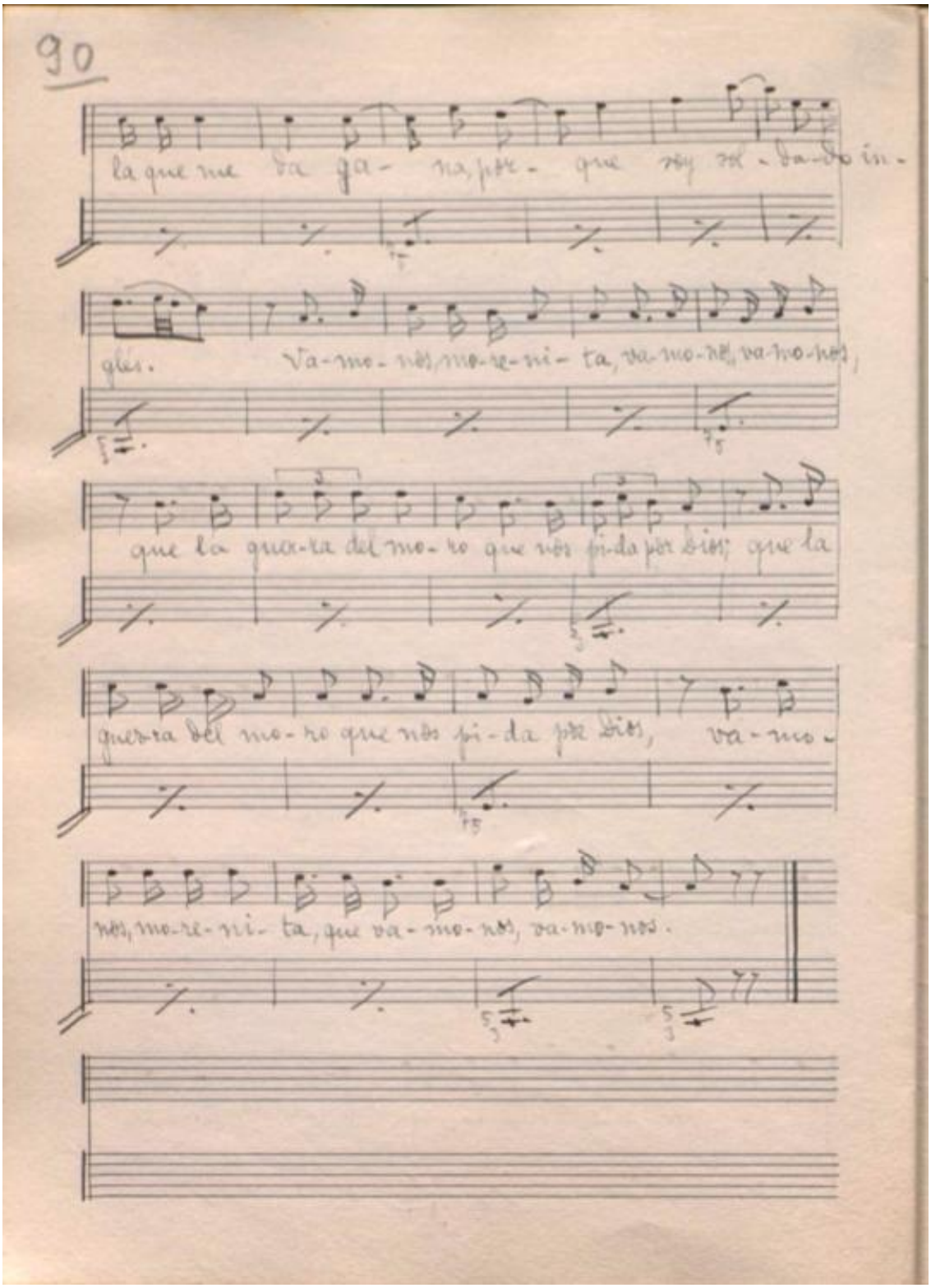
90
la que me da ga- na, por- que soy sol- da- do in-
glés. Va-mo- nos, mo-re-ni- ta, va-mo-nos, va-mo-nos,
que la guer-ra del mo- ro que nos pi-da por Dios; que la
guer-ra del mo- ro que nos pi- da por Dios, va- mo-
nos, mo-re-ni- ta, que va- mo- nos, va-mo- nos.

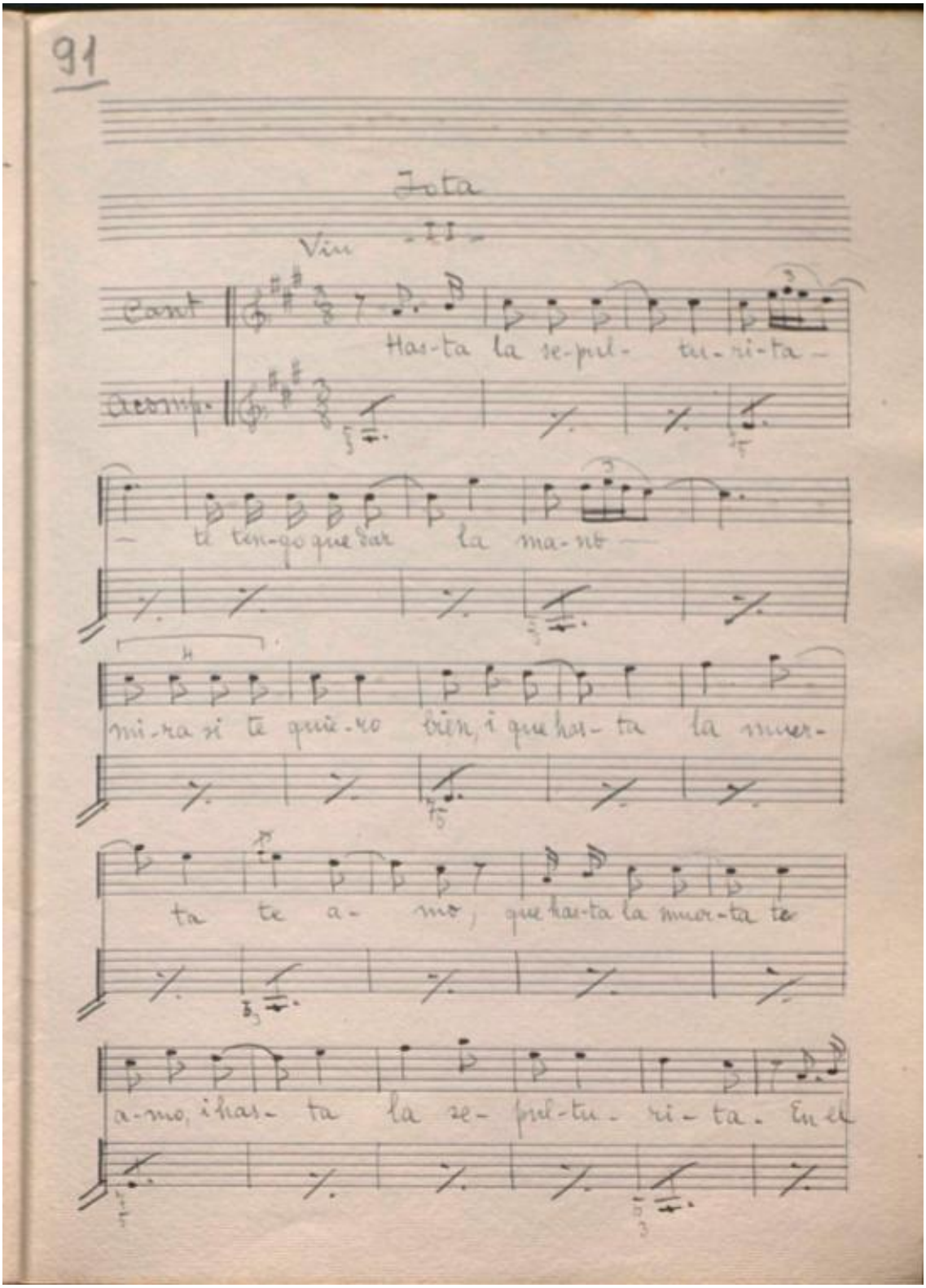
91
Jota
Vin
Cant
acomp.
Has-ta la se-pul- tu-ri-ta -
te ten-go que dar la ma-no
mi-ra si te quie-ro bien, i que has- ta la muer-
ta te a- mo, que has-ta la muer-ta te
a-mo, i has- ta la se- pul-tu- ri- ta. En el

92

puen-ta de pie-dra de Za-ra-go-za se ma-

ta-ron dos hom-bres por u-na me-za, se ma-

ta-ron dos hom-bres por u-na me-za, en el

puen-ta de pie-dra de Za-ra-go-za.

Cantaire: Jordi Calduntey, "Ros".

Manresa 23 agost 1928.

95 Nº 171 (d).

Jota

-I- Manacor

Toco la jota navarra
porque soy soldado inglés,
toco la jota navarra,
y, yo, como aragonés,
(y) canta la que me da gana,
canta la que me da gana,
porque soy soldado inglés.

Vámonos, morenita,
vámonos, vámonos,
que la guerra del moro
que nos pida por Dios;
que la guerra del moro
que nos pida por Dios,

96 (2

vámonos, morenita,
que vámonos, vámonos..

- II -

Hasta la sepulturita
te tengo que dar la mano,
mira si te quiero bien,
(y) que hasta la muerta te amo,
que hasta la muerta te amo,
y hasta la sepulturita.
En el puente de piedra
de Zaragoza
se mataron dos hombres
por una moza,
se mataron dos hombres,
por una moza
en el puente de piedra
de Zaragoza.

Jordi Calderitey. "Ros".

Manacor 23 agost 1926.

Tonada de llaurar (C-50 [172] 97-98)

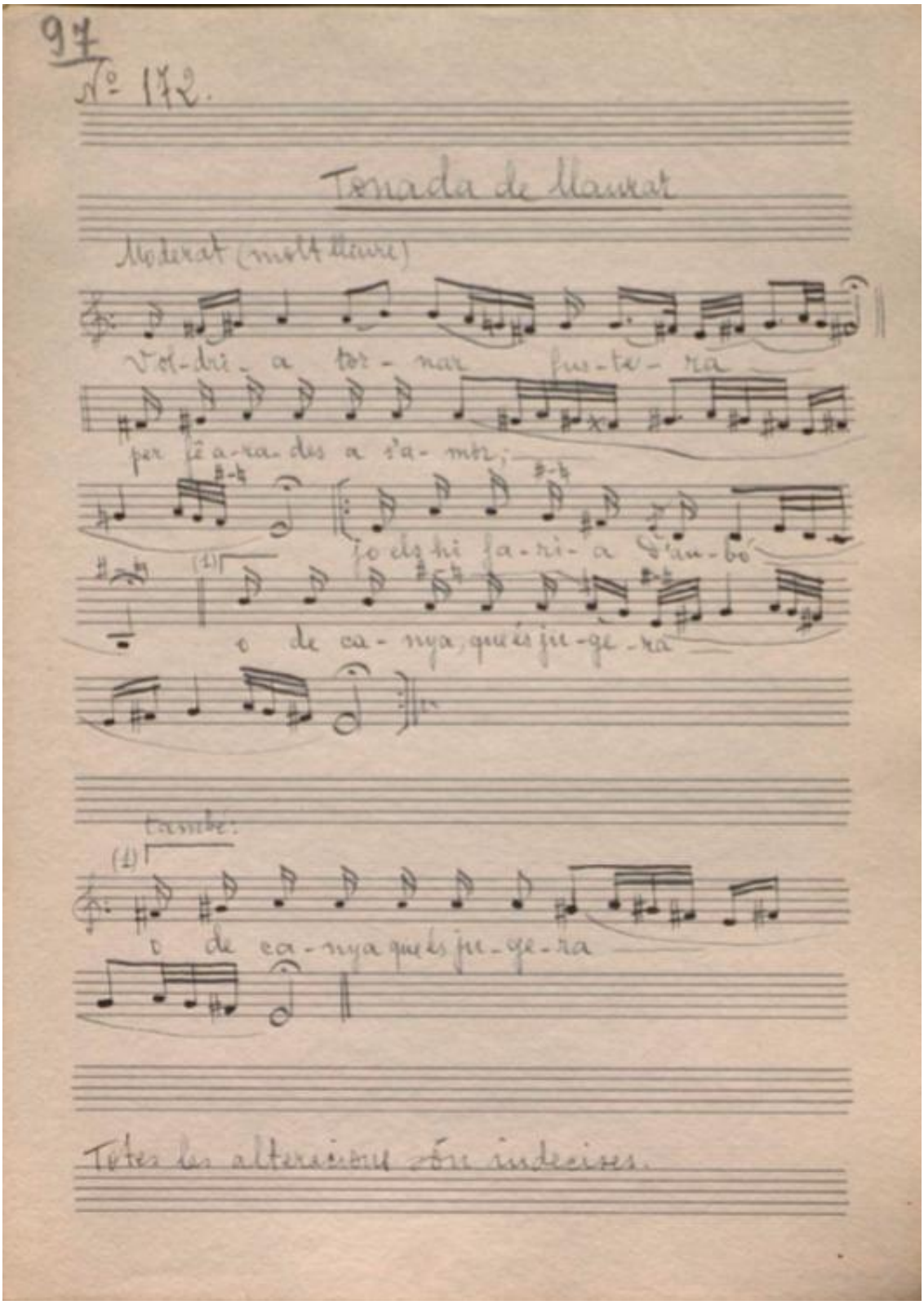

98

Nº 172 (F. nº 24)

Tonada de Llaurar

Manacor

Voldria tornar fustera
per fê arades a s'amor;
jo els hi faria d'aubó
o de canya, que és jugera.

Manacor 23 agost 1926.

Maria Nadal - "Llunes" - uns 20 anys, de Manacor.
Aprengué aquesta tonada fa 4 ó 5 anys, sentint-la cantar, de lluny, a un pareller.

Carpeta C-52

Tonada de llaurar (C-52 [24 F. (nº 172) 533] 229)

229 Nº 24 F. (Nº 172) 533

Tonada de Llaurar

Manacor

Voldria tornar fustera
per fi arades a i'amò
jo le hi feria d'ambó
o de canya que es janjera

Maria Nadal - Llull

23 - agost - 1926

Tonada de batre (C-52 [25 F. (nº 172 bis) 534] 231)

231 Nº 25 F. (Nº 172 bis) - 534

Tonada de Batre

Manacor

Na Rotja n'es bona mula
ja m'ho va dir es senyor
que es treball que te millor
es que en dir avui s'altera

Maria Nadal-Llunes-

23 agost 1926

Mateixes i copeos (C-52 [26 F. (nº 171) 535] 231-232)

231

Nº 26 F. (nº 171) - 535

Mateixes i Copeos

Manacor

Te tengo de da la mano
hasta la sepulturita
mia si te quiero bien
que hasta la muerte te amo

Si tenia una rosa
la ta darià
porque rosa con rosa
no se mostià

Una paloma blanca
como la nievé
m'ha picado 'n el pecho
ay que de molé (sic)
muelé

232 26-2

Anda estrebillo
que una dama bailando
l'amor me quitó

Jordi Caldentei - Ros - 44 anys
sonador

20 agost 1926

Mateixes i copeos (C-52 [27 F. (nº 171) 536] 233-234

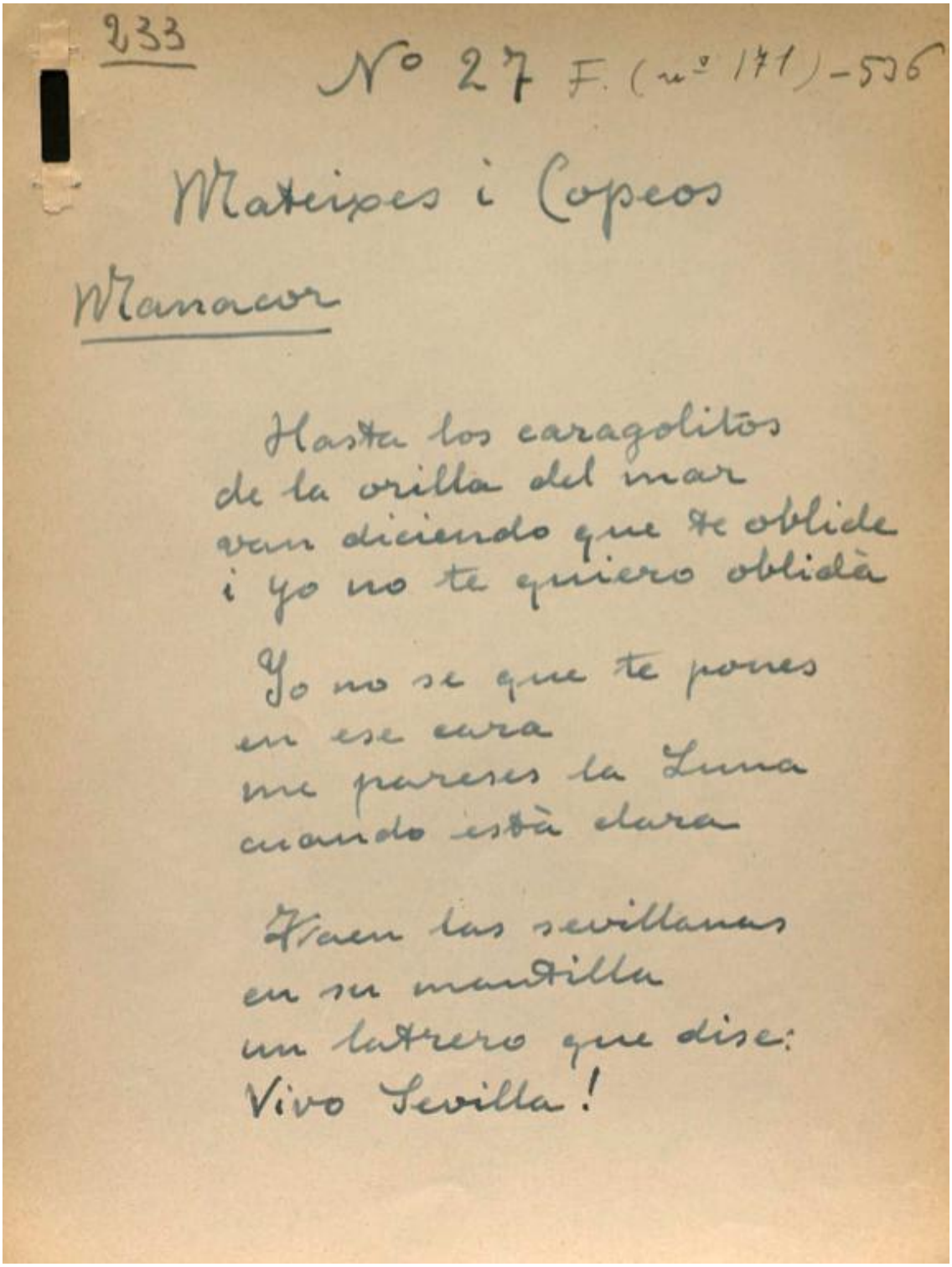

233

Nº 27 F. (nº 171) - 536

Mateixes i Copeos

Manacor

Hasta los caracolitos
de la orilla del mar
van diciendo que te olvide
i yo no te quiero olvidà

Yo no se que te pones
en ese cara
me pareses la Luna
cuando està clara

Hacen las sevillanas
en su mantilla
un letrero que dise:
Vivo Sevilla!

234 27-2

Niña paraté
que se paran los hombres
para mirarté
y si no te paras
yo me pararé

Mateu Llodrà - Lucròn -
64 anys. sonador

Cançó de batre (C-52 [20-590] 317)

317

No 20 - 590

Cançó de Batre

Manacor

a i

El sareno de tu barrio
ai de su barrio
no nesesita farol
ai un farol
porque su cara il·lumina
ai ai il·lumina
mas que la Luna i el Sol

Andreu Santandreu
-Barraques

16 - VIII - 26

Bolero (C-52 [40-610] 375)

375

Nº 40-610

Bolero ~~40~~ -610

Manacor

Bolerito estoy malo
ca li daremos
con balas y perdigones
lo mataremos

L'Amo En Pere Jusep Aho-
ver de Son Crespí

22 agost 1926

Recorda haver-lo sentit cantar a son pare
Ell no ha vist mai ballar boleros a Ma-
nacor, ballaven Jotes, Mateixes, Copeos i
Fandangos.

Corrandes (C-53 [21-21-23-24] 8-9).

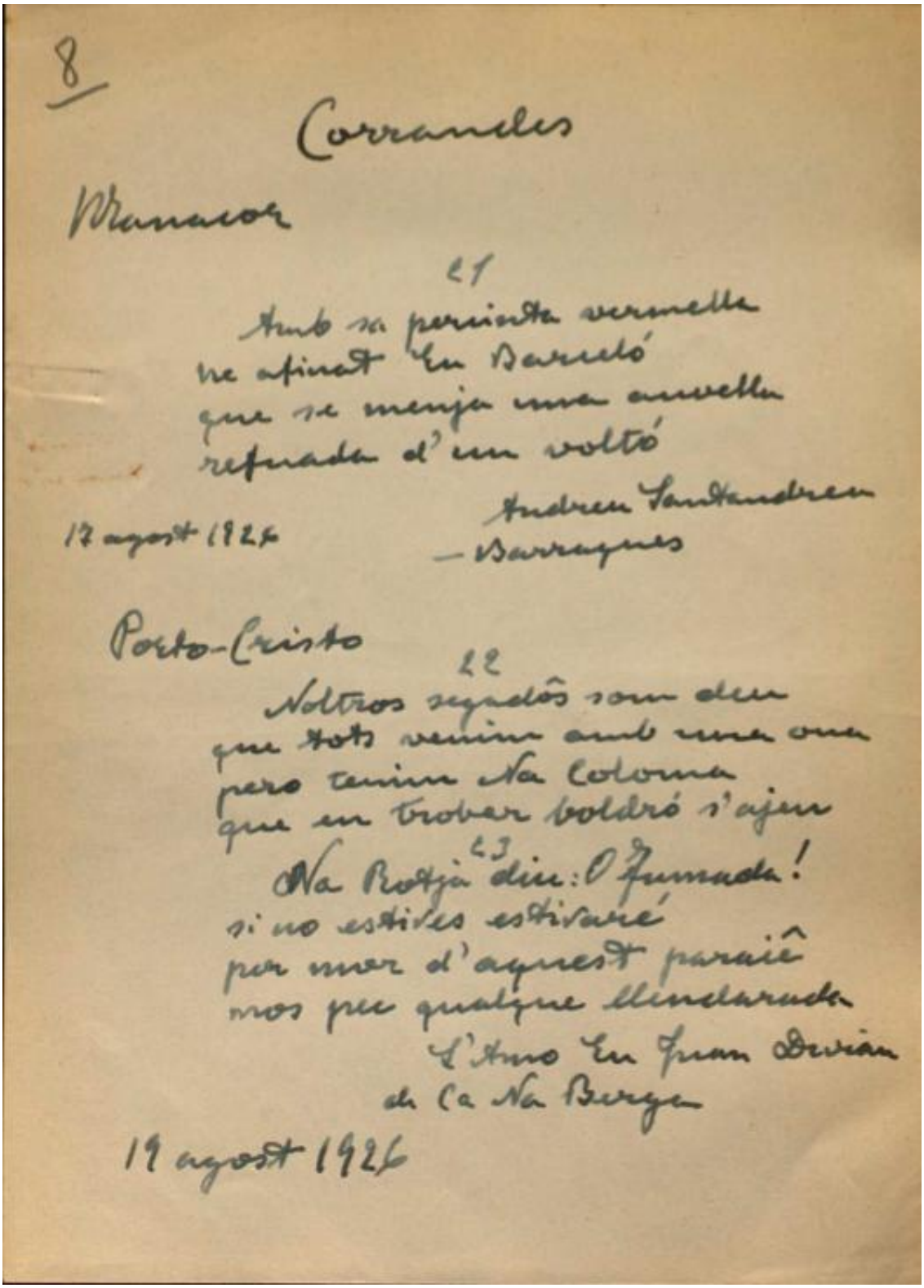

8

Corrandes

Manacor

21

Amb sa percinta vermella
he afinat Eu Barceló
que se menja una auvella
refuada d'un voltó

Andreu Santandreu
— Barraques

17 agost 1926

Porto-Cristo

22

Noltros segadôs som deu
que tots venim amb una ona
pero tenim Na Coloma
que en trobar boldró s'ajeu

23

Na Rotja diu: O fumada!
si no estives estivaré
per mor d'aquest paraiê
mos pec qualque llendarada

L'Amo Eu Juan Durian
de Ca Na Berga

19 agost 1926

Porto Cristo 24

9

Com prenen una escarada
la prenen dins un celler
sense veure es sementer.
i-dinen begnem primer
de cop l'haurem acabada

L'Amo En Pere-Josep
Alcover de Son Crespí

19 agost 1926